T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

VERİ SORUMLUSUNUN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE BU YÜKÜMLÜLÜKLERİ İHLALİNDEN DOĞAN ÖZEL HUKUK SORUMLULUĞU

ABDÜLHAMİD ZOR

2501151062

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. ABDURRAHMAN SAVAŞ

DÜZELTİLMİŞ

İSTANBUL – 2020

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı	:	ABDÜLHAMİD ZOR	**Numarası**	:	2501151062
Anabilim Dalı / Anasaat Dalı / Programı	:	ÖZEL HUKUK	**Danışmanı**	:	DOÇ. DR ABDURRAHMAN SAVAŞ
Tez Savunma Tarihi	:	06.01.2020	**Saati**	:	14.00
Tez Başlığı	:	VERİ SORUMLUSUNUN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE BU YÜKÜMLÜLÜKLERİ İHLALİNDEN DOĞAN ÖZEL HUKUK SORUMLULUĞU			

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin **36. Maddesi** uyarınca yapılmış,
Sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-DOÇ. DR. ABDURRAHMAN SAVAŞ		Kabul
2-DOÇ. DR. MESUT SERDAR ÇEKİN		Kabul
3-DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA CAHİT GÜNEL		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-DOÇ. DR MURAT VOLKAN DÜLGER		
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ KÜRŞAD YAĞCI		

ÖZ

VERİ SORUMLUSUNUN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE BU YÜKÜMLÜLÜKLERİ İHLALİNDEN DOĞAN ÖZEL HUKUK SORUMLULUĞU

Abdülhamid ZOR

Kişisel veriler korunması hususu, gerek günümüz teknolıojisi ile birlikte veri işleme faaliyetinin artması gerekse de birey açısından kişisel verilerin işlenmesinin barındırdığı risk bakımından önem arz etmektedir. Bu önem nedeniyle zaman içerisinde verisi işlenen kişilerin haklarını ve veri işleyen kişilerin yükümlülüklerini düzenleme ihtiyacı doğmuştur. Bu ihtiyaca karşılık ülkemizde Avrupa'ya göre geç de olsa 2016 yılında yürülüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kanun ile birlikte temel mevzuat çalışması tamamlanmıştır.

Bu çalışmada, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanun ve Avrupa Birliği mevzuatı kapsamında veri sorumlusunun yükümlülükleri ile bu yükümlülükleri ihlal etmesi halinde doğan özel hukuk soruluğu incelenmiştir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümünde, kişisel verilerin korunmasına ilişkin uluslarası ve ulusal düzenlemeler ile kişisel verilere ilişkin temel kavramlar incelenmiştir. İkinci bölümünde ise, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin genel ilkeler ve veri sorumlusunun yükümlülüklerine yer verilmiştir. Üçüncü bölümünde ise, kişisel verilerin işlenmesinde hukuka uygunluk nedenleri ve veri sorumlusunun yükümlülüklerini ihalinden doğan özel hukuk sorumluluğu konuları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kişisel Veri, İlgili Kişi, Kişisel Verilerin İşlenmesi, Veri Sorumlusu, İlke, Veri Sorumlusunun Yükümülükleri, Sorumluluk.

ABSTRACT

THE OBLIGATIONS OF CONTROLLER AND THE CIVIL LAW LIABILITY EMERGED FROM THE VIOLATIONS OF THE OBLIGATIONS

Abdülhamid ZOR

The matter of personal data protection has significant importance because of either raising number of processing data thanks to modern technology or the risk imposing by the processing. This importance lead us to a need to regulate the rights of the person whose data processed and the obligations of the processor. To meet this need, even though later than Europe, the Personal Data Protection Law n. 6698 has been enacted in 2016 and the regulation was completed.

This thesis analyses the obligations of controller's and the liability of them, which exclusively emerged from civil law, when they violated these obligations. The Personal Data Protection Law n. 6698 and European Union's Regulations will be based of this work.

This thesis is consisted of three chapters. In the first chapter, the international and national regulations of personal data protection are analysed as well as basic concepts. The principles of personal data protection and the obligations of controller are placed in the second chapter. In the final chapter, the legal compliances in the processing of personal data and the liability emerged from the violations of the obligations of controller are widely discussed and analysed.

Key Words: Personal Data, Data Subject, The Processing Of Personal Data, Controller, The Obligations Of Controller, Responsibility.

ÖNSÖZ

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunla birlikte kişisel verileri işleme amaçları ve vasıtalarını belirleyen veri sorumlularına birtakım yükümlülükler getirilmiştir. 6698 sayılı Kanun kapsamındaki veri sorumlusunun yükümlülükleri ve kişisel veri işlemeye ilişikin ilkeler, Avrupa Biriği Genel Veri Koruma Tüzüğü ile karşılaştırılarak çalışma kapsamında incelenmiştir. Her ne kadar 6698 sayılı Kanun 2016 yılında yürürlüğe girmiş olsa da ülkemizde kişisel verilerin korunmasına ilişkin süreç tam anlamıyla tamamlanmış değildir. Çalışmamızda kişisel verilerin işlenmesi sürecinde veri sorumlusunun yerine getirmesi gereken tüm yükümlülüklerin tek bir kaynak altında toplanması amaçlanmıştır. Ardından bu yükümlülüklerin ihlal edilmesinden kaynaklanan özel hukuk sorumluluğu ve hukuka aykırılığı ortadan kaldıran haller incelenmiştir. Çalışmada ilgili düzenlemelerin yanında ulusal ve uluslarası içtihatlardan ve doktrinden faydalanılmıştır.

Bu vesileyle tez danışmanım olan çok kıymetli hocam Sayın Doç. Dr. Abdurrahman Savaş'a tezin yazım sürecinin başından sonuna kadar süren çok değerli destekleri ve yönlendirmeleri için teşekkür ederim. Tezimde önemli katkıları bulunan kıymetli hocalarım Sayın Doç. Dr. Mesut Serdar Çekin ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Cahit Günel'e de teşekkür ederim.

Ayrıca tezin yazım sürecinde kütüphanelerde beraber mesai harcadığımız değerli dostum Av. Engin Tekin'e, bu süreçteki iş yoğunlumu üzerimden alan kıymetli çalışma arkadaşlarım Av. Serkan Narman ve Av. Ahmet Mücahit Başkan'a tez yazımımdaki desteklerinden ötürü değerli meslektaşım Av. Sevgi Erarslan'a ve son olarak da aileme teşekkür ederim.

Abdülhamid ZOR

İstanbul

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ BÖLÜM

VERİ SORUMLUSUNUN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERİ SORUMLUSUNUN YÜKÜMLÜLÜKLERİNİ İHLALİNDEN DOĞAN ÖZEL HUKUK SORUMLULUĞU

KISALTMALAR LİSTESİ

AB : Avrupa Birliği

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

A.e. : Aynı Eser

a.g.e. : Adı Geçen Eser

a.g.m. : Adı Geçen Makale

AİHS : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

A.Ş. : Anonim Şirket

AÜHFD : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

AYM : Anayasa Mahkemesi

Bkz. : Bakınız

BM : Birleşmiş Milletler

C. : Cilt

CARU : Children's Advertising Review Unit (Çocukların Reklam İnceleme Birimi)

COPPA : The Children's Online Privacy Protection Act (Çocukların Çevrimiçi Gizlilik Koruma Yasası)

DDK : Devlet Denetleme Kurulu

DNA : Deoksiribo Nükleik Asit

Dn. : Dipnot

Ed. : Editör

EU : European Union (Avrupa Birliği)

EWHC : England and Wales High Court (İngiltere ve Galler Yüksek Mahkemesi)

FRCP : Federal Rules of Civil Procedure (Federal Hukuk Usul Kanunu)

FTC : Federal Trade Comission (ABD Federal Ticaret Komisyonu)

GDPR : The General Data Protection Regulation (Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü)

HMK : Hukuk Muhakemeleri Kanunu

ICO : Information Commissioner's Office (İngiltere Bilgi Görevlisi)

IP : Internet Protocol Address (İnternet Protokol Adresi)

İÜHFM : İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İİK : İcra İflas Kanunu
KEP : Kayıtlı Elektronik Posta
KHK : Kanun Hükmünde Kararname
m. : Madde
No : Numara (Sayı)
OECD : Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü)
Par. : Paragraf
RG : Resmî Gazete
S. : Sayılı
s. : Sayfa
SMS : Short Message Service
sFTP : Secure File Transfer Protocol (Güvenli Dosya Aktarım Protokolü)
TBB : Türkiye Barolar Birliği
TBK : Türk Borçlar Kanunu
TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK : Türk Ceza Kanunu
TDK : Türk Dil Kurumu
TMK : Türk Medeni Kanunu
TTK : Türk Ticaret Kanunu
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
T. : Tarihli
TL : Türk Lirası
vd. : Ve Devamı
VPN : Virtual Private Network (Sanal Özel Ağ)
VSSHY : Veri Sorumluları Sicili Hakkındaki Yönetmelik
YÜHFD : Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

GİRİŞ

Bireye ilişkin bilgiler geçmişten günümüze her dönemde önem arz etmiştir. Ancak teknolojinin gelişmesi ile birlikte ortaya çıkan araçlar vasıtasıyla bireye ilişkin bilgileri elde etmek, değiştirmek, depolamak veya aktarmak her geçen gün daha kolay hale gelmeye başlamıştır. Bu durum insanların yaşam, mülkiyet, kişilik ve diğer birtakım temel hak ve özgürlüklerini tehdit etmeye başlamıştır. Bireylere ilişkin bilgilerin barındırdığı en büyük risklerden biri ayrımcılığa maruz kalma ve akabindeki sonuçlarıdır. Nitekim İkinci Dünya Savaşı sırasında pek çok insan ırk ve etnik kökeni nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmış ve pek çoğunun yaşam hakkı elinden alınmıştır.

Bireyleri tehdit eden bu durum karşısında, kişisel bilgilerin korunması gerektiği düşünülmeye başlanmıştır. Nitekim bu gereklilik neticesinde kişisel bilgilere ilişkin süreci düzenlemeye yönelik çalışmalar başlamış ve bu çalışmalar 1980'li yıllarda sonuç vermeye başlamıştır. İlk olarak Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü tarafından özel yaşamın gizliliğinin ve kişisel verilerin işlenmesine ilişkin rehber ilkeler yayınlamıştır. Akabinde Avrupa Konseyi tarafından kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk uluslararası düzenleme 1981 yılında kabul edilmiştir. Türkiye de bu düzenlemeyi aynı yıl imzalamıştır. Ancak Türkiye her ne kadar ilgili sözleşmeyi 1981 yılında imzalasa da kişisel verilerin korunmasına ilişkin kanun çalışmalarını 2016 yılında sonuçlandırabilmiştir. Avrupa Birliği'nde ise kişisel verilerin korunması alanındaki güncel düzenleme Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğüdür. Tüm bu düzenlemelerdeki amaç kişisel veri işleme sürecini disipline ederek, ilgili kişinin verilerini korumakla birlikte hukaka uygun olarak işlenmek kaydıyla veri akış hızını artırmaktır. Veri işleme faaliyetinin hukuka uygun yürütülmesi için 6698 sayılı Kanun veri sorumlusuna birtakım yükümlülükler yüklemiştir.

Üç bölümden oluşan çalışmamızın birinci bölümünde, ilk olarak kişisel veri korunması ihtiyacının doğuşuna, ardından kişisel verilerin korunması konusundaki; OECD, Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği bünyesinde yapılan düzenlemelere değinilmiştir. Akabinde ulusal mevzuattaki düzenlemeler olan 1982 Anayasası ilgili maddeleri, 6698 sayılı Kanun, Türk Ceza Kanunu ve Türk Medeni Kanunu incelenmiştir. 6698 sayılı Kanunun hazırlanma süreci, kapsamı, zaman ve yer

bakımından uygulama alanı incelenmiştir. Devamla kişisel veri kavramı, özel ve genel nitelikte olmak üzere kişisel veri türleri, kişisel verilerin işlenmesi kavramı, kişisel verilerin hukuki niteliği incelenmiştir. Bu bölümde son olarak tez konusu bakımından büyük önem arz eden veri sorumlusu ve veri işleyen kavramlarından bahsedilmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise veri sorumlusunun yükümlülükleri ele alınmıştır. İlk olarak veri sorumlusunun işleme faaliyeti sırasında uymakla yükümlü olduğu genel ilkeler incelenmiştir. Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun işleme, şeffaflık; belirli, açık ve meşru amaçlar için işleme; işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma; ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme; bütünlük ve gizlilik ve hesap verilebilirlik ilkeleri Avrupa Birliği Hukuku'ndaki düzenlemeler ile Türk Hukuku'ndaki düzenlemeler karşılaştırılarak ele alınmıştır. Akabinde 6698 sayılı Kanunla veri sorumlusuna yüklenen; aydınlatma yükümlüğü, veri güvenliğine ilişkin idari ve teknik önlemler alma yükümlülüğü, ilgili kişiler tarafından yapılan başvuruların cevaplanması ve kurul kararlarının yerine getirilmesi yükümlülüğü, veri sorumluları siciline kaydolma ve kişisel veri işleme envanteri hazırlama yükümlülüğü ve son olarak veri ihlali durumda Kişisel Verileri Koruma Kuruluna bildirme yükümlüğü incelenmiştir.

Çalışmamızın üçüncü ve son bölümünde ise, ilk olarak 6698 sayılı kanunda kişisel verilerin işlenmesindeki hukuku uygunluk nedenleri ele alınmıştır. Kişisel veri işleme şartları olarak da ifade edilen bu başlık altında; açık rıza, işlemenin kanunlarda öngörülmesi, üstün özel yarar, sözleşmenin kurulması veya ifasıyla ilgili işleme, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirmesinin kişisel veri işlemeyi zorunlu kılması, kişisel verinin ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmesi, bir hakkın tesisi, kullanımı veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması halleri incelenmiştir. Devamla, veri sorumlusunun ikinci bölümde bahsedilen ilkeleri ve yükümlülükleri ihlali halinde doğan özel hukuk sorumluluğunun kaynağı, şartları incelenmiştir. Bu doğrultuda Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen genel sorumuluk hallerinin yanında 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'ndan doğan sorumluluk halinin kaynağı, niteliği ve şartları ele alınmıştır. Son olarak kişisel verileri ihlal edilen ilgili kişilerin bu ihlale yönelik özel hukuk kapsamında açabileceği davalara değinilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI İHTİYACI, KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER VE TEMEL KAVRAMLAR

1. Kişisel Verilerin Korunması İhtiyacı

Birey hakkındaki bilgiler her zaman diğer kişiler için önem arz etmiştir[1]. Bu önem farklı sebeplere dayansa da gerek özel ve sosyal hayatındaki kişiler gerekse de iş ve profesyonel hayatındaki kişiler hep bireyi daha detaylı bir şekilde bilmek istemiştir [2] . Devlet öncelikle kamu hizmetlerini yerine getirebilmek, kamu hizmetlerinin verimliliğini artırabilmek veya yasalar kapsamındaki diğer ödevlerini yerine getirebilmek için olduğu gibi, kamu düzeni ve güvenliğini sağlamak için de kişisel verilere ihtiyaç duymuştur[3]. Ticari faaliyet yürüten kuruluşlar da bireyleri tanıyabilmek ve onların tercihlerini öğrenebilmek için veri işlemeye ihtiyaç duymuşlardır[4]. Kamu ve özel sektörün kişisel verilere olan bu talebi karşısında bireyin siyasi görüşü, dini inancı veya ailevi ilişkileri gibi konulara ilişkin verilerin gizli kalmasını isteme veya ister özel ister kamu kurumu olsun bu verileri bildirmeme veya bildirmişse de buna ilişkin rızasını geri alma imkânı bulunmalıdır[5].

Günümüzü bilgi toplumu olarak adlandıracak olursak bilgiye sahip olmak çok büyük önem taşımaktadır[6]. Google, Facebook, Twitter, Instagram ve Whatsapp gibi platformlar barındırdıkları devasa kişisel veri niteliğindeki bilgi ile modern dünyanın yeni güç merkezleridir[7]. Nitekim Facebook – Cambridge Analytica veri skandalına baktığımızda; 50 milyon Facebook profilinin, yani milyonlarca kişinin kişisel verileri,

---

[1] Elif Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, 3. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2019, **(Küzeci, Verilerin Korunması)**, s. 17.
[2] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 17.
[3] Oğuz Şimşek, **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, Beta Yayınları, 2008, s. 3; Aydın Akgül**, "Kişisel Verilerin Korunması Açısından İdarenin Hukuki Sorumluluğu ve Yargısal Denetimi"**, Doktora Tezi, Kocaeli, 2013, s. 24,116.
[4] Akgül, **a.g.e.**, s. 24.
[5] Şimşek, **a.g.e.**, 3.
[6] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 27; Akgül, **a.g.e.**, s. 24.
[7] Ayrıntılı bilgi için bkz., (Çevrimiçi) http://www.internetlivestats.com/one-second/ 29 Mart 2019.

rızaları olmadan ticari ve siyasi amaçlarla kullanılarak, ABD seçimlerinde seçmen tercihlerinin manipüle edilmek suretiyle seçim sonuçlarına etki edildiği belirtilmektedir[8]. Çok büyük miktarda kişisel verilere sahip olan bu uygulamaların gücü günümüzde çoğu devletten daha fazladır.

Teknolojik gelişmeler neticesinde kişisel verilerin işlemesine ilişkin olanaklar artmıştır. Veri işleme faaliyetleri; bilgisayarlar ve veri bankalarının ortaya çıkması, internet kullanımının yaygınlaşması ve yeni gözetim araçlarının gelişmesiyle birlikte farklı bir boyuta ulaşmıştır[9]. Gerçekten otomatik veri işleme faaliyetleri neticesinde verilerin toplanması, işlenmesi, saklanması ve birbiriyle ilişkilendirilmesi hızlanmış, kolaylaşmış, maliyetleri düşmüş ve yaygınlaşmıştır[10]. Belirtilen teknik olanaklar vasıtasıyla kişinin temel hak ve özgürlükleri ile kişilik hakkının sınırlandırılması, hukuk düzeni tarafından uygun bulunmayacaktır[11]. Özgür bir toplum oluşturulabilmesi için bireyin kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi, kişiliğinin ve dolayısıyla kişisel verilerinin korunması gerekmektedir[12].

Kanun koyucuların bu gerçekler doğrultusunda kişisel verilerin korunmasını sağlayacak düzenlemeler yapması gerekmiş ve nitekim Avrupa başta olmak üzere dünyada kişisel verilerin korunması adına birtakım düzenlemeler yapılmıştır. OECD ve BM gibi uluslararası kuruluşlar, kişisel verilerin korunmasıyla alakalı tavsiye niteliğinde kararlar almıştır. Yine paralel olarak, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği de normatif düzenlemeler vasıtasıyla kişisel verilerin korunmasını amaçlamıştır. Türkiye kişisel verilerin korunması konusunda yasal düzenleme yapmakta geç kalmakla beraber, 2010 yılındaki Anayasa değişikliği ile kişisel verilerin korunmasını talep hakkı düzenlenmiş ve daha sonra 2016 yılında 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu yürürlüğe girmiştir. 6698 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra

---

[8] Ayrıntılı bilgi için bkz., (Çevrimiçi), https://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=8436400 20 Ekim 2019; https://towardsdatascience.com/effect-of-cambridge-analyticas-facebook-ads-on-the-2016-us-presidential-election-dacb5462155d 01 Nisan 2019; https://www.theguardian.com/news/2018/mar/17/cambridge-analytica-facebook-influence-us-election 01 Nisan 2019.

[9] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 28.

[10] Şimşek, **a.g.e.**, s. 3; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 29.

[11] Nilgün Başalp, **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2004, **(Başalp, Kişisel Veriler),** s. 23.

[12] Şimşek, **a.g.e.**, s. 3.

da Avrupa Birliği Parlamentosu tarafından Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) kabul edilmiştir. 6698 sayılı Kanun hazırlanırken bu düzenleme değil, eski tarihli ve GDPR kabul edildikten sonra mülga olan 95/46 sayılı Direktif temel alınmıştır.

Kişisel verilerin korunması, kişisel veri niteliğindeki bilgilerin toplanması, depolanması, saklanması, sınıflandırılması, değiştirilmesi, aktarılması, silinmesi veya yok edilmesi, kamuya açıklanması gibi işlemlerin, hangi amaç ve vasıtalarla yapılabileceğinin belirlenmesi, bunlar yapılırken ihlalin önlenmesini, ihlal olması durumunda ise hangi hukuki yollara başvurabileceğinin düzenlenmesini ifade etmektedir[13]. Nitekim kişisel verilerinin hukuka aykırı olarak işlenmesi sonucu; ilgili kişiler maddi ve/veya manevi zarara uğrayabilmektedir[14].

2. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler

2.1. Uluslararası Düzenlemeler

2.1.1. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü Düzenlemeleri

Kişisel verilerin korunması alanında uluslararası ilk önemli çalışmayı Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)[15] yapmıştır[16]. OECD Konseyi genel olarak ekonomik kalkınmayı desteklemek, işsizliğin azaltılması, finansal dengenin sağlanması, insanların yaşam standardının ve refah düzeyinin yükseltilmesi ve küresel ticaretin gelişmesinin desteklenmesi amacıyla demokrasiye ve pazar ekonomisine bağlı devletleri bir araya getirerek bu hedefler doğrultusunda çalışmalar yürütmektedir[17]. Nitekim bu bağlamda 1980 yılında "*Özel Yaşamın Gizliliğinin ve*

[13] Hüseyin Can Aksoy, **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Çakmak Yayınevi, 2010, s. 119; Akgül, **a.g.e**., s. 25.
[14] 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ; Aksoy, **a.g.e.**, s. 3
[15] Organisation For Economic Co-Operation And Development (OECD)-Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü, II. Dünya Savaş sonrası tahrip olmuş Avrupa Kıtasının yeniden inşa edilmesi ve kalkınması için ABD tarafından finanse edilen Marshall Planını yürütmek üzere 14 Aralık 1960 tarihinde imzalanan Paris Sözleşmesi'ne dayanılarak, 1961 yılında kurulmuştur. (Çevrimiçi), http://www.oecd.org/about/history/ 09 Şubat 2019.
[16] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 113.
[17] Bkz., (Çevrimiçi), http://www.oecd.org/about/ 09 Şubat 2019; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 114.; Murat Volkan Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, İstanbul, Hukuk Akademisi Yayınları, 2019, s. 50.

Sınır Ötesi Kişisel Verinin Dolaşmasına İlişkin Rehber İlkeleri[18]" kabul ederek bu alanda ilk uluslararası düzenlemeyi yapmıştır[19].

Rehber ilkelerin yayınlandığı günden bugüne kadarki teknolojik gelişmeler göz önüne alındığında, kişisel verilerin korunması ve bu verilerin hukuka uygun olarak küresel ticarette kullanılabilmesi için birtakım düzenlemeler gerektiği OECD Konseyi tarafından fark edilerek; kişisel verilerin korunmasında temel gereklilikleri içeren ve tavsiye kararı niteliğindeki *"OECD Rehber İlkeler"* kabul edilmiştir[20]. OECD ticari bir örgüt olduğundan dolayı rehber ilkelerde güdülen amaç; küresel ticaret için önemli olan verilerin aktarılmasındaki serbestlikle kişisel verilerin korunması arasındaki hassas dengeyi sağlamaya yöneliktir[21]. Yani kişisel veriler aktarılırken veya işlenirken en azından bu ilkeler doğrultusunda hareket edilmesi tavsiye edilmektedir.

OECD rehber ilkeleri, kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak asgari şartları içeren sekiz ilkeden oluşmaktadır: *Veri toplamanın sınırlı olması ilkesi (m.7); verilerin belirli bir niteliği karşılaması (veri kalitesi) ilkesi (m.8); amacın belirliliği ilkesi (m.9); kullanımın sınırlı olması ilkesi (m. 10); veri güvenliği ilkesi (m. 11); açıklık ilkesi (m.12); bireyin katılımı ilkesi (m.13); hesap verilebilirlik ilkesidir (m.14)*[22].

OECD rehber ilkeleri tavsiye niteliğinde olduğundan üye ülkeler için herhangi bir bağlayıcılığı yoktur[23]. İlkelerdeki amaç, üye devletler arasında kişisel verilerin korunmasıyla ilgili mevzuatı birbiriyle uyumlu hale getirerek uluslararası veri

---

[18] İlgili OECD ilkelerinin tam metni için bkz., OECD, **"OECD Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data",** 23 Eylül 1980, (Çevrimiçi), http://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecdguidelinesontheprotectionofprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm#guidelines 09 Şubat 2019.

[19] Ayşe Çiğdem Ayözger Öngün, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku: Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemeler Dahil**, 2. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2019, s. 67; Akgül, **a.g.e.**, s.113.; Aksoy, **a.g.e**., s.4.; Şimşek, **a.g.e**., s. 12-13., Hayrunisa Özdemir, **Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması,** Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2009, s. 19.

[20] Bkz.,http://www.oecd.org/internet/ieconomy/oecdguidelinesontheprotectionofprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm 09 Şubat 2019; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 114-115; Dülger, **a.g.e.**, 120-121.

[21] Akgül, **a.g.e.**, s. 115; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 68.; Aksoy, **a.g.e.**, 5.

[22] Bkz.,http://www.oecd.org/internet/ieconomy/oecdguidelinesontheprotectionofprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm 09 Şubat 2019.

[23] Başalp, **Kişisel Veriler,** s.24; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 115; s. Akgül, **a.g.e.,** s.114 vd.; Aksoy, **a.g.e.**, s.4.

aktarımının yapılması sırasında kişisel verilerin ihlalini önlemektir[24]. Bu anlamda rehber ilkeleri iç hukuklarına aktarıp aktarmamanın takdiri üye devletlere bırakılmıştır[25]. Her ne kadar rehber ilkeler tavsiye niteliğinde olup, bağlayıcı olmasa da günümüzde devletlerin kişisel verilerle alakalı mevzuatlarında bu ilkeleri temel aldıkları görülmektedir[26]. Zaten burada belirtilen ilkeler de veri sorumlusunun yükümlülüklerine ilişkin ilkelerin temelini oluşturmaktadır. Türkiye'de de 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu hazırlanırken bu ilkelerden yararlanılmış ve Kanun gerekçesinde bu ilkelere atıf yapılmıştır[27].

Küresel düzeyde kişisel verileri korumaya duyulan ihtiyacın çeşitlenmesi nedeniyle *"OECD Rehber İlkeler"* 2013 yılında yeniden düzenlenmiştir[28]. OECD'nin yeni metninde, yukarıda bahsedilen rehber ilkeler korunmuş, daha etkin koruma sağlanması için ise metne birtakım yeni kavram ve uygulamalar eklenmiştir[29]. Bunlar içinden en önemlileri; kişisel verileri işleyenlerin denetimi ve risk temelli değerlendirilmesi, veri sızıntılarını bildirme yükümlülüğü ve ulusal gizlilik yönetim programlarının benimsenmesidir[30].

2.1.2. Birleşmiş Milletler Düzenlemeleri

Birleşmiş Milletler[31] (BM) ilk başlarda kişisel verilerin korunmasını, özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirmiş ve özel hayata ilişkin düzenlemelerin içine kişisel verilerin korunmasını da dahil etmiştir[32]. BM tarafından 10.12.1948

---

[24] Akgül, **a.g.e.**, s.114.
[25] Şimşek, **a.g.e.**, s. 15-16; Akgül, **a.g.e.**, s. 114; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 68.
[26] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 115.
[27] Dülger, **a.g.e.**, s. 51; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 116.
[28] OECD, **The OECD Privacy Framework**, 2013, (Çevrimiçi), http://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecd_privacy_framework.pdf 09 Şubat 2019.
[29] Küzeci, **a.g.e.,** s. 116.
[30] OECD, **The OECD Privacy Framework**, 2013; Küzeci, **a.g.e.**, s. 123.
[31] 24 Ekim 1945 tarihinde kurulan Birleşmiş Milletler (BM); dünya barışını ve güvenliğini, insan haklarını korumak ile birlikte ekonomik, toplumsal ve kültürel alandaki uluslararası sorunların çözümünde bir iş birliği oluşturmayı amaçlayan uluslararası bir örgüt olarak ifade edilmiştir. Kurulduğu yıllarda üye sayısı 51 olan örgüt, şu an itibarıyla Türkiye de dahil olmak üzere 193'e ulaşmıştır., (Çevrimiçi), https://www.un.org/en/sections/what-we-do/index.html 20 Ekim 2019; https://www.un.org/en/member-states/index.html 20 Ekim 2019; http://www.un.org/en/sections/history/history-united-nations/, 12 Şubat 2019.
[32] Dülger, **a.g.e.**, s.51.

tarihinde düzenlenen *"İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi"*nin 12. maddesi[33] özel hayatın korunmasına ilişkindir. Sonrasındaki *"Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi"*nin 17. maddesi[34] de aynı şekilde özel hayatın gizliliğini düzenlemiştir. Kişisel verilerin korunması hakkına ilişkin olarak BM İnsan Hakları Komitesi 16. Genel Yorumunda; kamu otoritelerinin, özel kişi ve kurumların bilgisayarlarda, veri bankalarında veya benzeri cihazlarda kişisel bilgilerinin toplamasının ve saklamasının hukuki düzenlemeye tabi olması gerektiği ve her bir bireyin kendisiyle alakalı bilgiler saklanmışsa bu bilgilerin ne amaçlarla saklandığını öğrenme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir[35]. Bu yorumla birlikte BM, kişisel verilerin korunmasının, sözleşmedeki 17. maddede belirtilen özel hayatın gizliliği kapsamında gördüğünü açık bir şekilde belirtmiştir.

BM Konseyi her ne kadar ilk başlarda kişisel verilerin korunmasını özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirse de gelişen teknoloji ile birlikte kişisel verilerin ihlalini önlemek adına, doğrudan bu konu ile ilgili olan "*Bilgisayara Geçirilmiş Kişisel Veri Dosyalarına İlişkin Rehber İlkeler*[36]"i 14.12.1990 tarihinde kabul etmiştir[37]. Bu ilkeler ise: "*Yasal ve dürüst yollarla toplama ve işleme ilkesi; verilerin doğruluğu ilkesi; amacın belirliliği ilkesi; ilgili kişinin erişimi ilkesi; istisna koyma yetkisi; ayrımcılık yapmama ilkesi; veri güvenliği ilkesi; denetim ve yaptırım; verilerin sınır ötesi akışı*[38]*"* şeklindedir.

Belirtilen ilkeler, sadece bilgisayarla işlenen kişisel verileri kapsamakta olup, üye devletlerin bu ilkelerde belirtilen asgari şartları ulusal mevzuatlarına aktararak, tüm üye devletlerin kişisel verilerin korunması anlamında asgari bir standartta

---

[33] BM, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi m. 12 "*Hiç kimse özel hayatı, ailesi, meskeni veya yazışması hususlarında keyfi karışmalara, şeref ve şöhretine karşı tecavüzlere maruz bırakılamaz. Herkesin bu karışma ve tecavüzlere karşı kanun ile korunmaya hakkı vardır.*", (Çevrimiçi), https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html 12 Şubat 2019.

[34] BM, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi m. 17 "*Hiç kimsenin özel ve aile yaşamına, konutuna veya haberleşmesine keyfi veya hukuka aykırı olarak müdahale edilemez; onuru veya itibarı hukuka aykırı saldırılara maruz bırakılamaz. Herkes bu tür saldırılara veya müdahalelere karşı hukuk tarafından korunma hakkına sahiptir.*", (Çevrimiçi), http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin133.pdf 12 Şubat 2019.

[35] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 119.

[36] BM, Guidelines for the Regulation of Computerized Personal Data Files, (Çevrimiçi), https://www.refworld.org/pdfid/3ddcafaac.pdf 12 Mart 2019.

[37] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.119; Dülger, **a.g.e.**, s. 53.

[38] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 70-71; Şimşek, **a.g.e.**, s. 17-18; Akgül, **a.g.e.**, s.116 vd.

buluşması amaçlanmıştır[39]. Kişisel verilerin korunması gayesiyle bağımsız ve yetkili bir veri koruma organının kurulmasını öngören ilk düzenleme olması açısından BM rehber ilkeleri ayrı bir öneme sahiptir[40]. Ancak bu ilkeler de OECD rehber ilkeleri gibi bağlayıcı nitelikte olmayıp tavsiye niteliğindedir. BM her ne kadar büyük ve etkili bir kurum olsa da söz konusu ilkeler tavsiye niteliğinde olması nedeniyle uluslararası alanda yeterli etkiyi göstermemiştir[41].

2.1.3. Avrupa Konseyi Düzenlemeleri

Avrupa Konseyi (AK)[42] insan hakları, çoğulcu demokrasi ve hukuk devleti ilkelerini güvence altına almak, sürekliliğini sağlamak ve üye ülkeler arasında temel ilkelerde birlik sağlamak amacıyla 04.11.1948 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (AİHS)[43] kabul etmiştir[44]. Avrupa Konseyi'ne ilk katılan ülkelerden biri olan Türkiye, çok kısa bir zaman içinde Sözleşmeyi onaylamıştır[45]. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak ilk etapta, AİHS ile yetinilse de daha sonra teknolojinin de gelişmesiyle birlikte ihlallerin çeşitlenmesi ve çoğalmasından dolayı, doğrudan kişisel

---

[39] Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 25; Aksoy, **a.g.e.**, s. 6; Akgül, **a.g.e.**, s. 116

[40] Şimşek, **a.g.e.**, s. 16; Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 24; Akgül, **a.g.e.**, s.117.

[41] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 120-121.

[42] 05.05.1949 tarihinde kurulan Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ve bireylerin korunmasına ilişkin diğer düzenlemelere dayanan, Avrupa genelinde ortak ve demokratik ilkeler geliştirmeye çalışmakta ve insan haklarını, demokrasiyi ve hukukun üstünlüğünü korumak; Avrupa'nın kültürel kimliğinin ve çeşitliliğinin gelişimini teşvik etmek ve farkındalığı arttırmak; Avrupa toplumunun karşılaştığı sorunlara çözüm aramak, (örneğin: azınlıklara karşı ayrımcılık yapmak, yabancı düşmanlığı, hoşgörüsüzlük, çevre koruma, insan klonlama, terörizm, insan kaçakçılığı, organize suç ve yolsuzluk, siber suç, çocuklara yönelik şiddet) siyasi, yasal ve anayasal reformu destekleyerek Avrupa'da demokratik istikrarın sağlamlaştırılmasını amaçlamaktadır., (Çevrimiçi), https://www.coe.int/en/web/sarajevo/objectives-mission 13 Mart 2019.

[43] Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin onaylı Türkçe çevirisi için bkz., (Çevrimiçi), https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf 13 Şubat 2019; Sözleşmenin orijinal İngilizce metni için bkz., Council of Europe (Avrupa Konseyi), **"European Convention on Human Rights",** Strasbourg, (Çevrimiçi), https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf, 13 Şubat 2019.

[44] Şimşek, **a.g.e.**, s.19; Akgül, **a.g.e.**, s. 120.

[45] Avrupa Konseyi, Londra Antlaşması'nın 5 Mayıs 1949'da 10 Avrupa ülkesi tarafından imzalanması ile birlikte kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti ise Avrupa Konseyi'ne, kuruluşundan üç ay sonra, Ağustos 1949'da davet edilmiş ve örgütün kurucu üyeleri arasında sayılmıştır. Avrupa Konseyi'nin temelini oluşturan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ise 4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Sözleşmeyi, 04.11.1950 tarihinde imzalamış ve 10.03.1954 tarih ve 6366 sayılı Kanun ile onaylamıştır. (Çevrimiçi), http://www.mfa.gov.tr/avrupa-konseyi_.tr.mfa 29 Ekim 2019; https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc036/kanuntbmmc036/kanuntbmmc03606366.pdf 29 Ekim 2019.

verilerin korunması amacına mahsus bir düzenleme gerekliliği hissedilerek 28 Ocak 1981 tarihli 108 sayılı "*Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Sırasında İnsanın Korunmasına İlişkin Sözleşme*[46]" hazırlanmıştır[47].

2.1.3.1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AK çatısı altında kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerden önem az eden ve ilk metinlerden biri AİHS'dir. Temel İnsan Hakları Kanunu olarak da ifade edilen AİHS imzaya açıldığı 1950 senesinden itibaren insan hakları alanındaki en önemli kaynaklarından birisi olmasının yanında, etkili ve işleyen bir sözleşme olarak günümüze kadar gelmiştir[48]. AİHS'de kişisel verilerin korunmasına özgü bağımsız bir düzenleme olmamakla beraber "*özel ve aile hayatına saygı hakkı*" başlıklı 8. maddesinde: "*1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. 2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."* hükümleri ile özel ve aile hayatı koruma altına alınırken, kişisel verilerin de bu madde de belirtilen hakkın içinde olduğu kabul edilmiştir[49].

AİHS 8. maddesinde belirtilen kişinin özel yaşamı, aile yaşamı, evi ve haberleşmesi kavramları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından yalnızca kişinin sır alanı olarak değil, çok daha geniş bir biçimde değerlendirilerek başka kişilerle kurduğu alanları da kapsayacak şekilde yorumlanmıştır[50]. Ancak ne kadar geniş yorumlanırsa yorumlansın, burada korunan kişisel veri temelde kişinin özel yaşamı, aile yaşamı, evi ve haberleşmesi şeklinde sınırlı olarak sayılan kavramların kapsamında olmalıdır. Eğer bu kapsamda değil ise AİHM her ne kadar

[46] 28 Ocak 1981 tarihli 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Sırasında İnsanın Korunmasına İlişkin Sözleşme tam metin için bkz., (Çevrimiçi), https://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0320.pdf 13 Şubat 2019.
[47] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.122.
[48] Küzeci **a.g.e.**, s. 133; Dülger, **a.g.e.**, s. 56, Akgül, **a.g.e.** s. 120.
[49] Akgül, **a.g.e.**, s. 122; Şimşek, **a.g.e.**, s. 31; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 133 vd.; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 72; Başalp, **Kişisel Veriler,** s. 26.
[50] Akgül, **a.g.e.**, s. 125; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 72.

geniş yorumlasa da kişisel verileri, koruma kapsamına almayacaktır[51]. AİHS m. 8/2'de belirtilen demokratik bir toplumda gerekli ve yapılacak müdahalenin yasayla öngörülmüş olması durumunda, belirtilen hallerde kamu otoritesinin müdahale hakkı mevcut olduğundan sağlanan korumanın mutlak olmadığı ifade edilmelidir. Ayrıca, AİHS sadece taraf devletlerin organlarınca işlenen verilere ilişkin koruma getirdiğinden dolayı gerçek kişiler veya özel hukuk tüzel kişileri tarafından işlenen kişisel verilere ilişkin koruma sağlayıp sağlamadığı net değildir[52].

2.1.3.2. 108 No.lu Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi

Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen 28 Ocak 1981 tarihli 108 No.lu "*Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Sırasında İnsanın Korunmasına İlişkin Sözleşme*[53]", kişisel verilerin korunması alanında, uluslararası çapta büyük önem taşıyan bir düzenlemedir. 108 No.lu Sözleşme, 1 Ekim 1985 tarihinde yürürlüğe girmiş, akabinde Türkiye tarafından da 28 Ocak 1981 tarihinde imzalanmasına rağmen ancak 17 Mart 2016 tarih ve 29656 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak iç hukuka aktarılmıştır[54].

108 No.lu Sözleşme, taraf ülkelerdeki tüm gerçek kişilerin, temel hak ve özgürlüklerini ve özellikle kişisel verilerinin otomatik yollarla işlenmesine karşı özel yaşam haklarını koruma altına almayı amaçlamaktadır[55]. Sözleşme sadece üye

---

[51] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 136 vd.
[52] **A.e.**, s. 135.
[53] Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Sırasında İnsanın Korunmasına İlişkin Sözleşme (Bu çalışmada **"108 No.lu Sözleşme"** olarak bahsedilecektir), 108 No.lu Sözleşmenin Türkçe çevirisi için bkz., (Çevrimiçi), https://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0320.pdf 20 Şubat 2019; 108 No.lu Sözleşmenin orijinal tam metni için bkz., Council of Europe, **"Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data",** Strasbourg, 28 Ocak 1981, (Çevrimiçi), https://rm.coe.int/1680078b37 20 Şubat 2019.
[54] Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"Kişisel Verilerin Korunması Alanında Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler"**, s. 2, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4183/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Alaninda-Uluslararasi-ve-Ulusal-Duzenlemeler 20 Şubat 2019, (**KVKK, Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler).**
[55] 6669 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Gerekçesi, (Çevrimiçi), https://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0320.pdf 20 Şubat 2019.

devletlere değil, Avrupa Konseyi'ne üye olmayan devletlere de imzaya açıktır[56]. 108 No.lu Sözleşme, kişisel verilerin korunması konusunda bağlayıcılığı olan ilk uluslararası metindir[57]. Bu sözleşmenin ortaya çıkışında; 1980'li yıllardan itibaren hızla gelişen bir alan olan kişisel verilerin korunmasına dair bağımsız bir düzenlemenin bulunmaması ve sağlanan korumanın AİHS m. 8 kapsamında yapılması, bu korumanın da yeterli olmayacağı düşüncesi ile birlikte AİHS kapsamındaki korumanın sadece devletlere karşı olduğu, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerine karşı AİHS'nin herhangi bir koruma sağlamaması etkili olmuştur[58].

Sözleşme ile koruma kapsamına alınan sadece kişisel verileri işlenen gerçek kişiler olmasına karşın; sözleşmeyi imzalayan devletlerin, bu sözleşme kapsamını genişleterek, tüzel kişileri ve kişi topluluklarını da koruma altına alması mümkündür[59]. Sözleşmede, otomatik olarak işlenen kişisel veriler koruma kapsamına alınmıştır. Herhangi bir aşamada otomatik olarak işlenmeyip, sadece elle işlenen kişisel veriler koruma kapsamı dışında tutulmuştur[60]. Ancak burada belirtilen "*otomatik işleme*" teriminin geniş düşünülmesi gerekip, veri işleme sürecinin herhangi bir aşamasında kısmen otomatik olarak işlenen kişisel veriler de koruma kapsamında değerlendirilmelidir[61].

Çerçeve nitelikte olan Sözleşme, doğrudan uygulanabilir olmadığından, taraf devletler iç hukuklarına 108 No.lu Sözleşmeyi, kabul edecekleri uygulama kanunları vasıtasıyla aktaracaklardır[62]. Sözleşme ile kişisel verilerin korunması amacıyla temel ilkeler belirtilmiş olup; her devletin, sözleşmede öngörülenden daha geniş koruma

---

[56] 108 No.lu Sözleşme m. 23.
[57] Stewart Room, Data Protection & Compliance in Context, **The British Computer Society Publishing and Information Product**, Swindon, Birleşik Krallık, The British Computer Society Publishing, 2007, (Çevrimiçi), http://www.bcs.org/upload/pdf/data-protection-compliance.pdf 27 Mart 2019, s. 11; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 126; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 73; Akgül, **a.g.e.**, s. 128-129.
[58] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 126.
[59] Akgül, **a.g.e.**, s.130; Şimşek, **a.g.e.**, s. 22.
[60] Akgül, **a.g.e.**, s. 128-129; Şimşek, **a.g.e.**, s. 23; Aksoy, **a.g.e.**, s. 5; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 73; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 127.
[61] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 128.
[62] Songül Atak, "Avrupa Konseyinin Kişisel Veriler Açısından Sağladığı Temel Güvenceler", **TBB Dergisi**, S. 87, 2010, s. 90-120, (Çevrimiçi), http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2010-87-606 21 Şubat 2019, s. 97.

önlemleri alabileceği ve bu önlemlerin alınmasının engelleyecek veya sınırlayacak şekilde yorumlanamayacağı belirtilmiştir[63].

Sözleşmeye göre kişisel verilerin otomatik olarak işlenmesi sırasında uygulanması gereken temel ilkelere bakacak olursak: İşlenecek verinin adil bir şekilde ve yasal yoldan elde edilmesi; belirli ve meşru amaçlar için kaydedilmesi ve bu amaca aykırı kullanılmaması; kaydedilme amaçlarına uygun ve sadece gerektiği kadar verinin saklanması; verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olması; ilgili kişinin kimliğini belirtecek şekilde, kaydedilme amacını gerçekleştirmek için gerekli olan süreyi aşmaması gerekir[64]. Sonuç olarak işlenen verinin belirli bir nitelikte, diğer bir deyişle "*kaliteli*" olması gerekir[65].

Sözleşme, özel nitelikli kişisel veriler için bir ayrım yapmış ve özel hüküm getirmiştir. Sözleşmenin 6. maddesine göre iç hukuk ile yeterli güvence sağlanmadığı sürece; ırk, siyasi görüş, dini veya herhangi bir inancı ortaya koyan kişisel verilerle sağlık veya cinsel hayata ilişkin ve ceza mahkumiyetine ilişkin kişisel verilerin otomatik işlemlere tabi tutulamayacağı belirtilmiştir[66].

Otomatik olarak işlenen kişisel verilere yetkisiz erişime, verilerin değiştirilmesine veya dağıtılmasına, verilerin izinsiz olarak imhasına veya herhangi bir nedenle kaybolmasına karşı gerekli güvenlik önlemleri alınarak veri güvenliği sağlanmalıdır[67]. Sözleşmenin 8. maddesinde, ilgili kişi kendisi hakkında otomatik olarak işlenen kişisel veriler hakkında bilgi alma, gerekli olan durumlarda bu verileri düzelttirme, hukuka aykırı şekilde işlenen kişisel verilerini sildirtme ve ilgili kişinin bu taleplerine uyulmaması halinde ise dava açma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir[68].

---

[63] 108 No.lu Sözleşme m. 11; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 128.
[64] 108 No.lu Sözleşme m. 5; Özdemir, **a.g.e.**, s. 21; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 74.
[65] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 128.
[66] **108 No.lu Sözleşme** m. 6; Akgül, **a.g.e.**, s.131; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 74; Şimşek, **a.g.e.**, s.25; Doğan Kılınç, "Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması", **AÜHFD**, C. 61, S. 3, 2012, 1089- 1169, s. 1114, (Çevrimiçi), http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1690/18020.pdf 21 Şubat 2019.
[67] 108 No.lu Sözleşme m. 7; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.129; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 74-75.
[68] 108 No.lu Sözleşme m. 8, Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.129; Özdemir, **a.g.e.**, s. 22; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s.75.

Sözleşmenin 9. maddesi ile, 5,6 ve 8. maddelerindeki hükümlerine istisna getirilmiştir. Maddeye göre bu sınırlamalar ancak "*yasa ile öngörülmesi şartıyla devletin ya da kamunun güvenliği, devletin ekonomik çıkarlarının korunması, suçlarla mücadele veya ilgili kişinin ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve eğer demokratik bir toplumda gerekli ise yapılabilir*[69]*.*". Ayrıca ilgili kişinin özel yaşamına tecavüz tehdidi olmamak kaydıyla, istatistiki ve bilimsel amaçlarla kullanılan kişisel verilerin işlenmesi halinde sözleşme hükümleri ihlal edilmemiş olacaktır[70]. Sözleşmenin 9. maddesinin 2. fıkrasında yer alan sınırlamalara bakıldığında, AİHS'nin 8. maddesinin 2. fıkrası ile çok benzer nitelikte olduğu görülecektir[71].

Sözleşmeye göre taraf devletler özel yaşamın gizliliğinin korunması sebebiyle diğer bir taraf devlete veri akışını yasaklayamaz veya özel bir izne tabi tutamaz[72]. Çünkü, sözleşmenin amacı taraf devletler arasında kişisel verilerin serbestçe dolaşmasını sağlamaktır. Fakat belirtmek gerekir ki bu durumun iki adet istisnası vardır. Bunlar; belli veri kategorileri için özel koruma düzenlemesi içermemesi ve verinin aktarılacağı devlette eşdeğer koruma içermemesi veya transferin sözleşmeye taraf olmayan bir üçüncü bir devlet vasıtasıyla yapılacak olması durumlarıdır[73].

Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen diğer bir metin olan, "*181 No.lu Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesine Ek Denetleyici Makamlar ve Sınır Aşan Veri Akışına İlişkin Protokol*[74]*"*; vesilesiyle kişisel verilerin korunması amacıyla, taraf devletler ülkelerinde görevlerini

[69] 108 No.lu Sözleşme m. 9; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 129.
[70] 108 No.lu Sözleşme m. 9; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 75.
[71] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 129.
[72] 108 No.lu Sözleşme m. 12; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 129.
[73] 108 No.lu Sözleşme m. 12; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 129.
[74] 181 No.lu Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesine Ek Denetleyici Makamlar ve Sınır Aşan Veri Akışına İlişkin Protokol (Bu çalışmada **"181 No.lu Protokol"** olarak bahsedilecektir), 181 No.lu Protokolün Türkçe çevirisi için bkz., (Çevrimiçi), https://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0692.pdf 27 Mart 2019; 181 No.lu Protokolün orijinal metni için bkz., Council Of Europe, **"Additional Protocol to the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data Regarding Supervisory Authorities and Transborder Data Flows",** Strasbourg, 8 Kasım 2001, (Çevrimiçi), https://rm.coe.int/1680080626 27 Şubat 2019.
[74] KVKK, **Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler**, s. 2.

tam bağımsızlıkla yürütecek bir denetleme makamı kurmayı üstlenmişlerdir[75]. Türkiye, bu protokolü 8 Kasım 2001 tarihinde imzalamış, ancak 5 Mayıs 2016 tarihli 29703 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak iç hukuka dâhil etmiştir[76].

Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen 181 No.lu Protokol dışında, 108 No.lu Sözleşmeyi güncellemek ve farklı alanlarda çıkan ihtiyaçları karşılamak; Sözleşme hükümlerinin uygulanması ve değişiklikler konusunda görüş bildirilmesi amacı ile Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin tavsiye niteliğinde birçok kararı mevcuttur[77].

2.1.4. Avrupa Birliği Düzenlemeleri

Avrupa Birliği'nin[78] temel amaçları; malların, hizmetlerin, kişilerin, bilginin ve sermayenin serbest dolaşımının sağlanmasıdır[79]. Tabi bu amaçların gerçekleşebilmesi için kişisel verilerin işlenmesi kaçınılmazdır. Buradan hareketle

---

[75] **181 No.lu Protokol** m. 1.

[76] KVKK, **Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler**, s. 3.

[77] Ayrıntılı bilgi için bkz., Murat Uygun, **"Avrupa Birliğinin 95/46 Sayılı Veri Koruma Yönergesi Işığında Kişisel Verilerin Korunması"**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010, s. 22-24; *18 Eylül 2002 tarihli ve (2002)9 sayılı Sigortacılık Amacıyla Toplanan ve İşlenen Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Tavsiye Kararı; 23 Nisan 1999 tarihli ve (1999)5 sayılı İnternette Özel Hayatın Korunması Hakkında Tavsiye Kararı; 30 Eylül 1997 tarihli ve (1997)18 sayılı İstatistik Amacıyla Toplanan ve İşlenen Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Tavsiye Kararı; 13 Nisan 1997 tarihli ve (1997)5 sayılı Sağlık Verilerinin Korunması Hakkında Tavsiye Kararı; 7 Nisan 1995 tarihli ve (1995)4 sayılı Telekomünikasyon ve Özellikle Telefon Hizmetlerinde Alanında Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Tavsiye Kararı; 9 Eylül 1991 tarihli ve (1991)10 sayılı Kamu Kurumlarınca Tutulan kişisel Verilerin Üçüncü Kişilere Aktarılması Hakkında Tavsiye Kararı; 13 Eylül 1990 tarihli ve (1990)19 sayılı Ödeme ve Diğer İşlemler İçin Kullanılan Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Tavsiye Kararı; 18 Ocak 1989 tarihli ve (1989)2 sayılı İstihdam Amacıyla Kullanılan Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Tavsiye Kararı; 17 Eylül 1987 tarihli ve (1987)15 sayılı Kolluk Teşkilatında Kişisel Verilerin Kullanılmasının Düzenlenmesi Hakkında Tavsiye Kararı; 23 Ocak 1986 tarihli ve (1986)1 sayılı Sosyal Güvenlik Amacıyla Kullanılan Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Tavsiye Kararı; 25 Ekim1985 tarihli ve (1985)20 sayılı Doğrudan Pazarlama Amacıyla Kullanılan Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Tavsiye Kararı; 23 Eylül 1983 tarihli ve (1983)10 sayılı Bilimsel Araştırma ve İstatistik Amacıyla Kullanılan Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Tavsiye Kararı; 23 Ocak 1981 tarihli ve (1981)1 sayılı Otomatik Sağlık Veri Bankalarına İlişkin Düzenlemeler Hakkında Tavsiye Kararı*; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 76.

[78] Avrupa Birliği (AB); 1992 yılında, Maastricht Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi ile birlitkte, mevcut olan Avrupa Ekonomik Topluluğu'na yeni görev ve sorumlulukların yüklenmesiyle kurulmuştur. Avrupa Birliği üye ülkeler bakımından sermayenin, hizmetlerin ve malların serbest hareket ettiği sınırsız 'tek pazarı' meydana getirmiştir. Avrupa Birliği şu an itibari ile yirmi sekiz üyesi bulanan üyelerinin büyük çoğunluğu Avrupa kıtasında bulunan siyasi ve ekonomik bir oluşumdur. (Çevrimiçi), https://www.avrupa.info.tr/tr/etkilesimli-avrupa-haritasi-9 01 Mart 2019; https://www.avrupa.info.tr/tr/ab-nedir-72 20 Ekim 2019; https://www.avrupa.info.tr/tr/abnin-tarihcesi-82 20 Ekim 2019.

[79] Şeref Ünal, **Uluslararası Hukuk**, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005, s. 202; Akgül, **a.g.e.**, s. 136;

kişisel verilerin korunması amacıyla, gelişen teknoloji ile birlikte AB bünyesinde ortak pazarın gereklerini dikkate alarak ve serbest veri trafiğinin temel hak ve özgürlüklere uygun şekilde sağlanması için AB tarafından birtakım kurallar koyulmuştur[80].

Avrupa'da II. Dünya Savaşı sonrasında oluşturulan hukuki metinlerde; yaşanan trajediler, kişisel verilerin ırkçılık, azınlık grupları yok etmek ve soykırımı kolaylaştırmak amacı ile kullanılması sonucu, özel hayatın korunması ve kişisel verilerin saklanması konusunda, bir daha yaşanılan trajedilerin tekrarlanmaması için, çok sıkı düzenlemeler getirilmiştir [81]. AB, kişisel verilerin işlenmesi konusundaki korumayı, AİHS m. 8'de belirtilen özel hayatın ve aile hayatının korunması hükümleri ve kendi çıkartmış olduğu tüzük ve direktifler ile düzenlemiştir[82].

Kişisel verilerin korunması için AB tarafından yapılan çalışmalar sonucu olarak; 24 Ekim 1995 tarihinde "*1995/46 sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesinde Gerçek Kişilerin Korunması ve Serbest Veri Trafiğine İlişkin Direktifi* [83] " Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından kabul edilmiş ve 1995 yılında yürürlüğe girmiştir [84]. Ayrıca AB tarafından, 95/46 sayılı Direktifin eksik kalan yönlerini tamamlamak amacı ile birçok direktif, yönerge ve tüzük düzenlenmiştir[85].

---

[80] Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 25; Akgül, **a.g.e.**, s. 136; Uygun**, a.g.e.**, s. 32; Özdemir, **a.g.e.**, s. 26.
[81] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 77.
[82] Özdemir, **a.g.e.**, s. 26.
[83] Avrupa Birliği Konseyi ve Avrupa Parlamentosu, 1995/46 sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesinde Gerçek Kişilerin Korunması ve Serbest Veri Trafiğine İlişkin Direktif (Bu çalışmada **"95/46 sayılı Direktif"** veya **"Direktif"** olarak bahsedilecektir.) 95/46 sayılı Direktifin Türkçe çevirisi için bkz., (Çevrimiçi), http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/e/c/ec-directive-95-46-kisisel-veriler.pdf 01 Mart 2019; 95/46 sayılı Direktifin orijinal metni için bkz., The European Parliament/ The Council Of The European Union, **"Directive 95/46/EC Of The European Parliament And Of The Council of 24 October 1995 on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data",** Official Journal of the European Communities, No:L 281/31, (Çevrimiçi), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=EN 1 Mart 2019.
[84] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 77.
[85] Elektronik Veri Koruma Direktifi (2002/58/EC EVKD); Veri Saklama Direktifi (2006/24/EC); Vatandaşlık Hakkı Direktifi (2009/136/EC); Ayrıntılı bilgi için bkz., Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 84-87.

Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Komisyon başkanlarınca, 7 Aralık 2000 tarihli Nice Zirvesi'nde imzalanan "*Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi*[86]" m. 8'de kişisel verilerin korunması ayrı bir hüküm olarak düzenlenmiştir[87].

AB düzenlemeleri, kişisel verilere karşı hem devlet hem de özel sektör ve kuruluşlar kaynaklı haksız müdahalelere karşı etkin bir korumanın tüm üye ülkelerde etkili bir şekilde sağlanmasını hedeflemektedir[88].

2.1.4.1. 95/46/EC Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi

AB, üye ülkeler arasında ortak pazarın oluşturulabilmesi amacı ile kişisel verilerin korunması ilişkin en önemli düzenlemelerden biri olan 95/46 sayılı Direktifi 1995 yılında kabul etmiştir[89].

Direktifin amacı 1. maddede belirtilmiştir: *"1. Bu Direktife uygun olarak, üye devletler, kişisel verilerin işlenmesine dair başta kişisel mahremiyet hakkı olmak üzere gerçek kişilerin temel haklarını ve özgürlüklerini koruyacaktır; 2. Üye devletler 1. paragraf kapsamında sağlanan korumayla bağlantılı nedenler için üye devletler arasında kişisel verilerin akışını yasaklamayacak ya da engellemeyeceklerdir*.". Bu Direktifteki temel amaç, AB üyesi tüm ülkelerin ulusal mevzuatlarını direktife uyumlu hale getirmek suretiyle aynı düzeyde koruma sağlayarak, üye ülkelerde kişisel veri dolaşımının serbest ve güven içerisinde olmasıdır[90]. AB Adalet Divanı, Direktifin amacının sadece verilerin serbest dolaşımı değil aynı zamanda insan haklarını

---

[86] Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı Türkçe çevirisi için bkz., (Çevrimiçi), https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi-708# 01 Mart 2019; İlgili düzenlemenin orijinal metni için bkz., European Union "Charter Of Fundamental Rights Of The European Union", **Official Journal of the European Communities**, No: C 364/1, 18 Aralık 2000, (Çevrimiçi), http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf 01 Mart 2019.

[87] Yüksel Metin, "Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, C.LVII, No:4, 2002, s.35-63, (Çevrimiçi), http://politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/57/4/2_yuksel_metin.pdf 01 Mart 2019; Akgül, **a.g.e.**, s. 137.

[88] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 78.

[89] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 160.

[90] Özdemir, **a.g.e.**, s. 29.

korumak olduğunu belirtmiştir[91]. Direktifte, verilerin işlenmesi ve serbest dolaşımı ihtiyacı ile temel hakların korunması arasında bir denge sağlamaya çalışılmıştır[92].

Direktifin kapsamı 3. maddesinin 1. fıkrasında belirtilmiştir: "*Bu Direktif, bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturması istenen veya bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturan kişisel verilerin otomatik araçlar dışında işlenmesine ve kısmen veya tamamen otomatik araçlarla kişisel verilerin işlenmesine uygulanacaktır*.". Günümüzde kişisel veriler, bilgisayar veya türevi akıllı cihazlarla otomatik olarak işlenmektir[93]. Her ne kadar otomatik işleme oranı günden düne artsa da Direktif, 108 No.lu Sözleşmeden ayrılarak, elle işlenen kişisel verileri de koruma altına almıştır. Elle işlenen verilerin bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturmasının istenmesi veya bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturması halleri, verinin koruma kapsamına alınması için yeterli görülmüştür[94]. Bununla birlikte Direktifin 3. maddesinin 2. fıkrasında Direktifin uygulama alanı sınırlandırılarak, "*Ceza hukuku alanındaki devlet faaliyetleri ve (işleme faaliyeti devlet güvenlik konularını ilgilendirdiğinde, devletin ekonomik refahı dahil olmak üzere) devlet güvenliği, savunma, kamu güvenliğine ilişkin verilerin işlenmesi için herhangi bir durumda ve Avrupa Birliği Anlaşmasının V ve VI. başlıklarıyla belirtilenler gibi topluluk hukuku kapsamının dışına düşen bir faaliyet esnasında, - Bir gerçek kişi tarafından, tamamen kişisel veya ev içi faaliyeti esnasında"* Direktifin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Görüldüğü gibi kamusal otorite için geniş bir muafiyet alanı getirilmiştir.

Direktifin amacı gerçek kişilerin özel hayatını korumak olduğundan, sadece gerçek kişiler koruma kapsamına alınmış, tüzel kişiler koruma kapsamına alınmamıştır. Ancak devletlerin, iç hukuklarında tüzel kişileri de koruma kapsamına alan düzenlemeler yapmalarına bir engel yoktur[95].

Direktifte kişisel verilerin korunmasına ilişkin, üye devletlerin hukuk düzenlerince uyulması gereken beş temel ilke benimsenmiştir. Direktifin 6.

[91] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.161.
[92] Uygun, **a.g.e.**, s. 36.
[93] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 163.
[94] Akgül, **a.g.e.**, s. 150.
[95] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 80; Şimşek, **a.g.e.**, s. 42; Özdemir **a.g.e.**, s. 30.

maddesinin 1. fıkrasında bu ilkeler şu şekilde belirtilmiştir: "*Üye devletler, kişisel verilerin aşağıdaki şekilde olmasını sağlayacaklardır: (a) adil ve yasal olarak işlenmiş; (b)belirli, açık ve meşru amaçlar için toplanmış ve bu amaçlarla uyumsuz biçimde başkaca işlenmemiş. Üye devletlerin uygun korunma önlemleri sağlaması koşuluyla; tarihsel, istatistiksel veya bilimsel amaçlar için verilerin detaylı işlenmesi; uyumsuz olarak kabul edilmeyecektir; (c) toplandığı ve/veya ayrıca işlendiği amaçlara ilişkin olarak yeterlidir, ilgilidir ve bu amacı aşmaz; (d) doğrudur ve gerektiği yerde güncel tutulur. Toplanma ve sonrasındaki işlenme, silinme veya düzeltilme amaçlarını göz önünde tutarak verilerin yanlış veya eksik olmamasını sağlayacak tüm makul önlemler alınmalıdır; (e) verilerin toplandığı esnada veya sonrasında işlendiği amaçlar için gerekenden daha uzun olmayan süre boyunca, veri öznelerinin tespitine izin veren biçimde tutulur. Üye devletler, tarihsel, istatistiksel veya bilimsel kullanım amacıyla daha uzun süreli depolanan kişisel veriler için uygun koruma önlemleri alacaktır.*" Bu ilkelere bakıldığında OECD ilkeleri ile önemli ölçüde benzeştiği görülmektedir[96]. Bu ilkeler aynı zamanda veri sorumlusunun yükümlülüklerine ilişkin ilklerin de temelini oluşturmaktadır.

Direktifte hassas nitelikteki kişisel verilere değinilerek; ilgili kişinin rızası veya önemli bir kamu yararı olmadığı sürece, kişinin sağlık durumuna veya cinsel yaşamına ilişkin veriler ile sendika üyeliğini, dini veya felsefi inançlarını, siyasi görüşlerini, ırk veya etnik kökenini açıklayan kişisel verilerin işlenmesinin yasak olduğu belirtilmiştir[97].

Direktifte kişisel verilerin muhafazası etkin bir şekilde koruma altına alınırken, kişisel verilerin serbestçe dolaşması amaçlanmıştır[98]. Bu kapsamda Direktifin 25. maddesinde, AB üyesi olan ve olmayan ülkeler arasında kişisel veri transferi olabilmesi için "*yeterli koruma*" şartı aranmaktadır[99]. Yeterli koruma sağlanmadığı sürece veri aktarımına izin verilmemiştir. Yeterli düzeyde koruma için maddede iki ölçüt belirlenmiştir. Birincisi, kişisel verilerin aktarılacağı ülkede, Direktif

[96] Akgül, **a.g.e.**, s. 151; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 80.
[97] 95/46 sayılı Direktif m. 8; Akgül, **a.g.e.**, s. 151.
[98] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 80.
[99] 95/46 sayılı Direktif m. 25.; Özdemir, **a.g.e.**, s. 32.

hükümlerinde belirtilen koruma hükümleri veya bu hükümlerle aynı derecede koruma sağlayacak hükümlerin yer almasıdır[100]. İkincisi ise, verilerin aktarılacağı ülkelerde belirtilen şekilde koruma hükümlerinin bulunmasının yanında bu hükümlerin gerektiği gibi uygulanmasını sağlayacak yürütme metotlarının da bulunması gerekmesidir[101]. Bu maddedeki amaç veri sorumlusunun, kişisel verilerin işlenmesi sırasında uyması gereken yükümlülüklerden kaçmak amacı ile veri işleme etkinliklerini "*veri cennetleri*" olarak ifade edilen ülkelere kaydırmasını engellemektir[102].

Direktifin m. 25/1 hükmü, 26. maddede belirtilen birtakım istisnalar ile yumuşatılmaya çalışılmıştır[103]. Verinin aktarılacağı ülkede, eşdeğer ve etkin koruma sağlanmasa bile, 26. maddede belirtilen belirli şartlar[104] altında veri aktarımına muafiyet sağlanmıştır[105]. Burada belirtilen istisnalar değerlendirilirken Direktifin bir bütün olduğu unutulmamalı, dar yorumlanmalı ve istisnalar kural haline gelmemelidir[106].

2.1.4.2. Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi

Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi, AB vatandaşları için temel hakların koruma düzeyini artırmak amacı ile, 7 Aralık 2000 tarihinde Nice Zirvesi'nde imzalanmış ve 1 Aralık 2009 tarihinde Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi ile bağlayıcılık kazanmıştır[107]. Bildirgenin 8. maddesinde[108] kişisel verilerin korunması

---

[100] Özdemir, **a.g.e.**, s. 32.
[101] **A.e.**
[102] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 169.
[103] **A.e.**
[104] 95/46 sayılı Direktif m. 26/1, "*(a) Veri öznesi önerilen transfer için açık şekilde rızasını vermişse veya (b)Veri öznesinin talebine yanıt olarak alınan ön sözleşme tedbirlerinin uygulanması veya denetleyici ve veri öznesi arasındaki bir sözleşmenin yerine getirilmesi için transfer gerekliyse; veya (c) Üçüncü bir şahıs ve denetleyici arasında veri öznesinin menfaatine sonuçlanan bir sözleşmenin yerine getirilmesi veya sonuçlandırılması için transfer gerekliyse, veya (d) Transfer; kanuni hakların tesisi, işletilmesi veya savunulması için veya önemli kamu menfaati zemininde yasal olarak gerekliyse veya zorunluysa, veya (e) Veri öznesinin hayati menfaatlerinin korunması için transfer gerekirse, veya (f) Özel durumda yapılan konsültasyon için kanunda öngörülen koşullar ölçüsünde, bir meşru menfaat gösteren herhangi bir kişi tarafından veya genel olarak kamu tarafından danışmaya açık olan ve kamuya bilgi sağlamak amaçlı kanunlar veya yönetmeliklere göre transfer bir kayıttan sağlanırsa."*; Özdemir, **a.g.e.**, s. 33.
[105] Özdemir, **a.g.e.**, s. 33.
[106] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 172.
[107] Metin, **a.g.e.**, s. 36; Dülger, **a.g.e.**, s. 62; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.156; Akgül, **a.g.e.**, s. 146.
[108] Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi m. 8: "*1. Herkes, kendisine ilişkin kişisel bilgilerinin korunmasını isteme hakkına sahiptir. 2. Bu tür bilgiler, belirtilen amaçlar için ve ilgili kişinin*

hakkı, başlı başına temel bir insan hakkı olarak ifade edilmiştir[109]. Bildirge ile, AİHS'nin aksine, kişisel verilerin korunması hakkı "*özel ve aile hayatına saygı*" kapsamında değerlendirilmemiş, ayrı bir hak olarak düzenlenmiştir[110]. Düzenlenen bu açık hükümle, AİHS'nin dokunamadığı korunmaya muhtaç alanlar anayasal düzeyde koruma kapsamına alınmıştır[111].

2.1.4.3. Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü

Gelişen teknoloji ve verilere dayalı ticaretin artması nedeniyle 95/46 sayılı Direktif ile belirlenen ilkelerin günümüze uyarlanması ve gelecekte, kişisel verilerin güncel bir koruma altına alınması maksadıyla kapsamlı bir yeniliğe gidilme ihtiyacı doğmuştur[112]. Bunun yanında 95/46 sayılı Direktif çerçeve nitelikte olması ve her devletin Direktifi kendine göre farklı şekilde iç hukuka aktarması neticesinde, ülkeler arasındaki veri aktarımı istenilen seviyelerde olamamıştır. Bu nedenle tüm üye ülkelerde aynı seviyede koruma sağlayan ve kişisel verileri belirtilen ilkeler çerçevesinde korurken aynı zamanda da veri akışını kesintisiz ve herhangi bir engele takılmadan, hızlı bir şekilde gerçekleşmesi sağlayan yeni bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur[113].

95/46 sayılı Direktif ve sonrasındaki süreçte edinilen tecrübeler neticesinde; AB tarafından 2012 yılında çalışmalarına başlanan, Avrupa Birliği Genel Veri Koruma

---

muvafakatine veya yasada öngörülen başka meşru temele dayalı olarak adil şekilde kullanılmalıdır. Herkes, kendisi hakkında toplanmış olan bilgilere erişme ve bunlarda düzeltme yaptırma hakkına sahiptir. 3. Bu kurallara uyulması, bağımsız bir makam tarafından denetlenecektir.".

[109] Furkan Güven Taştan, **Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, 2. Baskı., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s.16.

[110] Akgül, **a.g.e.**, s. 146.

[111] **A.e.**

[112] Ayşe Nur Akıncı, **Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi: Çalışma Raporu No. 6**, Kalkınma Bakanlığı Bilgi Toplu Dairesi Başkanlığı Yayını, Yayın No: 2968, Haziran 2017, (Çevrimiçi), http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/AvrupaBirli%C4%9FiGenelVeriKorumaT%C3%BCz%C3%BC%C4%9F%C3%BCn%C3%BCnGetirdi%C4%9FiYeniliklerveT%C3%BCrkHukukuBak%C4%B1m%C4%B1ndan-De%C4%9Ferlendirilmesi.pdf 02 Mart 2019, s. 5; Dülger, **a.g.e.**, s. 64.

[113]Dülger, **a.g.e.**, s. 64; Nilgün Başalp, "Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu'nun Temel Yenilikleri", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi,** C.XXI, No:1, 2015, s.77-106, (Çevrimiçi), http://dergipark.gov.tr/download/article-file/271091 17 Şubat 2019, **(Başalp, Genel Regülasyon),** s. 82; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 88; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 193.

Tüzüğü[114] (GDPR) 14 Nisan 2016 tarihinde AB Parlamentosu tarafından kabul edilmiş, akabinde AB Resmî Gazetesi'nde yayımlandığı günden sonraki yirminci gün olan 04 Mayıs 2016 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmesine rağmen 25 Mayıs 2018 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır[115].

95/46 sayılı Direktif ile AB çatısı altında yeknesak bir veri koruma rejimi amaçlanmış olsa da ülkeler arasında aynı konularda farklı uygulamalara gidilmiştir. Bu durum da direktifin amacı olan kişisel verilerin korunarak serbest veri akışını istenen düzeyde olmasına engel olmuş ve yeni bir düzenleme olan GDPR ortaya çıkmıştır[116]. GDPR ile birlikte AB, kişisel verilerin korunması için izlediği yöntem olan direktifle düzenlemeyi değiştirmiş, tüm ülkeler açısından genel uygulama alanına sahip ve bağlayıcı olan tüzüğü seçmiştir[117]. Direktifin sadece temel çerçeve bir hedef koyması ve bu hedefe nasıl ve ne şekilde ulaşılacağı konusunda üye devletlerin serbest olması nedeniyle, üye devletlerin iç hukuklarındaki farklılıklar serbest veri akışına engel olmuş ve Direktif amacına tam anlamıyla ulaşamamıştır[118]. Buradan hareketle tüm üye devletler için genel uygulama alanına sahip ve bağlayıcı olan Tüzüğün seçilmesi bu aşamada isabetli görünse de yeni bir düzenleme olması nedeniyle ilerleyen zamanlarda Tüzüğün amacını gerçekleştirip gerçekleştiremediği belli olacaktır.

---

[114] Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün (Bu çalışmada **"GDPR"** veya **"Tüzük"** olarak bahsedilecektir) Türkçe çevirisi için bkz., (Çevrimiçi), https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%87eviri-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf 04 Mart 2019; GDPR orijinal metni için bkz., The European Parliament/The Council Of The European Union, "Regulation (EU) 2016/679 Of The European Parliament And Of The Council of 27 April 2016 on the Protection Of Natural Persons With Regard To The Processing Of Personal Data And On The Free Movement Of Such Data, And Repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)", **Official Journal of the European Union,** No:L 119/1, 4 Mayıs 2016, (Çevrimiçi), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679 04 Mart 2019.

[115] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 88; GDPR m. 99.

[116] Başalp, **Genel Regülasyon,** s. 82; Taştan, **a.g.e.**, s.17.

[117] Sanem Baykal/İlke Göçmen, **Avrupa Birliği Hukukunun Kaynakları Bakımından Normlar Hiyerarşisi: Prof. Dr. Erdal Onar'a Armağan**, Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınları, No: 391, 2013, s. 317-365, (Çevrimiçi), http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/854.pdf 04 Mart 2019, s. 325.

[118] Göçmen/Baykal, **a.g.e.**, s. 325; Dülger, **a.g.e.**, s. 66; Taştan, **a.g.e.**, 17-18.

Avrupa Birliği Veri Koruma Tüzüğü, kişisel verilerin korunması alanında birçok yenilik getirmiştir. Burada Tüzük tarafından getirilen önemli yeniliklere genel hatları ile değinilecektir.

- *Artan bölgesel kapsam (AB dışındaki ülkelerde uygulanabilirlik)*: GDPR ile getirilen yeniliklerin en önemlilerinden biri, Tüzük hükümlerini belirlenen şartlarda AB sınırlarını aşarak, üçüncü ülkelerde uygulanabilmesidir[119]. AB'de ikamet eden mal, hizmet veya kontrollerin herhangi bir nedenle üye ülkelerden, üye olamayan ülkelere aktarılması halinde Tüzük hükümleri bu ülkeleri de bağlayacaktır [120] . Burada belirtilen AB'de ikamet eden ifadesi, geniş değerlendirilip sadece AB vatandaşlarını değil, vatandaşı olmasalar bile AB bölgesinden bulunan kişilerin kişisel verilerini de kapsamaktadır[121]. Tüzüğe göre, kişisel verinin AB ülkelerinden ticari, ekonomik vb. ilişkiler kapsamında aktarılması halinde veya AB vatandaşlarına ait olması halinde, herhangi bir coğrafi bölge sınırlamasına tabi olmadan kişisel veriler korumadan faydalanabileceklerdir[122].
- *İdari para cezaları*: Kişisel veriler işlenirken, GDPR kapsamında uyulması gereken ilkelere uyulmaması halinde, ihlali gerçekleştiren kuruluşlara, 20.000.000 Euro'ya kadar veya bir önceki mali yılın yıllık dünya çapındaki cirosunun %4'üne kadar idari para cezaları kesme yetkisi, veri koruma otoritesine tanınmıştır[123].
- *Veri öznesinin rızası*: GDPR ile birlikte kişisel verinin sahibinden alınması gereken rıza ayrıntılı olarak 7. maddede düzenlenmiş ve rıza koşulları güçlendirilmiştir. Rıza talebi, açık ve sade bir dil kullanılarak, kolay anlaşılabilir biçimde sunulması gerektiği gibi rızayı geri çekmek de rıza vermek kadar kolay olmalıdır[124].

[119] Dülger, **a.g.e.**, s. 67.
[120] **A.e.**, s. 66.
[121] Paul B. Lambert, **Understanding the New European Data Protection Rules,** New York, CRC Press Taylor & Francis Group, 2018, s. 165-167; Dülger, **a.g.e.**, s. 66.
[122] GDPR m. 3.; Taştan, **a.g.e.**, s. 18, Dülger, **a.g.e.**, s. 67.
[123] GDPR m. 83; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 88-89.
[124] GDPR m. 7.

- *İhlal bildirimi*: GDPR kapsamında bireyin hak ve özgürlükleri açısından bir risk oluşturan veri ihlallerinin, ihlalin öğrenildiği andan itibaren 72 saat içerisinde GDPR m. 55'e göre denetleyici makama bildirilmesi gerekmektedir[125]. Buna ek olarak bu tür bir ihlalin fark edildiği andan itibaren süre öngörülmemekle birlikte, gecikmeksizin veri öznesine bildirilmesi gerektiği belirtilmiştir.[126].
- *Unutulma hakkı*: Bireyin geçmişinde ve özellikle dijital ortamda bulunan hatırlamak istemediği bazı olayların arşivlenmelerinde üstün bir kamu yararı da bulunmuyorsa; zaman içinde unutulmasını, toplum tarafından öğrenilmesini veya hatırlanmasını istemediği bu tür kişisel verilerinin silinmesini ve yayılmalarının engellemesini isteme hakkı olarak ifade edilebilir[127]. Detayları GDPR m. 17'de belirtilen unutulma hakkı, Tüzük ile birlikte tüm AB üyesi devletler için bağlayıcı hale gelmiştir[128].
- *Veri koruma görevlileri*: GDPR m. 37'ye göre veri sorumlusunun veya veri işleyenin belirli hallerde [129] veri koruma görevlisi atamasının gerektiği belirtilmiştir. GDPR ile birlikte kişisel veri koruma hukuku kapsamına giren veri koruma görevlileri, bulundukları kuruluştaki gizlilik politikasının GDPR uygunluğunu denetleyerek veri güvenliğini sağlamaya çalışırlar[130].

Genel olarak aktarmaya çalıştığımız GDPR ile kişisel verilere karşı günümüz internet çağının getirdiği tehlikelere karşı, koruma alanı olarak AB coğrafyasını da aşan ve direktiflerden daha etkin ve yeknesak bir koruma sağlanması amaçlanmıştır.

---

[125] GDPR m. 33, 55.
[126] GDPR m. 34/1; Dülger, **a.g.e.**, s. 68.
[127] Ayrıntılı bilgi için bkz., T: 17.06.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679 Sayılı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı ve Mukayeseli Hukuk Çerçevesinde "Unutulma Hakkı", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2016, C. 65, S. 4, s. 2605-2635, (Çevrimiçi), http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/2150/22297.pdf 05 Mart 2019, s. 2608 vd.
[128] GDPR m. 17.
[129] Bahsedilen belirli haller için bkz., GDPR m. 37:*"(a) işleme faaliyetinin kendi yargı yetkisi çerçevesinde hareket eden mahkemeler haricindeki bir kamu kuruluşu veya organı tarafından gerçekleştirilmesi; (b) kontrolör veya işleyicinin temel faaliyetlerinin yapıları, kapsamları ve/veya amaçları gereği veri öznelerinin düzenli ve sistematik bir şekilde büyük çaplı olarak izlenmesini gerektiren işleme faaliyetlerinden meydana gelmesi veya (c) kontrolör veya işleyicinin temel faaliyetlerinin 9 maddesi uyarınca özel kategorilerdeki verilerin ve 10. maddede atıfta bulunulan mahkumiyet kararları ve ceza gerektiren suçlara ilişkin kişisel verilerin büyük çaplı olarak işlenmesinden meydana gelmesi."*.
[130] Taştan, **a.g.e.**, s. 22.

GDPR bu bölümde ana hatları ile incelenmiş olmakla birlikte, hükümlerine ilgili başlıklarda ayrıca değinilecektir.

2.2. Ulusal Düzenlemeler

2.2.1. Anayasa

1982 Anayasası[131] kişisel verilerin korunmasının temelini oluşturabilecek birçok hüküm barındırmaktadır; Anayasa m. 2'de belirtilen hukuk devleti ilkesi, m. 17'de belirtilen bireyin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı, m. 21'de belirtilen konut dokunulmazlığı, m. 22'de belirtilen haberleşmenin hürriyeti, m. 24'de belirtilen din ve vicdan hürriyeti, m. 25'de belirtilen düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti ve m. 20'de belirtilen özel hayatın gizliliğinin korunması hakkı örnek olarak sayılabilir[132]. Günümüzde teknolojinin çok hızlı gelişmesi sonucu bilgiye ulaşmak giderek kolaylaşmıştır. Dolayısıyla temel hak ve hürriyetlere hukuka aykırı olarak müdahale edilebilme ihtimalinin artması nedeniyle, bu hususta etkili yasal düzenlemeler yapmak gerekli hale gelmiştir[133].

2010 yılında yapılan değişiklikle[134] kişisel verilerin korunması; m. 20'de belirtilen ve kişinin temel haklarından biri olan özel hayatın gizliliği ve korunması başlığı altında ilk kez Anayasamıza girmiştir. Anayasaya eklenen hüküm şu şekildedir: "*Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir*[135]." Bu fıkra ile geç de olsa kişisel verilerin korunmasına ilişkin Anayasal bir koruma sağlanmıştır. Bu Anayasal koruma, normlar hiyerarşisi gereği tüm düzenlemeler için bağlayıcı olduğundan,

---

[131] Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, İlgili Düzenleme metni için bkz., (Çevrimiçi), https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf 07 Mart 2019.
[132] Şimşek, **a.g.e.**, s. 111, Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 94
[133] KVKK, **Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler**, s. 11.
[134] 7 Mayıs 2010 tarihli 5982 sayılı Kanun, İlgili Düzenleme metni için bkz., (Çevrimiçi), https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5982.html 07 Mart 2019.
[135] T.C. Anayasası m. 20/3.

kişisel verilerin esasında yüksek bir güvenceye sahip olduğu söylenebilir[136]. Madde metninde yer alan kişisel verilerin korunması kavramı açılarak; ilgili kişinin kişisel verilere erişebilmesi, bunlar hakkında bilgilendirmesi, talebi halinde düzetilmesi veya silinmesi hakkının yanında, verilerinin hangi amaçla kullanıldığını bilme hakkı düzenlenmiştir. Kişisel verinin ancak, veri öznesinin rızası ya da kanunda öngörülen hallerde işlenebileceği belirtilmiştir. Düzenleme ile kişisel verilerin korunması hakkı genel hatları ile belirtilmiş ve bu hakka ilişkin düzenlemelerin sadece kanunla yapılabileceği düzenlenmiştir.

Anayasa Mahkemesi 2 Kasım 2016 tarihli kararında; "*Kişisel verilerin korunması hakkı, insan onurunun korunması ve kişiliğin serbestçe geliştirilmesi hakkının özel bir biçimi olarak, bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır.… Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesinde, kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği belirtilerek kişisel verilerin korunması hakkı anayasal güvenceye bağlanmış ve bu şekilde kamu makamlarının keyfi müdahalelerine karşı koruma altına alınmıştır…. Ancak bu sınırlamalar, Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz. Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamalar, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı gibi hak ve özgürlüklerin özlerine de dokunamaz*[137]." şeklinde belirtilmiş ve insan onuruna vurgu yapılmıştır. Bazı hallerde kişisel verilerin korunmasının sınırlandırılabileceği belirtilmiş, ancak bu sınırlamanın Anayasa m. 13 gereği demokratik toplum düzenin gereklerine uyarak hakkın özüne dokunamayacağını belirtmiştir[138]. Anayasa Mahkemesi başka bir kararında ise, kişisel verilerin ancak kanunla düzenlenmesi gereğince Elektronik Haberleşme Kanunu [139] m. 51'de belirtilen Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun elektronik haberleşme

---

[136] Erdal Kuluçlu, "Türk Hukuk Sisteminde Normlar Hiyerarşisi ve Sayıştay Denetimine Etkileri", **Sayıştay Dergisi**, S. 71, (Çevrimiçi), http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423911557.pdf 07 Mart 2019, s. 3 vd.

[137] AYM, 02 Kasım 2016 T., 2015/61 E., 2016/172 K., (Çevrimiçi), http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/27e2049f-aac1-4ef8-a119-6861dee5ea33?excludeGerekce=False&wordsOnly=False 07 Mart.2019.

[138] Dülger, **a.g.e.**, s. 71.

[139] 05 Kasım 2008 tarihli 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu (EHK), İlgili düzenleme metni için bkz., (Çevrimiçi), http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5809.pdf, 07 Mart 2019.

sektörüyle ilgili kişisel verilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunmasına yönelik usul ve esasları belirlemeye yetkisi veren hükmü iptal etmiştir[140]. Bu kararla birlikte ülkemizde kişisel verilerin korunmasına dair kanunun bulunması gerekliliği bir kez daha hissedilmiş ve sonrasında da 7 Nisan 2016 tarihinde 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu çıkarılmıştır.

Ayrıca, usulüne uygun olarak yürürlüğe koyulan uluslararası anlaşmalar kanun hükmünde olduğundan AİHM'nin, AİHS m. 8 "*özel hayatın gizliliği ve korunması*

[140] AYM, 09.04.2014 T., 2013/122 E., 2014/74 K., R.G. 29072, Y.T. 26.07.2014, "*Başvuru kararında, itiraz konusu kural ile kişisel verilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunmasına yönelik usul ve esasları belirleme ve bu konuda düzenleme yapma yetkisinin bütünüyle yürütme organına bırakıldığı, yasama organı tarafından temel ilkeleri koyulmadan, çerçevesi çizilmeden, sınırsız, belirsiz, geniş bir alanı düzenleme yetkisinin yürütme organına bırakılmasının Anayasa'nın 7., 13. ve 20. maddelerine ve sonuçta Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.*

İtiraz konusu kuralla, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun elektronik haberleşme sektörüyle ilgili kişisel verilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunmasına yönelik usul ve esasları belirlemeye yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

Kişisel veri kavramı, belirli veya kimliği belirlenebilir olmak şartıyla, bir kişiye ilişkin bütün bilgileri ifade etmektedir. Bu bağlamda adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgiler değil; telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler, IP adresi, e-posta adresi, hobiler, tercihler, etkileşimde bulunulan kişiler, grup üyelikleri, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kılan tüm veriler kişisel veri kapsamındadır.

Kişisel verilerin korunması hakkı, kişinin insan onurunun korunmasının ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak, bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler sonucunda, geleneksel yöntemlerle mümkün olmayan çok sayıda verinin toplanabilmesi; daha önce birbirinden ilişkisiz şekilde tutulan pek çok verinin merkezi olarak bir araya getirilebilmesi; verilerin, veri eşleştirme ve veri madenciliği gibi ileri teknolojik imkânlarla analize tabi tutulmak suretiyle, veriden yeni veriler üretme kapasitesinin artması; verilere erişim ve veri transferinin kolaylaşması; kişisel verilerin ticari işletmeler için kıymetli bir varlık niteliği kazanması neticesinde, özel sektör unsurlarınca yaratılan risklerin daha yaygın ve önemli boyutlara ulaşması ve terör ve suç örgütlerinin kişisel verileri ele geçirme yönündeki faaliyetlerinin artması gibi etkenler, günümüzde kişisel verilerin en üst seviyede korunmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesinde, "Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir." hükmüne yer verilerek kişisel verilerin korunması hakkı anayasal güvenceye bağlanmış ve bu şekilde kamu makamlarının keyfî müdahalelerine karşı koruma altına alınmıştır.

Yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesi gereğince, Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda yürütme organına doğrudan ve ilk elden düzenleyici işlem yapma yetkisi verilemez. Elektronik haberleşme sektörüyle ilgili kişisel verilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunmasına yönelik usul ve esasları belirleme yetkisini Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna veren itiraz konusu kural, Anayasa'nın 20. maddesinde öngörülen kişisel verilerin korunmasına ilişkin usul ve esasların ancak kanunla düzenlenebileceğine ilişkin güvenceye aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 20. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.", (Çevrimiçi), http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/94117278-50ca-4203-88f3-72a5537258a5?excludeGerekce=False&wordsOnly=False, 07 Mart 2019.

hakkı" kapsamında değerlendirdiği, kişisel verilerin korunmasına ilişkin oluşturduğu içtihatlar da Türk hukuku açısından bağlayıcıdır[141].

2.2.2. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

2.2.2.1. Genel Olarak

Günümüzde kamu ve özel sektör tarafından kişisel veriler bilişim sistemleri vasıtasıyla otomatik yollarla yoğun bir şekilde işlenmektedir. Bu verilerin kullanılması bireyler ile mal ve hizmet sunanlar için birtakım kolaylıklar veya avantajlar sağlamakla birlikte, verilerin ihlal edilmesi yolu ile birtakım tehditleri de beraberinde getirmektedir[142]. Verilere yetkisiz erişim, verilerin hukuka aykırı olarak kullanılması veya ifşa edilmesi hem taraf olduğumuz sözleşmelerin hem de Anayasa ile koruma altına alınan temel hakların ihlali anlamına gelmektedir[143]. Sonuç olarak belirtilen menfaatler arasında hassas bir denge oluşturulması gerekmektedir[144].

İnsan haklarının korunması kapsamında kişisel verilerin korunması hususu günümüz teknolojisi ve bilgi akış hızı göz önüne alındığında çok büyük önem arz etmektedir. Ülkemizde de bu ve aşağıda açıklayacağımız diğer nedenler sonucunda kişisel verileri korumaya yönelik detaylı bir özel kanuni düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur.

Türkiye'de kişisel verilerin korunmasına yönelik ilk çalışmalar 1989 yılında başlasa da bu yöndeki çalışmalardan uzunca bir süre sonuç elde edilememiştir. Ta ki 26 Aralık 2014 tarihinde "*Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı*" TBMM Başkanlığına sunulana kadar. Tasarı, 24 Mart 2016 tarihinde kanunlaşmış ve 6698

---

[141] Anayasa m. 90; Elif Küzeci, "Anayasal Bir Hak: Kişisel Verilerin Korunması", **Bilişim Dergisi**, S. 128, 2011, s. 142-149, (Çevrimiçi), http://www.bilisimdergisi.org/s128/pdf/142-149.pdf 07 Mart 2019, **(Küzeci, Anayasal Hak)**, s.142 vd.; Türkay Henkoğlu, **Bilgi Güvenliği ve kişisel Verilerin Korunması**, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2015, s. 74-75; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s.96.

[142] Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), "**Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu"**, (Çevrimiçi), https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf 07 Mart 2019, (**TBMM Komisyon Raporu)**, s. 4.

[143] TBMM Komisyon Raporu, **a.g.e.**, s. 4.

[144] **A.e.**

sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu[145] 7 Nisan 2016 tarih ve 29677 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir[146].

Gerekçede Kanunun çıkarılması için birçok sebep[147] belirtilse de bunların en önemlilerine bakacak olursak;

- Devletin kamusal organlarının bireyi kayıt alma yönündeki eğilimi, teknolojinin gelişmesi ile birlikte değerlendirildiğinde temel hak ve özgürlükler için ciddi bir tehdit olarak ortaya çıkmaktadır[148]. Bu anlamda ilk olarak kişisel verilerin korunması, temel bir insan hakkı olması nedeniyle muhafaza edilmelidir. Nitekim Anayasa m. 20'de kişisel verilerin korunması hakkını temel bir insan hakkı olarak değerlendirmiştir.
- Kişisel verilere ilişkin bir düzenleme olmaması nedeniyle gelişen e-ticaret ve diğer birçok ekonomik faaliyet alanında geri kalınmakta, yabancı sermayenin Türkiye'de yatırım yapması ve bu yatırımların dinamik bir şekilde yürütülmesi için gereken veri aktarımı gerçekleştirilememekteydi[149].
- Kişisel verilere ilişkin bir düzenleme olmaması nedeniyle sadece ekonomik alanda değil, EUROPOL [150] ile ülkemiz güvenlik birimleri arasında, EUROJUST [151] ile ülkemiz yargı birimleri arasında elektronik veri akışı sağlanamamakta ve bu durum operasyonel iş birliği anlaşması yapılmasını

[145] Kişisel verilerin Korunması Kanunu (Bu çalışmada "**6698 sayılı Kanun**" veya "**Kanun**" olarak bahsedilecektir.), İlgili Kanun metni için bkz., (Çevrimiçi), https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6698.pdf 10 Mart 2019.
[146] KVKK, **Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler**, s. 13.
[147] TBMM Komisyon Raporu, **a.g.e.**, s. 5.
[148] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 300.
[149] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 300; TBMM Komisyon Raporu, **a.g.e.**, s. 5.
[150] Avrupa Polis Teşkilatı ya da kısaca EUROPOL; "*Avrupa Birliği üyesi ülkeler ile birliğin ortaklık yaptığı diğer ülkelerin güvenlik güçleri arasında, terörizm, uluslararsı uyuşturcu kaçakçılığı ve kara para aklama, parada sahtecilik, insan ticareti, siber suçlar ile diğer ciddi ve organize suçlara karşı mücadele etmek için kurulmuş bir birimdir.*", (Çevrimiçi), https://www.europol.europa.eu/about-europol 29 Ekim 2019.
[151] EUROJUST "*özellikle uluslararası karşılıklı adli yardım taleplerinin yerine getirilmesini ve iade taleplerinin uygulanmasını kolaylaştırmak suretiyle, soruşturma ve kovuşturmaların koordinasyonunu ve üye devletlerdeki yetkili makamlar arasındaki işbirliğini teşvik ederek ve geliştirerek, üye devletlerin yetkili makamlarının, sınır ötesi suçlarla uğraşırken soruşturma ve kovuşturmalarını daha etkin hale getirmelerini sağlamaktadır.*", (Çevrimiçi), http://www.eurojust.europa.eu/about/background/Pages/mission-tasks.aspx 29 Ekim 2019.

engellemekteydi [152] . AB düzenlemeleri ile uyumu sağlamak, Kanunun çıkarılması için önemli bir itici güç olmuştur[153].

Değinilmesi gereken diğer bir konu ise Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Kanunun çıkarılmasında çok geç kalmış olmasıdır. Bakıldığında Türkiye; kişisel verilerin korunmasına ilişkin 108 No.lu Sözleşmeyi imzaya açıldığı tarih olan 1981 yılında imzalamış ancak tam 35 yıl sonra 6669 sayılı Kanunla 2016 yılında kabul etmiş ve onaylamıştır. 6698 sayılı Kanun hazırlanırken, 95/46 sayılı Direktifin esas alınmıştır[154]. Daha önceden de belirtildiği üzere Direktif, kişisel verilerin korunması konusunda temel ilkeleri belirleyen çerçeve bir düzenlemedir. Ülkelerin Direktifte belirtilen ilkeleri benimseyerek kişisel verilerin korunması konusunu iç hukuklarına aktardıklarını belirtmiştik. Belirlenen ilkeler iç hukuka aktarılırken oluşan farklılıklar neticesinde veri akışının sekteye uğraması ve yıllar içinde gelişen teknoloji nedeniyle; yeni ve yeknesak bir düzenleme olan GDPR yürürlüğe konmuştur. Türkiye'nin ise, Kanun çalışmaları sırasında Tüzük çalışmalarının da yapılmasına rağmen, amacına tam anlamıyla ulaşamamış 24 yıllık Direktifi esas alması eleştiri konusu olmuştur[155]. Gerçekten de kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemenin ciddi şekilde gecikmesi ile birlikte GDPR'nin değil de 95/46 sayılı Direktif'in esas alınması yerinde olmamıştır[156]. Nitekim GDPR'nin çerçeve nitelikte olmaması sonucunda doğrudan iç hukuka aktarılma imkânı vardı. Ayrıca her ne kadar Direktif esas alınsa da GDPR'nin sınırları aşan uygulama alanı göze alındığında, AB ülkelerinden ticari, ekonomik vb. ilişkiler kapsamında veri aktarılması halinde veya verinin AB vatandaşlarına ait olması halinde, Türkiye'de yer alan kamu kuruluşları ve özel sektör için 6698 sayılı Kanunun yanında Tüzük hükümleri de bağlayıcı olacaktır. Bu kapsamda da Kanun yapılırken Tüzüğün esas alınmaması yerinde olmamıştır. Yine de belirtmek gerekir ki; 6698 sayılı Kanun ülkemizdeki kişisel verilerin korunması alanındaki kanuni boşluğu gidermiştir. Sonuçta hiçbir düzenlemeye tabi olmayan kişisel veri kullanımının, Direktif temel

[152] TBMM Komisyon Raporu, **a.g.e.**, s. 5.
[153] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 300.
[154] Dülger, **a.g.e.**, s. 73; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 308.
[155] Dülger, **a.g.e.**, s. 69; Karşı görüş için bkz., Taştan, **a.g.e.**, s. 26-27.
[156] Dülger, **a.g.e.,** s. 69.

ilkelerini esas alan bir düzenleme olan 6698 sayılı Kanun ile disiplin altına alınması kayda değer bir gelişmedir[157].

2.2.2.2. Kanunun Amacı

6698 sayılı Kanunun amacı 1. maddede: "*kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektir.*" şeklinde belirtilmiştir. Görüldüğü üzere amaç, kişisel verilerin işlenmesinin disiplin altına alınarak, başta özel hayatın gizliliği olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin korunmasıdır[158]. Kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasların düzenlenmesi de Kanunun amaçları arasındadır.

Kanunun amacına daha dikkatli bakılırsa koruma altına alınanın, verinin kendisi olmayıp, "*başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlükleri*" olduğunu görüyoruz[159]. Burada eleştirilen nokta, kişisel verilerin korunmasının başlı başına bir hak olarak tanınmamış olmasıdır[160]. Kanunun bu şekli ile kişisel verilerin korunması, temel hak ve özgürlüklerin korunmasına hizmet eden bir araç konumundadır[161]. Dolayısıyla kişisel verilerin korunması kavramının temel bir hak olarak açıkça düzenlenmesi, daha yerinde olacaktır[162].

2.2.2.3. Kanunun Kapsamı

6698 sayılı Kanunun kapsamı 2. maddede "*kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanır."* şeklinde belirtilmiştir.

---

[157] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 110-111.
[158] TBMM Komisyon Raporu, **a.g.e.**, s. 6.
[159] Mesut Serdar Çekin, **Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, 2. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, (**Çekin, Kişisel Veri**), s. 21.
[160] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 21-22; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 312.
[161] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 22.
[162] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 312.

Maddeye göre Kanun, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanacaktır. Tüzel kişiler başlığı altında kamu ve özel sektör ayrımı yapılmamış olup, belirtilen usul ve esasların her iki sektörde de uygulanacağı belirtilmiştir[163]. Kişisel verilerin otomatik olan veya herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak şartıyla otomatik olmayan yollarla işlenmesi bakımından da herhangi bir fark öngörülmemiştir[164]. Kanunun 3. maddesine göre veri kayıt sistemi, "*kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemini*" ifade etmektedir. Yani otomatik yollarla işlenmemiş veri aynı zamanda veri kayıt sisteminin de parçası değilse, Kanun kapsamında değerlendirilmeyecektir[165].

2.2.2.4. Kanunun Zaman Bakımından Uygulaması

6698 sayılı Kanunda maddelerin yürürlüğe gireceği tarihler şu şekilde belirtilmiştir: "*Kanunun; a) 8 inci, 9 uncu, 11 inci, 13 üncü, 14 üncü, 15 inci, 16 ncı, 17 nci ve 18 inci maddeleri yayımı tarihinden altı ay sonra, b) Diğer maddeleri ise yayımı tarihinde, yürürlüğe girer*[166].". Görüldüğü gibi belirtilen maddeler dışındaki maddeler yayım tarihi olan 7 Nisan 2016 da yürürlüğe girmiştir.

Kanunun yayımlanma tarihi olan 7 Nisan 2016'dan önce işlenmiş olan kişisel verilerin, yayımlanma tarihinden itibaren iki yıl içinde, Kanuna uygun hâle getirilmeleri gerekir[167]. Aksi halde, Kanun hükümlerine aykırlık teşkil eden kişisel verilerin derhâl silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi gerekir[168]. Fakat Kanunun yayımlanmasından önce hukuka uygun şekilde alınmış rızalar, bir yıl içinde aksi yönde bir irade beyanında bulunulmadığı takdirde, Kanuna uygun kabul edilmektedir[169].

[163] TBMM Komisyon Raporu, **a.g.e.**, s. 6.
[164] **A.e.**
[165] Taştan, **a.g.e.**, s. 26.
[166] 6698 sayılı Kanun m. 32.
[167] 6698 sayılı Kanun Geçici m. 1/3.
[168] 6698 sayılı Kanun Geçici m. 1/3.
[169] 6698 sayılı Kanun Geçici m. 1/3.

2.2.2.5. Kanunun Yer Bakımından Uygulama Alanı

Kanunda hangi verilerin ve kimlere ilişkin verilerin koruma kapsamında olduğu belirtilmesine rağmen kanunun yer bakımından nereyi kapsadığı konusunda bir hüküm bulunmamaktadır[170]. Kanunda yer bakımından uygulama alanına yönelik bir hüküm bulunmadığından, mülkilik ilkesi doğrultusunda Türk hukukunun geçerli olduğu yerlerde, kişisel verilerin işlenmesi halinde Kanun hükümleri uygulanabilecektir[171].

Maalesef bu eksiklik kişisel verilerin korunması anlamında ciddi tehditleri de beraberinde getirmektedir. Şöyle ki; Türkiye sınırları içerisinde meşru bir şekilde elde edilip, Türkiye dışına Kanuna uygun şekilde aktarılan verilerin artık Kanun kapsamındaki korumadan yararlanması pek mümkün görünmemektedir [172]. Bu bağlamda yurt dışında yer alan "*veri cennetleri*" ile Kanunun dolanılması ihtimal dahilindedir.

2.2.3. Türk Medeni Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu

Türk Medeni Kanunu[173] m. 24'de kişilik haklarına saldırılan kişinin, saldırıya karşı koruma isteyebileceği belirtilmiştir. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi halinde ilgili kişi, TMK m. 24 ve 25 gereğince, ihlalin önlenmesini durdurulmasını veya tespitini talep edilebileceği belirtilmiştir[174]. Yine ilgili kişinin ihlal dolayısıyla maddî ve manevî tazminat talepleri ile hukuka aykırı saldırı nedeniyle elde edilen kazancın vekâletsiz iş görme hükümleri doğrultusunda talep hakkının saklı

---

[170] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 30.
[171] **A.e.**
[172] **A.e.,** s. 30-31.
[173] 22 Kasım 2001 tarihli 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK), İlgili düzenleme metni için bkz., (Çevrimiçi), http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf 10 Mart 2019.
[174] Ayrıntılı bilgi için bkz., Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 66; Akgül, **a.g.e.**, s. 61; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 382 vd.; Taştan, **a.g.e.,** s. 178 vd.; Uygun, **a.g.e.,** s. 90; Ahmet Boz, **"Kişisel Verilerin Korunması: Türkiye, ABD ve AB Örnekleri"**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014, s. 100 vd.; Türkay Henkoğlu, **"Hassas Bilgi Varlıklarının ve Kişisel Verilerin Hukuksal Düzenlemeler ile Korunması ve Bu Kapsamda Üniversiteler İçin Bilgi Güvenliği Politikasının Geliştirilmesi",** Doktora Tezi, Ankara, 2015, **(Henkoğlu, Hassas Bilgi)**, s. 69 vd.; Başalp, **Kişisel Veriler,** s. 101.

olduğu belirtilmiştir [175]. Bunun haricinde Türk Borçlar Kanunu [176] m. 49 ve devamındaki maddeler gereğince haksız fiil kapsamına giren ihlallere karşı maddi ve manevi tazminat talep edilebilir[177]. Kişilik haklarına yönelik saldırıların önlenmesi ile kişisel verilerin korunması anlamında TBK ve TMK hükümleri hukuki dayanak oluşturmaktadır [178]. TBK ve TMK kapsamında yer alan kişisel verileri koruyan hükümlere tezin üçüncü bölümünde ayrıntılı olarak değineceğiz.

2.2.4. Türk Ceza Kanunu

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun [179] 135. maddesinde, kişisel verilerin kaydedilmesi, 136. maddesinde, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme, 138. maddesinde, verileri yok etmeme fiilleri suç olarak düzenlenmiş olup, ilaveten Kanunun 140. maddesinde bu suçların işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanacağı hüküm altına alınmıştır [180]. TCK'nın belirtilen hükümleri AB Direktifleri ile uyumlu olup, kişisel verileri hukuka aykırı olarak işleyenlere karşı ciddi yaptırımlar öngördüğü için kişisel verilerin korunması bakımından etkin bir sistemdir[181].

3. Kişisel Verilere İlişkin Temel Kavramlar

3.1. Kişisel Veri Kavramı

3.1.1. Genel Olarak

Kişisel veri kavramı günümüz itibariyle birçok uluslararası kaynakta ve hukukumuzda benzer şekilde tanımlanmıştır. Bu tanımlamalara göre, kişisel veri,

---

[175] TMK m. 25/3.
[176] 11 Ocak 2011 tarihli 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK), İlgili düzenleme metni için bkz., (Çevrimiçi), http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf 10 Mart 2019.
[177] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 66.
[178] **A.e.**
[179] 26 Eylül 2004 tarihli 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK), İlgili düzenleme metni için bkz., (Çevrimiçi), http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf 10 Mart 2019.
[180] Belirtilen suçlara ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz., Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 404 vd.; Uygun, **a.g.e.,** s. 91 vd.; KVKK, **Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler**, s. 14. Kader Sarıusta, **"Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Yoluyla Korunması"**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 2018, s. 111 vd.; Fatih Dinkci, **"Kişisel Verilerin Korunmasında Uluslararası Düzenlemeler ve Türkiye Örneği",** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 2014, s. 69 vd.
[181] Ayözger, Öngün**, a.g.e.**, s. 98.

belirli veya belirlenebilir nitelikte olan bir kişiye ait her türlü bilgi olarak ifade edilebilir.

Uluslararası düzenlemelere bakacak olursak; OECD Rehber İlkelerinde kişisel veri "*belirli veya belirlenebilir bir kişiye ilişkin her türlü bilgi*[182]" şeklinde ifade edilmiştir. 108 No.lu Sözleşmede ise "*kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişi (ilgili kişi) hakkındaki tüm bilgiler*[183]" kişisel veri olarak belirtilmiştir. 6698 sayılı Kanunun da temelini oluşturan 95/46 sayılı Direktife baktığımızda ise; "*kişisel veri, fiziksel, fizyolojik, zihinsel, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğine özel bir veya daha fazla faktöre veya bir kimlik numarasına atıf başta olmak üzere doğrudan veya dolaylı olarak tespit edilebilen bir tespit edilebilir kişi; tespit edilmiş veya tespit edilebilir gerçek kişiye (veri öznesi) ilişkin herhangi bir bilgiyi kastedecektir*[184]." şeklinde ifade edilmiştir. Direktifte her ne kadar sadece kişisel verilerin gerçek kişilere ilişkin olduğu belirtilse de taraf devletlerin iç hukuklarında tüzel kişilere ilişkin verileri de kişisel veri olarak kabul etmesine bir engel yoktur[185]. Şu an için en güncel uluslararası metin olan GDPR'ye baktığımızda ise; "*kişisel veri, tanımlanmış veya tanımlanabilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgidir. Veri öznesi; tanımlanmış bir gerçek kişi özellikle bir isim, kimlik numarası, konum verileri, çevrim içi tanımlayıcı ya da söz konusu gerçek kişinin fiziksel, fizyolojik, genetik, ruhsal, ekonomik, kültürel veya toplumsal kimliğine özgü bir ya da daha fazla sayıda faktöre atıfta bulunularak doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanabilen bir kişidir*[186]." şeklinde belirtilmiştir. Tüzükte sadece gerçek kişiler kapsama alınıp tüzel kişiler kapsam dışında tutulmuştur. Çünkü kişisel verilerin güvenliğinin sağlanmasındaki amaç, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasıdır[187]. GDPR'de kişisel verilerin tanımına çağın gereklerine uygun olarak genetik kimlik, konum verileri ve çevrimiçi tanımlayıcılar da eklenmiştir.

Ulusal kaynaklara baktığımızda ise 6698 sayılı Kanuna göre kişisel veri; "*kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi*[188]*"* ifade

[182] OECD Rehber İlkeleri, m. 1/b.
[183] 108 No.lu Sözleşme, m. 2/a.
[184] 95/46 sayılı Direktif, m. 2/a.
[185] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 5.
[186] GDPR m. 4/1.
[187] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 5.
[188] 6698 sayılı Kanun m. 3/1-d.

etmektedir. Kanunumuza göre kişisel veriden söz edilebilmesi için verinin gerçek kişiye ait olması gerektiği gibi aynı zamanda gerçek kişinin de belirli veya belirlenebilir olması gerekmektedir[189]. Kanunumuzda belirtilen tanım uluslararası düzenlemelerde belirtilen tanımlarla büyük ölçüde benzer niteliktedir. Anayasa Mahkemesi de aynı şekilde, henüz 6698 sayılı Kanunun yürürlüğe girmediği zamana ait, 9 Nisan 2014 tarihli kararında kişisel veriyi "*belirli veya kimliği belirlenebilir olmak şartıyla, bir kişiye ilişkin bütün bilgileri ifade etmektedir. Bu bağlamda adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgiler değil; telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler, IP adresi, e-posta adresi, hobiler, tercihler, etkileşimde bulunulan kişiler, grup üyelikleri, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kılan tüm veriler*[190]." şeklinde tanımlamıştır.

Kişisel verinin, tanımından hareketle, üç temel unsurdan oluştuğu söylenebilir. Bu unsurlar; bilgi, belirli veya belirlenebilir kişi ve bilginin kişiye ilişkin olmasıdır.

3.1.2. Bilgi

Kişisel veri tanımlanırken bilgi kavramı kullanılmıştır. Burada belirtilen bilgi ise kişiye ilişkin *"her türlü bilgi"* olarak ifade edilmiştir. İlk olarak bilgi kavramı ve veri kavramı arasındaki ilişkiye bakmak gerekecektir. Çünkü gerek 6698 sayılı Kanun gerekse de uluslararası düzenlemeler kişiye ilişkin her türlü veri yerine bilgi ifadesini kullanmışlardır.

Veri kavramı İngilizcede "*data*" kavramının karşılığı olup; "*Olgu, kavram veya komutların, iletişim, yorum ve işlem için elverişli biçimli gösterimi*" şeklinde tanımlanmıştır[191]. Bilgi ise "*işlemde, kullanılan uzlaşımsal kurallardan yararlanarak*

---

[189] Dülger, **a.g.e.**, s. 4.

[190] AYM, E. 2013/122, K. 2014/74, T. 09.04.2014, (Çevrimiçi), http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/94117278-50ca-4203-88f3-72a5537258a5?excludeGerekce=False&wordsOnly=False 14 Mart 2019.

[191] Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, (Çevrimiçi), http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5c878bdbd5a124.41949071 14 Mart 2019.

kişinin veriye yönelttiği anlam" biçimde tanımlanmıştır[192]. Kısaca bilgi, veri ile anlam birleşiminden oluşmaktadır[193]. Görüldüğü gibi günümüzde veri ile bilgi her ne kadar gündelik hayatta aynı anlama gelecek şekilde kullanılsa da verinin bilgi olabilmesi için anlamlı olması gerekmektedir. Deyim yerinde ise veri bilginin hammaddesidir[194].

Veri kavramının alt başlığı olan elektronik veri 5070 sayılı EİK m. 3'te "*Elektronik, optik veya benzeri yollarla üretilen, taşınan veya saklanan kayıtlar*" şeklinde tanımlanmıştır[195]. Örneklendirmek gerekirse elektronik ortamlardaki tüm birler ve sıfırlar, birer veridir[196]. Görüldüğü gibi ortada bir verinin olması için, kullanılabilir nitelikte olması veya anlamlı olmasına gerek yoktur[197]. Ancak verinin kişisel veri olabilmesi için elbette anlamlı olması gerekir.

Kişiye ilişkin bilgilere baktığımızda "*her türlü*" ifadesi kullanılmıştır. Kişiye ilişkin bilgilerin tek tek sayılması mümkün olmadığı için bu yol tercih edilmiştir. Burada belirtilen her türlü bilgi ile ise, sadece nesnel veriler değil öznel veriler de kastedilmektedir[198]. Örnek verecek olursak, iş görüşmesi için gelen bir adayın değerlendirilmesi kapsamında alınan notlar öznel nitelik taşısa da belirli veya belirlenebilir bir kişiye ilişkin olduğu sürece kişisel veridir. Hatta bilginin doğru veya yanlış olmasının da kişiyi bilinebilir kıldığı sürece bir önemi yoktur[199]. Dolayısıyla öznel ya da nesnel, doğru ya da yanlış bir bilgi; ilgili olduğu kişiyi belirleyebildiği sürece kişisel veri olarak değerlendirilir. Yine kişiye ilişkin bilgiler, gizli olup olmadığına bakılmaksızın kişisel verilerin korunması kapsamındadır[200]. Kişinin gizlemediği, herkes tarafından ulaşılabilen ve hatta kendisinin alenileştirdiği veriler de kişisel veri kapsamındadır[201].

---

[192] Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, (Çevrimiçi), http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5c878be35d9337.44946299 14 Mart 2019.
[193] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 11.
[194] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 8.
[195] 15 Ocak 2004 tarihli 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu (EİK), İlgili düzenleme metni için bkz., (Çevrimiçi), http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5070.pdf 14 Mart 2019.
[196] Mustafa Göksu, **"Hukuk Yargılamasında Elektronik Delil"**, Doktora Tezi, Ankara, 2010, s. 15.
[197] **A.e.**
[198] Aksoy, **a.g.e.**, s. 14; Özdemir, **a.g.e.**, s.125; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 8.
[199] Aksoy, **a.g.e.**, s. 14; Dülger, **a.g.e.**, s. 8.
[200] Taştan, **a.g.e.**, s. 40.
[201] Dülger., **a.g.e.**, s. 8.

Son olarak verinin nerede ve nasıl tutulduğunun bir önemi yoktur. Kişisel veri, verinin işlenmesinde kullanılan yöntem ve araçtan bağımsız olarak metin, ses, resim, görüntü gibi her türlü bilgiden türetilmiş ürün olarak değerlendirilmelidir[202].

3.1.3. Belirli veya Belirlenebilir Kişi

Kişisel verinin diğer unsuru belirli veya belirlenebilir kişidir. Bu noktada ilk üzerinde durulması gereken husus kişi kavramından ne anlaşılması gerektiğidir. Sonrasında bu kişinin hangi şartlar altında belirli veya belirlenebilir olduğu incelenecektir.

3.1.3.1. Kişi Kavramı

Kişi, hukukta hak ehliyetine sahip olanları ifade etmektedir[203]. Kişi olmak, hukukun ilk olarak insana tanıdığı bir özelliktir[204]. Hukukta gerçek kişi dediğimiz insanların yanında, toplumsal ihtiyaçları da karşılamak adına, fiziki varlığı olmayıp, belli bir amacın gerçekleştirilmesi için bir araya gelmiş mal veya insan toplulukları olan tüzel kişiler de düzenlenmiştir[205].

Kişisel verilerin korunması kapsamında kişi kavramının içerisine sadece gerçek kişilerin mi gireceği yoksa tüzel kişilerin de kapsama gireceği konusunda farklı görüşler vardır. Öncelikle şunu belirtelim ki gerek 6698 sayılı Kanunda gerekse de uluslararası temel düzenlemeler olan 108 No.lu Sözleşme, 95/46 sayılı Direktif ve GDPR'de sadece gerçek kişi koruma kapsamına alınmıştır. Buradan hareketle kişisel verilerin korunmasında kişi kavramına sadece gerçek kişilerin gireceği baskın görüştür[206]. Kişisel verilerin korunmasındaki amaç temel hak ve özgürlüklerin sağlanması olduğundan, tüzel kişilerin koruma kapsamı dışında kalmasının daha doğru olacağı belirtilmektedir[207]. 95/46 sayılı Direktif ve GDPR'de verileri işlenen gerçek

[202] Akgül, **a.g.e.**, s. 9; Aksoy, **a.g.e.**, s.15, Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 9.
[203] Jale Akipek/Turgut Akıntürk/Derya Ateş, **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**, 14. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2018, s. 230; Mustafa Dural/Tufan Öğüz, **Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku**, C. 2, 19. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2018, s. 5.
[204] Akgül, **a.g.e.**, s. 9.
[205] Bilge Öztan, **Medeni Hukukun Temel Kavramları**, 43. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 2019, s. 224; Dural/Öğüz, **a.g.e**., s. 7.
[206] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 317; Dülger, **a.g.e.**, s. 9; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 10.
[207] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 317-318; Dülger, **a.g.e.**, s. 9.

kişiler "*veri öznesi*" olarak belirtilirken, Kanunumuz da "*ilgili kişi*" olarak belirtilmiştir[208].

Tüzel kişilere ilişkin verilerle alakalı olarak; 108 No.lu Sözleşme ve 95/46 sayılı Direktif hükümlerini, taraf devletler iç hukuklarına aktarırken, tüzel kişilere ilişkin verileri de koruma kapsamına alabileceğine daha önce değinmiştik. Bunun dışında AB 2002/58 No.lu Direktifinde [209] tüzel kişilere ilişkin veriler koruma kapsamında alınmıştır. Ülkemize baktığımızda elektronik haberleşme sektöründeki kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenleme olan "*Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik'te* [210]*"* 2002/58 No.lu Direktifle paralel olarak tüzel kişilere ilişkin veriler kişisel veri olarak kabul edilmiştir[211]. Ancak bu düzenlenin kanuna göre eski tarihli ve ikincil nitelikte olduğu unutulmamalıdır. Yine burada belirtilen veriler sadece elektronik haberleşme sektöründekilerden ibarettir. Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu bir kararında; Posta Hizmetleri Kanunu[212] ile PTT A.Ş.'ye kanun vasıtası ile kişisel verilerin reklam ve tanıtım amacı ile kullanabilme yetkisi veren ve gerçek kişilere ilişkin verilerin kullanılmasında rıza aranırken, tüzel kişilere ilişkin verilerin kullanılmasında rıza aranmamasını eşitlik ilkesin aykırı bulmuş ve tüzel kişilere ilişkin verileri de kişisel veri olarak kabul etmiştir[213].

---

[208] 95/46 sayılı Direktif m. 2/a; GDPR m. 4/1, 6698 sayılı Kanun m. 3/1-ç; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 324.

[209] Elektronik İletişim Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında 12 Temmuz 2002 Tarih ve 2002/58/EC Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi, OJL 201, 31/07/2002, m. 1/2, İlgili direktif metni için bkz., (Çevrimiçi), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32002L0058 15 Mart 2019.

[210] 24.07.2012 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanan Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik metni için bkz., (Çevrimiçi), http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.16405&MevzuatIliski=0 15 Mart 2019.

[211] Kişisel verinin, tüzel kişinin verilerini kapsayıp kapsamadığı konusundaki örnekler için bkz., Aksoy, **a.g.e.** s. 19 vd.; Akgül, **a.g.e.,** s. 10; Tevfik Sönmez Küçük, "Kişisel Verilerin Korunması Hakkı Çerçevesinde Kamuya Açık Alanların Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Video Kamera Aracılığı İle Önleyici Amaçla İzlenmesi", **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.XV, No:1, 2018, s. 49-87, (Çevrimiçi) http://law.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/yuhf_dergisi_v.14.pdf 15 Mart 2019, s. 53 vd.; Tüzel kişilerin verilerinin de kişisel veri kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin görüşler için bkz., Taştan, **a.g.e.**, s. 33; Küçük, **a.g.m.,** s. 54; Başalp, **Kişisel Veriler,** s. 109; Aksi yönde bkz., Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 317 vd.

[212] 23 Mayıs 2013 tarihli 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu (Çevrimiçi), http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6475.pdf 15 Nisan 2019.

[213] Anayasa Mahkemesi Kararı, E. 2013/84, K. 2014/ 183, T. 04.12.2014, "*Bu bağlamda, posta ve kargo taşımacılığı sektöründe faaliyet gösteren özel hukuk tüzel kişisi ticari işletme PTT A.Ş. ile aynı sektörde*

Son olarak veriler her ne kadar tüzel kişilere ait olsa da tüzel kişilere ait bu veriler eğer gerçek kişi ile ilişkilendirilebiliyorsa ve kişi belirli ya da belirlenebilir ise bu veriler Kanun koruması kapsamında olup, kişisel veri statüsündedir[214].

3.1.3.2. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Olmak

Kişisel veri olarak ifade ettiğimiz bilginin, kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiye ait olması gerekmektedir. Kişinin belirlenmesinin nedeni, kişisel verilerin ve verilerin gizliliğinin korunması amacından kaynaklanmaktadır[215]. Bu bakımdan bilginin kime ait olduğu bilinmiyorsa veya bilinebilecek durumda da değilse, bu verilerin işlenmesi kişisel verilerin korunması kapsamında değerlendirilemeyecektir[216].

Bir kişiyi tanımlayan, birtakım işlemlere gerek duymaksızın direkt veya çok basit bir bağlantı ile ilgili kişinin kimliğini ortaya koyan veriler, belirli bir kişiye ilişkin verilerdir[217]. Belirlenebilir bir kişiye ait veriler ise, kişinin kimliğini direkt olarak ortaya koymamakla beraber, belirli birtakım ek bilgilerle kişiyi belirli kılan verilerdir[218]. Örnek olarak, kişinin adını içermeyen fakat TC kimlik numarası ve doğum tarihi gibi bilgileri içeren veriler, bu bilgilerden hareketle kişi belirlenebildiği takdirde, koruma kapsamındadır[219].

---

faaliyet gösteren diğer özel hukuk tüzel kişisi ticari işletmeler arasında sermayeye sahiplik dışında hukuken hiçbir fark bulunmadığı halde, PTT A.Ş.'ye ayrıcalık tanınmasının Anayasal eşitlik ilkesine aykırılığı bir yana; gerçek kişilerin fiziki ve elektronik adreslerinin reklam ve tanıtım amacıyla kullanılmasında rızaları aranırken, tüzel kişilerin rızalarının aranmaması, gerçek kişi ticari işletmelerde rıza aranırken, tüzel kişi ticari işletmelerde rıza aranmaması ve böylece fiziki ve elektronik adreslerin reklam ve tanıtım amacıyla kullanılmasında kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar için yasayla değişik kurallar konulması, Anayasanın 10 uncu maddesindeki eşitlik ilkesine aykırılık oluşturur. Anayasal eşitlik ilkesinin çiğnenmemesi için gerçek kişiler yanında tüzel kişilerin de rızalarının aranması, tüzel kişilerin yetkili organından izin alınması, Anayasal bir zorunluluktur. Maddede geçen "gerçek" ifadesinin iptali halinde bu zorunluluk yasal hale gelecektir.", (Çevrimiçi), http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/ 15 Mart 2019.

[214] Dülger, **a.g.e.**, s. 10.

[215] Stewart Room, **Data Protection and Compliance: in Context,** The British Computer Society Publishing and Information Product, 2007, **(Room, Data Protection)**, s. 37; Ayözger, **a.g.e.**, s. 11.

[216] Room**, Data Protection**, s. 37; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 11.

[217] Şimşek, **a.g.e.**, s. 122; Akgül, **a.g.e.**, s. 11; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 11; Boz, **a.g.e.,** s. 9; Aksoy, **a.g.e.,** s. 22 vd.; Uygun**, a.g.e.**, s. 43; Başalp, **Kişisel Veriler,** s. 33-34.

[218] Akgül, **a.g.e.**, s. 11.

[219] Şimşek, **a.g.e.**, s. 122; Akgül, **a.g.e.**, s. 11.

Bir bilgi, eldeki tüm makul imkanlar kullanılmak sureti ile bir geçek kişinin belirlenmesine olanak sağlıyorsa, bu bilginin kişisel veri kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir[220]. Belirlenebilir kişi, 95/46 sayılı Direktif Par. 26'da "*bir kişinin tespit edilebilir olup olmadığını belirlemek için, adı geçen şahsı tespit etmek için herhangi bir diğer kişi tarafından veya denetleyici tarafından kullanılabilecek makul tüm araçlar dikkate alınmalıdır.*", GDPR m. 4/1'de ise "*söz konusu gerçek kişinin fiziksel, fizyolojik, genetik, ruhsal, ekonomik, kültürel veya toplumsal kimliğine özgü bir ya da daha fazla sayıda faktöre atıfta bulunularak doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanabilen bir kişidir*" şeklinde ifade edilmiştir. 6698 sayılı Kanunda kişinin hangi şartlar altında "*belirlenebilir*" olduğuna dair bir düzenleme yoktur. Fakat Kanun gerekçesinde bu durum şu şekilde açıklanmıştır: "*sadece bireyin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi onun kesin teşhisini sağlayan bilgiler değil, aynı zamanda kişinin fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal ve sair özelliklerine ilişkin bilgiler de kişisel veridir. Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesi suretiyle, o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade eder. Yani verilerin; kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal veya psikolojik kimliğini ifade eden somut bir içerik taşıması veya kimlik, vergi, sigorta numarası gibi herhangi bir kayıtla ilişkilendirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlayan tüm halleri kapsar. İsim, telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler gibi veriler dolaylı da olsa kişiyi belirlenebilir kılabilme özellikleri nedeniyle kişisel verilerdir.*". Görüldüğü gibi kişiyi sadece kesin olarak belirleyecek bilgiler değil, dolaylı olarak makul bir çaba ile belirleyebilecek bilgiler olan motorlu taşıt plakası, ses, görüntü ve resimleri gibi bilgiler de kişisel veri kapsamındadır[221].

Belirlenebilir olma kıstası ile ilgili, mutlak ve nispi belirlenebilir olmak üzere iki farlı görüş vardır[222]. Mutlak belirlenebilir olma görüşüne göre; bir veri,

---

[220] Aksoy, **a.g.e.**, s. 22, Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 12.
[221] 6698 sayılı Kanun Gerekçesi m. 3, (Çevrimiçi), https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf 07 Mart 2019.
[222] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 43.

üçüncü kişilerin elindeki herhangi bir veri ile birleştiğinde, verinin bir kişiyle ilişkilendirilmesi mümkünse kişisel veri sayılacaktır[223]. Nispi belirlenebilir olma görüşüne göre ise sadece veri işleyenin kimliği ve bilgisi esas alınacak, üçüncü kişilerin elindeki bilgilerle beraber değerlendirilmeyecektir[224]. Bu görüşleri IP adresinin kişisel veri olup olmadığı örneği ile değerlendirirsek; dinamik IP adresi tek başına kişinin kimliği hakkında bilgi içermemektedir. Ancak erişim sağlayıcıdan[225] bilgi alınarak IP adresinden kişinin kimliğini belirlemek mümkün olabilir. Dolayısıyla dinamik IP adresi mutlak belirlenebilir olma görüşüne göre kişisel veri sayılacak, nispi belirlenebilir olma görüşüne göre kişisel veri sayılmayacaktır. Alman Federal Mahkemesi IP adresinin elinde bulunduran Federal Devletin savcılığa yapacağı başvuru ile erişim sağlayıcılardan ilgili kişinin kimlik bilgilerinin alınabileceğinden dolayı belirlenebilir olma şartının mevcut olduğuna hükmetmiştir[226]. Ancak buradaki belirlenebilirlik, IP adresinin savcılığa yapılan başvuru vasıtası ile erişim sağlayıcılardan ilgili kişinin kimlik bilgilerinin alabilecek kudrete sahip olan Federal Devletin elinde olması halinde ancak mümkündür. Pek çok gerçek ve tüzel kişi, elinde bulunan dinamik IP adresinden makul imkanlar doğrultusunda ilgili kişiye ilişkin bilgi elde etme imkanına sahip değildir. Avrupa Adalet Divanı ise *Breyer* kararında IP adresini elinde bulunduran kişinin makul imkanlarla erişim sağlayıcıdan kişiye ilişkin bilgi elde etme imkânı olması halinde, IP adresinin kişisel veri niteliği taşıyabileceğine hükmetmiştir[227]. Anlatılanlardan hareketle, dinamik IP adresinin kişisel veri sayılıp sayılmaması, IP adresini elinde bulunduran kişiye göre değişmektedir. IP adresini elinde bulunduran kişinin erişim sağlayıcıdan bilgi alabilmesi halinde kişisel veri kabul edilmesi gerekir. Ancak birden çok kullanıcılı bilgisayarlarda, IP adresinden kişinin doğrudan tespit edilmesi pek mümkün olmadığından dolayı

---

[223] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 43.
[224] **A.e.**
[225] Erişim sağlayıcı "*Kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişileri*" ifade eder, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, m. 2/1-e, (Çevrimiçi), http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5651.pdf 17 Mart 2019.
[226] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 44.
[227] Avrupa Adalet Divanı, 19.10.2016, C-581/14, *(Breyer)*, İlgili karar metni için bkz., (Çevrimiçi), https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2016-10/cp160112en.pdf 17 Mart.2019.

IP adresinin kişisel veri sayılamaması gerektiği konusunda görüşler de mevcuttur[228].

Son olarak anonim veriler [229] bir kişiyi belirli veya belirlenebilir kılmadıklarından, dolayısıyla da kişinin kimliğini tespite imkân vermedikleri için koruma kapsamı içerisinde değildir[230].

3.1.3.3. Verinin Kişiye İlişkin Olması

Kişisel verinin tanımına baktığımızda, kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişiye "*ilişkin*" olan her türlü veri olarak tanımlanmıştır. Kişisel verinin tanımındaki son unsur olarak ilişkin olma, elimizde bulunan veri ile veri öznesi arasında bağlantı kurarak o kişiye ulaşılabilmesidir[231]. Verinin bir kişiye ilişkin olabilmesi için; içerik, amaç veya sonuç unsurlarından biri bulunmalıdır[232].

İçerik unsuru, söz konusu verinin, veri öznesi ile açıkça ilgili olmasını ifade eder[233]. Örnek olarak, tıbbi analiz içeren veriler açıkça hasta ile ilgilidir veya işçinin özlük dosyasında bulunan veriler açık bir şekilde o işçi ile ilgilidir. Amaç unsuruna baktığımızda ise; tüm koşulları göz önüne alarak ilgili kişinin davranışlarını, statüsünü ve performansını değerlendirmek veya o kişiyi etki altında bırakmak amacıyla toplanan her türlü bilgi kişisel veri olarak kabul edilir[234]. Örnek olarak; bir şirketin mağazalarını güvenlik amacıyla sürekli görüntü kaydı alması sırasında mağaza içerisinde bulunan ve güvenlik kamerasının görüş açısına giren çalışan, müşteri veya herhangi bir kişiye ilişkin videolar kayıt altına alınmaktadır. Burada görüntünün alınmasındaki amaç güvenliğin sağlanması

---

[228] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 12.
[229] 6698 sayılı Kanun Gerekçesi m. 3/4, "*Kişisel verilerin anonim hale getirilmesi, verilerin başka verilerle eşleştirilerek dahi hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hale getirilmesini ifade etmektedir.*", (Çevrimiçi), https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf 17 Mart 2019.
[230] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 13; Taştan, **a.g.e.**, s. 39.
[231] Dülger, **a.g.e.**, s. 10.
[232] Article 29 Data Protection Working Party**, "Opinion 4/2007 On The Concept Of Personal Data",** 20 Haziran 2007, (Çevrimiçi), https://www.clinicalstudydatarequest.com/Documents/Privacy-European-guidance.pdf 17 Mart Şubat 2019 **(Article 29 Data Protection Working Party, 4/2007)**, s. 10.
[233] Article 29 Data Protection Working Party, **4/2007**, s. 10.
[234] Article 29 Data Protection Working Party, **4/2007**, s. 10; Taştan, **a.g.e.**, s. 42.

olduğundan, kayda girenlere ilişkin görüntüler amaç unsuru yönünden kişisel veri sayılır. Son olarak herhangi bir verinin kullanımı halinde, belirli veya belirlenebilir kişinin haklarını ve menfaatlerini etkiliyorsa, sonuç unsuru bakımdan veri kişiye ilişkindir[235]. Bu verilerin işlenmesi nedeniyle potansiyel sonucun etkisinin büyük olması gerekmez, kişiye diğer kişilerden farklı davranılması yeterlidir[236]. Örnek olarak, bir uydu sistemi vasıtasıyla mevcut taksilerin gerçek zamanlı konumlarının belirleyen bir uygulama yapılmıştır. Uygulamanın amacı yolculara en yakın taksinin yönlendirilmesini sağlayarak daha hızlı ve iyi hizmet sağlarken yakıttan da tasarruf etmektir. Bu uygulamadaki veriler aslında arabalarla ilgili verilerdir, fakat aynı zamanda taksi şoförlerinin performansının izlenmesini, hız sınırlarına uyup uymadıklarını, direksiyon başında olup olmadıklarını vb. gibi durumların da kontrol edilmesine izin vermektedir. İşte bu veriler sonuç unsuru yönünden belirli ve belirlenebilir kişiye ilişkindir.

3.2. Kişisel Veri Türleri

3.2.1. Özel Nitelikli Kişisel Veriler

Uluslararası düzenlemelerde "*hassas*[237]*"* kişisel veriler olarak da ifade edilen özel nitelikteki kişisel veriler, bireyin temel hak ve özgürlükleri ile yakın ilişki içerisinde bulunması nedeniyle, diğer kişisel verilere nazaran daha etkin bir koruma altına alınmıştır[238]. Özel nitelikteki kişisel veriler, üçüncü kişiler tarafından öğrenildiği

[235] Article 29 Data Protection Working Party, **4/2007**, s. 11.
[236] **A.e.**
[237] GDPR Recital 10'da "*sensitive data*" ibaresi kullanılmıştır, (Çevrimiçi), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679 19 Mart 2019; İngiliz Veri Koruma Kanununda özel nitelikteki kişisel veriler için "*sensitive personal data"* ibaresi kullanılmıştır, İlgili Kanun metni için bkz., (Çevrimiçi), http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2018/12/pdfs/ukpga_20180012_en.pdf 19 Mart 2019.
[238] Akgül, **a.g.e.**, s. 13; Information Commissioner's Office, **"Guide to Data Protection",** 07 Temmuz 2017 http://www.inf.ed.ac.uk/teaching/courses/pi/2017_2018/PDFs/guide-to-data-protection-2-9.pdf 19 Mart 2019, **(ICO, Guide),** s. 7; Henkoğlu, **Hassas Bilgi**, s. 18-19; Boz, **a.g.e**., s. 9.

takdirde ilgili kişinin zarar görmesine veya ayrımcılığa maruz kalmasına sebep olabilecek türdeki kişisel verilerdir[239].

95/46 sayılı Direktifte "*Üye devletler, sağlık durumuna veya cinsel yaşama ilişkin verilerin işlenmesini ve sendika üyeliğini, dini veya felsefi inançları, siyasi görüşleri, ırk veya etnik kökeni açıklayan kişisel verilerin işlenmesini yasaklayacaktır*[240]." şeklinde özel nitelikli veriler sayılarak kapsam belirtilmiştir. Tüzükte ise, Direktife nazaran özel nitelikli kişisel verilerin kapsamı genişletilmiştir. Tüzükte Direktife ek olarak; bir gerçek kişinin kimlik teşhisinin yapılması amacıyla genetik veriler ile biyometrik veriler ve bir gerçek kişinin cinsel eğilimine ilişkin veriler, özel nitelikli kişisel veriler kapsamına alınmıştır[241]. GDPR m. 10'da ise mahkûmiyet kararı ve güvenlik tedbirlerine ilişkin verilerin, resmi mercilerin denetimi altında olmak üzere ve veri öznesinin temel hak ve özgürlüklerini ihlal etmeden işlenebileceğini belirtmiştir[242]. Buradan hareketle özel nitelikli kişisel veriler; doğrudan veya dolaylı olarak kişilerin ırkını ve etnik kökeni, siyasi görüşlerini, dini ve felsefi inançlarını, sendika üyeliğini, sağlık ve cinsel yaşamını, cinsel yönelimini ve bağımlılıklarını, mahkûmiyet kararlarını ve güvenlik tedbirlerini, genetik ve biyometrik verilerini ortaya çıkaran verilerdir[243].

6698 sayılı Kanuna bakacak olursak madde 6/1'de özel nitelikli kişisel veriler, "*Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri*" şeklinde ifade edilmiştir. İlk olarak değinilmesi gereken konu özel nitelikli

---

[239] Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu",** (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7d5b0a2f-e0ea-41e0-bf0b-bc9e43dfb57a.pdf 19 Mart 2019, **(KVKK, 100 Soru)**, s. 20; Akgül, **a.g.e.**, s. 13.

[240] 95/46 sayılı Direktif m. 8/1.

[241] GDPR m. 9/1.

[242] GDPR m. 10: "*Mahkûmiyet kararları ve ceza gerektiren suçlara ilişkin ya da ilgili güvenlik tedbirlerine ilişkin kişisel verilerin 6(1) maddesine dayalı olarak işlenmesi, ancak resmi mercinin denetimi altında veya veri öznelerinin hakları ve özgürlüklerine uygun güvenceler sağlayan Birlik veya üye devlet hukuku çerçevesinde işleme faaliyetine onay verildiğinde gerçekleştirilir. Mahkûmiyet kararlarına ilişkin kapsamlı herhangi bir sicil yalnızca resmi mercinin denetimi altında tutulur.*".

[243] Cemil Kaya, "Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi", **İÜHFM,** C. LXIX, No:1-2, 2011, s. 317-334, (Çevrimiçi), http://dergipark.gov.tr/download/article-file/97634 20 Mart 2019, s. 318.

verilerin sınırlı şekilde sayılmasıdır[244]. Yani Kanunda belirtilenler dışındaki veriler, özel nitelikli kişisel veri olarak kabul edilemeyecektir. 6698 sayılı Kanuna baktığımızda Tüzükten farklı olarak, kişinin kılık kıyafeti, dernek ve vakıf üyeliğine ilişkin bilgiler özel nitelikli kişisel veriler sayılırken, kişinin cinsel yönelime ilişkin bilgileri özel nitelikli kişisel veriler arasında sayılmamıştır. Kuşkusuz kişinin cinsel yönelimine ilişkin verileri hassas nitelikte verilerdir. Dolayısıyla 6698 sayılı Kanun madde metninde açık bir şekilde ifade edilmese de bunu cinsel hayat kavramı içerisinde değerlendirmek mümkündür. Ayrıca Kanunda özel nitelikli kişisel veri sayılan kişinin kılık kıyafeti konusuna da değinmek gerekir. Kişinin kılık kıyafeti Tüzük ve Direktifte özel nitelikli kişisel veri olarak sayılmamıştır. 6698 sayılı Kanun gerekçesinde de kişinin kılık kıyafetinin neden özel nitelikli kişisel veri olduğu belirtilmemiştir. Ancak Türkiye'nin siyasi ve sosyolojik yapısı göz önüne alındığında, bu ibarenin kişinin dini inancına yönelik veriler nedeniyle maddeye eklendiği kanaatindeyiz. Kanun maddesinde bulunan "*kılık ve kıyafet*" ibaresi eğer bu saik ile koyulduysa gereksizdir. Şöyle ki; pek çok uluslararası metinde kişinin dini inancına ilişkin bilgiler özel nitelikli kişisel veri kapsamındadır. Bu bağlamda kişinin kılık kıyafetinden dini inancına ilişkin veri elde edilmek amacı ile işleme halinde zaten bu bilgi özel nitelikli veri olarak değerlendirilecektir. Benzer başka bir örneğe bakarsak; kişinin dini inançlarını yansıtan isminin, dini niteliği dikkate alınarak işlenmesi halinde hassas nitelikte sayılmakta, fakat yalnızca veri tabanında yer alması halinde ise hassas nitelikte sayılmamaktadır[245]. Birleşik Krallıkta görülen *Campbell v Mirror Group Newspapers* davasında siyahi bir manken olan Naomi Campbell'ın fotoğrafları her ne kadar etnik kökeni ile ilgili hassas kişisel veriler içerse de bu fotoğrafların yayınlanma amacının söz konusu kişinin etnik kökenine ilişkin olmadığını belirtilmiştir[246]. Buradan hareketle kişiye ilişkin her türlü kılık kıyafetin özel nitelikli veri olarak belirtilmesi yerinde olmamıştır. Olması gereken; kişinin kılık kıyafetinin ancak, kişinin dini veya felsefi inancı, sağlık verilerini veya kanunda sayılan diğer özel

[244] Dülger, **a.g.e.**, s. 14.
[245] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 244.
[246] Campbell v Mirror Group Kewspapers [2002] EWHC 299, (Çevrimiçi), http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/2004/22.html 20 Mart 2019; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 252.

nitelikli verilere ilişkin bilgi içermesi ve bu amaçla işlenmesi halinde özel nitelikli veri sayılmasıdır.

Özel nitelikteki verileri diğer verilerden ayıran faktör, bu nitelikteki bilgilerin öğrenilmesi halinde maruz kalınabilecek yüksek ayrımcılık riskidir[247]. Tüzük ile kişinin cinsel yönelimine ilişkin verilerin açıkça özel nitelikte veriler olarak ifade edildiğini belirtmiştik. Kişinin cinsel yönelimine ilişkin verilerin rızası dışında işlenmesi halinde, toplum hatta devlet nezdinde bile ciddi bir ayrımcılığa maruz kalma ihtimali ortaya çıkmaktadır. Örnek olarak eşcinsellik bazı ülkelerde yasal olarak kabul edilmemektedir. Bazı ülkelerde ciddi hapis cezaları ve hatta idam cezası bile öngörülmektedir[248]. Yani bir kişinin eşcinsel olduğuna ilişkin veri, eşcinselliğin yasal olmadığı bir ülkeye aktarılması halinde, kişi özgürlüğünden mahrum kalabileceği gibi, çok daha ağır sonuçlarla da karşılaşabilir. Nitekim geçmişte ırk ve etnik kökene ilişkin verilerin işlenmesi sonucu gerçekleştirilen Holokost[249] olayı özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin ne derece tehlikeli olabileceğini göstermektedir[250].

Baktığınızda bir çalışanın sendika üyelik bilgisi, bir kişinin uyuşturucu bağımlısı olduğunu gösteren rapor, ülkemizde şu an halen kullanılmakta olan din haneli nüfus cüzdanları ya da bir kişinin sabıka kaydı açık bir şekilde hassas nitelikteki kişisel veri teşkil etmektedir[251]. Ancak her zaman hassas nitelikteki kişisel veriyi tespit etmek bu kadar kolay olamayabilir. Avrupa Birliği Adalet Divanı tarafından verilen *Lindquvist* kararında, sağlık verilerinin, kişinin fiziksel ve ruhsal sağlığı hakkında her türlü bilgiyi içermesinden dolayı, ilgili kişinin ayağının incinmesine ilişkin bilginin

---

[247] Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 43; Akgül **a.g.e.**, s. 13.
[248] Ayrıntılı bilgi için bkz., Javaid Rehman/Eleni Polymenopoulou, "Is Green a Part of the Rainbow? Sharia, Homosexuality and LGBT Rights in the Muslim World", 10 Ekim 2012, (Çevrimiçi), http://ssrn.com/abstract=2180807 29 Ekim 2019.
[249] Holokost, "*Nazi rejimi ve işbirlikçileri tarafından sistemli, bürokratik yollarla, malî açıdan ülke eli ile desteklenen bir şekilde yaklaşık altı milyon Yahudi'nin hapsedilmesi ve öldürülmesidir*." (Çevrimiçi), https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/introduction-to-the-holocaust 20 Mart 2019.
[250] Julie Ringelheim, **Processing Data On Racial or Ethnic Origin For Antidiscrimination Policies: How to Reconcile the Promotion of Equality with the Right to Privacy**, New York, NYU School of Law, 2006, (Çevrimiçi), https://www.academia.edu/17919025/Processing_Data_on_Racial_or_Ethnic_Origin_for_Antidiscrimination_Policies_How_to_Reconcile_the_Promotion_of_Equality_with_the_Right_to_Privacy?auto=download 20 Mart 2019, s. 22; Akgül, **a.g.e**., s. 14.
[251] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s.22.

sağlık verisi ve dolayısıyla hassas veri olarak kabul ederek, hassas kişisel verilerin geniş bir biçimde düzenlendiği yönünde yorumlanmıştır[252].

Hassas nitelikteki kişisel verilerin, kural olarak veri öznesinin açık rızası[253] olmadığı takdirde işlenmesi yasaktır, ancak bu kuralın birtakım istisnaları vardır[254]. Buradan hareketle özel nitelikli kişisel veriler ancak istisnai hallerde işlenebilir[255]. İstisnai hallerde, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine izin verilmekle birlikte, özel nitelikli kişisel veriler, Tüzük veya Kanunun sağladığı genel korumadan mahrum bırakmamakta, sadece kesin işlem yasağını kaldırarak özel korumadan mahrum bırakmaktadır[256].

Kanunda özel nitelikli kişisel veriler arasında bir ayrıma gidilerek, sağlık ve cinsel hayata ilişkin veriler dışındaki hassas verilerin ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kanunlarda öngörülen hallerde işlenebileceği belirtilmiştir[257]. Ancak genel nitelikli verilerin işlenebilmesi için aranan "*kanunlarda açıkça öngörülme*" şartı, belirtilen özel nitelikli verilerin işlenebilmesi için sadece "*kanunlarda öngörülmesi*" ibaresine yer verilerek "*açıkça*" ifadesine yer verilmemiştir[258]. Bu durum daha fazla korunması gereken hassas veriler bakımında çelişkiye neden olmaktadır. Genel nitelikli kişisel veriler için aranan açıkça kanunlarda öngörülme şartı elbette hassas kişisel veriler için de geçerli olmalıdır[259]. Ayrıca sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel verileri de aynı kapsamda değerlendirmek doğru olmayacaktır. Nitekim kişinin etnik ve ırksal kökenine, dini ve felsefi inancına ve siyasal görüşüne ilişkin verilerin, rıza göstermediği takdirde işlenmesinden doğan hukuksal fayda

---

[252] Kararın Ayrıntısı için bkz.: Case C-101/01, Bodil Lindqvist (ECJ) [2003], par. 50, (Çevrimiçi), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62001CJ0101&from=EN, 20 Mart 2019; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 245; ICO, **Guide,** s.7.

[253] Açık rıza kavramı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. çalışmamızın üçüncü bölümündeki ''1.1. İlgili Kişinin Açık Rızası'' başlıklı bölümü.

[254] 6698 sayılı Kanun m. 6/2-3; GDPR m. 9/2-3-4; 95/46 sayılı Direktif m. 8/2; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 246.

[255] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, 24.

[256] Özdemir, **a.g.e**., s. 127; C. Kaya, **a.g.e.**, s. 323; Ayözger Öngün; **a.g.e.**, 24.

[257] Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları"**, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/fae2e7c8-f24f-457f-a71d-2d5ed599cf15.pdf, 20 Mart 2019, **(KVKK, Özel Nitelikli)**, s.1.

[258] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 350.

[259] **A.e.**

oldukça sınırlıdır[260]. Örneğin dini inanca ilişkin veri ancak, kimsesiz bir kişinin hayatını kaybetmesi sonrası uygun cenaze töreninin yapılabilmesi için gerekli olabilir.

İlgili kişinin açık rızası olmadığı takdirde, sağlık ve cinsel hayata ilişkin özel nitelikli verilerin "*ancak kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından"* işlenebileceği belirtilmiştir[261]. Görüldüğü gibi sağlık ve cinsel hayata ilişkin verilerin işlenebilmesi için kanunlarda öngörülme şartına yer verilmeyerek, işleme amacı ve işlemeye yetkili kişiler bakımından bir sınırlamaya gidilmiştir. Ancak Kanunda öngörülme şartına yer verilmemesi neticesinde uygulamada birtakım sıkıntılar yaşanmaktadır. Örnek olarak, işveren tarafından İş Kanunu[262] m. 75 gereği tutulan özlük dosyası kapsamında işçinin kan grubu veya sağlık raporu gibi verileri, ilgili veri sorumlusunun insan kaynakları biriminde bulunan kişi sır saklama yükümlülüğü altında olmadığı için ancak açık rıza ile işlenebilecektir[263]. İşveren işçi arasındaki ilişkide de açık rızanın özgür irade ile verilip verilmediği konusunda birtakım tartışmalar olduğunu belirtmek gerekir[264]. Sağlık verilerine ilişkin olarak Sağlık Bakanlığı tarafından kabul edilmiş olan "*Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik*[265]" yürürlüktedir. Ayrıca tüm özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi kapsamında, Kişisel Verileri Koruma Kurulunca belirlenen yeterli önlemlerin alınması gerektiği belirtilmiştir.

Belirtmekte fayda var ki, hassas kişisel verilere ilişkin koruma mutlak olmayıp, diğer temel hak ve özgürlüklerde olduğu gibi Anayasa m. 13'ün çizdiği sınırlar çerçevesinde sınırlandırılabilir[266]. 95/46 sayılı Direktifte ve GDPR'de hassas verilerin

---

[260] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 350-351.
[261] 6698 sayılı Kanun m.6/3.
[262] 4857 sayılı 22 Mayıs 2003 tarihli İş Kanunu İlgili düzenleme metni için bkz., (Çevrimiçi), https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf 20 Mart 2019.
[263] Dülger, **a.g.e.**, s. 221; Taştan, **a.g.e.**, s.175.
[264] Açık rıza kavramı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Çalışmamızın üçüncü bölümündeki ''1.1. İlgili Kişinin Açık Rızası'' başlıklı bölümü.
[265] 21 Haziran 2019 tarihli 30808 sayılı Sağlık Bakanlığı, Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Mahremiyetinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik, İlgili yönetmelik metni için bkz., (Çevrimiçi) http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/06/20190621-3.htm 20 Mart 2019.
[266] KVKK, **Özel Nitelikli**, s.2.

işlenebileceği birtakım istisnalar belirtilmiştir[267]. 6698 sayılı Kanunda hassas kişisel veriler özel olarak belirtilmese de tüm kişisel verilerin işlenmesinde, Kanun hükümlerinin uygulanmadığı ve dolayısıyla da açık rızanın aranmadığı haller şu şekilde belirtmiştir: "*a) Kişisel verilerin, üçüncü kişilere verilmemek ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklere uyulmak kaydıyla gerçek kişiler tarafından tamamen kendisiyle veya aynı konutta yaşayan aile fertleriyle ilgili faaliyetler kapsamında işlenmesi. b) Kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hâle getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi. c) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi. ç) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi*[268] ". Maddenin özellikle "*ç*" bendinde belirtilen istisna, uygulamada birçok insan hakkına aykırılık doğmasına neden olabilecek bir düzenlemedir[269].

---

[267] GDPR m. 9/2-a, 95/46 sayılı Direktif m. 8/2-1(a), *İlgili kişinin açık rızası bulunması halinde;* GDPR m. 9/2-b; 95/46 sayılı Direktif m. 8/2-1(b), *Veri sorumlusunun iş hukukundan kaynaklı yükümlülüklerini ve özel haklarını yerine getirmesi için veri işlemenin zorunlu olması halinde;* GDPR m. 9/2-c; 95/46 sayılı Direktif m. 8/2-1(c), *Veri öznesinin veya başka bir gerçek kişinin hayati menfaatlerinin korunması açısından veri işlemenin gerekmesi halinde*; GDPR m. 9/2-d; 95/46 sayılı Direktif m. 8/2-1(d), *Kar amacı gütmeyen bir kurum tarafından meşru faaliyetlerini yerine getirebilmesi için veri işlemenin gerekmesi halinde;* GDPR m. 9/2-e; 95/46 sayılı Direktif m. 8/2-1(e), *Veri öznesi tarafından açık bir biçimde kamuya açıklanan kişisel verilerle ilgili olması halinde;* GDPR m. 9/2-dülgerf; 95/46 sayılı Direktif m. 8/2-1(e), *İşlemenin, kanuni hakların tesisi, yerine getirilmesi veya savunulması için gerekli olması halinde;* GDPR m. 10; 95/46 sayılı Direktif m. 8/5, *Kanunda öngörülmesi ve sadece resmi makamların kontrolü altında suçlar, adli hükümler veya güvenlik tedbirlerine ilişkin verilerin işlenmesi halinde;* GDPR m. 9/2-h-i; 95/46 sayılı Direktif m. 8/2-2, *Veri işlemenin koruyucu hekimlik, tıbbi tanı, sağlık veya sosyal bakım hizmetlerinin veya tedavinin sağlanması için gerekli olması ya da sağlık veya sosyal bakım sistemleri ve hizmetlerinin yönetilmesi açısından bir sağlık profesyoneli ya da bir sağlık profesyoneli gibi sır saklama yükümlülüğüne tabi olan kişiler tarafından işlenmesi halinde;* GDPR m. 9/2-g*, Gözetilen amaçla orantılı olan, veri koruma hakkının özüne saygı gösteren ve veri öznesinin temel hakları ve menfaatlerinin güvence altına alınması adına önemli ölçüde kamu yararına yürütülen bir görevin yerine getirilmesi için işlenmesi halinde*; GDPR m. 9/2-j*, Kamu yararına yönelik arşivleme amaçları, bilimsel veya tarihi araştırma amaçları ya da istatistiki amaçlar doğrultusunda işlenmesi halinde, özel nitelikli kişisel verilerin işlenebileceğini belirtmiştir,* Ayrıntılı bilgi için bkz. Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 245 vd.; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 25-33; Akgül, **a.g.e**., s. 20-23.

[268] 6698 sayılı Kanun m. 28.

[269] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 34.

3.2.2. Genel Nitelikli Kişisel Veriler

Özel nitelikli kişisel verilerin sınırlı sayıda sayıldığını belirtmiştik. Dolayısıyla belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiye ilişkin olup, özel nitelikli veri olarak sayılmayan her türlü bilgi genel nitelikli kişisel veri olarak değerlendirilecektir[270]. Diğer deyişle kişinin tanınmasını sağlayan fakat hassas nitelik taşımayan veriler özel nitelikli olmayan kişisel verilerdir[271].

3.3. Kişisel Verilerin İşlenmesi

Kişisel verilerin işlenmesi süreci, verilerin toplanmasından silinmesine kadar sürdüğü için kavram olarak, verilerin işlenmesi geniş bir içeriğe sahiptir[272]. İlk olarak, 95/46 sayılı Direktife baktığımızda, kişisel verilerin işlenmesi: *"silme veya tahrip etme, engelleme, birleştirme veya sıralama, sağlama ya da dağıtma, iletmeyle açıklama, toplama, kaydetme, organizasyon, depolama, adaptasyon veya değiştirme, kurtarma, danışma gibi otomatik ya da otomatik olmayan araçlarla kişisel veriler üzerinde yapılan herhangi bir faaliyet veya faaliyet dizisi[273]*" olarak ifade edilmiştir. Güncel düzenleme olan GDPR'ye baktığımızda da benzer bir düzenleme yapıldığı görülmektedir[274].

Kanunumuza baktığımızda ise kişisel verilerin işlenmesi madde 3/1-e'de, "*Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem*" olarak tanımlanmıştır. Görüldüğü gibi gerek Direktif

---

[270] Taştan, **a.g.e**., s. 45.
[271] Özdemir**, a.g.e.**, s.134; Henkoğlu, **Hassas Bilgi**, s. 28; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 34.
[272] Özdemir, **a.g.e.**, s. 135.
[273] 96/45 No.lu Direktif m. 2/d.
[274] GDPR m. 4/2 kişisel verilerin işlenmesi faaliyeti "*otomatik yöntemlerle olsun veya olmasın, kişisel veri veya kişisel veri setleri üzerinde gerçekleştirilen toplama, kaydetme, düzenleme, yapılandırma, saklama, uyarlama veya değiştirme, elde etme, danışma, kullanma, iletim yoluyla açıklama, yayma veya kullanıma sunma, uyumlaştırma ya da birleştirme, kısıtlama, silme veya imha gibi herhangi bir işlem veya işlem dizisi*" şeklinde tanımlanmıştır.

ve Tüzükte gerekse de Kanunumuzda belirtilen işleme faaliyetleri sınırlı sayıda olmayıp, sadece örnek niteliğindedir[275]. Kişisel verilerin işlenmesi kavramı geniş bir alanı kapsamaktadır. Bunun yanında, Kanunun gerekçesinde de kişisel verilerin işlenmesi kavramının, veri üzerinde gerçekleştirilen bütün işlemleri ifade ettiği belirtilmiştir[276]. Sonuç olarak işleme kavramı, verilerin ilk kez elde edilmesinden başlamak üzere veriler üzerinde gerçekleştirilen tüm işleme faaliyetlilerini kapsayan niteliktedir[277].

Tüzüğün maddi kapsamının belirtildiği 2. maddesinde "*kişisel verilerin tamamen ya da kısmen otomatik araçlarla işlenmesine ve kişisel verilerin otomatik araçlar haricinde bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturan veya bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturması amaçlanan araçlarla işlenmesi"* halinde uygulanacağı belirtilmiştir. Kanunda da Tüzüğün bu düzenlemesine paralel olarak verinin otomatik olmayan yollarla işlenmesi halinde bir veri kayıt sisteminin parçası olması şartı aranmıştır[278].

Veri işleme faaliyetinin tespit edilebilmesi için ilk olarak otomatik işleme kavramı açıklığa kavuşturmak gerekmektedir. Kanunda otomatik işleme tanımına yer verilmemiştir. İnsan müdahalesi veya yardımına olan ihtiyacı asgari seviyeye indiren, elektrikli ya da elektronik bir sistem vasıtasıyla gerçekleştirilen veri işleme faaliyetine otomatik yollarla yapılan işleme denmektedir[279]. Yani kişisel verilerin bilgisayar gibi otomasyon sistemleri aracılığıyla işlenmesi halinde, kişisel verilerin otomatik yollarla işlenmesinden söz edilmektedir[280].Veri işleme faaliyetinin herhangi bir safhasının otomatik vasıtalarla gerçekleştirilmesi yeterlidir.

Tüzük ve Direktifte otomatik olmayan yollarla işlenen veriler de koruma kapsamı altına alınmıştır. İşleme faaliyeti manuel olarak yapılıyorsa, yani herhangi bir otomasyon sistemi kullanılmıyorsa, otomatik olmayan yollarla işleme söz

---

[275] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 315; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 46.
[276] 6698 sayılı Kanun Gerekçesi m. 3/2.
[277] 6698 sayılı Kanun Gerekçesi m. 3/2; Room**, Data Protection**, s. 41.
[278] Dülger, **a.g.e**., s. 14.
[279] OECD Sözlük tanımı, (Çevrimiçi), https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=4370 23 Mart 2019.
[280] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s.132; Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 32; Taştan, **a.g.e.**, s. 46.

konusudur[281]. Bununla birlikte, Kanunda ise otomatik olmayan yollarla işlenen kişisel veriler bakımından, ancak veri kayıt sisteminin parçası olmak şartıyla koruma kapsamında olacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla otomatik yollarla işlenmeyen bir kişisel veri, eğer bir veri kayıt sisteminin parçası değilse Kanunun sağladığı korumadan faydalanamayacaktır.

Kanunda veri kayıt sistemi "*Kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemi*" olarak tanımlanmıştır[282]. Tüzükte ise veri kayıt sistemi, dosyalama sistemi olarak ifade edilmiş ve "*işlevsel veya coğrafi bir temelde merkezi, ademi-merkezi veya dağınık olarak spesifik kriterlere göre erişilebilen yapılandırılmış herhangi bir kişisel veri dizisi*" olarak tanımlanmıştır[283]. Buradan hareketle, belirli birtakım bilgilerin; örneğin isim- soy isim, kimlik numarası, geçer not alanlar şeklinde hiçbir otomasyon sisteminden faydalanmadan tamamen manuel olarak bir kâğıda kaydedilmesi halinde, bu işleme faaliyeti belli bir kritere göre yapıldığı için kanun kapsamında olacaktır. Fakat hiçbir kritere bağlı olmadan gelişigüzel bir şekilde bir kâğıda kişilerin isim ve soy isimleri yazılması halinde, bu verileri Kanun kapsamında değerlendirilmeyecektir[284].

4. Kişisel Verilerin Hukuki Niteliği

Kişisel verilerin hukuki niteliğine ilişkin üç temel yaklaşım bulunmaktadır. Bunlar kişisel verilerin mülkiyet hakkı, fikri mülkiyet hakkı ve kişilik hakkı içerisinde olduğuna ilişkin yaklaşımlardır.

4.1. Mülkiyet Hakkına İlişkin Görüş

Kişiye verileri üzerinde ekonomik bakımdan mutlak bir koruma hakkı tanınmadığından; kişisel verilerin korunması adına, özgürlük hakkı niteliğinde olan mevcut Anayasal düzenlemeler genel olarak müdafaa niteliği taşımakta ve tasarruf hakkını korumamaktadır[285]. Bu doğrultuda üçüncü kişilere karşı savunma hakkı

[281] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 315; Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 33; Taştan, **a.g.e.**, s. 46.
[282] 6698 sayılı Kanun m. 3/1-h.
[283] GDPR m. 4/6.
[284] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 133.
[285] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 18-19.

vermesinin yanında mutlak hak niteliği de taşıyan mülkiyet hakkı gündeme gelmektedir[286]. Kişisel verilerin hukuki niteliği konusunda, mülkiyet hakkı görüşüne göre kişisel veriler, sadece kişiliğin uzantısı değil aynı zamanda kişiliğin bir ürünü olarak kabul edilmektedir[287]. Mülkiyet hakkı kişiye, kanunun çizdiği sınırlar çerçevesinde, sahip olduğu şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkisini vermektedir[288]. Bu görüşe göre veri özneleri istedikleri takdirde kişisel verilerini satabilir, kiralayabilir veya bağışlayabilirler[289]. Bu yaklaşımın benimsenmesi halinde, şirketleri verileri işleme faaliyetinden çıkan maliyetleri benimsetmeye iteceğinden, bu yolla özel yaşamın gizliliğinin daha efektif şekilde korunacağını savunan görüşler vardır[290]. Yine bu görüşe göre, ilgili kişiler, kendisine ilişkin kişisel veriler üzerinde tam bir denetim hakkına sahip olduklarından, mülkiyet hakkının kendisine tanıdığı doğrudan dava açma ya da zararın giderilmesi için talepte bulunma hakları gibi geniş bir yasal korumadan faydalanabilecektir[291].

Bu görüşün temelinde kişisel veriyi işleyenlerin, kişisel verilerini kullandıkları kişilere bu faaliyetleri nedeniyle adil bir karşılık ödemesi gerektiği fikri yatmaktadır[292]. Ancak veri öznesi ile veri sorumlusu arasında hiyerarşik bir ilişki olduğu takdirde, kişisel verilerin bedeli üzerine yapılan pazarlık eşit koşullarda olmayacağından bu yaklaşım, kişisel verilerin etkin ve her birey için eşit bir şekilde korunmasını sağlayamayacaktır[293]. Diğer bir husus, kişisel verilerin ayni bir hakkın konusunu oluşturan eşya niteliğinde olmamasından dolayı üzerinde mülkiyet kurulması ve bu bağlamda TMK'da yer alan eşyaların korunmasına mahsus düzenlemelerden yararlanılması mümkün olmayacaktır[294]. Ayrıca kişisel verilerin, kişiden soyutlanmak suretiyle bir mal haline getirilmesi kişisel verilerin

---

[286] Paul Scholtz, "Transaction Costs and the Social Costs Of Online Privacy", **First Monday**, C. 6 S. 5 2001, s. 16; Jessica Litman, "Information Privacy/Information Property", **Stanford Law Review**, C. 52, S. 5, 2000, s.1283; aktaran Aksoy, **a.g.e**., s. 57.
[287] Akgül, **a.g.e.**, s. 63, Aksoy, **a.g.e**., s. 57.
[288] TMK m. 683/1.
[289] Jerry KANG, "Information Privacy in Cyberspace Transactions", **Stanford Law Review**, C. 50, Y. 1998, s. 1256-1257; aktaran Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 60.
[290] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 60.
[291] Akgül, **a.g.e.**, s. 63; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 61.
[292] Aksoy, **a.g.e**., s. 58; Akgül, **a.g.e.**, s. 63-64.
[293] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 61.
[294] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 19.

işlenmesindeki temel ilkelere[295] aykırı olduğu gibi kişisel verilerin kendine özgü özelliklerinin kaybolmasına neden olabileceği için bu görüş kabul görmemiştir[296].

4.2. Fikri Mülkiyet Hakkına İlişkin Görüş

Kişisel verilerin hukuki niteliği konusunda savunulan diğer bir görüş ise fikri mülkiyet görüşüdür[297]. Bu görüşe göre fikri mülkiyet ile kişisel verilerin korunması konusunda amaçsal bir benzerlik olduğundan, kişisel verilerin de telif hakkının korunduğu şekilde korunmasını gerektiği belirtilmiştir[298]. Bu görüşe göre temel düşünce bilginin korunması ve bilginin dağılımının kontrol altına alınmasıdır[299]. Kişisel verilere fikri mülkiyet bağlamında koruma sağlanabilmesi için, buna ilişkin düzenlemenin kanunda açıkça yer alması gerekmektedir[300].

Bu görüşe getirilen eleştirilere baktığımızda; ilk olarak, fikri mülkiyet hakkının konusunun, kişinin iradesi sonucu ortaya çıkan ürünler olmasına rağmen, kişisel verilerin genel olarak irade dışı şekilde, kişinin davranışları ve tercihlerinden oluştuğu şeklindedir[301]. Diğer bir eleştiride ise; fikri mülkiyet hukukunun ekonomik temelinin, fikri ürünlere ilişkin kamusal yarar sorunlarını çözmek olduğu, buna karşın kişisel verilerin fikri ürün olarak nitelendirilemeyeceğinden hareketle, fikri mülkiyet hakkı ile kişisel verileri korumanın mümkün olmadığı belirtilmiştir[302]. Son olarak, mülkiyet hakkı görüşüne yapılan eleştirilerin büyük bir kısmının, fikri mülkiyet hakkı görüşünde de geçerli olacaktır[303].

---

[295] Kişisel verilerin işlenmesindeki temel ilkeler ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. çalışmamızın ikinci bölümündeki ‘‘1. Veri Sorumlusunun Yükümülüklerine İlişkin İlkeler’’ başlıklı bölümü.
[296] Aksoy, **a.g.e**., s. 65; Taştan, **a.g.e.**, s. 57; Uygun, **a.g.e.,** s. 6; Gür, **a.g.e.,** s. 81 vd.; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 61-62.
[297] Aksoy, **a.g.e**., s. 60; Akgül, **a.g.e.**, s. 64; Dülger, **a.g.e.**, s. 45.
[298] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 62; Akgül, **a.g.e.**, s. 64; Pamela Samuelson, “Privacy As Intellectual Property”, **Stanford Law Review**, C. 52, S. 5, 2000, s.1146; aktaran Aksoy, **a.g.e**., s. 60.
[299] Aksoy, **a.g.e**., s. 60; Akgül, **a.g.e.**, s. 64.
[300] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 19.
[301] Taştan**, a.g.e.**, s. 58.
[302] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 63.
[303] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 63; Taştan, **a.g.e.,** s. 57-58; Akgül, **a.g.e.,** s. 64; Aksoy, **a.g.e.,** s. 60-67.

4.3. Kişilik Hakkına İlişkin Görüş

Kişisel verilerin hukuki niteliğinin, Kıta Avrupası ülkelerinde, kişilik hakkı çerçevesinde değerlendirilmesi görüşü hakimdir[304]. AİHS m. 8 ile özel ve aile hayatı koruma altına alınırken, kişisel verilerin de bu maddede belirtilen hakkın içinde olduğu kabul edilmiştir [305] . 95/46 sayılı Direktifte kişisel veriler, mahremiyet hakkı bağlamında değerlendirilerek insan haklarının korunması amaçlanmıştır[306]. Tüzükte de benzer şekilde, kişisel verilerin korunması, temel bir insan hakkı olarak değerlendirilmiştir [307] . Bu doğrultuda kişisel verilerin korunması adına; veri minimasyonu, sınırlı amaç ve saydamlık üzerine oluşan, varsayılan gizlilik politikalarına ek olarak Privacy by Design[308] stratejisi gibi günümüz teknolojisinde oluşan riske karşı yüksek koruma sağlamayı amaçlayan yeni enstrümanlar getirilmiştir[309].

Kişinin, toplum içerisinde kendisini serbestçe geliştirebilme hakkı şeklinde de ifade edilen kişilik hakkının temel amacı, insan onuru, kişinin özel ve gizli yaşamı ve buna temel koşulları güvence altına almaktır [310] . İnsan onuruyla birlikte kişinin kendisini serbestçe geliştirebilmesi hakkı, kişisel verilerin korunması hakkının temelini oluşturmaktadır[311].

Kişilik hakkı, kişinin yalnızca var olması nedeniyle tanınan, hukuk düzeni tarafından korunan yaşam, sağlık, beden bütünlüğü, şeref ve haysiyet, isim, görüntü, ses kaydı, kişisel veriler gibi sınırlı sayıda olamayan kişisel değerler üzerindeki

---

[304] Akgül, **a.g.e.**, s. 59.
[305] Akgül, **a.g.e.**, s. 122; Şimşek, **a.g.e.**, s. 21; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 72.
[306] Aksoy, **a.g.e.**, s. 56; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 15.
[307] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 65; GDPR m. 1/2.
[308] Privacy by Design (Tasarımla Gizlilik) terimi, "*teknoloji tasarımıyla veri korumasını ifade eder. Bunun arkasında, veri işleme prosedürlerinde veri korumanın, yaratıldığında teknolojiye zaten entegre olduğunda en iyi şekilde uyulduğu düşüncesidir. Tasarımda Gizlilik bir şirketin kişisel verilerin işlenmesini içeren herhangi bir eylemde, her adımda veri korumayı ve gizliliği göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtir. Buna iç projeler, ürün geliştirme, yazılım geliştirme, IT sistemleri ve daha pek çok şey dahildir. Uygulamada bu, IT departmanının veya kişisel verileri işleyen herhangi bir departmanın, sistemin veya sürecin tüm yaşam döngüsü boyunca bir sistemde gizliliğin yerleşik olmasını sağlaması gerektiği anlamına gelir.*", (Çevrimiçi), https://gdpr-info.eu/issues/privacy-by-design/ 23 Mart 2019, https://www.ics.ie/news/what-is-privacy-by-design-a-default 23 Mart 2019.
[309] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 15.
[310] Akgül, **a.g.e.,** s. 59.
[311] Şimşek, **a.g.e.**, s. 134-135; Akgül, **a.g.e.**, s. 59.

haklardır [312] . Kişilik hakkı mutlak bir haktır, dolayısıyla herkese karşı ileri sürülebilir [313] . Kişilik hakkı şahıs varlığına dahil olduğundan maddi değeri bulunmamakla birlikte, bu hakkın ihlali sonucunda tazminat talep edilebilecektir[314]. Kişilik hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı olduğundan, bu haktan vazgeçmek veya bu hakkı devretmek kural olarak mümkün değildir [315] . Vazgeçilemeyen ve devredilemeyen kişilik hakkının özü olup, birtakım kişisel değerler üçüncü kişilere devredilebilir[316]. Kişilik hakkı zamanaşımı ve hak düşürücü süreye tabi olmasa da kişilik hakkının ihlalinden doğan tazminat alacak hakkı, zamanaşımı ve hak düşürücü süreye tabidir[317]. Kişisel verilerin hukuki niteliği kişilik hakkı çerçevesinde değerlendirildiğinde, TMK'da kişiliğin koruması başlığı ile belirtilen hükümlerle [318] kişisel veriler korunabilecektir[319].

Klasik kişilik hakkı görüşüne göre kişisel verilerin özel ve gizli hayat içerisinde değerlendirerek, bilgi mahremiyetinin sağlanması amaçlanmaktadır [320] . Ancak bu

---

[312] Ahmet M. Kılıçoğlu, **Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılardan Hukuksal Sorumluluk,** 3. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008, **(Kılıçoğlu, Basın)**, s. 3; Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 99-100; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 340-346; Serap Helvacı, **Türk Ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar,** 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2001, **(Helvacı, Koruyucu Davalar)**, s. 41-42; M. Kemal Oğuzman/Özer Seliçi/Saibe Oktay-Özdemir, **Kişiler Hukuku**, 17. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2018, s. 168, 172-198; Öztan, **a.g.e**., s. 278; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 52, Rona Serozan, **Kişiler Hukuku**, 6. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 455.

[313] Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s.103; Helvacı, **Koruyucu Davalar,** s. 46; Serozan, **a.g.e**., s. 455; Taştan, **a.g.e**., s. 61.

[314] Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 103; Helvacı, **Koruyucu Davalar**, s. 46-47; Serozan, **a.g.e**., s. 455; Taştan, **a.g.e**., s. 61.

[315] Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku**, s. 170; Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 104; Helvacı, **Koruyucu Davalar**, s. 47-48; Serozan, **a.g.e**., s. 455; Taştan, **a.g.e**., s. 61.

[316] Helvacı, **Koruyucu Davalar**, s. 48.

[317] Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 103; Helvacı, **Koruyucu Davalar**, s. 48; Taştan, **a.g.e.**, s. 61.

[318] TMK m. 23: "*Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez. Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz.",* TMK m. 24: "*Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir. Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.*", TMK m. 25: "*Davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir. Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir. Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır. Manevî tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; mirasbırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez. Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir*.".

[319] Aksoy, **a.g.e.**, s. 80, Akgül, **a.g.e.**, s. 60.

[320] Taştan, **a.g.e.**, s. 65.

görüş, sadece özel hayatın kapsamına giren mahrem kişisel verileri koruduğu için eleştirilmektedir[321]. Nitekim kişisel veri, bireye ilişkin gizli olsun olmasın tüm bilgileri kapsamaktadır. Ayrıca Direktif ve Tüzük başta olmak üzere diğer uluslararası düzenlemeler ile de sadece özel hayata ilişkin değil, diğer temel hak ve özgürlüklere ilişkin kişisel verilerin korunması amaçlanmaktadır[322].

Günümüzde gelişen teknoloji ile birlikte, kişisel veriler kişilik hakkının koruduğu kişilik değerlerinden daha geniş alana yayılmıştır. Bu nedenle kişisel verilerin tek başına dar anlamda kişilik hakları kapsamında değerlendirilmesi yeterli koruma sağlamayacaktır[323]. Özel yaşamın kapsamına girmeyen ve mahrem nitelikte olmayan kişisel veriler de kişilik hakkının sağladığı korumadan yararlanmalıdır[324]. Kişisel verilerin, özel ve gizli alan sınırlarını aşarak, bireyin kişisel verilerin geleceğini belirleme hakkı vasıtasıyla etkin korunması mümkün olabilir. Bireyin kişisel verilerin geleceğini belirleme hakkı Federal Alman Anayasa Mahkemesinin 1983 yılında verdiği ve etkisi ülke sınırlarını aşan "*Census*" diğer adıyla "*Nüfus Sayım Kararı*" ile ortaya çıkan bir haktır[325]. Bu karara konu olan Nüfus Sayım Yasası ile kapı kapı dolaşmak suretiyle vatandaşların sayımı dışında, vatandaşlara kapsamlı bilgileri açıklama yükümlülüğü getirtilmiş ve bu yükümlere uymayan vatandaşlara da yaptırım öngörülmüştür[326]. Mahkeme tarafından, Alman Anayasası'nın[327] insan onurunun korunması ile ilgili m. 1/1[328] ve kişiliğini serbestçe geliştirebilme hakkı ilgili m. 2/1'i [329] harmanlanarak bilgilerin geleceğini belirleme hakkı türetilmiştir[330]. Böylelikle

---

[321] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 16.
[322] **A.e.**
[323] Taştan, **a.g.e.**, s. 66.
[324] Aksoy, **a.g.e.**, s. 70; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 18.
[325] İlgili kararın tam metni için bkz.: (Çevrimiçi), https://www.researchgate.net/publication/225248944_The_Right_to_Informational_Self-Determination_and_the_Value_of_Self-Development_Reassessing_the_Importance_of_Privacy_for_Democracy 25 Mart 2019; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 66; Dülger, **a.g.e.**, s. 49.
[326] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 66.
[327] Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası metni için bkz.: (Çevrimiçi) http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/08-ALMANYA%20209-276.pdf 25 Mart 2019.
[328] Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası m. 1/1: "*İnsanın onur ve haysiyeti dokunulmazdır. Tüm devlet erki ona saygı göstermek ve onu korumakla yükümlüdür.*".
[329] Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası m. 2/1: "*Herkes başkalarının haklarını ihlal etmemek, Anayasal düzene veya ahlak kurallarına aykırı düşmemek koşuluyla, kişiliğini serbestçe geliştirme hakkına sahiptir.*".
[330] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 67.

kişinin, insan onurunun korunması ve serbestçe kişiliğini geliştirebilmesi için, kişisel verilerin üzerinde serbestçe tasarruf ederek kişilik haklarının tam olarak korunabileceği belirtilmiştir[331]. Kararda, verilerin geleceğini belirleme hakkının sınırsız ve mutlak bir hak olmadığı, kamu yararının bulunması halinde ve yasal temele dayandırılarak bu hakka devlet tarafından müdahale edilebileceği ifade edilmiştir[332].

Kişisel veriler, kişilik hakkının verdiği korumadan yararlanmalı, bununla birlikte, daha geniş bir koruma sağlayan verilerin geleceğini belirleme hakkı kapsamında da korunmalıdır. Kişilik hakkından bağımsız olamayan, bireyin kişisel verilerinin geleceğini belirleme hakkı, hem kişisel verilerin korunması hem de günümüz gerekleri neticesinde verilerin serbestçe dolaşmasını sağlandığı için en makul kişisel veri hukuki nitelemesidir[333].

5. Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen

Kişisel verilerin korunması hukuku için, veri sorumlusu ve veri işleyen temel kavramlardır. Çünkü kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi sonucu sorumluluk veri sorumlusu ve veri işleyene ait olacaktır[334]. Tüzükte üçüncü kişi[335] ve aktarılan[336] adında 6698 sayılı Kanundan farklı olarak iki yeni kişiden söz edilmiştir[337].

---

[331] Dülger, **a.g.e.**, s. 49.
[332] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 19; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 68; Taştan, **a.g.e**., s. 69.
[333] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 19; Taştan**, a.g.e**., s. 69.
[334] Hüseyin Murat Develioğlu, **6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 41.
[335] GDPR m. 4/10'da Üçüncü kişi (third party), *"veri öznesi, kontrolör, işleyici ve kontrolör ya da işleyicinin doğrudan yetkisi altında, kişisel verileri işleme yetkisi bulunan kişiler haricindeki bir gerçek veya tüzel kişi, kamu kurumu, kuruluşu veya organıdır*" şeklinde tanımlanmıştır.
[336] GDPR m. 4/9'da alıcı-aktarılan(*recipient)*, "*üçüncü bir kişi olsun veya olmasın, kişisel verilerin açıklandığı bir gerçek ya da tüzel kişi, kamu kuruluşu, kurumu veya diğer herhangi bir organdır. Ancak, Birlik veya üye devlet hukuku uyarınca belirli bir sorgulama çerçevesinde kişisel verileri alabilen kamu kuruluşları alıcı olarak nitelendirilmez; bu verilerin söz konusu kamu kuruluşları tarafından işlenmesi işleme amaçlarına göre geçerli veri koruma kurallarına uygun olarak yapılır*" şeklinde belirtilmiştir; 30286 sayılı Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik'te "*Alıcı grubunun, veri sorumlusu tarafından kişisel verilerin aktarıldığı gerçek veya tüzel kişi kategorisini* " ifade ettiği belirtilmektedir.
[337] Develioğlu, **a.g.e.,** s. 41.

5.1. Veri Sorumlusu

6698 sayılı Kanunda veri sorumlusu, "*kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi*" olarak tanımlanmıştır[338]. Tüzükte ise "*controller*" olarak ifade edilen veri sorumlusu, "*tek başına veya başkalarıyla birlikte kişisel verilerin işlenmesine ilişkin amaçlar ve yöntemleri belirleyen gerçek veya tüzel kişi, kamu kuruluşu, kurumu veya diğer herhangi bir organ*" olarak ifade edilmiştir[339]. Ayrıca veri işleme amaçları ve yöntemlerinin AB ya da üye devlet hukukuna göre belirlenmesi halinde, veri sorumlusunun belirlenmesine mahsus kriterler AB ya da üye devlet hukukuna göre belirleneceği belirtilmiştir[340].

Veri sorumluları, gerçek kişiler olabileceği gibi şirketler, vakıflar, dernekler ve kamu kurumları gibi tüzel kişililerde olabilecektir[341]. Verisi işlenen kişiler yani veri özneleri sadece gerçek kişi olabilirken, verileri işleyen kişiler hem gerçek kişi hem de tüzel kişi olabilmektedir[342]. Tüzel kişilik içerisinde veri işleme faaliyetinde bulunan gerçek kişiler veya tüzel kişiliği bulunmayan departmanlar, Kanun bakımından veri sorumlusu sayılmamaktadır[343]. Tüzel kişiliği bulunan kurumlar bakımından, veri sorumlusu her zaman tüzel kişiliğin kendisidir[344]. Tüzel kişi, veri sorumlusu olmasına binaen üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmek için, tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili organ veya ilgili mevzuatta belirtilen kişi veya kişileri görevlendirebilir[345]. Yapılan bu görevlendirme, tüzel kişiliğin veri sorumluluğu yükümlülüğünü ortadan kaldırmadığı gibi yetkilendirilen gerçek kişileri veya organları da veri sorumlusu yapmaz[346]. Kanunda bu konuda özel hukuk tüzel kişileri ve kamu hukuku tüzel kişileri açısından bir farklılık gözetilmemiştir[347].

---

[338] 6698 sayılı Kanun m. 3/1-ı.
[339] GDPR m. 4/7.
[340] GDPR m. 4/7.
[341] KVKK, **100 Soru**, s. 30.
[342] Dülger, **a.g.e.,** s.18.
[343] KVKK, **100 Soru**, s. 30.
[344] 30286 sayılı Veri Sorumluları Sicili Hakkındaki Yönetmelik m. 11/1.
[345] 30286 sayılı Veri Sorumluları Sicili Hakkındaki Yönetmelik m. 11/1.
[346] KVKK, **100 Soru**, s. 30.
[347] **A.e.**, s. 30.

Veri sorumlusu işleme faaliyetinin neden ve nasıl yapılacağı konusunda karar veren kişidir. Yani veri işlemenin amacının ve yöntemini belirleyen kişi veri sorumlusudur. Bir kişinin veri sorumlusu olmasının en önemli sonucu, kanunda öngörülen yükümlülüklerin bu kişinin nezdinde doğmasıdır[348]. Bu kişi veri sorumlusu olmasına binaen üzerine düşen yükümlülükleri ihlal etmesi halinde Kanunda öngörülen müeyyidelerle karşılaşacaktır. Bu bakımdan da veri sorumlusunun tespiti önem arz etmektedir. Veri sorumlusunun tespit edilebilmesi için aşağıdaki konularda kimin karar verdiğine bakılmalıdır[349]:

- *Kişisel verilerin toplanması ve toplama yöntemi,*
- *Toplanacak kişisel veri türleri,*
- *Toplanan verilerin hangi amaçlarla kullanılacağı,*
- *Hangi bireylerin kişisel verilerinin toplanacağı,*
- *Toplanan verilerin paylaşılıp paylaşılmayacağı, paylaşılacaksa kiminle paylaşılacağı,*
- *Verilerin ne kadar süreyle saklanacağı.*

Tüzükte iki veya daha fazla veri sorumlusunun veri işleme amaç yöntemlerini birlikte belirlemeleri halinde, müşterek veri sorumlusu olacakları ifade edilmiştir[350]. Örnek olarak, Madde 29 Çalışma Grubu tarafından SWIFT[351] kurumu ve finansal kuruluşlar, SWIFTNet FIN hizmeti aracılığıyla kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili Direktif ışığında müşterek sorumluluk üstleneceklerini belirtmiştir[352]. Bir diğer örneğe

---

[348] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 49.
[349] Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen"**, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/f63e88cd-e060-4424-b4b5-f6413c602060.pdf 22 Mart 2019, **(KVKK, Veri Sorumlusu)**, s. 3.
[350] GDPR m. 26/1.
[351] SWIFT (The Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication- Dünya Çapında Bankalararası Finansal Telekomünikasyon Topluluğu), *"finansal kurumların standart bir kod sistemi aracılığıyla bilgi ve talimatları güvenli bir şekilde iletmek için kullandıkları bir mesajlaşma ağıdır. SWIFT mesajları, FIN olarak bilinen bir dilde programlanır."*, (Çevrimiçi), https://www.investopedia.com/articles/personal-finance/050515/how-swift-system-works.asp 29 Ekim 2019; https://fin.plaid.com/articles/what-is-swift/ 29 Ekim 2019.
[352] Article 29 Data Protection Working Party**, "Press Release on the SWIFT Case following the adoption of the Article 29 Working Party opinion on the processing of personal data by the Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT)"**, 23 Kasım 2006, (Çevrimiçi), https://ec.europa.eu/justice/article-29/press-material/press-release/art29_press_material/2006/pr_swift_affair_23_11_06_en.pdf 23 Mart 2019, **(Article 29 Data Protection Working Party, SWIFT)**; Develioğlu**, a.g.e.**, s. 42.

bakacak olursak blockchain[353] sisteminde merkezi bir yönetici konumunda herhangi biri olmadığı için, her türlü bilgiye ulaşma imkânı olan bütün katılımcıların veri sorumlusu olduğu savunulmaktadır[354].

Daha gündelik bir örneğe bakarsak; işçilik alacakları ile ilgili dava açan eski bir çalışanıyla ilgili kişisel verileri avukatına teslim eden bir şirket olayını ele aldığımızda, avukat her ne kadar şirket adına işlem yapsa da elindeki verileri nasıl işleyeceğini kendisi belirleyeceği için veri sorumlusu olacaktır[355]. Ancak bu örnekte avukatın veri sorumlusu olabilmesi için şirketin bünyesinde çalışmayıp, bağımsız olarak meslek faaliyetini yürütmesi gerekir. Aksi halde şirketin sigortalı çalışanı olan avukat, tüzel kişilik bünyesinde olacağı için doğrudan tüzel kişi olarak şirket veri sorumlusu sıfatına haiz olacaktır.

5.2. Veri İşleyen

Veri işleyen, veri sorumlusundan aldığı yetkiyle, veri sorumlusu adına verileri işleyen, veri sorumlusunun organizasyonu dışındaki gerçek veya tüzel kişidir[356]. Tüzükte "*processor*" olarak belirtilen veri işleyen için benzer bir tanım yapılmıştır[357]. Veri işleyen, veri işleme faaliyetlerini veri sorumlusundan aldığı talimatlar

[353] Blockchain özünde kayıtların paylaşılmış veritabanı veya tüm ticari işlemlerin kamusal defteri yahut katılımcı taraflar arasında yapılmış veya paylaşılmış tüm dijital işlemlerdir. Kamusal hesap defterindeki her işlemin sistemdeki katılımcıların çoğunun konsensusuyla doğrulanır. Bir kez girilen bilgi, bir daha silinemez. Blockchain yapılmış her bir transferin güvenilir ve kesin kaydını sunar. Bitcoin, merkezi olmayan eş düzeyler arası dijital para, blockchain teknolojisini kullanan rn ünlü örnektir, Michael Crosby/Nachiappan/Pradan Pattanayak/Sanjeev Verma/Kalyanaraman, "BlockChain Technology: Beyond Bitcoin", **Applied Innovation Review**, S. 2, Haziran 2016, (Çevrimiçi), https://j2-capital.com/wp-content/uploads/2017/11/AIR-2016-Blockchain.pdf 29 Ekim 2019; Ayrıntılı bilgi için bkz. Mesut Serdar Çekin, "Borçlar Hukuku ile Veri Koruma Hukuku Açısından Blockchain Teknolojisi ve Akıllı Sözleşmeler: Hukuk Düzenimizde Bir Paradigma Değişimine Gerek Var Mı?", **İÜHFM**, S. 77 (1), s. 315–341, (Çevrimiçi), https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/765483 29 Ekim 2019; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 195-196.

[354] Çekin, **Kişisel Veri**, 196-197.

[355] KVKK, **Veri Sorumlusu** s. 8; Diğer belirtilen örnekler için bkz., KVKK, **Veri Sorumlusu**, s. 5-10.

[356] 6698 sayılı Kanun m. 3/1-g; Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi"**, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/0517c528-a43d-49f5-b1eb-33dc666cb938.pdf 22 Mart 2019, **(KVKK, Uygulama Rehberi)**, s. 56.

[357] GDPR m. 4/8'de veri işleyen, "*veri sorumlusu adına kişisel verileri işleyen bir gerçek ya da tüzel kişi, kamu kuruluşu, kurumu veya diğer herhangi bir organ*" olarak ifade edilmiştir.

kapsamında gerçekleştirdiği için, bu faaliyetler veri işlemenin daha çok teknik kısımlarını oluşturmaktadır[358].

Veri işleyen, veri sorumlusu tarafından kendisine verilen talimatlar neticesinde kişisel verileri işleyen ve veri sorumlusunun kişisel veri işleme sözleşmesi yapmak suretiyle yetkilendirdiği ayrı bir tüzel veya gerçek kişidir[359]. Veri işleme sözleşmesi, veri işleyenin, veri sorumlusunun başta amaç ve yönteme ilişkin olmak üzere tüm talimatları doğrultusunda veri işlemeyi taahhüt ettiği, bu işleme faaliyetinin karşılığında da veri sorumlusunun bir bedel ödemeyi taahhüt ettiği iki tarafa borç yükleyen isimsiz bir sözleşmedir[360].

Kişisel veri işleme sözleşmesi ile veri sorumlusu, veri işleyene aşağıda örnek olarak belirtilen hususlarda karar verme yetkisini bırakabilir[361]:

- *Kişisel verilerin toplanması için hangi bilgi teknolojileri sistemlerinin veya diğer metotların kullanılacağı,*
- *Kişisel verilerin hangi yöntemle saklanacağı,*
- *Kişisel verilerin korunması için alınacak güvenlik önlemlerinin detayları,*
- *Kişisel verilerin aktarımının hangi yöntemle yapılacağı,*
- *Kişisel verilerin saklanmasına ilişkin sürelerin doğru uygulanabilmesi için kullanılacak metot,*
- *Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi ve anonim hale getirilmesi yöntemi.*

Aynı kişi bazı durumlarda veri işleyen olabileceği gibi veri sorumlusu da olabilmektedir. Örnek olarak bulut bilişim hizmetini ele aldığımızda, bulut sistemi, kullanıcıları bakımından veri işleyen statüsündedir[362]. Çünkü kullanıcı ile yapılan anlaşma neticesinde kullanıcı bulut sistemine veri yükleyebilecektir, bulut hizmeti sağlayıcısı ise sisteme kendi başına veri yükleyemeyeceği gibi, yüklenen verileri de kendi amaçları için kullanması mümkün değildir. Ancak bulut bilişim hizmeti kendi çalışanlarının verileri bakımından veri sorumlusu konumundadır.

---

[358] KVKK, **100 Soru**, s. 31.
[359] KVKK, **Uygulama Rehberi**, s. 56.
[360] Taştan, **a.g.e**., s.119-124, Ayrıntılı bilgi için bkz. Taştan, **a.g.e.**, s.119-150.
[361] KVKK, **Uygulama Rehberi**, s. 56.
[362] KVKK, **Veri Sorumlusu**, s. 10.

Kanun, veri sorumlusu ve veri işleyeni ayrı ayrı tanımlamış olmasına rağmen, veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler bakımından veri sorumlusu ve veri işleyeni sadece müteselsil sorumlu tutmakla yetinmiştir[363]. Tüzüğe baktığımızda ise verilerin artık genellikle uzman bilişim şirketlerince işlenmesinden hareketle, doğrudan veriyi işleyen kişiye özgü yükümlülükler getirilmiştir[364]. Tüzüğün belirlediği yöntemin uygulamada birçok sorunu önleyici nitelikte olduğu belirtilmiştir[365].

[363] 6698 sayılı Kanun m. 12/2; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 49.
[364] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 58-59; GDPR m. 27, 28, 29, 30, 31, 32, 37, 44.
[365] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 59.

İKİNCİ BÖLÜM

VERİ SORUMLUSUNUN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1. Veri Sorumlusunun Yükümlülüklerine İlişkin Temel İlkeler

Kişisel verilerin korunmasını düzenleyen ulusal ve uluslararası düzenlemelerde, birbirinden birtakım farklılıklar barındırmakla beraber kişisel verilerin işlenmesine ilişkin kabul görmüş temel ilkeler bulunmaktadır[1]. Bu ilkeler kişisel verilerin işlenmesinde belirli bir niteliğe haiz olması, diğer değişle verilerin kaliteli olması gerektiğine ilişkindir[2]. Kişisel verilerin işlenmesi, ilgili kişinin rızası dahilinde veya Kanunda yer alan diğer işleme şartları[3] kapsamında olsa bile bu ilkelere aykırı hareket edilmemesi gerekmekte olup, aksi halde veri işleme faaliyeti hukuka aykırı hale gelecektir[4].

Kanunda 4. maddede belirtilen kişisel verilerin işlenmesine ilişkin ilkeler, 108 No.lu Sözleşme ve 95/46 sayılı Direktif doğrultusunda düzenlenmiştir[5]. Kanunda kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkeler; "*hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma; doğru ve gerektiğinde güncel olma; belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme; işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma; ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme*" olarak ifade edilmiştir.

Tüzükte belirtilen temel ilkeler, Direktif ile karşılaştırıldığında yeni ilkelerin getirildiği ve mevcut bazı ilkelerin açıklanarak kapsamının genişletildiği görülmektedir[6]. Tüzük 5. maddede kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkeler;

---

[1] Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler"**, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/d0fbca08-30af-41fe-a7c9-65663b9c5231.pdf 26 Mart 2019, **(KVKK, Temel İlkeler)**, s. 1; Dülger, **a.g.e.**, s. 107.
[2] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.199-200.
[3] Veri işleme şartları için bkz.: 6698 sayılı Kanun m. 5 ve 6; Ayrıntılı bilgi için bkz. Çalışmamızın üçüncü bölümündeki ''1. Kişisel Verilerin İşlenmesindeki Hukuka Uygunluk Nedenleri" başlıklı bölümü.
[4] Develioğlu, **a.g.e**, s. 44; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 62.
[5] Bkz.: 108 No.lu Sözleşme, m. 5; 95/46 sayılı Direktif m. 6; 6698 sayılı Kanun m. 4; KVKK, **Temel İlkeler**, s. 1; Taştan, **a.g.e.**, s. 47.
[6] Dülger, a**.g.e.**, s. 109.

"*yasallık, adalet ve şeffaflık, amaç sınırlama, veri minimizasyonu, doğruluk, depolama sınırlaması, bütünlük ve gizlilik, hesap verilebilirlik*" olarak belirtilmiştir. Görüldüğü gibi, bütünlük ve gizlilik ile hesap verilebilirlik ilkeleri ilk defa Tüzükle açıkça ifade edilmiştir[7]. Tüzüğün uygulama alanının AB sınırlarını aşması nedeniyle Tüzükte belirtilen ilkeler daha da önem kazanmaktadır.

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin ilkeler, bütün kişisel veri işleme faaliyetlerinde dikkate alınarak genel bir bakış olarak görülmeli, Kanunu veya Tüzüğü değerlendirirken bu ilkeler akılda tutmalı ve bütün kişisel veri işleme faaliyetleri bu ilkeler doğrultusunda gerçekleştirilmelidir[8].

1.1. Hukuka ve Dürüstlük Kurallarına Uygun İşlenme İlkesi

Veri sorumlularının verileri işleme faaliyetini hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olarak yapması veri koruma hukukunun birincil ilkesidir[9]. Bunun nedeni ise bu ilkenin, aşağıda değinilecek olan diğer ilkeleri kapsaması ve bu ilkelere dayanak teşkil etmesidir[10]. Verilerin hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun işlenme ilkesi, kişisel verilerin işlemesi sürecinin tamamında uygulanmalıdır[11].

1.1.1. Hukuka Uygun İşleme

Hukuka uygun olma, sadece konuya ilişkin özel norm niteliğindeki bir düzenleme olmayıp, genel hukuk kuralları ve evrensel hukuk ilkelerine de uygun olmayı ifade eder[12]. Kişisel veriler işlenirken hukuka uygun olma şartı, aslında hukuk devleti ilkesinin bir sonucudur[13]. Kişisel veri işlemenin dayandığı hükümlerin,

---

[7] GDPR m. 5.
[8] IT Governance Privacy Team, **EU General Data Protection Regulation (GDPR) An Implementation And Compliance Guide**, Second Edition, 2017, IT Governance Publishing, (Çevrimiçi), https://play.google.com/books/reader?id=hnQ2DwAAQBAJ&hl=tr&pg=GBS.PA1 02 Nisan 2019, s. 98; 6698 sayılı Kanun m. 4; KVKK, **Temel İlkeler**, s. 1.
[9] 95/46 sayılı Direktif, m. 6/1-a; 6698 sayılı Kanun m. 4/2-a; GDPR m. 5/1-a.
[10] Küzeci **a.g.e.**, s. 200; Akgül, **a.g.e.**, s. 154.
[11] Özdemir, **a.g.e.**, s.137.
[12] Dülger, **a.g.e.**, s. 109; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 200; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 63; Taştan, **a.g.e.**, s. 49; Room**, Data Protection**, s. 21; Lambert, **a.g.e.**, s. 86; ICO, **Guide,** s. 17.
[13] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 63.

Anayasanın genel hükümlerine ve özellikle de temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin 13. maddesine[14] uygun olması gerekmektedir[15].

1.1.2. Dürüstlük Kuralına Uygun İşleme

Dürüstlük kuralına uygun işleme ilkesinin, TMK m. 2'de[16] belirtilen hakkın kötüye kullanılması yasağı ve dürüstlük kuralının kişisel verilerin işlenmesi alanındaki görünümünden ibaret olduğu belirtilmiştir[17]. Dürüstlük kuralı, veri sorumlusunun veri işleme amacına ulaşmaya çalışırken, ilgili kişilerin menfaatlerini ve makul beklentilerini dikkate alarak hareket etmesi gerektiğini ifade etmektedir[18]. Bu ilke uyarınca veri sorumlusu ilgili kişinin verilerini işlerken şeffaf olmalı, bilgilendirme ve uyarma yükümlülüklerine uygun hareket etmelidir[19]. Dürüstlük kuralı, veri sorumlusuna amaca uygun davranma ve ilgili kişiyi aldatmama gibi iki önemli ödev yüklemektedir[20]. Diğer bir görüşe baktığımızda ise burada belirtilen ilke ile TMK m. 2'de belirtilen dürüstlük kuralının aynı olmadığı ve verilerin adil kullanılmasını ifade ettiği belirtilmektedir[21]. Bu görüşe göre verileri işleyenlerin, özellikle veri sorumlularının kendi haklı menfaatleri ile kişilerin haklı beklentileri arasında dürüstlük kuralının gerektirdiği bir denge sağlaması gerekmektedir[22]. Bu ilke kapsayıcı ve genel nitelikte olmakla birlikte, veri korumanın diğer ilkeleri vasıtasıyla somutlaştırılmıştır[23].

---

[14] Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m. 13 "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.".*

[15] Dülger, **a.g.e.**, s. 110.

[16] TMK m. 2 "*Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.".*

[17] Özdemir, **a.g.e.**, s. 138; Taştan, **a.g.e.**, s. 49. Dürüstlük kuralı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Şener Akyol, **Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı**, 2. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2006, (**Akyol, Dürüstlük**).

[18] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 201

[19] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 201, KVKK, **Temel İlkeler**, s. 2.

[20] Özdemir, **a.g.e.**, s. 138.

[21] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 64.

[22] **A.e.**

[23] KVKK, **Temel İlkeler**, s. 4.

1.1.3. Şeffaflık İlkesi

Tüzükte, veri öznesinin verileri hukuka uygun, adil ve şeffaf bir biçimde işlenmesi gerektiği belirtilmiştir[24]. Direktifte ise bu ilkenin karşılığı adil ve yasal işlemedir[25]. Görüldüğü gibi Tüzükte, Kanunun ve Direktifin lafzında geçmeyen şeffaflık ilkesine yer verilmiştir. Şeffaflık ilkesi, verisi işlenen kişinin arzu ettiği takdirde verisi üzerinde hakimiyet kurabilmesine imkân sağlayan bir ilke olarak ifade edilmiştir[26]. Bu ilke uyarınca verisi işlenen kişinin, bu işleme süreci ve işleme amaçları konusunda ulaşılabilir ve anlaşılabilir şekilde bilgilendirilmesi gerekmektedir[27]. İlgili kişilerin bu ilke neticesinde, verilerinin kim tarafından ve hangi amaçla işlenebildiğini her hâlükârda öğrenebilmesi amaçlanmıştır[28].

Şeffaflık ilkesi, veri sorumlusunun bilgilendirme yükümlülüğü ile sıkı bir ilişki içerisindedir. Özellikle, veri sorumlusunun; kimliği, veri işlemenin amaçları, işleme süreci, ilgili kişinin işleme faaliyetleriyle ilgili hakları hakkında şeffaflık ilkesi gereği veri öznesini bilgilendirmesi gerekmektedir[29]. Aynı zamanda bu bilgilendirme anlaşılabilir, somut ve kolayca ulaşılabilir olmalıdır[30].

Her ne kadar Tüzükte yer alan şeffaflık ilkesi Kanunda açıkça belirtilmese de veri sorumlularının, veri işlerken şeffaf olması ve ilgili kişilerin menfaat ve makul beklentilerini dikkate alarak hukuka ve dürüstlük kuralına uygun davranması gerektiği kabul edilmektedir[31].

---

[24] GDPR m. 5/1-a.
[25] 95/46 sayılı Direktif, m. 6/1-a.
[26] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 70.
[27] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 202; GDPR, Recital 39.
[28] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 44.
[29] Dülger, **a.g.e.**, s. 115.
[30] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 71; GDPR, Recital 39.
[31] İbrahim Korkmaz, "Kişisel Verilerin Korunması hakkında bir değerlendirme", **TBB Dergisi**, S. 124, 2016, s. 81-152, (Çevrimiçi) http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2016-124-1571 30 Mart 2019, s. 100, Develioğlu**, a.g.e.**, s. 45; ICO, **Guide,** s. 18.

1.2. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma İlkesi

İşlenen kişisel veriler doğru ve gerektiğinde güncel olmalıdır[32]. Dolayısıyla kişisel verileri işlenen ilgili kişilerin, kendisine ait bu verilerin doğru ve güncel olmalarını talep etme hakkı vardır[33]. Veri sorumlusu da bu verilerin hatasız ve eksiksiz olması için gerekli makul önlemleri almakla yükümlüdür[34]. Tüzükte, işlenen kişisel verilerin doğru ve gerektiği durumlarda güncel olması; işlendikleri amaçlar dikkate alınarak, doğru olmayan kişisel verilerin gecikmeksizin düzeltilmesi veya silinmesi için gereken makul bütün işlemlerin yapılması gerektiği belirtilmiştir [35].

Kişisel verilerin doğru ve güncel tutulması hem ilgili kişinin hem de veri sorumlusunun menfaatinedir[36]. Kişisel verilerin doğru olarak tutulmaması, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerini, ekonomik menfaatlerini ve/veya manevi bütünlüğünü olumsuz etkileyebilir[37]. Aynı şekilde veri sorumlusu da işlediği verilerin doğru ve güncel olmaması nedeniyle, işleme faaliyeti ile ulaşmak istediği amaca ulaşamayacaktır[38]. Sonuç olarak işlenen verinin doğru ve güncel olmaması hem ilgili kişinin hem de veri sorumlusunun zararına olacaktır.

Kişisel veriler ilgili olduğu kişiyi tanımlayan ve onun kişiliğiyle sıkı sıkıya bağlı olduğundan, bu verilerin doğruluğunu ve güncelliğini en iyi şekilde denetleyecek kişi veri öznesinin kendisidir[39]. Burada veri sorumlusunun yapması gereken, veri öznesinin bu verilere ulaşabilmesini ve bunları denetleyebilmesine imkân sağlamaktır. Verinin doğru tutulması yükümlülüğüne baktığımızda; eğer veri direkt olarak ilgili kişiden alınıyorsa, söz konusu verinin ilgili kişi tarafından doğru verilmesi gereklidir[40]. Dolayısıyla ilgili kişi tarafından hatalı verilen bilgilerden veri sorumlusu sorumlu olmayacaktır. Veri sorumlusu, kişisel verileri topladığı kaynağın doğruluğunu

[32] Özdemir, **a.g.e.**, s. 138; Şimşek, **a.g.e.**, s. 84; Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 38; 6698 sayılı Kanun m. 4/2-b; 95/46 sayılı Direktif m. 6/1-d; GDPR m. 5/1-d.
[33] Özdemir, **a.g.e.**, s. 138; 6698 sayılı Kanun m. 11/1-d.
[34] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 71.
[35] GDPR m. 5/1-d.
[36] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 213; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 48; Dülger, **a.g.e.**, s. 130.
[37] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 213; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 48.
[38] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 213; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 48.
[39] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 214.
[40] Dülger, **a.g.e.**, s.131.

test etmeli, kişisel verilerin doğru olmamasından kaynaklı talepleri dikkate almalı ve bu kapsamda makul önlemler almalıdır[41].

İlgili kişi tarafından doğru verilen bir bilgi, veri sorumlusunun işleme faaliyetleri kapsamında bilinçli ya da bilinçsiz olarak hatalı bir bilgiye dönüşmüşse, burada veri sorumlusunun sorumluluğu doğacaktır[42]. Veri sorumlusunun hatalı verileri işlediğini anladığı anda, bu hatalı verilerin işlendikleri amaçları dikkate alarak, gecikmeksizin bu verilerin düzeltilmesi veya silinmesi için gereken makul bütün işlemleri yapması gerekmektedir. Verinin düzeltilebilmesi için, veri sorumlusunun her daim bu verilerin doğru ve güncel olmasını sağlayacak kanalları açık tutması lazımdır[43].

İlkede kişisel verilerin "*gerektiği durumlarda*" güncel tutulması ihtiyacı belirtilirken, doğru tutulma konusunda böyle bir kriter belirtilmemiştir[44]. Dolayısıyla veri sorumlusu işlediği kişisel verileri, gerektiği durumlarda güncel tutması gerekirken, her daim doğru tutması gerekir. Bundan dolayı veri sorumlusunun, kişisel verileri ne zaman güncel tutmasının gerekli olduğu belirlenmelidir. Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki; kişisel verilerin doğru ve güncel tutulması veri sorumlusunun yükümlülüğüdür ve bu yükümlülük devredilemez[45]. Ancak veri sorumlusun da kişisel verilerin güncelliğini belirleyebilmek için sürekli olarak elinde tuttuğu verilerin güncel olup olmadığını denetlemesi, makul ve uygulanabilir olmadığı gibi hakkaniyete de uygun değildir[46]. Bu durumda ilgili kişinin değişen bilgileri olması halinde, bunları veri sorumlusuna iletmesi daha uygulanabilir bir yol olacaktır[47]. Bunun mümkün olabilmesi için de veri sorumlusu tarafından, ilgili kişinin bilgilerine erişebileceği ve onları denetleyebileceği bir sistemin kurulması gerekmektedir[48]. Ayrıca veri sorumlularının, ilgili kişileri düzenli aralıklarla (örneğin 6 ay ya da 1 sene) bilgilerinin güncel olup olmadığını denetlemesini hatırlatan bir sistem kurması hem kendi sorumluluğu açısından hem de verilerin niteliği açısından faydalı olacaktır[49].

---

[41] KVKK, **Temel İlkeler**, s. 6.
[42] Dülger, **a.g.e.**, s. 131-132.
[43] KVKK, **Temel İlkeler**, s. 5.
[44] Dülger, **a.g.e.**, s. 130.
[45] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 214.
[46] Dülger, **a.g.e.**, s.133; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 214.
[47] Dülger, **a.g.e.**, s.133; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 214.
[48] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 214.
[49] Dülger, **a.g.e.**, s. 133.

Veri sorumlusunun, kişisel verilerin doğru ve güncel tutulması konusunda aktif bir özen yükümlülüğü bulunmaktadır[50]. Yukarıda belirtilen makul adımları izleyen ve hatalı verilerin silinmesine ya da düzeltilmesine olanak sağlayan bir sistemi oluşturan veri sorumlusu, üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmiş olacaktır[51].

1.3. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenme İlkesi

Veri sorumluları, kişisel verileri işleme sürecinin tüm aşamalarında belirli, açık ve hukuka uygun olarak belirlenmiş sınırlı amaçlar doğrultusunda faaliyet göstermelidir[52]. Hangi verinin işlenip işlenemeyeceğinin kapsamının belirlenmesi ve belirli bir amaç için toplanan kişisel verinin başka hangi amaç için kullanılabileceği bu ilke vasıtasıyla saptanacağından dolayı, veri sorumluları açısından hayati bir öneme sahiptir[53]. Bu ilke gereğince veri sorumlusu, veri işleme faaliyetlerinin açık ve anlaşılabilir bir şekilde hangi hukuki işleme şartına dayanarak gerçekleştiğini, veri işleme amacının belirliliğini sağlayacak detayda ortaya koyması gerekmektedir[54].

1.3.1. Verilerin Toplanma Amacının Belirli ve Açık Olması

Veri sorumlusu bu ilke gereği, veri işleme amacını açık ve kesin olarak belirlemelidir. Bir gün ihtiyaç olur mantığıyla, belirli bir amaç olmaksızın kişisel verilerin işlenmesi bu ilkeye açıkça aykırıdır[55]. Dolayısıyla veri sorumlusunun, veri işleme faaliyetine başlamadan önce hangi verileri işleyeceğini ve veri işleme amacını belirlemesi gerekmektedir[56]. Veri sorumlusunun veri işlemeden önce amacını açık bir biçimde belirlemesi, bu amaçla orantılı ve sınırlı verinin işlenmesini ve işlenen verinin minimum düzeyde olmasını sağlayacaktır[57]. Belirlenen amaç, veri öznesinin anlayabileceği açıklıkta olmalıdır[58]. Buradan hareketle "*kullanıcıların deneyimini*

[50] KVKK, **Temel İlkeler**, s. 5.
[51] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 214.
[52] 6698 sayılı Kanun m. 4/2-c; 95/46 sayılı Direktif m. 6/1-b; GDPR m. 5/1-b; Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 37; Şimşek, **a.g.e.**, s. 84; Akgül, **a.g.e**., s. 154.
[53] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 202; Dülger, **a.g.e.**, s.117.
[54] KVKK, **Temel İlkeler**, s. 7.
[55] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 203; Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 38.
[56] Dülger, **a.g.e.**, s.117; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 65.
[57] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 66.
[58] Dülger, **a.g.e.**, s.117.

geliştirmek", "*pazarlama amaçlı*", "*IT-güvenliğiniz amaçlı*" veya "*gelecekteki araştırmalar amaçlı*" gibi belirsiz veya genel ifadeler yetersiz olacaktır[59]. Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu bir kararda, 5651 sayılı Kanun ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na, internetteki bütün trafik bilgileri edinme ve böylelikle her türlü trafik bilgisi içeriğine sahip olabilme yetkisi veren kanun maddesini, Anayasa m. 13'e aykırı bulmuş ve sadece kanunla sınırlı belirlenmiş amaçlar doğrultusunda kişisel verilerin işlenebileceğini belirtmiştir[60]. Veri işleme amacının ne kadar detaylı olacağı, verilerin toplandığı özel içeriğe ve ilgili kişisel verilere bağlıdır. Bazı açık hallerde ilkeye uygunluğu sağlamak için basit bir dil yeterli olacakken, diğer hallerde daha fazla ayrıntı gerekecektir[61].

Kişisel verileri işleme amaçlarının, ilgili kişi tarafından da bilinmesi ve tahmin edilebilir olması gerekmektedir[62]. Buradan hareketle, veri sorumluları kişisel veri işleme amaçlarını açıkladığı hukuki işlem ve metinlerde (açık rıza, aydınlatma, ilgili kişinin başvurularını cevaplama, Veri Sorumluları Siciline kayıt) belirlilik ve açıklık ilkesine uymaya özel önem göstermeli, teknik ve hukuki ifadeler kullanmaktan kaçınmalıdır[63].

1.3.2. Verilerin Toplanma Amacının Meşru Olması

Verilerin toplanma amacının meşru olabilmesi için yasal bir temele dayanması, dayanılan pozitif hukuk kuralının evrensel hukuk ilkelerine ve diğer yasal düzenlemelere uygun olmasının yanında, veri işlenmesinden kaynaklanan menfaatin dengeli olması gerekmektedir[64]. Amacın meşru olması, veri sorumlusunun işlediği verilerin, yaptığı iş veya sunduğu hizmetle alakalı ve bunlar için gerekli olması

---

[59] Article 29 Data Protection Working Party, **"Opinion 03/2013 on Purpose Limitation"**, 2 Nisan 2013, (Çevrimiçi), https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp203_en.pdf 28 Mart 2019, **(Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 03/2013)**, s. 16.

[60] Anayasa Mahkemesi Kararı, E. 2014/149, K. 2014/ 151, T. 02.10.2014, Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, S: 52, C: 2, 2015, s. 673-799, (Çevrimiçi), https://www.anayasa.gov.tr/media/4909/kararlar_dergisi_52_2.pdf 28 Mart 2019.

[61] Article 29 Data Protection Working Party, **Opinion 03/2013**, s. 16.

[62] KVKK, **Temel İlkeler**, s. 8.

[63] **A.e.**, s. 8.

[64] Dülger, **a.g.e.**, s.120; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 203.

anlamına gelmektedir[65]. Örneğin, bir işverenin, işçinin üye olduğu sendika bilgisini işlemesi meşru bir amaç olarak değerlendirilirken, dernek veya vakıf üyelik bilgisini işlemesi bu kapsamda değerlendirilemeyecektir.

Kişisel veriler ilgili kişiye belirtilen amaçlar kapsamında işlenmesi halinde hukuka uygun; belirtilen amaçların dışında, başka amaçlarla işlenmesi halinde ise hukuka aykırı veri işleme gündeme gelecek ve veri sorumlularının amaca aykırı işlemeden dolayı sorumlulukları doğacaktır[66]. Veri sorumlusunun veri işlemedeki menfaati birden çok amacı kapsayabilir, ancak bu amaçların meşru ve veri işlenmesini minimize edecek nitelikte olması gerekmektedir[67]. Kişisel verilerin işlenme amacının meşru olmasını sağlayan nedenler 95/46 sayılı Direktif m. 7 de düzenlenirken, GDPR m. 6'da düzenlenmiştir. Benzer şekilde, 6698 sayılı Kanun m. 5 ve 6'da kişisel verilerin işlenme şartları belirtilmiştir[68].

1.3.3. Verilerin Belirlenen Toplanma Amaçlarına Uygun İşlenmesi

Kişisel verilerin belirlenen toplanma amacı ile uyumlu olarak işlemesi gerekmektedir[69]. İlgili kişi rızasını hangi işlem ve amaç için belirtmişse, veri işleme faaliyeti de bu amaç doğrultusunda olmalıdır[70]. Tüzükte de kişisel verilerin toplanma amacı dışındaki bir amaca yönelik işlenebilmesi için kural olarak veri öznesinin rızasının gerektiği belirtilmiştir[71]. Veri sorumluları, ilgili kişi tarafından verilen rızayı geniş yorumlayarak, verileri başkaca amaçlar için işleyemez[72]. Buradan hareketle; kişisel verilerin işlenme amacı daha sonra değiştiği takdirde, yeni amaç dürüstlük kuralı gereği makul beklenti içinde kalmıyorsa, ilgili kişiden bu yeni amaç doğrultusunda verilerinin işlenmesi için tekrar rıza alınması gerekecektir[73]. Ancak ilke

---

[65] 6698 sayılı Kanun Gerekçesi m. 4/3.
[66] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 66; 6698 sayılı Kanun Gerekçesi m. 4/3.
[67] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 66.
[68] Veri işleme şartları için bkz.: 6698 sayılı Kanun m. 5 ve 6; Ayrıntılı bilgi için bkz. Çalışmamızın üçüncü bölümündeki ''1. Kişisel Verilerin İşlenmesindeki Hukuka Uygunluk Nedenleri" başlıklı bölümü.
[69] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.206; Dülger, **a.g.e.**, s. 120; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 46.
[70] Özdemir, **a.g.e.**, s. 142.
[71] GDPR m. 6/4.
[72] Özdemir, **a.g.e.**, s. 142.
[73] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 138, Taştan, **a.g.e.**, s. 51; Özdemir, **a.g.e.**, s.142.

başka bir amaçla kişisel verilerin işlenmesini mutlak suretle yasaklamamıştır[74]. Bu nedenle kişisel verilerin belirlenen amaçtan farklı bir amaçla işlenmesi halinde, bu işleme faaliyetinin toplanma amacına uyumlu olması yeterlidir[75].

Kanunumuzda belirlenen amaçlara uyumlu işleme kavramı tanımlanmamıştır. Veri işlemenin ilk amacıyla sıkı sıkıya bağlı olan sonraki amaçlar uyumlu kabul edilmektedir [76] . Tüzükte kişisel verilerin toplanma amacına uyumlu işlenip işlenmediğini tespit edebilmek için aşağıda belirtilen hususların dikkate alınarak karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir[77]:

- *Kişisel verilerin toplanma amaçları ile planlanan diğer işleme amaçları arasındaki herhangi bir bağlantı:* Amaçların uyumlu olabilmesi için yeni ortaya çıkan amacın, kişisel verilerin ilk toplanma amacının devamı niteliğinde olması ve ilk amaçla sonradan ortaya çıkan amacın yakın olması gerekir[78].
- *Veri özneleri ve veri sorumlusu arasındaki ilişki başta olmak üzere kişisel verilerin toplandığı bağlam:* Verisi işlenen kişi ile veri sorumlusu arasındaki bağlantının bütün hal ve şartları göz önüne alınarak, dürüstlük kuralı gereği taraflar arasında beklenmeyecek bir amaç için veri işlenmemelidir[79].
- *Kişisel verilerin mahiyeti:* Özel nitelikli kişisel verilerin işlenebilmesi, diğer kişisel verilere nazaran daha ağır şartlara bağlanmıştır. Dolayısıyla özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde amaçların değişmesi halinde çok daha dikkatli bir değerlendirme yapılması gerekir[80].
- *Planlanan diğer işleme faaliyetlerinin veri öznelerine olası yansımaları:* Veri sorumlusu değişen yeni amacın ilgili kişi açısından kapsadığı riskleri, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine gelebilecek muhtemel zararları, ekonomik, sosyal ve manevi açıdan oluşabilecek olumsuzluklar ile birlikte değerlendirilerek karar vermelidir[81].

---

[74] Dülger, **a.g.e.**, s. 121.
[75] GDPR m. 6/4; Dülger, **a.g.e.**, s. 121.
[76] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 206.
[77] GDPR m. 6/4.
[78] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 68; Article 29 Data Protection Working Party, **Opinion 03/2013**, s. 23-24.
[79] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 68; Article 29 Data Protection Working Party, **Opinion 03/2013**, s. 24-25.
[80] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 68-69; Article 29 Data Protection Working Party, **Opinion 03/2013**, s. 25-26.
[81] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 69.

- *Şifreleme veya takma ad kullanımı da dahil olmak üzere uygun güvencelerin bulunması:* Yukarıda belirtilen riskleri tespit eden veri sorumlusu bu riskleri en alt seviyeye indirmelidir. Bu çerçevede verilerin şifrelenmesi ya da anonim hale getirilmesi gündeme gelebilecektir[82].

Görüldüğü üzere Tüzük, amaç değişikliğine, kişisel verilerin toplanma amacı ile değişen amacın uyumlu olması halinde müsaade etse de buradaki tüm sorumluluğu veri sorumlusuna yüklemiştir[83].

1.4. İşlendikleri Amaçla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma İlkesi

Kişisel verilerin, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olması ilkesi, işlenen kişisel verilerin, belirlenen amaçların gerçekleştirilebilmesine elverişli olmasını, amacın gerçekleştirilmesiyle ilgisiz veya gereksiz kişisel verilerin işlenmesinden kaçınılması gerektiğini ifade eder[84].

6698 sayılı Kanun m. 4/1-ç'de "*İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkesi",* 95/46 sayılı Direktif m. 6/1(c)'de "*toplandığı ve/veya ayrıca işlendiği amaçlara ilişkin olarak yeterlidir, ilgilidir ve bu amacı aşmaz*." şeklinde belirtilmiştir. GDPR m. 5/1-c'de işlendikleri amaca ulaşmak için yeterli, ilgili ve amacın gerektirdiği kadarıyla sınırlı verinin işlenmesi yani veri minimizasyonu ilkesi olarak düzenlenmiştir[85]. Belirlenen açık amacın gerçekleştirilmesi için mümkün olan en az miktarda kişisel veri bulunmasını öngören ilke, kimi yazarlar tarafından "*yeterlilik ilkesi*", "*veri ekonomisi*" "*verileri asgarileştirme*" veya yukarda da belirtildiği gibi "*veri minimizasyonu*" şeklinde ifade edilmiştir[86].

Bu ilke gereği veri sorumlusu amacını gerçekleştirmek için gereğinden fazla veri toplamamalı ve kişisel verileri işlemesinin zorunlu olup olmadığını değerlendirmelidir[87]. Veri işlemenin zorunlu olmadığı durumlarda kişisel verilerin

[82] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 69; Article 29 Data Protection Working Party, **Opinion 03/2013**, s. 26-27.
[83] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 69.
[84] 6698 sayılı Kanun Gerekçesi m. 4/4; KVKK, **Temel İlkeler**, s. 9.
[85] Ayözger Öngün, **a.g.e.,** s. 143; Develioğlu**, a.g.e.**, s. 47.
[86] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 208; Dülger, **a.g.e.**, s. 124; Taştan, **a.g.e.**, s. 51.
[87] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 47.

kullanılmaması, zorunlu olması hallerinde ise amaca ulaşmak için gerekli en az miktarda verinin kullanılması gerekmektedir[88].

Kanunda bu ilkeyi somutlaştıran bir hüküm bulunmazken, Tüzükte, verilerin asgari miktarda işlenmesi için teknik ve organizasyonel önlemler alınması gerektiği belirtilmiştir[89]. Verilerin asgari miktarda işlenmesi için belirtilen önlemlerin alınması yanında tasarımla veri koruma[90] (Privacy by design) ve varsayılan ayarlarla veri koruma[91] (Privacy by default) konseptlerinin uygulanması gerekir[92]. Mümkün olan en az miktarda kişisel verinin toplanması, işlenmesi ve kullanılması amacı doğrultusunda, verilerin anonimleştirilmesi ve takma ad altında kullanılmasının gerektiği belirtilmiştir[93]. Tamamen anonimleştirilmiş verilerin belirlenebilir bir gerçek kişi arasındaki bağ koptuğu için, bu veriler koruma kapsamında değildir[94]. Fakat takma ad vasıtasıyla işlenen verilerin bireylerle bağlantısı bulunduğu için bunlar koruma kapsamında olacaktır[95]. Kişisel verilerin anonim olarak veya takma ad altında işlenmesi, veri öznesini gizleyerek bireyin sosyal hayata rahatça katılabilmesini sağladığı gibi kişisel verilerin korunmasının temel amacıyla uyumludur[96].

Veri sorumlusu açık ve meşru amaçlar doğrultusunda topladığı kişisel verileri, bu amaçla uygun olmayan başka bir amaç doğrultusunda işlememelidir. Sonradan ortaya çıkması muhtemel amaçlara yönelik veri işlenebilmesi için, işlemeye ilk defa

---

[88] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.208; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 47.
[89] GDPR m. 25/1; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 72; Dülger, **a.g.e.,** s. 124.
[90] "*Tasarımla Gizlilik- Tasarımla Veri Koruma (Privacy by design)*" terimi, teknoloji tasarımıyla veri korumasını ifade eder. Bunun arkasında, veri işleme prosedürlerinde veri korumanın, yaratıldığında teknolojiye zaten entegre olduğunda en iyi şekilde uyulduğu düşüncesidir. "*Tasarımda Gizlilik*" bir şirketin kişisel verilerin işlenmesini içeren herhangi bir eylemde, her adımda veri korumayı ve gizliliği göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtir. Buna iç projeler, ürün geliştirme, yazılım geliştirme, IT sistemleri ve daha pek çok şey dahildir. Uygulamada bu, IT departmanının veya kişisel verileri işleyen herhangi bir departmanın, sistemin veya sürecin tüm yaşam döngüsü boyunca bir sistemde gizliliğin yerleşik olmasını sağlaması gerektiği anlamına gelir., (Çevrimiçi), https://gdpr-info.eu/issues/privacy-by-design/ 01 Nisan 2019, https://www.ics.ie/news/what-is-privacy-by-design-a-default 01 Nisan 2019.
[91] "*Varsayılan Gizlilik- Varsayılan Ayarlarla Veri Koruması (Privacy by default)*", veri sorumlusunun veri işleme organizasyonunda sadece işlemlerin her bir özel amacı için kesinlikle gereken verilerin varsayılan olarak (kullanıcının müdahalesi olmadan) işlenmesini sağladığı prensiptir., (Çevrimiçi), https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/subjects/privacy-default_en 01 Nisan 2019
[92] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 72; Dülger, **a.g.e.**, s. 124.
[93] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 210; Dülger, **a.g.e.**, s. 124.
[94] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 211.
[95] **A.e.**
[96] **A.e.**

başlıyor gibi, Kanununda belirtilen kişisel verilerin işlenme şartlarından[97] birinin gerçekleşmesi gerekecektir[98]. Örneğin, DNA kodları hassas nitelikteki kişisel verilerdir. Dolayısıyla babalık davası için ilgili kişilerden alınan DNA kodlarına ilişkin veriler sadece bu dava kapsamında baba ile çocuk arasındaki babalık ilişkisi olup olmadığını tespit etmek için kullanılmalı, asla başka bir amaç için kullanılmalıdır.

İş başvuru formlarını ele aldığımızda ise; bu formda iş için gerekli olmayan bilgilerin de talep edilmesi ve adayın da bu bilgileri verdiği durumda, veri sorumlusunun sorumluluğuna bakmak gerekir. Burada her ne kadar aday kendi rızası ile formu doldurmuş olsa da adayın asıl amacı işe girebilmek olduğu için verilen rızanın geçerliliği tartışmalı olacaktır[99]. Bu durumda veri sorumlusunun yapması gereken, işe başvuru formunda sadece işle ilgili ve gerekli bilgileri talep etmekdir.

Orantılılık ilkesi olarak da ifade edilen ölçülülük ilkesi gereği, veri işleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin kurulması gerekmektedir[100]. Orantılılık ilkesi gereği veri sorumlusu, işlediği verinin işleme amacı ile uyumlu olup olmadığını ve veri işlemenin amacın gerçekleşmesi için gerekip gerekmediğini, her somut veri işleme faaliyeti bakımından incelemelidir[101]. Danıştay vermiş olduğu bir kararda, kamu çalışanlarının kullandığı servislerde, güvenlik ve suçun önlenmesi amacıyla uygulanan kameralı takip sistemi uygulamasının ölçülülük ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle özel hayatın gizliliğini ihlal ettiğini belirtmiştir[102]. Almanya'da

---

[97] 6698 sayılı Kanun m. 5: "*(1) Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez. (2) Aşağıdaki şartlardan birinin varlığı hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesi mümkündür: a) Kanunlarda açıkça öngörülmesi. b) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması. c) Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması. ç) Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması. d) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması. e) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması. f) İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.*". Özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartları için bkz., 6698 sayılı Kanun m. 6.

[98] 6698 sayılı Kanun Gerekçesi m. 4/4; Dülger, **a.g.e.**, s.126; KVKK, **Temel İlkeler**, s. 9; Şimşek, **a.g.e.**, s. 99.

[99] Dülger, **a.g.e.**, s. 128; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 233.

[100] Şimşek, **a.g.e.**, s. 99; Kılınç, **a.g.m.**, s. 1125; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s.143; KVKK, **Temel İlkeler**, s. 9.

[101] Özdemir, **a.g.e.**, s.143; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 141.

[102] Danıştay 10. Daire, E. 2014/3950, K. 2015/2774, T. 08.06.2015, (Çevrimiçi), http://kazanci.com.tr/gunluk/10d-2014-3950.htm 01 Nisan 2019.

görülen bir davada ise, mağazada bulunan güvenlik kameralarının, mağazanın önündeki kaldırımları en fazla bir metre çapında görüntüleyebileceğini, aksi bir durumun amacı aşan ve ölçüşüz veri toplanmasına neden olacağını belirtmiştir[103].

Ülkemizden bir örneği incelediğimizde, Muğla Belediyesi'nin minibüs, otobüs ve taksilere sesli ve görüntülü kamera takılması zorunluluğuna dair aldığı karar, anayasal güvence altında bulunan özel hayatın gizliliğin ve kişisel verilerin korunması hakkının ihlali sonucunu doğuracağı için Muğla 2. İdare Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Söz konusu kararda başvurucu sadece taksiler için sesli ve görüntülü kamera takılması kararının iptalini talep etmesine rağmen, Mahkeme yerinde bir karar vererek minibüs ve otobüsler için de söz konusu kararın iptaline karar vermiştir[104]. Nitekim kişisel verilerin korunması için mutlaka gizli olması gerekmez. Dolayısıyla toplu taşıma araçlarını kullanan kişilerin de verileri koruma kapsamında değerlendirilmesi yerinde olmuştur.

TBK'da, veri sorumlusu yani işverenin işçilerin kişisel verilerini, ancak işçinin işe yatkınlığıyla ilgili veya hizmet sözleşmesinin ifası için zorunlu olduğu ölçüde işleyebileceği belirtilmiştir[105]. Dolayısıyla işveren, amaçla bağlantılı olmayan ve/veya gerekenden fazla veri kullandığı takdirde hem TBK hem de 6698 sayılı Kanuna aykırı hareket etmiş olacaktır.

Veri sorumluları bu ilkeyi gerçekleştirebilmek için, verilerin korunmasına yönelik yasal çerçeveye uygun olarak, verilerin nasıl ve ne şekilde depolanacağını, nasıl organize edileceğini, gelecekte neden ve nasıl işleneceğini, işleme amacına ulaşmak için verilerin ne kadar süre saklanmasına ihtiyaç duyulacağını belirleyen bir "*Veri Saklama ve İmha Politikası*[106]" hazırlamalıdır[107].

---

[103] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 209.
[104] Muğla 2. İdare Mahkemesi, 2017/989 E., 2018/1240 K.
[105] TBK m. 419.
[106] Örnek veri saklama ve imha politikası için bkz., Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"KVKK Kişisel Veri Saklama Ve İmha Politikası"**, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5386/KVKK-KISISEL-VERI-SAKLAMA-ve-IMHA-POLITIKASI 05 Nisan 2019, **(KVKK, İmha Politikası).**
[107] Dülger, **a.g.e.**, s. 129.

1.5. İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç İçin Gerekli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilme İlkesi

Kişisel veriler, ancak ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilebilecektir[108]. 6698 sayılı Kanun m. 4/5'te belirtilen ilke, Direktifte "*verilerin toplandığı esnada veya sonrasında işlendiği amaçlar için gerekenden daha uzun olmayan süre boyunca, veri öznelerinin tespitine izin veren biçimde tutulur*." şeklinde belirtilmiştir[109]. Tüzükte ise "*sınırlı süre saklanma prensibi*" olarak ifade edilen ilkeye göre, kişisel veriler işlenme amaçları için gereken süreden daha uzun süre saklanmamalıdır[110]. Bu ilke ileride tekrar kullanmak üzere kişisel verileri amacından uzun süre muhafaza edilmesine izin vermemektedir[111]. Aksi halde, kişisel verileri hukuka uygun şekilde bir kez eline geçiren veri sorumlusu, sonsuza kadar bu veriyi saklayabilecektir[112].

Tüzük kapsamında bu ilkeye istisna getirilerek; kamu yararına arşivleme amaçlarıyla, bilimsel veya tarihi araştırma amaçlarıyla ya da istatistiki amaçlarla işlendikleri takdirde, ilgili kişinin hakları ve özgürlüklerinin garanti altına alınması için Tüzük gereğince uygun teknik ve idari tedbirlerin alınması şartıyla, kişisel verilerin daha uzun süreler saklanabileceği ifade edilmiştir[113].

Bu ilkenin uygulanabilmesi için öncelikle verinin ne kadar süre ile saklanacağının tespit edilmesi gerekmektedir. Veri sorumluları, mevzuatta verilerin saklanması için öngörülen bir süre varsa buna uyacak; eğer böyle bir süre öngörülmemişse ve Kurul tarafından da bir karar alınmamışa, verileri ancak işlendikleri amaç için gereken süre boyunca saklayabilecektir[114]. Her veri işleme amacının yasalarla öngörülerek, bu amaçlar için somut ve kesin bir sürenin belirlenmesi mümkün olmadığından veri sorumlusu bu hallerde elinde tuttuğu kişisel

---

[108] 6698 sayılı Kanun Gerekçesi m. 4/5; KVKK, **Temel İlkeler**, s. 10; Özdemir, **a.g.e.**, s. 143-144; Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 39; Akgül, **a.g.e.**, s. 158; Şimşek, **a.g.e.**, s. 84.
[109] 95/46 sayılı Direktif, m. 6/1-e.
[110] GDPR m. 5/1-e "*veri öznelerinin yalnızca kişisel verilerin işlenme amaçlarının gerektirdiği sürece teşhis edilmesini sağlayan bir şekilde tutulur*."; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 49.
[111] 6698 sayılı Kanun Gerekçesi m. 4/5; KVKK, **Temel İlkeler**, s. 11.
[112] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 215.
[113] GDPR m. 5/1-e.
[114] 6698 sayılı Kanun Gerekçesi m. 4/5; KVKK, **Temel İlkeler**, s. 11; Taştan, **a.g.e**., s. 52.

verilere makul bir saklama süresi belirlemelidir[115]. Mevzuat kapsamında öngörülen saklama süresinin, veri sorumlusu tarafından belirlenen saklama sürelerini aşması halide, aşan sürede gerçekleştirilen işleme faaliyetleri sadece mevzuatta belirtilen yükümlülükleri yerine getirecek ölçüde olmalıdır[116]. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, mevzuatta bir süre belirlenmişse, veri sorumlusunun amacına ulaşamadığından bahisle mevzuatta öngörülen süreyi uzatamayacaktır[117].

Kişisel verilerin amaç bakımından gereksiz kalması halleri; verilerin işlenmesi ile hedeflenen amacın ortadan kalkması, amaca ulaşmak için işlemenin gereksiz olduğunun anlaşılması ya da hedeflenen amaca ulaşılması şeklinde özetlenebilir[118]. Örnek olarak; bir çağrı merkezine yapılan şikâyete ilişkin ses kaydının, kanunda aksi öngörülmemişse, şikâyet sonuçlandırıldıktan sonra silinmesi gerekir[119].

Veri sorumlusunun, mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli süre dolduktan sonra verileri silmesi[120], yok etmesi[121] veya anonim hale getirmesi[122] gerekir[123]. Kurul tarafından aksi yönde bir karar alınmadıkça bu yöntemlerden hangisinin seçileceği veri sorumlusuna bırakılmıştır[124]. İlgili kişinin talep etmesi halinde veri sorumlusu seçtiği yöntemin nedenini açıklamak zorundadır[125]. Ayrıca veri sorumlusunun, uyguladığı yöntemleri ilgili politika ve prosedürleri de açıklaması gerekmektedir[126]. Bu kapsamda verileri silme, yok etme ya da anonimleştirme işlemini gerçekleştirecek olan veri sorumlusu, bu işlemlerin de işleme faaliyeti olduğunu

---

[115] Dülger, **a.g.e.**, s. 136.
[116] KVKK, **Temel İlkeler**, s. 12.
[117] Dülger, **a.g.e**., s. 136.
[118] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 215; Dülger, **a.g.e.**, s. 135.
[119] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 49.
[120] Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik (KVSYAY) m. 8/1, "*Kişisel verilerin silinmesi, kişisel verilerin ilgili kullanıcılar için hiçbir şekilde erişilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemidir*.", (Çevrimiçi), http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/10/20171028-10.htm, 05 Nisan 2019.
[121] KVSYAY m. 9/1, "*Kişisel verilerin yok edilmesi, kişisel verilerin hiç kimse tarafından hiçbir şekilde erişilemez, geri getirilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemidir*.".
[122] KVSYAY m. 10/1, "*Kişisel verilerin anonim hale getirilmesi, kişisel verilerin başka verilerle eşleştirilse dahi hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hale getirilmesidir.*".
[123] Ayrıntılı bilgi için bkz. KVSYAY; 6698 sayılı Kanun m. 7/1; Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 39; Akgül, **a.g.e.**, s. 158; Ayözger Öngün, **a.g.e**., s. 144; KVKK, **Temel İlkeler**, s. 12.
[124] KVSYAY m. 7/5.
[125] KVSYAY m. 7/5.
[126] KVSYAY m. 7/4.

dikkate alarak, dolayısıyla bu işlemler de yapılırken diğer ilkelere uyması gerektiği bilinciyle hareket etmelidir[127].

Veri Sorumluları Siciline kayıt olmakla yükümlü olan veri sorumluları, kişisel veri işleme envanterine uygun olarak kişisel veri saklama ve imha politikası esaslarını oluşturmak suretiyle, saklama süreleri ve verilerin güvenliği için alınacak teknik ve idari tedbirleri belirleyerek, verileri belirtilen ilkelere uygun şekilde işlemekle yükümlüdür[128]. Veri saklama ve imha politikasının kapsamı ilgili Yönetmelikte belirtilmiştir[129]. Ayrıca veri sorumlusunun, Kanunun 16. maddesi gereğince Sicile kayıt başvurusu sırasında, kişisel verilerin işlenme amacı için gerekli azami süreyi bildirmesi gerekmektedir.

1.6. Bütünlük ve Gizlilik İlkesi

Bütünlük ve gizlilik ilkesi, veri sorumlularının kişisel verilerini yetkisiz veya yasadışı işlemeye ve kazara kaybedilmeye, tahrip veya tahribata karşı koruma dahil olmak üzere, teknik ve organizasyonel tedbirler kullanılarak, kişisel verilerin uygun şekilde korunmasını sağlayacak şekilde işlemesini gerektirmektedir[130]. Kanunda ve Direktifte birebir karşılığı olmayan bu ilke, her ne kadar Tüzükte kişisel verilerin işlenmesine ilişkin ilkeler arasında sayılsa da amaç veri güvenliğini sağlamaktır[131]. Dolayısıyla gerek Kanun gerekse de Direktifte bulunan veri güvenliğine ilişkin hükümlerle uyum içerisindedir[132].

---

[127] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 215-216.
[128] KVSYAY m. 5/2; KVKK, **Temel İlkeler**, s. 11.
[129] KVSYAY m. 6: "*(1) Kişisel veri saklama ve imha politikası asgari olarak; a) Kişisel veri saklama ve imha politikasının hazırlanma amacına, b) Kişisel veri saklama ve imha politikası ile düzenlenen kayıt ortamlarına, c) Kişisel veri saklama ve imha politikasında yer verilen hukuki ve teknik terimlerin tanımlarına, ç) Kişisel verilerin saklanmasını ve imhasını gerektiren hukuki, teknik ya da diğer sebeplere ilişkin açıklamaya, d) Kişisel verilerin güvenli bir şekilde saklanması ile hukuka aykırı olarak işlenmesi ve erişilmesinin önlenmesi için alınmış teknik ve idari tedbirlere, e) Kişisel verilerin hukuka uygun olarak imha edilmesi için alınmış teknik ve idari tedbirlere, f) Kişisel verileri saklama ve imha süreçlerinde yer alanların unvanlarına, birimlerine ve görev tanımlarına, g) Saklama ve imha sürelerini gösteren tabloya, ğ) Periyodik imha sürelerine, h) Mevcut kişisel veri saklama ve imha politikasında güncelleme yapılmış ise söz konusu değişikliğe, ilişkin bilgileri kapsar.".*
[130] GDPR m. 5/1-f; IT Governance Privacy Team, **a.g.e.**, s. 115.
[131] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 50, Dülger, **a.g.e.**, s. 138.
[132] Dülger, **a.g.e.**, s. 138.

Veri işleme faaliyetini yürüten veri sorumluları ve veri işleyenlerin, kişisel verilerin korunmasına yönelik kurumsal politikalar geliştirerek, teknik ve organizasyonel tedbirler alması, yüksek risk barındıran işleme faaliyetleri için ise ön denetim mekanizmalarına başvurmaları gerekmektedir[133]. Bilgi güvenliği açısından gizlilik, kişisel verinin yetkisiz kişilerin, kuruluşların veya süreçlerin kullanımına sunulmaması veya ifşa edilmemesini gerektirir[134]. Kurum organizasyonundaki her bir kişinin kişisel verilere erişmesinin gerekmesi çok düşük ihtimal olduğundan, kişisel verilerin kurum içerisinde dahi gizli olarak sınıflandırılması gerekmektedir[135].

Bütünlük, Tüzük m. 5/1-d'de belirtilen doğruluk ve eksiksizliğin bir yansımasıdır. Veri sorumlusunun, veri öznesi ile ilgili doğru bağlantıyı korumak ve verilerin zaman içinde veya yetersiz depolama gibi nedenlerle bozulmadığından emin olması gerekmektedir[136]. Veri sorumlusunun elindeki kişisel verilerin gizliliğini, bütünlüğünü ve kullanılabilirliğini korumak için ISO 27001[137] bilgi güvenliği yönetim sistemi gibi bir bilgi güvenliği çözümü uygulayabileceği belirtilmiştir[138].

1.7. Hesap Verilebilirlik İlkesi

Hesap verilebilirlik ilkesi, veri sorumlusunun yukarıda belirtilen altı veri koruma ilkesine uygun davranmak ve uygun davrandığını göstermekle yükümlü olduğu son ilkedir[139]. Bu ilke de bütünlük ve gizlilik ilkesi gibi ilk defa açıkça Tüzükte belirtilmiştir. Kanunda doğrudan karşılığı olmayan bu ilke, veri sorumlusunun yükümlülüklerine yönelik getirilen düzenlemelerle sağlanmaya çalışılmıştır[140]. Ayrıca

---

[133] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 50.
[134] IT Governance Privacy Team, **a.g.e.**, s. 115.
[135] **A.e.**
[136] **A.e.**
[137] ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi, *"Kurumsal bilgi güvenliğinin sağlanmasında insanları, süreçleri ve bilgi sistemlerini içine alan ve üst yönetim tarafından desteklenen bir yönetim sistemidir. Bilgi varlıklarını korumak ve ilgili taraflara güven veren, yeterli ve orantılı güvenlik kontrollerini sağlamak için tasarlanmıştır. ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi, kurumsal yapıyı, politikaları, planlama faaliyetlerini, sorumlulukları, uygulamaları, prosedürleri, prosesleri ve kaynakları içerir.",* (Çevrimiçi), http://belgelendirme.ctr.com.tr/iso-27001.html 02 Nisan 2019.
[138] IT Governance Privacy Team, **a.g.e.**, s. 116.
[139] GDPR m. 5/2; IT Governance Privacy Team, **a.g.e.**, s. 116.
[140] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 51.

Kanunda, kişisel verilerin bu ilkelere aykırı olarak işlenmesi halinde, ilgili kişi zarara uğramışsa, bu zararın giderilmesini talep edilebileceği belirtilmiştir[141].

Bu ilke doğrultusunda, kurumlar sorumluluk kültürü bilinciyle hareket etmeli ve üst düzey yöneticisinden, uyumluluk yöneticisine ve nihayetinde tüm çalışanlar aynı hassasiyeti göstermelidir. Bu durumun sağlanabilmesi için ise tüm çalışanlara, mahremiyet ve veri koruma ile ilgili görev ve sorumluluklarını anlamaları için eğitimler verilmeli ve bilinçlendirme programları gerçekleştirilmelidir[142]. İngiltere Bilgi Komisyonu Ofisi, veri sorumlularının davranış kurallarının aşağıda belirtilen hususları kapsaması gerektiğini tavsiye etmiştir[143]:

- *Adil ve şeffaf işleme;*
- *Kontrolörlerin belirli bağlamlarda takip ettiği meşru çıkarlar;*
- *Kişisel verilerin toplanması;*
- *Kişisel verilerin taklit edilmesi;*
- *Bireylere verilen bilgiler ve birey haklarının kullanılması;*
- *Çocuklara sağlanan bilgiler ve korunma (ebeveyn izni alma mekanizmaları dahil);*
- *Tasarım ve varsayılan olarak güvenlik önlemleri ve güvenlik önlemleri dahil olmak üzere teknik ve örgütsel önlemler;*
- *İhlal bildirimi;*
- *AB dışındaki veri transferleri veya uyuşmazlık çözümü prosedürleri.*

Belirtilen ilk altı veri koruma ilkesinin anlaşılabilmesi için bütünsel bir yaklaşım gerekmektedir[144]. Veri sorumluları ilgili mevzuata uyum sağlamak ve göstermek için eksiksiz bir politika ve prosedür paketi oluşturmalıdır. Bu paketler, yönetim şemaları, görev ve sorumluluklar, risk yönetimi, eğitim ve farkındalık, kayıt yönetimi, veri paylaşımı sözleşmeleri veya uyum ve güvence programları hakkındaki

[141] 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ.
[142] IT Governance Privacy Team, **a.g.e.**, s. 117.
[143] **A.e.**, s. 118.
[144] **A.e.**, s. 119.

kayıtları içerebilir[145]. Veri sorumlusu bu belirtilen yükümlülükleri yerine getirdiğini ispatlamak için söylediği kayıtların olduğunu göstermesi gerekecektir[146].

2. Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri

6698 sayılı Kanunda veri sorumlusu, "*kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi*" olarak tanımlanmıştır[147]. Veri sorumluları, veri işleme faaliyetini bizzat yapabileceği gibi, bunu gerçekleştirmesi üçüncü bir kişiyi yani veri işleyeni yetkilendirmek suretiyle de yapabilir. Veri işleyen, veri sorumlusundan aldığı yetkiyle, veri sorumlusu adına verileri işleyen, veri sorumlusunun organizasyonu dışındaki gerçek veya tüzel kişidir[148]. 6698 sayılı Kanunla veri sorumlusuna kişisel verileri işlerken yukarıda belirtilen genel ilkelerin yanında birtakım yükümlülükler de getirilmiştir. Bu yükümlülükler başlıca; aydınlatma yükümlüğü, veri güvenliğine ilişkin yükümlükler, ilgili kişiler tarafından yapılan başvuruların cevaplanması ve Kurul kararlarının yerine getirilmesi yükümlülüğü, Veri Sorumluları Siciline kaydolma yükümlüğü ve veri ihlal durumunda Kurula bildirim yapma yükümlüğüdür.

2.1. Aydınlatma Yükümlülüğü

Veri sorumlusu, kişisel verileri işlenen ilgili kişilere bu verilerin kim tarafından, hangi amaçla ve hukuki dayanaklarla toplandığı, işlendiği, kullanıldığı, depo edildiği veya aktarıldığı konusunda gerekli bilgileri vermekle yükümlüdür[149]. Kişinin haklarını tam anlamıyla kullanabilmesi için işlenen kişisel verileri ile işleme faaliyeti hakkında bilgi sahibi olması gerekliliği ve özellikle kamu sektörünün elinde bulunan kişisel veriler düşünüldüğünde idarenin şeffaflığı bakımından bu yükümlülük

---

[145] Dülger, **a.g.e.**, s. 139; IT Governance Privacy Team, **a.g.e.**, s. 119.
[146] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 51; IT Governance Privacy Team, **a.g.e.**, s. 119.
[147] 6698 sayılı Kanun m. 3/1-ı.
[148] 6698 sayılı Kanun m. 3/1-g; KVKK**, Uygulama Rehberi**, s. 56;
[149] Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 150; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s.150; Şimşek, **a.g.e.**, s. 89; Akgül, **a.g.e.**, s. 163-164, Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"Kanun Kapsamındaki Hak ve Yükümlülükler"**, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4192/Kanun-Kapsamindaki-Hak-ve-Yukumlulukler 23 Nisan 2019, **(KVKK, Hak ve Yükümlülükler)**, s. 2.

önem arz etmektedir[150]. Bireyin kişisel verilerinin işlendiği konusundaki bilgilendirme yükümlülüğü dürüstlük ve şeffaflık ilkesi ile yakından ilişkilidir[151].

Kanunun 10. maddesi kapsamında veri sorumlusu, kişisel verilerin elde edildiği esnada bizzat veya yetkilendirdiği kişi vasıtasıyla "*Veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği, kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabileceği, kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi ve 11. maddede sayılan diğer hakları* [152] " konularında ilgili kişileri aydınlatmakla yükümlüdür[153]. Madde metninde belirtilen konular asgari nitelikte olup, bu konulardan herhangi birini içermeyen bir bildirimin yapılması halinde, veri sorumlusu aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmemiş sayılacaktır[154]. Aydınlatma yükümlülüğü veri sorumluları açısından bir yükümlülük olmakla birlikte, kişisel verileri işlenen kişiler için bir hak niteliğindedir[155].

Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından 10.03.2018 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan "*Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ*[156]" ile aydınlatma yükümlülüğü kapsamında veri sorumluları tarafından uyulması gereken usul ve esaslar belirtilmiştir[157]. Tebliğde, veri

---

[150] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 217; Şimşek, **a.g.e.**, s. 88.
[151] Şimşek, **a.g.e.**, s. 88; Dülger, **a.g.e.**, s..152; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 218; Akgül, **a.g.e.**, s. 163.
[152] 6698 sayılı Kanun m. 11: "*(1) Herkes, veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili; a) Kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenme, b) Kişisel verileri işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme, c) Kişisel verilerin işlenme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme, ç) Yurt içinde veya yurt dışında kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme, d) Kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme, 12305 e) 7 nci maddede öngörülen şartlar çerçevesinde kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme, f) (d) ve (e) bentleri uyarınca yapılan işlemlerin, kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme, g) İşlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme, ğ) Kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme, haklarına sahiptir.".*
[153] 6698 sayılı Kanun m. 10; KVKK, **Hak ve Yükümlülükler**, s. 2; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 141.
[154] Dülger, **a.g.e.**, s. 298.
[155] Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine getirilmesi Rehberi"**, Mart 2019, Ankara, https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7a55e4d4-0cc3-4d4e-800c-ee78ce5ce88a.PDF, (Çevrimiçi), 23 Nisan 2019, **(KVKK, Aydınlatma Rehberi)**, s. 6.
[156] 10 Mart 2018 Tarihli, 30356 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan **"Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ"** (Aydınlatma Tebliğ), İlgili Düzenleme tam metni için bkz., (Çevrimiçi), http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180310-5.htm 23 Nisan 2019.
[157] KVKK, **Hak ve Yükümlülükler**, s. 2-3.

sorumlusu veya yetkilendirildiği kişinin aydınlatma yükümlülüğünü sözlü, yazılı, çağrı merkezi aracılığıyla ses kaydı gibi fiziksel veya elektronik ortam kullanarak yerine getirebileceği belirtilmiştir[158]. Ancak aydınlatma yükümlülüğünün ispat yükü veri sorumlusuna ait olduğundan bilgilendirmenin sözlü yapılması ispat açısından sorun teşkil edebilir[159].

Kanun metninde belirtilen aydınlatma yükümlülüğü kapsamında kişisel verilerin toplanmasının hukuki sebebinden kasıt, Kanunun 5. ve 6. maddelerinde belirtilen işleme şartlarının hangisine dayanılarak verilerin işlendiğidir[160]. Tebliğde hukuki sebebin açıkça belirtilmesi gerektiğini ifade edildiğinden; Kanunun 5/2-a bendinde belirtilen "*kanunlarda açıkça öngörülmesi*" ibaresi yeterli olmayacaktır[161]. Burada yapılacak bilgilendirmenin Kanunun 5/2-a bendinde belirtilen ifade şeklinde değil; veri işlenme faaliyetinin hukuki sebebi olarak Kanunda açıkça öngörülen hüküm belirlenmek suretiyle bu doğrultuda açık bir bilgilendirme yapılmalıdır[162].

Tüzük ise veri öznesinin bilgilendirilmesinde kişisel verilerin veri öznesinden toplanıp toplanmadığına göre bir ayrıma gitmiştir. Tüzüğün 13. maddesinde kişisel verilerin veri öznesinden toplanması halinde sağlanacak bilgiler[163], 14. maddesinde ise

---

[158] Aydınlatma Tebliğ m. 5/1.
[159] Aydınlatma Tebliğ m. 5/1-e.
[160] 6698 sayılı Kanun m. 10/1-ç; Aydınlatma Tebliğ, m. 5/1-h.
[161] Aydınlatma Tebliğ m. 5/1-h; Dülger, **a.g.e.**, s. 302
[162] Dülger, **a.g.e.**, s. 302.
[163] GDPR m. 13: "*1. Bir veri öznesine ilişkin kişisel verilerin veri öznesinden toplanması durumunda, kontrolör kişisel verilerin elde edildiği anda aşağıdaki bilgilerin tamamını veri öznesine sağlar: (a) Kontrolörün ve, uygun olduğu hallerde, kontrolörün temsilcisinin kimlik ve irtibat bilgileri; (b) Uygun olduğu hallerde, veri koruma görevlisinin irtibat bilgileri; (c) Kişisel verilerin planlanan işlenme amaçlarının yanı sıra işleme faaliyetinin yasal dayanağı; (d) İşleme faaliyetinin 6(1) maddesinin (f) bendine dayanması durumunda, kontrolör veya üçüncü bir kişi tarafından gözetilen meşru menfaatler; (e) Varsa, kişisel verilerin alıcıları veya alıcı kategorileri; (f) uygun olduğu hallerde, kontrolörün kişisel verileri üçüncü bir ülke veya uluslararası kuruluşa aktarmayı amaçladığı ve Komisyon tarafından bir yeterlilik kararı verilip verilmediği ya da, 46 veya 47. maddelerde veya 49(1) maddesinin ikinci alt paragrafında atıfta bulunulan aktarımlar olması halinde, uygun veya münasip güvencelere ilişkin atıf ve bunların bir nüshasının elde edilme yolları veya bunların nerede sağlandığı. 2. 1. paragrafta atıfta bulunulan bilgilere ek olarak, kontrolör kişisel verilerin elde edildiği anda adil ve şeffaf bir işleme sağlanması için gereken aşağıdaki ek bilgileri veri öznesine sağlar: (a) Kişisel verilerin saklanacağı süre veya, bunun mümkün olmaması halinde, bu sürenin belirlenmesi amacı ile kullanılan kriterler; (b) Kontrolörden kişisel verilere erişim ve kişisel verilerin düzeltilmesi ya da silinmesini veya veri öznesi ile ilgili işleme faaliyetinin kısıtlanmasını talep etme ya da işleme faaliyetine itiraz etme hakkının yanı sıra verilerin taşınabilirliği hakkının varlığı; (c) İşleme faaliyetinin 6(1) maddesinin (a) bendine veya 9(2) maddesinin (a) bendine dayandığı hallerde, rızanın geri çekilmesinden önce rızaya dayalı olarak gerçekleştirilen işleme faaliyetinin hukuka uygunluğu etkilenmeden, herhangi bir zamanda rızayı geri çekme hakkının varlığı; (d) Bir denetim makamına şikayette bulunma hakkı; (e) Kişisel verilerin*

veri öznesinden alınmadığı hallerde sağlanacak bilgiler[164] düzenlenmiştir. Tüzüğün 14. maddesi, ilgili kişiye aktarılması gereken bilgiler arasında kişisel verilerin

sağlanmasının yasal ya da sözleşmeye bağlı bir gereklilik mi yoksa bir sözleşme yapılması için gereken bir gereklilik mi olduğu ve ayrıca, veri öznesinin kişisel verileri sağlamak zorunda olup olmadığı ve söz konusu verilerin sağlanmamasının muhtemel sonuçları; (f) Profil çıkarma da dahil olmak üzere 22(1) ve (4) maddelerinde atıfta bulunulan otomatik karar vermenin varlığı ve, en azından bu hallerde, yürütülen mantığa ilişkin anlamlı bilgilerin yanı sıra söz konusu işleme faaliyetinin veri öznesi açısından önemi ve öngörülen sonuçları. 3. Kontrolörün kişisel verileri bu verilerin toplanma amacı dışında bir amaçla işleme faaliyetine niyet ettiği hallerde, kontrolör söz konusu işleme faaliyetinden önce diğer amaca ilişkin bilgileri ve 2. paragrafta atıfta bulunulan diğer ilgili bilgileri veri öznesine sağlar. 4. Veri öznesinin halihazırda bu bilgilere sahip olduğu hallerde ve ölçüde, 1, 2 ve 3. paragraflar uygulanmaz.".

[164] GDPR m. 14: "*1.Kişisel verilerin veri öznesinden alınmaması durumunda, kontrolör veri öznesine aşağıdaki bilgileri sağlar: (a) Kontrolörün ve, uygun olduğu hallerde, kontrolörün temsilcisinin kimlik ve irtibat bilgileri; (b) Uygun olduğu hallerde, veri koruma görevlisinin irtibat bilgileri; (c) Kişisel verilerin planlanan işlenme amaçlarının yanı sıra işleme faaliyetinin yasal dayanağı; (d) ilgili kişisel veri kategorileri; (e) Varsa, kişisel verilerin alıcıları veya alıcı kategorileri; (f) Uygun olduğu hallerde, kontrolörün kişisel verileri üçüncü bir ülke veya uluslararası kuruluşa aktarmayı amaçladığı ve Komisyon tarafından bir yeterlilik kararı verilip verilmediği ya da, 46 veya 47. maddelerde veya 49(1) maddesinin ikinci alt paragrafında atıfta bulunulan aktarımlar olması halinde, uygun veya münasip güvencelere ilişkin atıf ve bunların bir nüshasının elde edilme yolları veya bunların nerede sağlandığı. 2. 1. paragrafta atıfta bulunulan bilgilere ek olarak, kontrolör veri öznesi açısından adil ve şeffaf bir işleme faaliyetinin sağlanması için gereken aşağıdaki bilgileri veri öznesine sağlar: (a) Kişisel verilerin saklanacağı süre veya, bunun mümkün olmaması halinde, bu sürenin belirlenmesi amacı ile kullanılan kriterler; (b) İşleme faaliyetinin 6(1) maddesinin (f) bendine dayanması durumunda, kontrolör veya üçüncü bir kişi tarafından gözetilen meşru menfaatler; (c) Kontrolörden kişisel verilere erişim ve kişisel verilerin düzeltilmesi ya da silinmesini veya veri öznesi ile ilgili işleme faaliyetinin kısıtlanmasını talep etme ve işleme faaliyetine itiraz etme hakkının yanı sıra verilerin taşınabilirliği hakkının varlığı; (d) İşleme faaliyetinin 6(1) maddesinin (a) bendine veya 9(2) maddesinin (a) bendine dayandığı hallerde, rızanın geri çekilmesinden önce rızaya dayalı olarak gerçekleştirilen işleme faaliyetinin hukuka uygunluğu etkilenmeden, herhangi bir zamanda rızayı geri çekme hakkının varlığı; (e) Bir denetim makamına şikayette bulunma hakkı; (f) Kişisel verilerin hangi kaynaktan alındığı, ve uygun olduğu hallerde, kişisel verilerin kamunun erişebileceği kaynaklardan gelip gelmediği; (g) Profil çıkarma da dahil olmak üzere 22(1) ve (4) maddelerinde atıfta bulunulan otomatik karar vermenin varlığı ve, en azından bu hallerde, yürütülen mantığa ilişkin anlamlı bilgilerin yanı sıra söz konusu işleme faaliyetinin veri öznesi açısından önemi ve öngörülen sonuçları. 3. Kontrolör 1 ve 2. paragraflarda atıfta bulunulan bilgileri şu şekilde sağlar: (a) Kişisel verilerin elde edilmesinden itibaren makul bir süre içerisinde, ancak kişisel verilerin işlendiği spesifik koşullar göz önünde tutularak, en geç bir ay içerisinde; (b) Kişisel verilerin veri öznesi ile iletişim açısından kullanılacak olması durumunda, en geç söz konusu veri öznesi ile ilk kez iletişime geçildiği zaman veya (c) Başka bir alıcıya açıklamanın öngörülmesi halinde, en geç kişisel veriler ilk kez açıklandığı zaman. 4. Kontrolörün kişisel verileri bu verilerin elde edilme amacı dışında bir amaçla işleme faaliyetine niyet ettiği hallerde, kontrolör söz konusu işleme faaliyetinden önce diğer amaca ilişkin bilgileri ve 2. paragrafta atıfta bulunulan diğer ilgili bilgileri veri öznesine sağlar. 5. 1 ila 4. paragraflar aşağıdaki hallerde ve ölçüde uygulanmaz: (a) Veri öznesinin halihazırda bilgisinin olması; (b) 89(1) maddesinde atıfta bulunulan koşullar ve güvencelere tabi olarak kamu yararına arşivleme amaçları, bilimsel veya tarihi araştırma amaçları ya da istatistiki amaçlar başta olmak üzere söz konusu bilgilerin sağlanmasının imkansız olması veya ölçüsüz bir çaba gerektirmesi halinde veya bu maddenin 1. paragrafında atıfta bulunulan yükümlülüğün bu işleme hedeflerinin yakalanmasını imkansız hale getirmesi veya yakalanmasına ciddi şekilde zarar vermesinin muhtemel olduğu ölçüde. Bu durumlarda, kontrolör bilginin kamuya açıklanması da dahil olmak üzere veri öznesinin hakları ile özgürlükleri ve meşru menfaatlerinin korunması amacıyla uygun tedbirler alır; (c) Elde etme veya açıklamanın kontrolörün tabi olduğu ve veri öznesinin meşru menfaatlerinin korunması amacıyla uygun tedbirler sağlanan Birlik veya üye devlet hukukunda açık bir şekilde ortaya konması veya (d) Kişisel verilerin yasal bir gizlilik yükümlülüğü de dahil olmak üzere Birlik ya da üye*

aktarıldığı kişilere veya kişi kategorilerine yer vermeyerek kişisel veri kategorilerinin açıklama yoluna gitmesi dışında 13. madde ile büyük ölçüde benzer nitelik taşımaktadır[165].

Veri sorumlusu tarafından yapılacak bilgilendirmenin; açık, sade ve anlaşılır bir dile sahip olması, teknik ve hukuki terimlerden kaçınması gerekip, bilgilendirme için tercih edilen iletişim yolunun ise makul, ulaşılabilir ve belirli olması gerekmektedir[166]. Bilgilendirmenin belirtilen niteliklere sahip olarak yazılı veya elektronik ortamda ilgili kişiye sağlanması tercih edilmelidir[167]. Tüzük, ilgili kişinin talebi halinde ve ilgili kişinin kimliği diğer yollarla doğrulanması şartıyla, bilgilendirmenin sözlü olarak yapılabileceğini belirtmiştir[168]. Veri sorumlusu, veri işleme amacının değişmesi halinde; işleme faaliyetlerini aynı kişisel veriler üzerinde gerçekleştirecek olsa bile öncelikle bu değişen amaç için aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmelidir[169]. Tebliğde farklı amaçlarla kişisel verileri işleyen veri sorumlusunun her bir biriminin, ilgili kişiyi ayrı ayrı bilgilendirmesi gerektiği belirtilse de sonrasında yapılan düzenleme ile bu şart kaldırılmıştır[170].

Veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişi, veri işlemenin ilgili kişinin rızasına bağlı olarak veya Kanunda yer alan diğer şartlar kapsamında işlendiğine bakılmaksızın, 6698 sayılı Kanun m. 28'de belirtilen istisnalar hariç olmak üzere, ilgili kişiyi verisinin işlediği her durumda bilgilendirmelidir[171]. Devamla ilgili kişinin kendisi tarafından kişisel verilerinin alenileştirilmesi durumunda veri sorumlusunun bilgilendirme yükümlülüğü ortadan kalkacaktır[172]. Veri Sorumluları Siciline kayıt yükümlülüğünün bulunması halinde aydınlatma yükümlülüğü kapsamında ilgili kişiye

---

devlet hukuku ile düzenlenen bir mesleki gizlilik yükümlülüğüne tabi olarak gizli kalmasının gerekmesi.".

[165] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 84.

[166] Aydınlatma Tebliğ m. 5/1-ğ; Dülger, **a.g.e.**, s. 153.

[167] GDPR m. 12/1; Dülger, **a.g.e.**, s. 154-155.

[168] GDPR m. 12/1.

[169] Aydınlatma Tebliğ m. 5/1-b; Dülger, **a.g.e.**, s. 299.

[170] Aydınlatma Tebliğ m. 5/1-c; Dülger, **a.g.e.**, s. 300; RG 28.04.2019/30758, (Çevrimiçi), https://www.lexpera.com.tr/resmi-gazete/metin/RG801Y2019N30758P8 01 Mayıs 2019.

[171] 6698 sayılı Kanun m.10; KVKK, **Hak ve Yükümlülükler**, s. 3; Dülger, **a.g.e.**, s. 299.

[172] 6698 sayılı Kanun m. 28/2-b; Ayrıntılı bilgi için bkz. Çalışmamızın üçüncü bölümündeki ''1.6. Kişisel Verilerin İlgili Kişinin Kendisi Tarafından Alenileştirilmesi" başlıklı bölümü.

verilecek bilgilerin, Sicilde belirtilen bilgilerle uyumlu olmalıdır[173]. Ayrıca aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi, ilgili kişinin talebine bağlı değildir[174]. Bu yükümlülük, açık rıza alınması veya Kanunda belirtilen diğer işleme şartlarından bağımsız olarak yerine getirilmelidir[175]. Aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeyen veri sorumluları hakkında Kanun 5.000,00 TL'den 100.000,00 TL'ye kadar idari para cezası verilebileceğini belirtmiştir[176].

Tebliğde kişisel verilerin ilgili kişiden elde edilmemesi durumunda, aydınlatma yükümlülüğünü gerçekleştirmesi gereken süreye ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir[177]. Öncelikle veri sorumlusu, ilgili kişinin verilerini elde etmesinin ardından makul bir süre içerisinde bilgilendirme yapmakla yükümlüdür[178]. Söz konusu makul süre somut olaya göre farklılık arz edebilir. İkinci olarak veri sorumlusu, ilgilinin verilerini iletişim amacı ile kullanması halinde, bu kişiyle ilk iletişim kurulduğu anda yükümlülük yerine getirilmelidir[179]. Son olarak ise veri sorumlusunun kişisel verileri aktarması halinde, ilgili kişiye bu aktarıma yönelik yapılacak bilgilendirmenin en geç aktarımın yapılacağı esnada gerçekleşmesi gerekir[180]. Veri sorumlusunun, yapılacak bilgilendirme ile alakalı olarak ilgili kişiyle irtibat kuramaması halinde aydınlatma yükümlülüğünü de gerçekleştiremeyeceğinden, söz konusu veri aktarımını yapması mümkün görünmemektedir[181].

Kanunun 28. maddesinin 1. fıkrasında, Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı istisna haller[182]düzenlenmiştir. Dolayısıyla ilgili Kanun maddesinde belirtilen hallerde

---

[173] 6698 sayılı Kanun m.10; KVKK, **Hak ve Yükümlülükler**, s. 3.
[174] Aydınlatma Tebliğ m. 5/1-d.
[175] KVKK, **Aydınlatma Rehberi**, s. 9; Dülger, **a.g.e.**, s. 301.
[176] 6698 sayılı Kanun m. 18/1-a.
[177] Aydınlatma Tebliğ m. 6.
[178] Aydınlatma Tebliğ m. 6/1-a.
[179] Aydınlatma Tebliğ m. 6/1-b.
[180] Aydınlatma Tebliğ m. 6/1-c.
[181] Dülger, **a.g.e.**, s. 303.
[182] 6698 sayılı Kanun m. 28: "*(1) Bu Kanun hükümleri aşağıdaki hâllerde uygulanmaz: a) Kişisel verilerin, üçüncü kişilere verilmemek ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklere uyulmak kaydıyla gerçek kişiler tarafından tamamen kendisiyle veya aynı konutta yaşayan aile fertleriyle ilgili faaliyetler kapsamında işlenmesi. b) Kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hâle getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi. c) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi. ç) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu*

veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü de olmayacaktır. Örnek olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun kişisel verileri anonim hale getirerek yaptığı bir araştırma doğrultusundaki işleme faaliyetleri neticesinde, bu verilere mahsus olarak aydınlatma yükümlülüğü bulunmamaktadır[183]. Ancak TÜİK, bünyesindeki insan kaynakları, bilgi işlem veya halkla ilişkiler faaliyetleri kapsamında işlediği kişisel veriler için, ilgili kişilere karşı aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmelidir[184]. Kanunun 28. maddesinin 2. fıkrasında ise; Kanunun amacına, temel ilkelerine uygun ve orantılı olmak şartı ile belirtilen hallerde[185] veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü düzenleyen maddenin uygulanmayacağı belirtilmiştir[186]. Örnek olarak savcılık tarafından yasadışı bahis oynatan bir örgüte yönelik olarak yürütülen soruşturma kapsamındaki kişilerin banka hesap hareketlerine ilişkin verilerin işlenmesi durumunda doğal olarak ilgili kişi bilgilendirilmeyecektir.

İnternet ortamında kullanılan birçok donanım ve yazılım kişisel verileri toplamakta ve farklı amaçlar için kullanmakta olduğundan, ilgili kişiyi bilgilendirme yükümlülüğünün önemi büyüktür[187]. Bu kapsamda hiperbağlar (hyperlinks), çerezler (cookies) ya da tarayıcılar(browser) gibi uygulamalarda servis sağlayıcılarının ilgili kişinin yapılan işlemin farkında olduğunu kanıtlaması hariç olmak üzere, kullanıcının yeterli ölçüde bilgilendirilmediği durumlarda kabul edilmeyecektir[188]. 29. Madde Veri Koruma Grubu, internet yazılım ve donanım ürünlerinin, internet kullanıcılarına ait olan bilgileri toplama, saklama ve aktarma niyetini ve hangi amaçlarla bu verilerin gerekli olduğu konusunda ilgili kişileri bilgilendirilmelerini sağlamaları gerektiğini

---

kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi. d) Kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi.".

[183] KVKK, **Aydınlatma Rehberi**, s. 12-13.

[184] **A.e.**, s. 12-13.

[185] 6698 sayılı Kanun m. 28/2 "*a) Kişisel veri işlemenin suç işlenmesinin önlenmesi veya suç soruşturması için gerekli olması. b) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş kişisel verilerin işlenmesi. c) Kişisel veri işlemenin kanunun verdiği yetkiye dayanılarak görevli ve yetkili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca, denetleme veya düzenleme görevlerinin yürütülmesi ile disiplin soruşturma veya kovuşturması için gerekli olması. ç) Kişisel veri işlemenin bütçe, vergi ve mali konulara ilişkin olarak Devletin ekonomik ve mali çıkarlarının korunması için gerekli olması.*".

[186] 6698 sayılı Kanun m. 28/2.

[187] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 219; Akgül, **a.g.e.**, s. 165.

[188] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 219; Akgül, **a.g.e.**, s. 165.

belirterek, hiperbağlar(hyperlinks), çerezler(cookies) ve tarayıcılar(browser) hakkında bunların nasıl yapılması gerektiğiyle alakalı örneklendirmeler yapmıştır[189].

2.2. Veri Güvenliğine İlişkin Yükümlülükler

2.2.1. Genel Olarak

Kişisel verilerin korunabilmesi için veri sorumluları ve işleyenlerin veri işleme faaliyetinin her aşamasında, işledikleri verilerin güvenliğini sağlayabilmeleri gerekmektedir[190]. Bu doğrultuda kişisel verilerin güvenliği için her türlü idari ve teknik önlemlerin alınması gerekmektedir[191]. Kişisel verilerin korunması ile veri güvenliği kavramları bibirinden farklılık arz eder[192]. Kişisel verilerin korunmasındaki amaç, ilgili kişinin verileri işlenirken hukuksal sınırlara uyularak bireyin hak ve özgürlüklerini korumakken, veri güvenliğindeki amaç direkt olarak verinin kendisini korumak olup; verilerin kaybedilmesi, bilinçli veya bilinçsiz verilerin değiştirilmesi, tahrip edilmesi veya yayınlanması ve verilere yetkisiz erişim gibi risklere karşı uygun güvenlik önlemlerinin alınarak veri güvenliğinin sağlanmasıdır[193]. Dolayısıyla veri güvenliği, kişisel verilerin korunmasına hizmet etmektedir[194].

Veri işleme güvenliğinin sağlanmasının Tüzük m. 32'de düzenlenmiştir. Maddeye göre, veri sorumlusu ve işleyenin, teknoloji, uygulama maliyetleri ve işleme faaliyetinin mahiyeti, kapsamı, bağlamı ve amaçları ile gerçek kişilerin hakları ve özgürlüklerine yönelik riskleri birlikte değerlendirerek, belirlenen riske uygun bir güvenlik seviyesi sağlanmak üzere teknik ve idari tedbirler alması gerektiği belirtilmiştir[195]. Tüzükte veri güvenliğinin nasıl sağlanacağı ve ne gibi teknik ve idari tedbirler alınacağı ile ayrıntılı düzenlemeler mevcuttur. Kanunda ise veri

---

[189] Akgül, **a.g.e.**, s. 165 ; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 219; Ayrıntılı bilgi için bkz., Working Party on the Protection of Individuals with regard to the Processing of Personal data, **Recommendation 1/99 on Invisible and Automatic Processing of Personal Data on the Internet Performed by Software and Hardware**, WP 17, 23 Şubat 1999, (Çevrimiçi), https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/1999/wp17_en.pdf 03 Nisan 2019.
[190] Dülger, **a.g.e.**, s. 176; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 144-145.
[191] Şimşek, **a.g.e.**, s. 94-95; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 145; Akgül, **a.g.e.**, s. 172.
[192] Şimşek, **a.g.e.**, s. 95; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 253; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 145.
[193] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 253; Akgül, **a.g.e.**, s. 173; Şimşek, **a.g.e.**, s. 95.
[194] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 253; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 145.
[195] GDPR m. 32/1; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 107.

sorumlusunun "*Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek ve kişisel verilerin muhafazasını sağlamak, amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorunda*" olduğu belirtilmiştir[196]. Tüzüğe nazaran oldukça genel nitelikte olan Kanunun bu düzenlemesi; Kurum tarafından yayınlanan Kişisel Veri Güvenliği Rehber[197] ile detaylandırılarak; veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik alınabilecek teknik ve idari tedbirler belirtilmiştir. Ayrıca özel nitelikli kişisel verileri işleyen veri sorumlularının alması gereken önlemler Kurul tarafından verilen 31/01/2018 tarihli ve 2018/10 sayılı kararda belirtilmiştir[198]. Kararda belirtilen

[196] 6698 sayılı Kanun m. 12/1.

[197] Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)"**, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7512d0d4-f345-41cb-bc5b-8d5cf125e3a1.pdf 05 Nisan 2019, **(KVKK, Veri Güvenliği).**

[198] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 31/01/2018 Tarih, 2018/10 Sayılı Kararı, "*Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun (Kanun) 6'ncı maddesinin (4) numaralı fıkrasında, "Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde, ayrıca Kurul tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınması şarttır." hükmü yer almaktadır. Bu çerçevede, Kanunun 22 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) ve (e) bentleri uyarınca özel nitelikli kişisel veri işleyen veri sorumluları tarafından alınması gereken yeterli önlemler Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından aşağıdaki şekilde belirlenmiştir: 1- Özel nitelikli kişisel verilerin güvenliğine yönelik sistemli, kuralları net bir şekilde belli, yönetilebilir ve sürdürülebilir ayrı bir politika ve prosedürün belirlenmesi, 2- Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi süreçlerinde yer alan çalışanlara yönelik, a) Kanun ve buna bağlı yönetmelikler ile özel nitelikli kişisel veri güvenliği konularında düzenli olarak eğitimler verilmesi, b) Gizlilik sözleşmelerinin yapılması, c) Verilere erişim yetkisine sahip kullanıcıların, yetki kapsamlarının ve sürelerinin net olarak tanımlanması, ç) Periyodik olarak yetki kontrollerinin gerçekleştirilmesi, d) Görev değişikliği olan ya da işten ayrılan çalışanların bu alandaki yetkilerinin derhal kaldırılması. Bu kapsamda, veri sorumlusu tarafından kendisine tahsis edilen envanterin iade alınması, 3- Özel nitelikli kişisel verilerin işlendiği, muhafaza edildiği ve/veya erişildiği ortamlar, elektronik ortam ise a) Verilerin kriptografik yöntemler kullanılarak muhafaza edilmesi, b) Kriptografik anahtarların güvenli ve farklı ortamlarda tutulması, c) Veriler üzerinde gerçekleştirilen tüm hareketlerin işlem kayıtlarının güvenli olarak loglanması, ç) Verilerin bulunduğu ortamlara ait güvenlik güncellemelerinin sürekli takip edilmesi, gerekli güvenlik testlerinin düzenli olarak yapılması/yaptırılması, test sonuçlarının kayıt altına alınması, d) Verilere bir yazılım aracılığı ile erişiliyorsa bu yazılıma ait kullanıcı yetkilendirmelerinin yapılması, bu yazılımların güvenlik testlerinin düzenli olarak yapılması/yaptırılması, test sonuçlarının kayıt altına alınması, e) Verilere uzaktan erişim gerekiyorsa en az iki kademeli kimlik doğrulama sisteminin sağlanması, 4- Özel nitelikli kişisel verilerin işlendiği, muhafaza edildiği ve/veya erişildiği ortamlar, fiziksel ortam ise a) Özel nitelikli kişisel verilerin bulunduğu ortamın niteliğine göre yeterli güvenlik önlemlerinin (elektrik kaçağı, yangın, su baskını, hırsızlık vb. durumlara karşı) alındığından emin olunması, b) Bu ortamların fiziksel güvenliğinin sağlanarak yetkisiz giriş çıkışların engellenmesi, 5- Özel nitelikli kişisel veriler aktarılacaksa a) Verilerin e-posta yoluyla aktarılması gerekiyorsa şifreli olarak kurumsal e-posta adresiyle veya Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) hesabı kullanılarak aktarılması, b) Taşınabilir Bellek, CD, DVD gibi ortamlar yoluyla aktarılması gerekiyorsa kriptografik yöntemlerle şifrelenmesi ve kriptografik anahtarın farklı ortamda tutulması, c) Farklı fiziksel ortamlardaki sunucular arasında aktarma gerçekleştiriliyorsa, sunucular arasında VPN kurularak veya sFTP yöntemiyle veri aktarımının gerçekleştirilmesi, ç) Verilerin kağıt ortamı yoluyla aktarımı gerekiyorsa evrakın çalınması, kaybolması ya da yetkisiz kişiler tarafından görülmesi gibi risklere karşı gerekli önlemlerin alınması ve evrakın "gizlilik dereceli belgeler" formatında gönderilmesi gerekir. 6- Yukarıda belirtilen*

önlemler özel nitelikli kişisel veriler için öngörülse de veri sorumlularının alacağı teknik ve idari tedbirler açısından yol göstericidir[199].

Veri sorumluları tarafından veri güvenliğini sağlamaya yönelik alınan teknik ve idari tedbirler mutlak bir sonuca yönelik değildir[200]. Zaten günümüz teknolojisinde hiçbir veri sorumlusunun mutlak ve sürekli veri güvenliğini sağlaması mümkün değildir. Yapılması gereken veri işleme faaliyetinin, ilgili kişinin temel hakları bakımından barındırdığı risk değerlendirilerek, en uygun ve orantılı tedbirlerin alınmasıdır[201]. Dolayısıyla veri sorumlusu tarafından gerekli tedbirlerin alınması halinde artık sorumluluktan kurtulabileceğini belirtmek gerekir[202]. Bu çerçevede veri sorumlusunun bir anlamda özen sorumluluğunun olduğu ifade edilebilir[203].

Veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmeyen veri sorumluları hakkında Kanun 15.000 TL'den 1.000.000 TL'ye kadar idari para cezası verilebileceğini belirtmiştir[204]. Kurul tarafından Marriott International Inc. (Marriott) hakkında verilen kararda; Marriott tarafından Eylül 2016 devralınan Starwood Hotels & Resorts Worldwide Inc'i (Starwood) misafir veri tabanına 2014 yılından itibaren dört yıl boyunca yetkisiz erişim olduğunu ve bunun çok ciddi bir güvenlik açığı olduğunu belirterek, Marriott'a veri güvenliğini sağlamaya yönelik gerekli teknik ve idari tedbirleri almadığından bahisle 1.100.000 TL idari para cezası verilmiştir[205]. ICO tarafından verilen bir karara baktığımızda ise; bir avukatın bilgisayarındaki yazılımı güncellemesi sonrası müvekkillerine ait hassas kişisel verilerin internete yüklendiğinden bahisle veri güvenliği ihlal edildiği için avukata 1.000 Sterlin para cezası verilmiştir. Karada insanların avukatlarına güvenerek hassas kişisel verilerinin

---

önlemlerin yanı sıra Kişisel Verileri Koruma Kurumunun internet sitesinde yayımlanan Kişisel Veri Güvenliği Rehberinde belirtilen uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik teknik ve idari tedbirler de dikkate alınmalıdır.", (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4110/2018-10 05 Nisan 2019.

[199] Sevgi Erarslan Türkmen, **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller**, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 134-153.

[200] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 145.

[201] **A.e.**, s. 146.

[202] **A.e.**, s. 145.

[203] **A.e.**

[204] 6698 sayılı Kanun m. 18/1-b.

[205] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 16/05/2019 Tarih, 2019/143 Sayılı, "*Marriot International Inc.'nin Veri İhlal Bildirimi Hakkında Bilgilendirme*" Konulu Karar Özeti, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5479/2019-143 16 Ağustos 2019.

teslim etmesine karşın, bahsi geçen avukatın geçerli bir mazereti olmadan bu hassas verilerin güvenliğini ihlal etmesi sonucu müvekkillerine zarar verdiği belirtilmiştir[206]. İçişleri Bakanlığı gerek kamu gerekse özel sektör tarafından kullanılan güvenlik kamera kayıtlarının yetkisiz kişilerce ele geçirilmesi, kullanılması ve ifşa edilmesi halinde sorumluluğun doğacağını belirterek kolluk tarafından yürütülen faaliyet kapsamında elde edilen TCK anlamında delil veya kişisel veri niteliği taşıyan güvenlik kamera kayıtlarının kamuoyuyla paylaşılmasının önüne geçmek amacıyla genelge yayınlayıp ilgili birimlere iletmiştir[207].

2.2.2. Kişisel Veri Güveliğine İlişkin İdari Tedbirler

Kanunda açıkça belirtilmese de Kişisel Veri Güvenliği Rehberinde, veri sorumlusu tarafından alınabilecek idari tedbirler; risk analizi, veri işleme politikalarının oluşturulması (kişisel veri işleme envanteri, erişim, bilgi güvenliği, kullanım, saklama ve imha vb. politikalarının hazırlanması), veri işleyenlerle ve müşterek veri sorumlularıyla sözleşme yapılması, çalışanlara yönelik eğitim ve farkındalık faaliyetleri, çalışanlara yönelik tedbirler (iş sözleşmeleri, disiplin yönetmeliği, gizlilik taahhütnameleri), Kurum için periyodik ve/veya rastgele denetimler, kurumsal iletişim (Kurul ve ilgili kişiyi bilgilendirme süreçleri, kriz ve itibar yönetimi vb.) ve Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemine bildirim şeklinde belirtilmiştir[208].

2.2.2.1. Risk Analizi

Kişisel verilerin güvenliğinin sağlanması için, ilk olarak veri sorumlusu tarafından hangi kişisel verilerin işlendiği belirlenmeli, akabinde bu verilerin işlenmesi sonucu ortaya çıkabilecek riskler ve risklerin gerçekleşmesi halinde yol açacağı

---

[206] ICO, 28.03.2017 Tarihli Kararı, (Çevrimiçi) https://ico.org.uk/about-the-ico/news-and-events/news-and-blogs/2017/03/fine-for-lawyer-who-stored-client-files-on-home-computer/ 16 Ağustos 2019.

[207] TC İçişleri Bakanlığı, 30.11.2018 Tarih, 23635644-249-E.11304 sayılı Genelge, (Çevrimiçi) https://www.istesob.org.tr/wp-content/uploads/2018/12/214-Nolu-Genelge-Alinacak-Tedbirler-Hakkinda.pdf 16 Ağustos 2019.

[208] KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 29.

kayıplar belirlenerek bunlara karşı gerekli tedbirler alınmalıdır [209]. Risklerin belirlenmesinde; işlenen verinin hassas kişisel veri olup olmadığı, içeriği gereği ne derece gizlilik gerektirdiği ve güvenlik ihlali halinde veri sorumlusu ve ilgili kişi açısından ortaya çıkabilecek zarar dikkate alınarak belirlenmelidir [210]. Veri sorumlularının risk analizi yaparken, AB çapında kabul gören "*ENISA Threat Taxonomy*[211]" yönteminden yararlanmaları faydalı olacaktır[212]. Riskler ve önceliklerin belirlenmesi sonrası, risklerin azaltılması veya ortadan kaldırılması için uygulanabilir ve yararlı teknik ve idari tedbirler planlanarak uygulamaya koyulmalıdır[213].

2.2.2.2. Kişisel Veri Güvenliği Politikalarının Oluşturulması

Veri güvenliğinin sağlanabilmesi için işlenen verinin niteliği ve kapsamına göre sürdürülebilir ve istikrarlı bir veri güvenliği politikasının oluşturulması gerekmektedir[214]. Kanun tarafından direkt böyle bir yükümlülük açıkça öngörülmese de kişisel verilerin güvenliği için, veri güvenliği politikasının oluşturulması ve bu politikanın uygulanması kaçınılmazdır [215]. Sicile kayıtla yükümlü olan veri sorumlularının zaten kişisel veri işleme envanteri hazırlamak zorunda olduğunu, diğer veri sorumlularının da envanter hazırlamasında fayda olduğunu ilgili başlıkta belirtmiştik. Kişisel veri işleme envanteri hazırlamak, veri güvenliği politikasının ilk adımını oluştururken, kişisel veri saklama ve imha politikasını hazırlamak veri güvenliği politikasının diğer adımını oluşturmaktadır. Kişisel veri saklama ve imha politikasında veri güvenliğini sağlamak adına alınacak tedbirler belirtilmelidir. Kişisel Veri Koruma Kurumunun kendisi için hazırladığı kişisel veri saklama ve imha politikası, diğer veri sorumluları için yol gösterici olacaktır[216]. Belirlenen politikanın,

---

[209] KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 8; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 147.
[210] KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 8.
[211] Latest Version of ENISA's Threat Taxonomy (Updated in September 2016), (Çevrimiçi), https://www.enisa.europa.eu/topics/threat-risk-management/threats-and-trends/enisa-threat-landscape/threat-taxonomy/view 05 Nisan 2019.
[212] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 147.
[213] KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 8
[214] KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 11; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 147.
[215] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 147.
[216] Örnek veri saklama ve imha politikası için bkz., KVKK, **İmha Politikası.**

sürekli gelişen teknoloji karşısında dinamik tutulabilmesi için belirli periyotlarla güncellenmesi gerekmektedir[217].

2.2.2.3. Çalışanların Eğitilmesi ve Farkındalık Çalışmaları

Kişisel verilerin güvenliği dışarıdan gelecek tehditlerin yanında, veri sorumlusu bünyesindeki kişilerce yapılacak bilinçli veya bilinçsiz eylemler nedeniyle de tehdit altındadır[218]. Özellikle çalışanların bilgisizlik, dikkatsizlik veya tecrübesizlik gibi zayıf yönleri nedeniyle ortaya çıkan veri ihlallerini önlemek için; kişisel verilerin hukuka aykırı olarak açıklanmaması veya paylaşılmaması gibi konularda, veri işleyen çalışanların bilgilendirilmeleri ve eğitim almaları sağlanmalıdır[219]. Veri sorumlusu tarafından yürütülen işleme faaliyetlerine ilişkin çalışanlara gizlilik sözleşmeleri imzalatılması faydalı olacaktır. Ancak özel nitelikte kişisel verileri işleyen çalışanlar ile Kurul kararı gereği gizlilik sözleşmesi yapılması zorunluluktur[220]. Bununla birlikte kişisel verilere erişim yetkisine sahip olan çalışanların, yetki sınırlarının ve sürelerinin net olarak belirlenmesi gerekip; yetkili çalışanlar haricindekilerin verilere erişimi engellenmeli ve bu doğrultuda bilinç oluşturulmalıdır[221].

Nitekim, Kurul tarafından verilen bir kararda vatandaşa hizmet veren kamu ve özel kurum ve kuruluşların banko/gişe/masa gibi bölümlerinde yetkisiz kişilerin yer almasını engelleyecek ve aynı anda birbirlerine yakın hizmet alan kişilerin birbirlerine

---

[217] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 148; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 256; Room**, Data Protection**, s. 73; ICO, **Guide**, s. 78; Dülger, **a.g.e.**, s. 233; Lambert, **a.g.e.**, **s**. 290; Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 31/01/2018 Tarih, 2018/10 Sayılı Kararı.

[218] Şahin Kara**, Veri Kurtarma Yöntemlerinin Başarımlarının Değerlendirilmesi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 2013, s. 9; KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 9; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 255.

[219] KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 9; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 149; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 255; Henkoğlu, **Hassas Bilgi**, s. 180; Room**, Data Protection**, s. 74; Lambert, **a.g.e.**, s. 295.

[220] KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 9; Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 31/01/2018 Tarih, 2018/10 Sayılı Kararı; Devlet Denetleme Kurulu (DDK), **"Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Ulusal ve Uluslararası Durum Değerlendirmesi ile Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması Kapsamında Gerçekleştirilen Denetim Çalışmaları-Denetleme Raporu",** No:3, 27 Kasım 2013, (Çevrimiçi), http://www.kisiselsaglikverileri.org/icerik/dosyalar/denetleme_rpr.pdf 25 Mayıs 2019, s. 804.

[221] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 149; KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 9; Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 31/01/2018 Tarih, 2018/10 Sayılı Kararı.

ait kişisel verileri öğrenmesini veya ele geçirmesini engelleyecek teknik ve idari tedbirleri alması gerektiği belirtilmiştir[222].

2.2.2.4. Veri İşleyenler ve Müşterek Veri Sorumluları ile İlişkilerin Yönetimi

Veri sorumlusu, kişisel verilerin işlenmesinde bilgi teknolojileri ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına veri işleyenlerden hizmet alabilir[223]. Kanunda belirtildiği üzere veri sorumluları ve veri işleyenler veri güvenliğinin sağlanması hususunda müşterek sorumlu olduğundan, veri sorumlularının, hizmet aldıkları veri işleyenlerin sağladığı veri güvenliğinin en az kendilerinin seviyesi kadar olduğundan emin olmaları gerekmektedir [224] . Tüzükte veri sorumlularının Tüzük gerekliliklerini yerine getirebilecek ve ilgili kişilerin haklarının korunmasını sağlayacak şekilde uygun teknik ve idari tedbirleri uygulama konusunda yeterli olan veri işleyenleri seçmesi gerektiği belirtilmiştir[225].

Veri işleyen ile imzalanacak veri işleme sözleşmesinin, veri sorumlusunun kişisel veri işleme envanteri ile veri saklama ve imha politikası doğrultusunda yazılı şekilde olması gerekmektedir. Bunlara ilave olarak veri işleyenin işlediği verilere ilişkin süresiz sır saklama yükümlülüğü olacağına ve veri ihlali durumunda veri sorumlusuna derhal bildirim yapılması gerektiğine ilişkin hükümler koyulması da önem arz ermektedir[226]. Veri sorumluları, GDPR doğrultusunda veri işleme sözleşmesi hazırlarken, Information Commissioner's Office (ICO) tarafından hazırlanan rehberden faydalanabilirler [227].

Tüzükte ayrıca iki veya daha fazla veri sorumlusunun veri işleme amaçlarını ve yöntemlerini birlikte belirlemesi halinde müşterek veri sorumluları olacağını ve

---

[222] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 21/12/2017 Tarih, 2017/62 Sayılı Kararı, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4114/2017-62 05 Mayıs 2019.
[223] 6698 sayılı Kanun m. 3/1-ğ; Taştan, **a.g.e.**, s. 117; KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 12.
[224] 6698 sayılı Kanun m. 12/2; KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 12-13.
[225] GDPR m. 28/1; Develioğlu, **a.g.e.**, s.103.
[226] 6698 sayılı Kanun m. 12/2; KVKK, **Veri Güvenliği**, 13; Veri işleme sözleşmesinin ayrıntıları için bkz., Taştan, **a.g.e.**, s. 117-154.
[227] GDPR Contracts And Liabilities Between Controllers And Processors Draft Guidance, (Çevrimiçi), https://ico.org.uk/media/about-the-ico/consultations/2014789/draft-gdpr-contracts-guidance-v1-for-consultation-september-2017.pdf 14 Mayıs 2019.

ilgili kişilere karşı müteselsil şekilde sorumlu olacakları belirtilmiştir[228]. Kanunda müşterek veri sorumluları ile alakalı direkt bir düzenleme olmamakla beraber, veri işleme amaçlarını ve yöntemlerini birlikte belirleyen her bir veri sorumlusunun Kanunda belirtilen yükümlülüklere tabi olacaklarında şüphe yoktur[229]. Bu doğrultuda müşterek veri sorumluları, ilgili kişiye karşı TBK m. 61[230] kapsamında müteselsil sorumlu olacaklardır[231].

2.2.3. Kişisel Veri Güveliğine İlişkin Teknik Tedbirler

Veri güvenliğinin sağlanması için alınması gereken teknik tedbirlerin, hızla gelişen teknoloji nedeniyle sürekli güncellenmesi ve yenilenmesi gerekmektedir[232]. Veri sorumluları, teknik tedbirler alma ve bu tedbirleri güncelleme konusunda dinamik reaksiyon vermelidir. Kurum tarafından yayınlanan Kişisel Veri Güvenliği Rehberinde birtakım teknik tedbirler belirtildiği gibi, Kurul tarafından verilen kararda[233] da hassas kişisel verileri işleyen veri sorumlularının alması gereken tedbirler belirtilmiştir. Veri sorumluları tarafından işlenen verinin özel nitelikli olup olmamasına veya barındırdığı riskin boyutuna göre farklı teknik önlemler alınması gerekecektir[234].

Kanunda açıkça belirtilmese de Kişisel Veri Güvenliği Rehberinde, veri sorumlusu tarafından alınabilecek teknik tedbirler; siber güvenliğin sağlanması (ağ güvenliği, uygulama güvenliği, şifreleme, kriptografi, veri maskeleme, veri kaybı önleme yazılımları, yedekleme güvenlik duvarları, güncel anti-virüs sistemleri vb.), kişisel veri güvenliğinin takibi (sızma testi, saldırı tespit ve önleme sistemleri, erişim logları, kullanıcı hesap yönetimi, log kayıtları), kişisel verilerin bulunduğu ortamların güvenliğinin sağlanması ve kişisel verilerin yedeklenmesi şeklinde belirtilmiştir[235].

---

[228] GDPR m. 26/1.
[229] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 102.
[230] TBK m. 61: "*Birden çok kişi birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde, haklarında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır*.".
[231] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 102.
[232] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 256.
[233] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 31/01/2018 Tarih, 2018/10 Sayılı Kararı.
[234] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 256.
[235] KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 28; IT Governance Privacy Team, **a.g.e.**, s. 302.

2.2.3.1. Siber Güvenliğin Sağlanması

Günümüzde kişisel verilerin çoğunlukla elektronik ortamda işlendiğini düşünürsek; veri sorumlusunun öncelikle siber güvenliği sağlaması gerekmektedir[236]. İnternet üzerinden gelebilecek izinsiz erişim tehditlerine karşı güvenlik duvarı, kişisel verilerin güvenliğini tehdit edebilecek internet sitelerine veya online servislere erişimi engelleyecek ağ geçidi, siber güvenliğin sağlanmasında alınabilecek tedbirlerdendir[237]. Bilgi işlem sistem ağına yönelebilecek her türlü tehlikeye karşı koruma sağlanmalı, yazılım ve donanımların düzgün çalışabilmesi için alınan güvenlik tedbirlerinin yeterliliği düzenli olarak test edilmeli, varsa güvenlik açıkları kapatılmalı ve gerekli güncellemeler yapılmalıdır[238]. Zararlı yazılımlara karşı, bilgi sistemi ağını düzenli bir şekilde tarayan ve tehlikeleri tespit ederek önleyen güncel antivirüs, antispam gibi ürünlerin kullanılması gerekmektedir[239].

Kişisel verilerin kriptografik[240] yöntemlerle şifrelenerek muhafaza edilmesi verilerin korunması ve siber güvenliğin sağlanmasına hizmet eder[241]. Elbette bu tedbir her kişisel veri için gerekli değildir. Ancak özel nitelikli kişisel veriler muhafaza edilirken kriptografik yöntemler kullanılması ve kiriptografik anahtarlarının güvenli ve farklı ortamlarda tutulması bir zorunluluktur[242]. Genel nitelikli kişisel verileri bulut

---

[236] Siber güvenlik (Cybersecurity) kavramı; "*suç oluşturan veya yetkisiz kullanılan bir elektronik veriye karşın korunma hali veya bu amaçların gerçekleşmesine karşı alınan tedbirler*" olarak tanımlanmaktadır., (Çevrimiçi), https://en.oxforddictionaries.com/definition/cybersecurity 22 Mayıs 2019; BTK ise siber güvenlik kavramını; "*siber ortamda kurum, kuruluş ve kullanıcıların varlıklarını korumak amacıyla kullanılan araçlar, politikalar, güvenlik kavramları, güvenlik teminatları, kılavuzlar, risk yönetimi yaklaşımları, faaliyetler, eğitimler, en iyi uygulamalar ve teknolojiler bütünü"* şeklinde tanımlamıştır., (Çevrimiçi), https://www.btk.gov.tr/siber-guvenlik-genel-bilgi 22 Mayıs 2019; Siber güvenlik kavramı ile ilgili detaylı bilgi için bkz.: Onur Sarı, **"Uluslararası Hukuk Ve Türk Ceza Hukuku Bağlamında Siber Güvenlik Ve Bilişim Sistemine Yönelik Suçlar"**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harp Akademileri, İstanbul, 2013, s. 10-73.

[237] KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 16; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 255.

[238] Kara, **a.g.e.**, s. 8; KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 17; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 255-256.

[239] KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 16; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 255.

[240] Kriptografi (*Cryptography*) kavramı, *"bilgiyi gizli tutan kodları oluşturma ve anlama pratiği"* ve *"bilgisayar ağlarında bilginin güvende tutulması için özel kodların kullanılması"* olarak tanımlanmaktadır, (Çevrimiçi), https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/cryptography?q=+cryptography 22 Mayıs 2019.

[241] Information Commissioner's Office (ICO), **"Guide to the General Data Protection Regulation(GDPR)"**, 2 Ağustos 2018, https://ico.org.uk/media/for-organisations/guide-to-data-protection/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr-1-0.pdf 5 Mayıs 2019, **(ICO, GDPR),** s. 229.

[242] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 31/01/2018 Tarih, 2018/10 Sayılı Kararı.

sisteminde depolayan bir veri sorumlusunun, işlediği verileri kriptografik yöntemlerle şifrelemesi ve bulut ortamına da şifreleyerek atması gerekmektedir[243].

2.2.3.2. Kişisel Veri Güvenliğinin Takibi

Veri güvenliğine yönelik siber saldırılara veya zararlı yazılımlara maruz kalan veri sorumlusu, bu tehditleri hızlı şekilde fark ederek önleyebilmek için; bilişim ağlarında hangi yazılım ve servislerin çalıştığının tespiti, bilişim ağlarında herhangi bir sızma veya olağan dışı bir durum olmadığının tespiti, tüm kullanıcılara ait log kayıtları gibi işlem hareketlerinin düzenli olarak tutulması, güvenlik ihallerinin en hızlı şekilde raporlanması ile güvenlik açıklarının ve buna ilişkin tehditlerin bildirilebilmesi için raporlama prosedürü oluşturulması gerekmektedir[244]. Veri güvenliğine ilişkin tüm bu takip sisteminin de düzenli olarak denenmesi, ölçülmesi, değerlendirilmesi ve olası tehditlere karşı her zaman hazırlıklı olunması gerekmektedir[245].

2.2.3.3. Kişisel Verilerin Bulunduğu Ortamların Güvenliğinin Sağlanması

Veri sorumlusunun bünyesinde yer alan cihazlarda ya da kâğıt ortamında tutulan kişisel verilerin; çalınma, kaybolma veya dış riskler gibi tehditlerine karşı güvenliğinin sağlanması için bu ortamlara giriş çıkışların kontrol altına alınması, bu ortamlara sadece yetkili kişilerin girebilmesi ve dış risklere karşı yeterli fiziki önlemlerin alınması gerekmektedir[246]. Kişisel veri içeren fiziki evraklar, sunucular, yedekleme cihazları, taşınabilir bellek, CD veya DVD gibi cihazların kullanılmadıkları zaman sadece yetkili kişilerin girebileceği kilit altındaki bir ortama alınması ve bu ortama giriş ve çıkış kayıtlarının tutularak fiziksel güvenlik sağlanmalıdır[247].

---

[243] KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 22.
[244] KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 18.
[245] GDPR m. 32/1-d; KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 19; Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 31/01/2018 Tarih, 2018/10 Sayılı Kararı.
[246] KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 20; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 255-256; Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 31/01/2018 Tarih, 2018/10 Sayılı Kararı
[247] KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 21; Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 31/01/2018 Tarih, 2018/10 Sayılı Kararı; Lambert, **a.g.e.**, s. 293; DDK, **a.g.e.,** s. 811; ICO, **Guide,** s. 79.

2.2.3.4. Kişisel Verilerin Yedeklenmesi

Veri sorumlusunun gerekli veri güvenliğine ilişkin tedbirler almasına rağmen, veri sistemine yönelik siber saldırı, zararlı yazılımlar, virüs gibi yazılımsal nedenlerden kaynaklı olabileceği gibi; doğal afet, kullanım hatası, ihmal, güç kaybı veya fiziksel kullanıcı hasarları gibi donanımsal nedenler sonucu da kişisel veri kaybı meydana gelebilir[248]. Yani veri sorumlusu mevcut risklere karşı tedbir almanın yanında mutlaka muhafaza ettiği kişisel verileri yedeklemesi ve gerektiği takdirde yedeklenen verileri kullanarak en kısa sürede faaliyetine devam etmesi gerekmektedir[249]. Yedeklenen kişisel veriler sadece sistem yöneticisi tarafından erişilebilir olmalı ve veri seti yedekleri mutlak surette ağ dışında tutulmalıdır[250].

2.3. İlgili Kişiler Tarafından Yapılan Başvuruların Cevaplanması ve Kurul Kararlarının Yerine Getirilmesi Yükümlülüğü

Kanunun "*İlgili kişinin hakları*" başlıklı 11. maddesinde sayılan haklar kapsamında, ilgili kişinin veri sorumlusuna başvurarak kişisel verileri üzerindeki her türlü faaliyeti öğrenme, kişisel verisi ve işleme faaliyeti hakkında bilgi edinme hakkına sahip olduğunu belirtmiştir[251]. İlgili kişiler tarafından yapılan başvuruların cevaplanması yükümlülüğü, ilgili kişinin verileri hakkında bilgi alma hakkı ile birlikte düşünülmelidir[252]. Çünkü ilgili kişinin verileri hakkında bilgi alma hakkını kullanarak veri sorumlusuna başvurması akabinde veri sorumlusunun da bu başvuruyu cevaplaması gerekmekte olup, bu hak ve yükümlülük birbirini tamamlamaktadır.

Kanunun 13. maddesine ve bu madde doğrultusunda Kurum tarafından 10.03.2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan "*Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ*[253]" ile veri sorumlularının, ilgili kişiler tarafından yazılı

[248] Kara**, a.g.e.**, s. 6-7; KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 24.
[249] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 151; KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 24; IT Governance Privacy Team, **a.g.e.**, s. 302; KVKK, **İmha Politikası**, s. 11; Göksu, **a.g.e.**, s. 23.
[250] Göksu, **a.g.e.**, s. 23; KVKK, **Veri Güvenliği**, s. 24.
[251] 6698 sayılı Kanun m. 10, 13; Dülger, **a.g.e.**, s.232.
[252] Şimşek, **a.g.e.**, s. 90; Akgül, **a.g.e.**, s. 167.
[253] 10 Mart 2018 Tarihli, 30356 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan **"Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ"** (Başvuru Esasları Tebliğ), İlgili düzenleme tam metni için bkz., (Çevrimiçi), http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180310-6.htm 25 Mayıs 2019.

olarak veya ilgili Tebliğde belirtilen kayıtlı elektronik posta (KEP) adresi, güvenli elektronik imza, mobil imza ya da ilgili kişi tarafından veri sorumlusuna daha önce bildirilen ve veri sorumlusunun sisteminde kayıtlı bulunan elektronik posta adresini kullanmak suretiyle veya başvuru amacına yönelik geliştirilmiş bir yazılım ya da uygulama vasıtasıyla kendisine iletilen başvuruları, talebin niteliğine göre en kısa sürede ve en geç otuz gün içinde ücretsiz olarak sonuçlandırılması gerektiği belirtilmiştir[254]. İşlemin ek bir maliyet gerektirmesi ve başvuru veri sorumlusunun hatasından kaynaklanmaması halinde, veri sorumlusu Kurulca belirlenen tarifedeki ücretleri[255] başvuruda bulunan ilgili kişiden isteyebilir[256]. İlgili kişi tarafından yapılan başvuruların Türkçe olması gerekmektedir[257]. Madde metninden Türkçe yapılmayan başvuruların dikkate alınmayacağı anlaşılmaktadır.

Tebliğ kapsamında veri sorumlusunun, ilgili kişi tarafından yapılacak başvuruları etkin, hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olarak sonuçlandırmak üzere gerekli her türlü idari ve teknik tedbirleri alması gerekmektedir[258]. Veri sorumlusunun gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri alma yükümlüğü, ilgili kişinin başvurusundan, başvuruya cevap verilen tarihe kadarki süreci kapsamaktadır[259].Veri sorumlusu, ilgili kişinin taleplerini kendisine iletmesini sağlayacak araçların, başvurma hakkını engellemeyecek nitelikte olmasını ve başvuru sırasında ilgili kişinin herhangi bir problem veya zorlukla karşılaşmamasını sağlamalıdır[260].

Veri sorumlusunun, başvuruyu kabul etmesi veya gerekçesini açıklamak suretiyle reddetmesi halinde, bu cevabını ilgili kişiye yazılı olarak veya elektronik ortamda bildirmelidir[261]. İlgili kişinin başvurusundaki talebin kabul edilmesi halinde,

---

[254] 6698 sayılı Kanun m. 10 ve 13/1-2; Başvuru Esasları Tebliğ m. 5/1; KVKK, **Hak ve Yükümlülükler**, s. 6-7.
[255] Başvuru Esasları Tebliğ m. 7 'de belirtilen ücret tarifesi şu şekildedir: "*(1) İlgili kişinin başvurusuna yazılı olarak cevap verilecekse, on sayfaya kadar ücret alınmaz. On sayfanın üzerindeki her sayfa için 1 Türk Lirası işlem ücreti alınabilir. (2) Başvuruya cevabın CD, flash bellek gibi bir kayıt ortamında verilmesi halinde veri sorumlusu tarafından talep edilebilecek ücret kayıt ortamının maliyetini geçemez*.".
[256] Başvuru Esasları Tebliğ m. 6/5.
[257] Başvuru Esasları Tebliğ m. 4/2.
[258] Başvuru Esasları Tebliğ m. 4/2.
[259] Dülger, **a.g.e.**, s. 295.
[260] **A.e.**
[261] Başvuru Esasları Tebliğ m. 6/2; KVKK, **Hak ve Yükümlülükler**, s. 7.

veri sorumlusunca talebin gereği en kısa zamanda yerine getirilir ve ilgili kişiye bilgi verilmesi gerekir[262]. Veri sorumlusunun ilgili kişiye verdiği cevapta içermesi gereken hususlar Tebliğde şu şekilde belirtilmiştir[263]:

- *Veri sorumlusu veya temsilcisine ait bilgileri,*
- *Başvuru sahibinin; adı ve soyadını, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için T.C. kimlik numarasını, yabancılar için uyruğunu, pasaport numarasını veya varsa kimlik numarasını, tebligata esas yerleşim yeri veya iş yeri adresini, varsa bildirime esas elektronik posta adresini, telefon ve faks numarasını,*
- *Talep konusunu ve veri sorumlusunun başvuruya ilişkin açıklamalarını içermesi zorunludur*[264].

İlgili kişinin bilgi edinme hakkının sınırsız olmadığını belirtmek gerekir. Özel hayatın gizliliği, ticari sırlar, meslek sırları, fikri mülkiyet ve yazılımların korunması gibi başkalarının hakları da korunarak bilgi edinme hakkı ile denge sağlanmalıdır[265]. Ayrıca ilgili kişi tarafından veri sorumlusunda bir kere başvuru yapılmakla başvuru hakkının tükenmeyeceğini ve ilgili kişinin kişisel verilerinde hiçbir değişiklik olmasa bile bilgi edinilebileceğini belirtmek gerekir[266].

Başvurusunun reddedilmesi, verilen cevabın yetersiz bulunması veya süresinde başvuruya cevap verilmemesi hâllerinde Kanun; ilgili kişiye, veri sorumlusunun cevabını öğrendiği tarihten itibaren otuz ve herhâlde başvuru tarihinden itibaren altmış gün içinde Kurula şikâyette bulunma hakkı tanımıştır[267].

Kurul, şikâyet üzerine veya ihlal iddiasını öğrenmesi halinde resen görev alanına giren konularda yapacağı inceleme neticesinde bir ihlalin varlığını tespit etmesi halinde, hukuka aykırılıkların veri sorumlusu tarafından giderilmesine karar vererek, kararı ilgililere tebliğ eder[268]. Kurul tarafından verilen bu kararı, veri sorumlusu kendisine tebliğ tarihinden itibaren gecikmeksizin ve en geç otuz gün içinde

[262] Başvuru Esasları Tebliğ m. 6/6.
[263] Başvuru Esasları Tebliğ m. 6/4.
[264] Başvuru Esasları Tebliğ m. 6/4.
[265] Küzeci, **a.g.e.**, s. 223; Akgül, **a.g.e.**, s. 168.
[266] Akgül, **a.g.e.**, s.168.
[267] 6698 sayılı Kanun m. 14.
[268] 6698 sayılı Kanun m. 15/1,6; KVKK, **Hak ve Yükümlülükler**, s. 8.

yerine getirmelidir[269]. Kurul tarafından verilen kararı süresi içerisinde yerine getirmeyen veri sorumlusu hakkında 25.000 TL'den 1.000.000 TL'ye kadar idari para cezası verileceği öngörülmüştür[270].

2.4. Veri Sorumluları Siciline Kaydolma Yükümlülüğü

Kanunun 16. maddesi gereğince Kurul gözetiminde, Kişisel Veri Koruma Başkanlığı[271] tarafından, şeffaflık ilkesinin bir gereği olarak kamuya açık olarak tutulması gereken Veri Sorumluları Siciline, kişisel verileri işleyen gerçek kişi, özel ve kamu tüzel kişileri, veri işleme faaliyetine başlamadan önce kaydolmakla yükümlüdürler[272]. 1 Ocak 2018 yürürlüğe giren "*Veri Sorumluları Sicili Hakkındaki Yönetmelik*[273]" ile Kanunun 16. maddesinde belirtilen Veri Sorumluları Siciline ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir[274].

Öte yandan 95/46 sayılı Direktifin 18. Maddesinde belirtilen kayıt zorunluluğu GDPR ile kaldırılmış, bunun yerine önemli risk barındıran hallerde veri koruma etki değerlemesi denetimi yapılarak, yetkili denetim makamının ön görüşüne başvurulması gerekmektedir[275]. Sicile kayıt yükümlülüğü, işletmelerin üzerinde aşırı derecede idari ve mali yüke neden olduğu için Tüzük kapsamına alınmamıştır[276]. AB tarafından gerek duyulmayan bu yükümlülüğün ülkemizde olması her ne kadar kişisel verilerin korunmasına yönelik bilinç oluşması açısından olumlu görünse de uygulanabilirlik anlamında büyük sorunlarla karşılaşılması kuvvetle muhtemeldir[277].

---

[269] 6698 sayılı Kanun m. 15/5.
[270] 6698 sayılı Kanun m. 18/1-ç.
[271] Kişisel Koruma Başkanlığı bu çalışmada "Başkanlık" olarak anılacaktır.
[272] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 218; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 161; Dülger, **a.g.e.**, s. 262; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 367.
[273] 6698 sayılı Kanun m. 16; 30 Aralık 2019 tarihli, 30286 sayılı Veri Sorumluları Sicili Hakkındaki Yönetmelik (Bu çalışmada "VSSHY" olarak anılacaktır.), İlgili düzenleme tam metni için bkz.: (Çevrimiçi), http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171230-7.htm 04 Mayıs 2019.
[274] VSSHY m. 19; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 368.
[275] Develoğlu, **a.g.e.**, s. 110; Dülger, **a.g.e.**, s. 268; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 161.
[276] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 162.
[277] Dülger, **a.g.e.**, 268-269.

2.4.1. Veri Sorumluları Sicilinde Esas Alınan İlkeler

Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik'in 5. maddesinde sicilin oluşturulması, idaresi, gözetimi ve sicile erişim konularında belirleyici nitelikteki ilkeler belirtilmiştir[278].

2.4.1.1. Sicile Kayıt Yükümlülüğü

Gerek Kanunda gerekse de Yönetmelikte veri sorumlularının kişisel verileri işlemeye başlamadan önce Sicile kaydolmaları gerektiği belirtilmiştir[279]. Diğer deyişle veri sorumluları, Sicile kaydolduktan sonra ancak kişisel verileri işleyebilirler[280]. Buradan hareketle bu yükümlülüğün şekli bir hukuka uygunluk nedeni olduğu söylenebilir[281].

2.4.1.2. Türkiye'de Yerleşik Olmayan Veri Sorumluları Bakımından Veri Sorumlusu Temsilcisi Belirleme Yükümlülüğü

Veri sorumlusunun merkezinin Türkiye'de bulunmaması halinde, VSSHY m. 11/3'de belirtilen konularda[282] asgari temsile yetkili Türkiye'de yerleşik tüzel kişiyi veya T.C. vatandaşı gerçek kişiyi veri sorumlusu temsilcisi olarak ataması gerekmektedir[283].

---

[278] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 162.
[279] 6698 sayılı Kanun m. 16/2; VSSHY m. 5/-a, m. 8/1; Sicile kayıt yükümlülüğünün istisnaları için bkz. çalışmamızın ikinci bölümündeki "2.4.3. Veri Sorumluları Siciline Kayıt Zorunluluğunun İstisnaları'' başlıklı bölümü.
[280] Dülger, **a.g.e.**, s. 265; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 162; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 219.
[281] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 162.
[282] VSSHY m. 11/3: "*Veri sorumlusu temsilcisi atama kararı, asgari olarak aşağıda belirtilen hususları kapsayacak şekilde düzenlenir: a) Kurum tarafından yapılan tebligat veya yazışmaları veri sorumlusu adına tebellüğ veya kabul etme, b) Kurum tarafından veri sorumlusuna yöneltilen talepleri veri sorumlusuna iletme, veri sorumlusundan gelecek cevabı Kuruma iletme, c) Kurul tarafından başkaca bir esasın belirlenmemiş olması halinde; ilgili kişilerin Kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca veri sorumlusuna yönelteceği başvuruları veri sorumlusu adına alma ve veri sorumlusuna iletme, ç) Kurul tarafından başkaca bir esasın belirlenmemiş olması halinde; ilgili kişilere Kanunun 13 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca veri sorumlusunun cevabını iletme, d) Veri sorumlusu adına Sicile ilişkin iş ve işlemleri yapma.".*
[283] VSSHY m. 5/1-b, m. 4/1-p; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 163; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 219; Dülger, **a.g.e.**, s. 264.

2.4.1.3. Türkiye'de Yerleşik Tüzel Kişi Sıfatıyla Veri İşleyen Veri Sorumlularının İrtibat Kişisi Atama Yükümlülüğü

Yönetmelikte irtibat kişisi "*Türkiye'de yerleşik olan tüzel kişiler ile Türkiye'de yerleşik olmayan tüzel kişi veri sorumlusu temsilcisinin Kanun ve bu Kanuna dayalı olarak çıkarılacak ikincil düzenlemeler kapsamındaki yükümlülükleriyle ilgili olarak, Kurum ile kurulacak iletişim için veri sorumlusu tarafından Sicile kayıt esnasında bildirilen gerçek kişi*" olarak tanımlanmıştır[284]. Türkiye'de yerleşik olan tüzel kişi sıfatıyla veri işleyen veri sorumlularının Sicile kayıt sırasında irtibat kişisi bilgilerini Sicile işlemeleri gerekmektedir[285]. Türkiye'de yerleşik olmayan veri sorumluları temsilcileri irtibat kişisini Sicile bildirmekle yükümlüdür[286]. İrtibat kişisi, veri sorumlusunu temsile yetkili olmayıp sadece ilgili kişilerin veri sorumlusuna yönelteceği taleplerin cevaplandırılması konusunda iletişimi sağlayarak, veri sorumlusu ve ilgili kişiler arasındaki iletişimin hızlı ve etkin olmasını sağlar[287].

2.4.1.4. Kamuya Açıklık

Veri Sorumluları Sicilinin kamuya açık tutulmasındaki amaç; veri sorumlularının Kurul tarafından bilinebilir olması sağlayarak ve ilgili kişilerin hak ihlallerine karşı daha etkin mücadele etme imkânı vererek kişisel verilerin etkin bir şekilde korunmasını sağlamaktır[288]. Burada belirtilen kamuya açıklık, veri sorumluları tarafından Kurula sunulan her türlü bilgiyi değil, Kurul tarafından belirlenen bilgileri kamuya açıklanmasını ifade etmektedir[289].

---

[284] VSSHY m. 4/1-ç.
[285] VSSHY m. 11/4; Dülger, **a.g.e.**, s. 264; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 168.
[286] Dülger, **a.g.e.**, s. 264.
[287] VSSHY m. 11/4; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 168-169.
[288] Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"Veri Sorumluları Sicili"**, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/1ac84b2a-e12f-4dc8-a779-3fb166cb6756.pdf 04 Mayıs 2019, s. 1.
[289] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 163.

2.4.1.5. Kişisel Veri İşleme Envanteri Hazırlama Yükümlülüğü

Veri sorumlularının Sicile açıklayacakları bilgileri Kişisel Veri İşleme Envanterine uygun olarak hazırlanması gerekmektedir[290]. Kişisel Veri İşleme Envanteri VSSHY m. 4/1-h'de: "*Veri sorumlularının iş süreçlerine bağlı olarak gerçekleştirmekte oldukları kişisel veri işleme faaliyetlerini; kişisel veri işleme amaçları, veri kategorisi, aktarılan alıcı grubu ve veri konusu kişi grubuyla ilişkilendirerek oluşturdukları ve kişisel verilerin işlendikleri amaçlar için gerekli olan azami süreyi, yabancı ülkelere aktarımı öngörülen kişisel verileri ve veri güvenliğine ilişkin alınan tedbirleri açıklayarak detaylandırdıkları envanter*" şeklinde tanımlanmıştır. Kanunda yer almayan Kişisel Veri İşleme Envanteri oluşturulması yükümlülüğü, kişisel verilerin korunması için uygulamanın şekillenmesini sağlayacak önemli bir aşamadır[291]. Kurum tarafından veri sorumlularının envanter oluşturma yükümlülüğü yerine getirilmesinde yardımcı olacak Kişisel Veri İşleme Envanteri Hazırlama Rehberini hazırlanmıştır[292].

Kişisel Veri İşleme Envanteri oluşturma süreci kapsamında , veri sorumluları tarafından tüm kişisel veri işleme faaliyetinin değerlendirilmesi, incelenmesi, her faaliyetle ilgili işlenen kişisel verinin belirlenerek, bu verilerin hangi amaç ve hukuki dayanak ile işlendiği, aktarılıp aktarılmadığı, aktarılıyorsa kimlere aktarıldığı, yurt dışına aktarım yapılıp yapılmadığı, verisi işlenen ilgili kişinin kim olduğu, her bir kişisel verinin saklanma süresi, kişisel verilerin korunması için hangi teknik ve idari tedbirlerin alındığı bilgileri detaylı şekilde analiz edilerek ortaya bir tür rapor çıkarılmalıdır[293]. Yönetmelikte envanterde yer alması gerektiği belirtilen başlıklar asgari nitelikte olup, bunların genişletilmesi veya detaylandırılması mümkündür[294].

---

[290] VSSHY m. 5/1-ç.
[291] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 368.
[292] Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"Kişisel Veri İşleme Envanteri Hazırlama Rehberi"**, KVKK Yayınları, Ankara, Nisan 2019, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/224af10e-ff71-4cc9-9e18-c6c142f8da05.pdf, 04 Mayıs 2019, **(KVKK, Envanter Rehberi)**; Ayrıca ayrıntılı bilgi için bkz.: Dülger, **a.g.e.**, s. 394-403.
[293] KVKK, **Envanter Rehberi**, s. 5.
[294] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 164.

Burada verilerin ne kadar detaylandırılması gerektiği belirlenirken ölçülülük ilkesi gereği, verinin ilgili kişi için barındırdığı risk göz önüne alınarak bir değerlendirme yapılacaktır[295].

Veri sorumlularından sadece Sicile kayıtla yükümlü olanlar Kişisel Veri İşleme Envanteri hazırlamakla yükümlüdür[296]. Zaten Sicile açıklanan bilgiler[297] de envantere dayanmaktadır[298]. Veri sorumluları tarafından hazırlanan envanter sadece Sicile kayıt yapılırken kullanılmayıp; Kanunda düzenlenen veri sorumlularının aydınlatma yükümlülüğü, ilgili kişi başvurularının yanıtlanması ve ilgili kişiler tarafından açıklanacak açık rızanın kapsamının belirlenmesi gibi faaliyetlerde de kullanılacaktır[299]. Buradan hareketle kişisel veri envanterinde yer verilen bilgiler, kişisel verilerin işlenmesinin her safhasında veri sorumlusunun yükümlülüklerinin belirlenebilmesi ve faaliyetlerinin hukuka uygunluğunun denetlenebilmesi açısından temel başvuru kaynağı olacağından, Sicile kayıt yükümlülüğü olmayan veri sorumlularının da Kişisel Veri İşleme Envanteri hazırlaması faydalı olacaktır[300].

2.4.2. Kurula Sunulması Gereken Bilgiler

6698 sayılı Kanun m. 16'da ve VSSHY m. 9'da Sicile kayıt yükümlülüğü kapsamında Kişisel Verileri Koruma Kurumuna sunulması gereken bilgiler belirtilmiştir. Sicile kayıt olmakla yükümlü her bir veri sorumlusu yapacağı başvuruda, Kanunda ve Yönetmelikte belirtilen bu bilgileri hazırladıkları Kişisel Veri İşleme Envanteri doğrultusunda sunmakla yükümlüdür[301]. Veri sorumluları tarafından sicile kayıt yapılırken başvuruda bulunulması gereken bilgiler aşağıdaki gibidir:

---

[295] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 123-124.
[296] VSSHY, m. 5/1-ç.
[297] KVKK, **Envanter Rehberi**, s. 8, *"Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmeliğe göre envanterde asgari olarak; -Veri kategorisi, -Kişisel veri işleme amaçları ve hukuki sebebi, -Aktarılan alıcı / alıcı grupları, -Veri konusu kişi grupları, -Kişisel verilerin işlendikleri amaçlar için gerekli olan azami muhafaza edilme süresi -Yabancı ülkelere aktarımı öngörülen kişisel veriler, -Veri güvenliğine ilişkin alınan teknik ve idari tedbirler, yer alması gerekmektedir.*".
[298] VSSHY, m. 5/1-ç.
[299] VSSHY, m. 5/1-d; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 368; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 164.
[300] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 165.
[301] **A.e.**

- *Veri sorumlusu, varsa veri sorumlusu temsilcisi ve irtibat kişisine ait kimlik ve adres bilgilerine ilişkin Kurul tarafından belirlenecek başvuru formunda yer alan bilgiler*[302],
- *Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği*[303]: Burada belirtilen amaç hiçbir surette çok genel ve soyut nitelikte olmayacaktır[304]. Örnek olarak veri sorumlusunun sadece işletme konusunu veya faaliyet alanını belirtmesi mümkün değildir[305]. İşlenen kişisel verinin barındırdığı risk arttıkça, amaç açıklamasının detaylandırılması gerekecektir[306].
- *Veri konusu kişi grubu ve grupları ile bu kişilere ait veri kategorileri hakkındaki açıklamalar*[307],
- *Kişisel verilerin aktarılabileceği alıcı veya alıcı grupları*[308], *Yabancı ülkelere aktarımı öngörülen kişisel veriler*[309]: Buradaki amaç Kanun m. 8 ve 9'da belirtilen şartların sağlanıp sağlanmadığını denetlemek olup, bu doğrultuda belirtilen kişilere gelecekte veri aktarımı zorunlu değildir[310]. Bu bildirim yükümlülüğü açısından kişisel veri aktarım ihtimalinin olması yeterlidir[311].
- *Kanunun 12. maddesinde*[312] *öngörülen ve Kurul tarafından belirlenen kriterlere göre alınan tedbirler*[313],
- *Kişisel verilerin mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan azami muhafaza edilme süresi*[314]: Veri sorumlusunun kişisel verileri işleme amaçları için gerekli olan azami süre ile mevzuatta öngörülen sürenin farklı olması halinde; mevzuatta muhafaza edilme süresi öngörülmüşse bu süre,

---

[302] VSSHY m. 9/1-a; 6698 sayılı Kanun m. 16/3-a.
[303] VSSHY m. 9/1-b; 6698 sayılı Kanun m. 16/3-b.
[304] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 166
[305] **A.e.**
[306] **A.e.**
[307] VSSHY m. 9/1-c; 6698 sayılı Kanun m. 16/3-c.
[308] VSSHY m. 9/1-ç; 6698 sayılı Kanun m. 16/3-ç.
[309] VSSHY m. 9/1-d; 6698 sayılı Kanun m. 16/3-d.
[310] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 166.
[311] **A.e.**, s. 166-167.
[312] 6698 sayılı Kanun m. 12- "*(1) Veri sorumlusu; a) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek, b) Kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek, c) Kişisel verilerin muhafazasını sağlamak, amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır.*".
[313] VSSHY m. 9/1-e; 6698 sayılı Kanun m. 16/3-e.
[314] VSSHY m. 9/1-f; 6698 sayılı Kanun m. 16/3-f.

yoksa bunlardan en uzun süre esas alınarak Sicile bildirim yapılır[315]. Yönetmelikte kişisel verilerin işlendikleri amaç için gerekli olan azami muhafaza süresi belirlenirken dikkate alınacak kriterler şu şekildedir:

"a) İlgili veri kategorisinin işlenme amacı kapsamında veri sorumlusunun faaliyet gösterdiği sektörde genel teamül gereği kabul edilen süre,

b) İlgili veri kategorisinde yer alan kişisel verinin işlenmesini gerekli kılan ve ilgili kişiyle tesis edilen hukuki ilişkinin devam edeceği süre,

c) İlgili veri kategorisinin işlenme amacına bağlı olarak veri sorumlusunun elde edeceği meşru menfaatin hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olarak geçerli olacağı süre,

ç) İlgili veri kategorisinin işlenme amacına bağlı olarak saklanmasının yaratacağı risk, maliyet ve sorumlulukların hukuken devam edeceği süre,

d) Belirlenecek azami sürenin ilgili veri kategorisinin doğru ve gerektiğinde güncel tutulmasına elverişli olup olmadığı,

e) Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğü gereği ilgili veri kategorisinde yer alan kişisel verileri saklamak zorunda olduğu süre,

f) Veri sorumlusu tarafından, ilgili veri kategorisinde yer alan kişisel veriye bağlı bir hakkın ileri sürülmesi için belirlenen zamanaşımı süresi[316]."

Veri sorumlularının kişisel verileri azami süreyi aşacak şekilde elinde tutmamalıdır. Dolayısıyla veri sorumluları, kişisel verileri işledikleri amaç için gerekli olan sürenin belirlenmesi, bu sürelerin envanterde belirtilen bilgilerle uyumlu olması, belirtilen azami sürelerin aşılıp aşılmadığının kontrolü ve azami muhafaza süresinin dolması halinde verilerin silinmesi gerektiği bilincini oluşturabilmek için kişisel veri saklama ve imha politikasının hazırlanarak, bu politikanın uygulanması gerekmektedir[317].

[315] VSSHY m. 9/4.
[316] VSSHY m. 9/4.
[317] VSSHY m. 9/5; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 369; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 168; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 222.

Veri sorumluları bakımından ne zaman sicile kayıt olunması gerektiğine gelecek olursak; Kurulca alınan ve 18.08.2018 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 2018/88 sayılı Karar kapsamında:

"*Yıllık çalışan sayısı 50'den çok veya yıllık mali bilanço toplamı 25 milyon TL'den çok olan veri sorumluları ile yurtdışında yerleşik tüm veri sorumluları 01.10.2018- 30.06.2020*[318]*,*

Yıllık çalışan sayısı 50'den az ve yıllık mali bilanço toplamı 25 milyon TL'den az olmakla birlikte ana faaliyet konusu özel nitelikli kişisel veri işleme olan veri sorumluları 01.01.2019- 30.09.2020[319]*,*

Kamu kurum ve kuruluşu veri sorumluları 01.04.2019- 31.12.2020[320]*,"* tarihleri arasında Sicile kayıt olmak zorundadırlar[321]. Veri sorumlusunun daha sonra kayıt yükümlüsü olması halinde, kayıt yükümlüsü olduğu tarihten itibaren başlamak üzere 30 günlük kayıt süresi vardır[322].

2.4.3. Veri Sorumluları Siciline Kayıt Zorunluluğunun İstisnaları

Kanunun 28. maddesinin 1. fıkrasında, Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı istisna haller[323]düzenlenmiştir. Dolayısıyla ilgili Kanun maddesinde belirtilen hallerde

---

[318] Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun "*VERBİS Kayıt Sürelerinin Uzatılması*" hakkında 03/09/2019 Tarih, 2019/265 Sayılı Kararı ile 30.09.2019 olan son kayıt süresi 31.12.2019 tarihine kadar uzatılmıştır., (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5525/2019-265 3 Kasım 2019 3 Kasım 2019 Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun " *Veri Sorumluları Siciline Kayıt Tarihlerinin Düzenlenmesi*" Konulu, 27.12.2019 Tarih, 2019/387 Sayılı Kararı ile 31.12.2019 olan son kayıt süresi 30.06.2020 tarihine kadar uzatılmıştır, https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6631/Veri-Sorumlulari-Siciline-Kayit-Yukumlulugune-Iliskin-Kurulca-Belirlenen-Tarihler-Hakkinda-2019-387-Sayili-Kurul-Karar-Ozeti 28 Aralık 2019

[319] Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun " *Veri Sorumluları Siciline Kayıt Tarihlerinin Düzenlenmesi*" Konulu, 27.12.2019 Tarih, 2019/387 Sayılı Kararı ile 31.03.2020 olan son kayıt süresi 30.09.2020 tarihine kadar uzatılmıştır.

[320] Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun " *Veri Sorumluları Siciline Kayıt Tarihlerinin Düzenlenmesi*" Konulu, 27.12.2019 Tarih, 2019/387 Sayılı Kararı ile 30.06.2020 olan son kayıt süresi 31.12.2020 tarihine kadar uzatılmıştır.

[321] Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"Sorularla Veri Sorumlusu Sicili Bilgi Sistemi"**, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/09c01e90-167b-435c-b200-ce25ef9c1020.pdf 09 Mayıs.2019, **(KVKK, VERBİS)**, s. 8.

[322] VSSHY m. 8/2; KVKK, **VERBİS**, s. 9.

[323] 6698 sayılı Kanun m. 28/1: "*Bu Kanun hükümleri aşağıdaki hâllerde uygulanmaz: a) Kişisel verilerin, üçüncü kişilere verilmemek ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklere uyulmak kaydıyla*

Veri Sorumluları Siciline kayıt yükümlülüğü de olmayacaktır. Kanunun 28. maddesinin 2. fıkrasında ise; Kanunun amacına, temel ilkelerine uygun ve orantılı olmak şartı ile belirtilen hallerde[324] Veri Sorumluları Siciline kayıt yükümlülüğünü düzenleyen 16. maddenin uygulanmayacağı belirtilmiştir[325].

Ayrıca Kanunda, işlenen kişisel verinin niteliği, sayısı, işlendiği faaliyet alanı, muhafaza edilmesi süresi, veri konusu kişi grubu veya veri kategorileri, veri işlemenin kanundan kaynaklanması veya üçüncü kişilere aktarılma durumu gibi belirlenecek objektif ölçütler dikkate alınarak, Kurul tarafından da Veri Sorumluları Siciline kayıt yükümlülüğüne istisna getirilebilir[326]. Kurul tarafından istisna getirilen hallere bakacak olursak:

- *Herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla yalnızca otomatik olmayan yollarla kişisel veri işleyenler,*
- *18/01/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu uyarınca faaliyet gösteren noterler,*
- *04/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu'na göre kurulmuş derneklerden, 20/02/2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'na göre kurulmuş vakıflardan ve 18/10/2012 tarihli 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununa göre kurulmuş sendikalardan yalnızca ilgili mevzuat ve*

---

gerçek kişiler tarafından tamamen kendisiyle veya aynı konutta yaşayan aile fertleriyle ilgili faaliyetler kapsamında işlenmesi. b) Kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hâle getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi. c) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi. ç) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi. d) Kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi.".

[324] 6698 sayılı Kanun m. 28/2: "*a) Kişisel veri işlemenin suç işlenmesinin önlenmesi veya suç soruşturması için gerekli olması. b) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş kişisel verilerin işlenmesi. c) Kişisel veri işlemenin kanunun verdiği yetkiye dayanılarak görevli ve yetkili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca, denetleme veya düzenleme görevlerinin yürütülmesi ile disiplin soruşturma veya kovuşturması için gerekli olması. ç) Kişisel veri işlemenin bütçe, vergi ve mali konulara ilişkin olarak Devletin ekonomik ve mali çıkarlarının korunması için gerekli olması."*.

[325] 6698 sayılı Kanun m. 28/2.

[326] 6698 sayılı Kanun m.16/2; VSSHY m. 16/1; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.369; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 170; Dülger, **a.g.e.**, s. 274.

amaçlarına uygun, faaliyet alanlarıyla sınırlı ve sadece kendi çalışanlarına, üyelerine, mensuplarına ve bağışçılarına yönelik kişisel veri işleyenler,

- *22/04/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununa göre kurulmuş siyasi partiler,*
- *19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu uyarınca faaliyet gösteren avukatlar*[327].
- *1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu uyarınca faaliyet gösteren serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler*[328].
- *27/10/1999 tarihli 4458 sayılı Gümrük Kanunu uyarınca faaliyet gösteren gümrük müşavirleri ve yetkilendirilmiş gümrük müşavirleri*[329].
- *7.6.2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu uyarınca faaliyet gösteren arabulucular*[330].
- *Yıllık çalışan sayısı 50'den az ve yıllık mali bilanço toplamı 25 milyon TL'den az olan gerçek veya tüzel kişi veri sorumlularından ana faaliyet konusu özel nitelikli kişisel veri işleme olmayanlar*[331].

Kurul tarafından yukarıda Sicile kayıt olma yükümlülüğünden muaf tutulan veri sorumlularının Kanundan kaynaklanan diğer yükümlülüklerden de muaf olduğu gibi bir sonuç çıkarılmamalıdır[332]. Kurul tarafından istisna kapsamında belirtilen veri sorumluları, Kanunun 4. maddesinde sayılan genel ilkelere uymak ve aksi belirtilmedikçe veri sorumlularının diğer tüm yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır[333].

Belirtilen istisnalar dışındaki veri sorumlularının ifade edilen tarihlere kadar Sicile kayıt yaptırması ve bildirimde bulunması gerekmektedir. Bu yükümlülüğe

---

[327] Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 02/04/2018 Tarih ve 2018/32 Sayılı Kararı, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4233/2018-32 09 Mayıs.2019.
[328] Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 02/04/2018 Tarihli ve 2018/32 Sayılı Kararı.
[329] Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 28/06/2018 Tarih ve 2018/68 Sayılı Kararı, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5269/2018-68 09 Mayıs.2019.
[330] Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 05/07/2018 Tarihli ve 2018/75 Sayılı Kararı, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5270/2018-75 09 Mayıs.2019.
[331] Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 19/07/2018 Tarihli ve 2018/87 Sayılı Kararı, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5271/2018-87 09 Mayıs.2019.
[332] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 371.
[333] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 371.

aykırı hareket eden veri sorumluları hakkında 20.000 TL'den 1.000.000 TL'ye kadar idari para cezası verileceği öngörülmüştür[334].

2.5. Kurula Bildirim Yükümlülüğü

Veri sorumlusu tarafından işlenen kişisel verilerin kanuna aykırı olarak başkaları tarafından ele geçirilmesi durumunda, veri sorumlusu bu durumu en kısa sürede ilgilisine ve Kurula bildirmekle yükümlüdür[335]. Kurul gerekli gördüğü hallerde, söz konusu ihlali kendi internet sitesinden veya uygun göreceği başka bir yöntemle ilan edebilir[336]. Burada veri sorumlusunun sadece bildirim yükümlülüğü olup, ilgili ihlale ilişkin bildiri yayınlama yetkisi Kurula aittir[337]. Nitekim Kurul, ING Bank A.Ş bünyesinde gerçekleşen veri ihlaline ilişkin 01.03.2019 tarih ve 2019/43 sayılı Karar ile kamuoyu duyurusu yapmıştır[338]. Yine aynı şekilde Microsoft Corporation tarafından yapılan bir veri ihlali bildiriminin Kurul tarafından kamuoyuna duyurulmasına karar verilmiştir[339].

Bu yükümlülük ile ilgili kişiler ve Kurum bilgilendirilerek, ihlal sonucuna yönelik önlem almalarına imkân verilecek, zarar asgari düzeyde tutulabilecek ve ihlalin tekrar meydana gelmesi önlenebilecektir[340]. Bildirim yükümlüğü, veri sorumlusunun kusur ve özeninden bağımsızdır[341].

Tüzükte kişisel veri ihlali "*iletilen, saklanan veya işlenen kişisel verilerin kazara veya yasa dışı yollarla imha edilmesi, kaybı, değiştirilmesi, yetkisiz şekilde açıklanması veya bunlara erişime yol açan bir güvenlik ihlalidir.*[342] " şeklinde tanımlanmıştır. Tüzüğün 33. maddesi uyarınca, kişisel veri ihlali halinde, söz konusu

---

[334] 6698 sayılı Kanun m. 18/1-ç.
[335] 6698 sayılı Kanun m. 12/5; KVKK, **Hak ve Yükümlülükler**, s. 9.
[336] 6698 sayılı Kanun m. 12/5; KVKK, **Hak ve Yükümlülükler**, s. 9.
[337] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 152.
[338] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 01.03.2019 Tarih ve 2019/43 Sayılı Kararı, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5375/Kamuoyu-Duyurusu-Veri-Ihlali-Bildirimi-ING-Bank-A-S- 23 Mayıs 2019.
[339] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 10.05.2019 Tarih ve 2019/130 Sayılı Kararı, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5451/Kamuoyu-Duyurusu-Veri-Ihlali-Bildirimi-Microsoft-Corporation 23 Mayıs 2019.
[340] Küzeici, **a.g.e.**, s. 359; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 152-153.
[341] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 152-153.
[342] GDPR m. 4/12.

ihlalin ilgili kişilerin hakları ve özgürlükleri bakımından bir risk oluşturmaması haricinde, veri sorumlusunun gecikmeksizin ve mümkün olması halinde, ihlalden haberdar olduktan en geç 72 saat içerisinde denetim makamına bildirilmesi gerekir[343]. Denetim makamına yapılan bildirimde gecikme olması halinde, bildirim yapılırken gecikmenin nedenleri de belirtilmelidir[344]. Tüzük m. 33/3'te belirtilen denetim makamına yapılacak bildirimin içeriği mümkün olması halinde; ilgili kişi kategorileri ve yaklaşık sayısı ile ilgili kişisel veri kayıtlarının kategorileri ve yaklaşık sayıları dahil olmak üzere ihlalin mahiyeti, veri koruma görevlisi veya daha fazla bilgi edinilebilecek bir kişinin ismi ve irtibat bilgileri, veri ihlalinin olası sonuçları, veri ihlalinin olumsuz sonuçlarının azaltılmasına yönelik alınan tedbirler de dahil olmak üzere alınan ve alınması önerilen tedbirleri içermelidir[345]. İhlalin, ilgili kişilerin hak ve özgürlükleri bakımında yüksek risk içermesi durumunda, veri sorumlusu ihlali açık, anlaşılır bir dille ve Tüzük 33/3-b, c, d bentlerinde yer alan bilgi ve tedbirleri içeren bildirimi gecikmeden ilgili kişiye yapmalıdır[346]. Ancak veri sorumlusu tarafından, veri ihlalinin gerçekleşmesinden sonra, ilgili kişilerin hak ve özgürlüklerine yönelik risklerin doğmasını engelleyecek teknik ve organizasyonel tedbirler alınarak risklerin bertaraf edilmesi halinde Tüzük kapsamında bildirim yükümlülüğü doğmayacaktır[347].

Kanunda ihlalin ilgili kişiye ve Kurula en kısa sürede bildirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Kurul tarafından verilen bir kararda ilgili kişilere 17 ay, Kurula ise 10 ay sonra bildirim yapan veri sorumlusunun, bildirim yükümlüğü için öngörülen en kısa süreyi aştığına hükmetmiştir[348]. Ancak uygulamada Kanunda belirtilen "*en kısa süre*" ibaresinden ne anlaşılacağı ve sürenin ihlal anından mı, yoksa ihlalin öğrenilme anından mı başlayacağı konuları, Kurul tarafından verilen 24.01.2019 tarih ve 2019/10 sayılı Karara kadar net değildi[349]. Kurul verdiği kararda, Tüzüğün yukarıda belirtilen

[343] GDPR m. 33/1; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 108.
[344] GDPR m. 33/1; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 108.
[345] GDPR m. 33/3; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 109.
[346] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 109.
[347] GDPR m. 33/1; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 109.
[348] Kişisel Veri Koruma Kurulu, Karar Özetleri, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5411/Kisisel-Veri-Guvenligi-Ihlalinin-Gec-Bildirimi 23 Mayıs 2019.
[349] Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 24.01.2019 Tarih ve 2019/10 Sayılı Kararı ile; "*Kanunun 12 nci maddesinin (5) numaralı fıkrasının "İşlenen kişisel verilerin kanuni olmayan yollarla başkaları tarafından elde edilmesi hâlinde, veri sorumlusu bu durumu en kısa sürede ilgilisine ve Kurula bildirir…." hükmünde yer alan "en kısa sürede" ifadesinin 72 saat olarak yorumlanmasına ve bu*

ilgili hükümlerini esas alarak "*en kısa sürede*" ifadesinden, ihlalin veri sorumlusu tarafından öğrenilmesinden itibaren en geç 72 saat içinde Kurula bildirilmesi, veri sorumlularınca ihlalden etkilenen ilgili kişilerin belirlenmesinin ardından makul olan en kısa sürede ilgili kişiye bildirilmesi gerektiğini belirtmiştir[350]. Ayrıca verilen kararda Kurula yapılacak ihlal bildiriminde "*Kişisel Veri İhlal Formu'nun*[351]" kullanılacağı belirtilmiştir[352]. Kurul tarafından verilen 18.09.2019 tarih ve 2019/271 sayılı Kararda ise, ilgili kişiye yapılacak ihlal bidiriminin açık ve sade bir dille yapılmasına ve aşağıda belirtlen hususları içermesine karar verilmiştir:

- "*İhlalinin ne zaman gerçekleştiği,*
- *Kişisel veri kategorileri bazında (kişisel veri / özel nitelikli kişisel veri ayrımı yapılarak) hangi kişisel verilerin ihlalden etkilendiği,*
- *Kişisel veri ihlalinin olası sonuçları,*
- *Veri ihlalinin olumsuz etkilerinin azaltılması için alınan veya alınması önerilen tedbirler,*

---

kapsamda veri sorumlusunun bu durumu öğrendiği tarihten itibaren gecikmeksizin ve en geç 72 saat içinde Kurula bildirmesine, veri sorumlusunca söz konusu veri ihlalinden etkilenen kişilerin belirlenmesini müteakip ilgili kişilere de makul olan en kısa süre içerisinde, ilgili kişinin iletişim adresine ulaşılabiliyorsa doğrudan, ulaşılamıyorsa veri sorumlusunun kendi web sitesi üzerinden yayımlanması gibi uygun yöntemlerle bildirim yapılmasına, Veri sorumlusu tarafından Kurula haklı bir gerekçe ile 72 saat içinde bildirim yapılamaması halinde, yapılacak bildirimle birlikte gecikmenin nedenlerinin de Kurula açıklanmasına, Kurula yapılacak bildirimde aşağıda yer verilen "Kişisel Veri İhlal Bildirim Form"unun kullanılmasına, Formda yer alan bilgilerin aynı anda sağlanmasının mümkün olmadığı hallerde, bu bilgilerin gecikmeye mahal verilmeksizin aşamalı olarak sağlanmasına, Veri sorumlusu tarafından veri ihlallerine ilişkin bilgilerin, etkilerinin ve alınan önlemlerin kayıt altına alınması ve Kurulun incelemesine hazır halde bulundurulmasına, Veri işleyen nezdinde bulunan kişisel verilerin kanuni olmayan yollarla başkaları tarafından elde edilmesi halinde, veri işleyenin bu konuda herhangi bir gecikmeye yer vermeksizin veri sorumlusuna bildirimde bulunmasına, Veri ihlalinin yurtdışında yerleşik veri sorumlusu nezdinde yaşanması halinde, bu ihlalin sonuçlarının Türkiye'de yerleşik ilgili kişileri etkilemesi ve ilgili kişilerin sunulan ürün ve hizmetlerden Türkiye'de faydalanmaları durumunda, bu veri sorumlusu tarafından da aynı esaslar çerçevesinde Kurula bildirimde bulunulmasına, Veri ihlali gerçekleşmesi halinde veri sorumlusu tarafından kendi nezdinde kimlere raporlama yapılacağı, Kanun kapsamında yapılacak bildirimler ile veri ihlalinin olası sonuçlarının değerlendirilmesi hususunda, kendi nezdindeki sorumluluğun kimde olduğunun belirlenmesi gibi konuları içeren bir veri ihlali müdahale planı hazırlanarak belirli aralıklarla bu planın gözden geçirilmesine karar verilmiştir.", (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5362/Veri-Ihlali-Bildirimi# 23 Mayıs 2019; Dülger, **a.g.e.**, s. 240: Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 359, 257 No.lu dn.

[350]Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 24.01.2019 Tarih ve 2019/10 Sayılı Kararı.

[351] Kişisel Veri İhlal Formu, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/617f166c-24e1-42b5-a9cb-d756d6443af9.pdf 23 Mayıs 2019.

[352] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 24.01.2019 Tarih ve 2019/10 Sayılı Kararı.

- *İlgili kişilerin veri ihlali ile ilgili bilgi almalarını sağlayacak irtibat kişilerinin isim ve iletişim detayları ya da veri sorumlusunun web sayfasının tam adresi, çağrı merkezi vb. iletişim yolları*[353]".

Uygulamada yaşanan bir diğer sıkıntı ise ihlal durumunda ilgili kişiye ulaşmanın çoğu zaman mümkün olmamasıdır[354]. Öncelikle ilgili kişinin iletişim bilgileri mevcut, doğru ve güncelse doğrudan ilgili kişiye bildirim yapılmalı, ilgili kişiye ulaşılamıyorsa veri sorumlusunun kendi internet sitesi üzerinde ihlali yayımlaması yoluna gidilmelidir[355].

Kanun kapsamında bildirim yükümlülüğünün veri sorumlusuna ait olduğu net olmakla beraber, veri sorumlusu için veri işleyenin hakimiyetinde olan kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde elde edilmesi halinde ne olacağı ayrıca değerlendirilmelidir[356]. Kurul tarafından verilen 2019/10 sayılı Kararda veri işleyen nezdindeki verilerin hukuka aykırı olarak başkalarınca ihlal edilmesi halinde, bu durumu gecikmeksizin veri sorumlusuna bildirilmesi gerektiği belirtilmiştir[357]. Veri sorumlusu ile veri işleyen arasındaki sözleşmeye, sözleşme gereği veri işleyen nezdindeki verilerin ihlali durumunda veri sorumlusuna hemen bildirimde bulunulacağı, aksi halde cezai şarta dair hüküm koyulmasında fayda olacaktır[358].

Veri ihlaline yönelik Kurula ve ilgili kişiler bildirim yükümlüğü veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler kapsamında olduğundan ihlali halinde 15.000 TL'den 1.000.000 TL'ye kadar idari para cezası verilebileceği belirtilmiştir[359]. Kurul tarafından verilen "*Facebook nezdinde gerçekleşen veri ihlalinin değerlendirilmesi*" konulu 11.04.2019 tarih ve 2019/104 sayılı Kararda " *Söz konusu veri ihlalinin 19.09.2018 tarihinde tespit edilmesine rağmen Kuruma bildirim yapılmadığının ve 13.09.2018 - 25.09.2018 tarihleri arasında gerçekleşen veri ihlalinin ilgili kişilere*

[353] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 18.09.2019 Tarih ve 2019/271 Sayılı Kararı, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5547/2019-271 3 Ekim 2019.
[354] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 153.
[355] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 24.01.2019 Tarih ve 2019/10 Sayılı Kararı; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 153.
[356] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 153.
[357] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 24.01.2019 Tarih ve 2019/10 Sayılı Kararı.
[358] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 153.
[359] 6698 sayılı Kanun m. 18/1-b.

17.12.2018 tarihinde bildirilmeye başlandığının tespit edildiği, bu çerçevede Kanunun 12 inci maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan en kısa sürede bildirim yapılması gerektiği hükmüne aykırı hareket eden Şirket hakkında Kanunun 18 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca 550.000 TL oy birliğiyle idari para cezası uygulanmasına," karar verilmiştir[360].

[360] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 11.04.2019 Tarih, 2019/104 Sayılı, "*Facebook Nezdinde Gerçekleşen Veri İhlalinin Değerlendirilmesi*" Konulu Karar Özeti, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5450/2019-104, 23 Mayıs 2019.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERİ SORUMLUSUNUN YÜKÜMLÜLÜKLERİNİ İHLALİNDEN DOĞAN ÖZEL HUKUK SORUMLULUĞU

1. Kişisel Verilerin İşlenmesinde Hukuka Uygunluk Nedenleri

Hukuka uygunluk nedenleri, kanunda öngörülen ve hukuka aykırılığı bertaraf eden nedenlerdir[1]. Anayasa m. 20/3'te belirtildiği üzere, kişisel verilerin, ilgili kişinin açık rızasıyla veya kanunda öngörülen hallerde işlenebileceği belirtilerek, kişisel verilerin korunması hakkının temel bir hak niteliği taşıdığı ve bu hakkı sınırlandırmanın hangi hallerde mümkün olduğu düzenlenmiştir[2]. Genel hukuka uygunluk nedenleri ise TMK m. 24/2[3], TBK m. 63[4] ve 64[5]'te yer almaktadır. Kişisel verilerin işlenmesine özgü hukuka uygunluk nedenleri ise, 6698 sayılı Kanunun 5. ve 6. maddelerinde kişisel verilerin işlenme şartları başlığı altında düzenlenmiştir[6]. 6698

---

[1] Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 151; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 23. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2018, s. 626; Seda Kara Kılıçarslan, **Kişilik Hakkına Saldırıda Üstün Nitelikli Özel Ve Kamusal Yarar**, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015, s. 23-24; Ahmet M. Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 23. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2019, **(Kılıçoğlu, Borçlar)**, s. 373; Safa Reisoğlu, **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 23. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2012, s. 165; Haluk Tandoğan, **Türk Mesuliyet Hukuku, Akit Dışı ve Akdi Mes'uliyet**, Ankara, Ankara Hukuk Fakültesi Yayınları, No: 159, Ankara, 1961, **(Tandoğan, Mes'uliyet)**, s. 30; Özdemir, **a.g.e.**, s. 165; Hukuka uygunluk nedenlerinin, var olan bir hukuka aykırılığı sonradan mı yoksa başından itibaren mi ortadan kaldırdığı konusunda farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre hukuka uygunluk nedeni, mevcut olan hukuka aykırılığı sonradan ortadan kaldırır. Diğer bir görüş ise hukuka uygunluk nedeni, mevcut olan hukuka aykırılığı baştan itibaren ortadan kaldırdığı yönündedir. Kara Kılıçarslan, **a.g.e.**, s. 28; Kılıçoğlu, **Basın**, s. 145.

[2] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 73.

[3] TMK m. 24/2: "*Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.*".

[4] TBK m. 63: "*Kanunun verdiği yetkiye dayanan ve bu yetkinin sınırları içinde kalan bir fiil, zarara yol açsa bile, hukuka aykırı sayılmaz. Zarar görenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar, zarar verenin davranışının haklı savunma niteliği taşıması, yetkili kamu makamlarının müdahalesinin zamanında sağlanamayacak olması durumunda kişinin hakkını kendi gücüyle koruması veya zorunluluk hâllerinde de fiil, hukuka aykırı sayılmaz.*".

[5] TBK m. 64: "*Haklı savunmada bulunan, saldıranın şahsına veya mallarına verdiği zarardan sorumlu tutulamaz. Kendisini veya başkasını açık ya da yakın bir zarar tehlikesinden korumak için diğer bir kişinin mallarına zarar verenin, bu zararı giderim yükümlülüğünü hâkim hakkaniyete göre belirler. Hakkını kendi gücüyle koruma durumunda kalan kişi, durum ve koşullara göre o sırada kolluk gücünün yardımını zamanında sağlayamayacak ise ve hakkının kayba uğramasını ya da kullanılmasının önemli ölçüde zorlaşmasını önleyecek başka bir yol da yoksa, verdiği zarardan sorumlu tutulamaz.*".

[6] Şehriban İpek Aşıkoğlu, **Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri,** 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 117.

sayılı Kanunda belirtilen hukuka uygunluk nedenleri, TMK m. 24/2'deki düzenleme doğrultusundadır[7].

Kural olarak kişisel veriler, veri öznesinin açık rızası olmadan işlenemeyecektir[8]. Ancak 6698 sayılı Kanunda veri öznesinin açık rızasının alınmadan kişisel verilerinin işlenebileceği haller, "*a) Kanunlarda açıkça öngörülmesi, b) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması, c) Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması, ç) Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması, d) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması, e) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması, f) İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.*[9]" şeklinde düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere kişisel veriler yukarıda belirtilen şartlar haricinde işlenmesi halinde hukuka aykırılık ortaya çıkacaktır[10]. Tüzük m. 6/1[11] ve devamında hukuka uygunluk nedenleri düzenlenmiştir.

6698 sayılı Kanununda özel nitelikli kişisel verilerin, veri öznesinin açık rızası olmadan işlenmesinin yasak olduğu belirtilmiş, sağlık ve cinsel hayata ilişkin hassas verilerle diğer hassas kişisel veriler arasında bir ayrıma gidilmiştir[12]. Sağlığa ve cinsel

---

[7] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 51.
[8] 6698 sayılı Kanun m. 5/1.
[9] 6698 sayılı Kanun m. 5/2.
[10] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 73; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 51.
[11] GDPR m. 6/1: "*İşleme faaliyeti, ancak aşağıdaki hususlardan en az biri geçerli olduğunda ve olduğu ölçüde, hukuka uygundur: (a) Veri öznesinin bir ya da daha fazla sayıda spesifik amaca yönelik olarak kişisel verilerinin işlenmesine onay vermesi; (b) Veri öznesinin taraf olduğu bir sözleşmenin uygulanması veya bir sözleşme yapılmadan önce veri öznesinin talebiyle adımlar atılması için, işleme faaliyetinin gerekli olması; (c) Kontrolörün tabi olduğu bir yasal yükümlülüğe uygunluk sağlanması amacı ile işleme faaliyetinin gerekli olması; (d) Veri öznesinin veya başka bir gerçek kişinin hayati menfaatlerinin korunması amacı ile işleme faaliyetinin gerekli olması; (e) Kamu yararına gerçekleştirilen bir görevin yerine getirilmesi veya kontrolöre verilen resmi bir yetkinin uygulanması hususunda işleme faaliyetinin gerekli olması; (f) Özellikle veri öznesinin çocuk olması halinde veri öznesinin kişisel verilerin korunmasını gerektiren menfaatleri veya temel hakları ve özgürlüklerinin bir kontrolör veya üçüncü bir kişi tarafından gözetilen meşru menfaatlere ağır basması haricinde, söz konusu menfaatler doğrultusunda işleme faaliyetinin gerekli olması.".*
[12] 6698 sayılı Kanun m.6/2-3; Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 117.

hayata ilişkin hassas kişisel verilerin "*ancak kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından ilgilinin açık rızası aranmaksızın*" işlenebileceği belirtilirken, diğer hassas kişisel verilerin açık rıza dışında kanunda öngörülen hallerde de işlenebileceği belirtilmiştir[13].

Yukarıda belirtilen kişisel veri işleme şartları olarak da ifade edilen hukuka uygunluk nedenlerinin, 6698 sayılı Kanunun 4. maddesinde belirtilen temel ilkelerle birlikte değerlendirilmesi gerekip, bu ilkeler doğrultusunda işlenen kişisel veriler bakımından bahsedilen hukuka uygunluk nedenleri geçerli olacaktır[14].

6698 sayılı Kanunda hem genel nitelikli kişisel verilerde hem de özel nitelikli kişisel verilerde öncelikle veri öznesinin açık rızası aranmış, açık rıza olmayan hallerde ise diğer hukuka uygunluk nedenlerine yönlendirme yapılmıştır[15]. Kanunun sistematiğinde, kişisel verilerin işlenmesi veri öznesinin açık rızasına bağlanmış ve diğer belirtilen hukuka uygunluk nedenleri istisna olarak düzenlenmiştir[16]. Ancak açık rızayı diğer hukuka uygunluk nedenlerinden ayrı olarak değil, Tüzükte de benimsendiği gibi diğer belirtilen gerekçelere eşit olarak kabul etmek daha uygun olacaktır[17].

6698 sayılı Kanun kişisel verilerin işlenme hallerinden biri olan yurt içine ve yurtdışına aktarılma durumunda açık rızayı şart olarak aramıştır[18]. Açık rıza alınmadan

---

[13] 6698 sayılı Kanun m. 6/3.
[14] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 73.
[15] **A.e.**
[16] Nafiye Yücedağ, "Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri", **İÜHFM**, C. 75, S. 2, 2017, s. 765- 789, (Çevrimiçi), https://dergipark.org.tr/download/article-file/470647 15 Ağustos 2019, s. 773; Nurullah Tekin, "Kişisel Verilerin Korunması İle İlgili Türkiye'deki Kanun Tasarısının Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Doğrultusunda Değerlendirilmesi", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, S. 4, 2014, s. 222-262, (Çevrimiçi), https://dergipark.org.tr/download/article-file/155566 15 Ağustos 2019, s. 251.
[17] Yücedağ, **a.g.m.**, s. 773; N. Tekin, **a.g.m.**, s. 251; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 73. Kişisel Verilerin Korunması Kurumu (KVKK), **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Uygulanmasına Yönelik Soru Cevaplar**, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/6698%20SAYILI%20K%C4%B0%C5%9E%C4%B0SEL%20VER%C4%B0LER%C4%B0N%20KORUNMASI%20KANUNUNUN%20UYGULANMASINA%20Y%C3%96NEL%C4%B0K%20SORU%20VE%20CEVAPLAR.pdf 15 Ağustos 2019, s. 21.
[18] 6698 sayılı Kanun m. 8/1-9/1; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 205; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 52.

kişisel verilerin aktarılması halinde ise 6698 sayılı Kanun m. 5 ve 6'ya atıf yapılmıştır[19].

1.1. İlgili Kişinin Açık Rızası

1.1.1. Açık Rıza Kavramı ve Unsurları

Geleneksel ve kesin bir hukuka uygunluk nedeni olan rızanın, aynı zamanda kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini ortadan kaldıran bir işlevi de bulunmaktadır[20]. 6698 sayılı Kanunda belirtildiği üzere "*açık rıza*", gerek genel gerekse de özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde temel hukuka uygunluk nedenidir[21]. Veri öznesi "*açık rıza*" şartı vasıtasıyla kişisel verileri üzerinde denetim sağlayabilecek ve bilgilerinin geleceğini belirleyebilecektir[22].

Kanunda açık rıza "*belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza*" olarak tanımlanmıştır[23]. Kanun gerekçesinde açık rızanın tanımı 95/46 sayılı Direktif doğrultusunda yapıldığı belirtilmiştir[24]. Gerekçede açık rıza "*kişinin kendisiyle ilgili veri işlenmesine, özgürce, konuyla ilgili yeterli bilgi sahibi olarak, tereddüde yer bırakmayacak açıklıkta ve sadece o işlemle sınırlı olarak verdiği onay beyanı*" şeklinde ifade edilmiştir[25]. Tüzükte ise ilgili kişinin rızası "*veri öznesinin bir beyan yoluyla ya da açık bir onay eylemiyle kendisine ait kişisel verilerin işlenmesine onay verdiğini gösteren özgür bir şekilde verilmiş spesifik, bilinçli ve açık göstergesi*" olarak ifade edilmiştir[26].

---

[19] 6698 sayılı Kanun m. 8/2-9/2; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 205; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 52.
[20] Özdemir, **a.g.e.**, s. 166.
[21] Taştan, **a.g.e.**, s. 157; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 73-74.
[22] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 231
[23] 6698 sayılı Kanun m. 3/1-a.
[24] TBMM Komisyon Raporu, **a.g.e.**, s.7; 95/46 sayılı Direktif m. 2-h'de veri öznesinin rızası "*kendisine dair kişisel verilerin işlenmesi için veri öznesinin kabulüne işaret eden, özgürce ve bilgilendirilme yapıldıktan sonra alınan rıza*" olarak ifade edilmiştir. Direktifte genel nitelikteki kişisel verilerin işlenebilmesi için rıza aranırken, özel nitelikteki kişisel verilerin işlenmesinde açık rıza aranmıştır. Kanun ve tüzükte ise böyle bir ayrıma gidilmemiş her türlü kişisel verinin işlenebilmesi için ilgili kişinin açık rızası aranmıştır. 95/46 sayılı Direktif Par. 30, 33; Dülger, **a.g.e.**, s. 22-23.
[25] TBMM Komisyon Raporu, **a.g.e.**, s. 7; Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 39.
[26] GDPR m. 4/11.

Kişisel verilerin işlenmesini mümkün kılan hukuka uygunluk nedenlerinden olan açık rızanın geçerli olabilmesi için; belirli bir konuya özgü olma, bilgilendirmeye dayalı olma ve özgür irade ile açıklanmış olma unsurlarının bulunması gereklidir[27].

1.1.1.1. Belirli Bir Konuya İlişkin Olma

Veri sorumlusu tarafından, ilgili kişiden alınan açık rızanın geçerli olabilmesi için belirli bir konuya özgü ve sadece o konu ile sınırlı olması gerekmektedir[28]. Verilen rızanın belirli bir konuya özgülenmiş sayılabilmesi için rıza gösterilen işleme faaliyetinin konusu açıkça tanımlanmalı ve işleme faaliyeti sadece rıza alınan konuyla sınırlı olacak şekilde yapılmalıdır[29]. Dolayısıyla alınan açık rıza, tam olarak sınırları çizilmemiş, hangi konuları barındırdığı belli olmayacak şekilde genel nitelikte olmamalıdır[30]. Örnek olarak, "*kişisel verilerimin işlenmesini onaylıyorum*" şeklindeki sınırları belli olmayan ve genel nitelikte olan rıza, geçerli bir rıza olarak değerlendirilmeyecek ve geçerli bir açık rıza olmadığından veri işleme faaliyeti hukuka aykırı olacaktır[31]. Veri işleme amacının ilgili kişinin rızasının alınmasından sonra değişmesi halinde, konu da değişeceği için, yeni amaç ve konuya yönelik yeni bir açık rıza alınması gerekmektedir[32].

1.1.1.2. Bilgilendirmeye Dayalı Olma

Açık rızanın geçerli olabilmesi için, ilgili kişinin neye rıza gösterdiğini bilmesi gerekir[33]. Dolayısıyla veri sorumlusunca, ilgili kişiye hangi verilerinin ne amaçla ne

---

[27] 6698 sayılı Kanun m. 3/1-a; Nevzat Ali Anı, **"Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Açık Rıza",** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018, s. 130; KVKK, **Uygulama Rehberi**, s. 48; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 74; Dülger, **a.g.e.**, s. 24-25.

[28] KVKK, **Uygulama Rehberi**, s. 48; Dülger, **a.g.e.**, s. 24; Article 29 Data Protection Working Party, **"Working Document On The Processing Of Personal Data Relating To Health In Electronic Health Records (EHR)"**, Şubat 2017, (Çevrimiçi). https://www.dataprotection.ro/servlet/ViewDocument?id=228 06 Haziran 2019, **(Article 29 Data Protection Working Party, EHR),** s. 9.

[29] Article 29 Data Protection Working Party, **EHR**, s. 9; Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"Açık Rıza", (**Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/66b2e9c4-223a-4230-b745-568f096fd7de.pdf 06 Haziran 2019, s. 4; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 234; Anı, **a.g.e.**, s. 131; Dülger, **a.g.e.**, s.24.

[30] KVKK, **Açık Rıza,** s. 4; Dülger, **a.g.e.**, s. 24; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 53; Taştan, **a.g.e.**, s. 158;

[31] KVKK, **Açık Rıza,** s. 4, Dülger, **a.g.e.**, s. 24; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 53; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 234.

[32] KVKK, **Açık Rıza,** s. 4, Dülger, **a.g.e.**, s. 24

[33] KVKK, **Açık Rıza,** s. 5; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 57; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s.136.

kadar süre boyunca işleneceği gibi konuların yanında rızanın sonuçları hakkında da bilgi verilmesi gerekmektedir[34].

Bilgilendirme açık rızanın bir unsuru olmakla birlikte, aynı zamanda veri sorumlusunun da yükümlülüklerindendir [35] . Belirtmek gerekir ki; aydınlatma yükümlülüğü kapsamında yapılan bilgilendirme, açık rızanın bir unsurudur. Bilgilendirme yükümlülüğü, diğer veri işleme şartlarında da gerekliyken[36], açık rıza bilgilendirmeyi de kapsayan bir veri işleme şartıdır. Dolayısıyla veri sorumlusunca bilgilendirme yapılması ve açık rıza alınması yükümlülüğü ayrı ayrı yerine getirilmelidir[37].

Geçerli bir bilgilendirmenin açık ve anlaşılır olması, yani sıradan bir kullanıcının anlayabileceği düzeyde olması gerekmektedir [38] . Diğer bir gereklilik ise bilgilendirmenin erişilebilir ve görülebilir olmasıdır[39]. Son olarak bilgilendirmenin, açık rıza alınmasından ve doğal olarak veri işleme faaliyetinden önce yapılması gereklidir[40].

---

[34] Taştan, **a.g.e.**, s. 158; KVKK, **Açık Rıza,** s. 5; Dülger, **a.g.e.**, s. 25.
[35] Aydınlatma yükümlülüğü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Çalışmamızın ikinci bölümündeki ‘‘2.1. Aydınlatma Yükümülüğü” başlıklı bölümü.
[36] Aydınlatma Tebliğ m. 5/1-a.
[37] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 122; Aydınlatma Tebliğ m. 5/1-f.
[38] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 235; Dülger, **a.g.e.**, s. 25; Taştan; **a.g.e.**, s.159; KVKK, **Açık Rıza,** s. 5; Article 29 Data Protection Working Party, **“Opinion 15/2011 on the Definition of Consent”**, 2011, 01197/11/EN, (Çevrimiçi), https://www.pdpjournals.com/docs/88081.pdf 06 Haziran 2019, **(Article 29 Data Protection Working Party, Consent),** s. 19.
[39] Article 29 Data Protection Working Party, **Consent**, s. 19; Görünürlüğe ilişkin olarak, veri sorumlusunca yazılı bilgilendirme yapılması halinde ilgili kişinin okumakta güçlük çekeceği derecede küçük puntolar veya yazı fontları kullanılmamalıdır., KVKK, **Açık Rıza,** s. 5; Taştan, **a.g.e.**, s. 161. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin bilgilendirme metinlerinin, Tüketicinin Korunması Kanununda yer alan on iki punto şartını sağlaması gerekmektedir. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun m. 4/1: “*Bu Kanunda yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmeler ile bilgilendirmeler en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenir ve bunların bir nüshası kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilir. Sözleşmede bulunması gereken şartlardan bir veya birkaçının bulunmaması durumunda, eksiklik sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Bu eksiklik sözleşmeyi düzenleyen tarafından derhâl giderilir.*”, (Çevrimiçi), http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6502.pdf, 08 Haziran 2019; Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 120.
[40] KVKK, **Açık Rıza,** s. 5; Dülger, **a.g.e.**, s. 25; Ayözger Öngün, a.g.e. s. 137; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 77; Article 29 Data Protection Working Party, **Consent**, s. 30, Room**, Data Protection**, s. 123.

1.1.1.3. Özgür İradeyle Açıklanmış Olma

İlgili kişinin açık rızasının geçerli olabilmesi için son unsur, özgür iradeyle verilmiş olmasıdır. Dolayısıyla kişinin iradesini sakatlayan cebir, tehdit, hata ve hile gibi fiillerin varlığı halinde özgür bir iradeden bahsedilemeyeceği gibi, geçerli bir rızadan da bahsedilemez[41]. Tam anlamıyla özgür iradeden bahsedebilmek için ilgili kişiye gerçek bir seçim hakkı tanınmalı; kişinin seçimi rıza vermeme yönünde olması halinde kişi olumsuz sonuçlara maruz bırakılmamalıdır[42].

Rızanın özgür iradeye dayanıp dayanmadığı, taraflar arasındaki ekonomik dengesizlik veya taraflardan birinin diğerine bağımlı olduğu haller bakımından ayrıca ele alınmalıdır[43]. İşçi işveren ilişkisine baktığımızda, taraflar arasında bir dengesizlik olduğu aşikardır[44]. Ancak belirtmek gerekir ki; Kanunda belirtilen diğer işleme şartlarının varlığı halinde işçinin rızasına gerek yoktur[45]. Diğer veri işleme şartlarının bulunmaması halinde, veri sorumlusu olan işveren, işçiye rıza göstermeme hakkı tanımalı ve bundan dolayı olumsuz sonuçlarla karşılaşmayacağını garanti altına almalıdır[46]. Diğer bir durum ise, açık rızanın bir ürünün veya hizmetin sunulması şartına bağlanmasıdır[47]. Olması gereken, veri sorumlusunun sadece sözleşmenin ifası, yani ürünün teslimi veya hizmetin sunulması için gerekli olan kişisel verileri işlemesidir. Zaten bu işleme faaliyeti diğer veri işleme şartları içinde olduğu için rızaya gerek yoktur. Ancak sözleşmenin ifası, ifa için gerekli olmayan birtakım verilerin işlenmesi şartına bağlı kılınması halinde kişinin özgür iradesi zedeleneceği gibi bağlantı yasağına da aykırı davranılmış olacaktır[48].

---

[41] KVKK, **Açık Rıza,** s. 5-6; Dülger, **a.g.e.**, s. 25; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 233; Article 29 Data Protection Working Party, **Consent**, s. 12.
[42] Taştan, **a.g.e.**, s. 160; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 80; Dülger, **a.g.e.**, s. 26.
[43] KVKK, **Açık Rıza,** s. 6; Dülger, **a.g.e.**, s. 26; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s.136; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 233.
[44] KVKK, **Açık Rıza,** s. 6; Dülger, **a.g.e.**, s. 26; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 82; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 233; Taştan, **a.g.e.**, s. 160.
[45] Dülger, **a.g.e.**, s. 26.
[46] KVKK, **Açık Rıza,** s. 6; Dülger, **a.g.e.**, s. 26.
[47] KVKK, **Açık Rıza,** s. 6; Dülger, **a.g.e.**, s. 27; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 136; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 81; Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 120; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 53.
[48] KVKK, **Açık Rıza,** s. 6; Dülger, **a.g.e.**, s. 27; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 136; Bağlantı yasağının gündeme gelmesi için veri sorumlusunun tekel konumunda olmasının gerekliliği konusunda farklı görüşler mevcuttur. Bir görüş veri sorumlusunun tekel konumunda olmadığı takdirde, söz konusu ürün

1.1.2. Açık Rızaya İlişkin Diğer Konular

1.1.2.1. Açık Rızanın Şekli

Açık rıza kanunda belirtilen unsurları taşıdığı sürece herhangi bir şekil şartına bağlanmamıştır[49]. Ancak sonradan ortaya çıkması muhtemel uyuşmazlıklara karşı, ispat yükü veri sorumlusunda olduğu için rızanın alınmasında kayıt edilebilir araçların kullanılması yararlı olacaktır[50]. Dolayısıyla açık rızanın sözlü, yazılı, elektronik ortam ve benzeri yöntemlerle alınması mümkündür[51].

Açık rıza metinlerinin açık, anlaşılır ve sade bir dilde olması gerekir[52]. Veri sorumlusu açık rızanın alındığı metin haricindeki başka bir ortam veya metne atıf yapmamalı, bahsetmesi gereken ne varsa rıza metninde yer vermelidir[53]. Bunların yanında ilgili kişi rıza verme yönündeki tercihini aktif ve şüpheye yer vermeyecek derecede açık olarak ortaya koymalıdır[54]. Dolayısıyla veri işleme faaliyetine gösterilecek örtülü rıza geçerli olmayacaktır[55]. Örnek olarak internet ortamında rıza alınmasına ilişkin kutucukların (checkbox) işaretlenmemiş olarak ilgili kişiye sunulması (opt-in) halinde, ilgili kişinin tercihi rıza verme yönündeyse işaretlemek

---

veya hizmetin başka birisinden temin edilmesi imkânı olduğu için ilgili kişinin özgür iradesinin zedelenmediğini savunurken, diğer görüş veri sorumlusunun tekel konumunda olup olmadığına bakmaksızın bağlantı yasağının gündeme geleceğini savunmaktadır., Çekin, **Kişisel Veri**, s. 81-82.

[49] KVKK, **100 Soru**, s. 28; Dülger, **a.g.e.**, s. 29; Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 119; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 79; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 235; İlgili kişinin sağlık verilerinin işlenebilmesi için alınacak açık rızanın yazılı şekilde olması gerekmektedir. Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Mahremiyetinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik, m. 5/9, (Çevrimiçi), http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/10/20161020-1.htm, 08 Haziran 2019; Taştan, **a.g.e.**, s. 164.

[50] KVKK, **100 Soru**, s. 28; Dülger, **a.g.e.**, s. 30; Aşıkoğlu, **a.g.e**., s. 119; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 79.

[51] KVKK, **100 Soru**, s. 28; Dülger, **a.g.e.**, s. 30; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 79; Taştan, **a.g.e.**, s. 164.

[52] KVKK, **100 Soru**, s. 28; Dülger, **a.g.e.**, s. 29; Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 119; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 135; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 53.

[53] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 120; Dülger, **a.g.e.**, s. 29.

[54] KVKK, **100 Soru**, s. 28; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 79; Özdemir, **a.g.e.**, s. 169; Taştan, **a.g.e.**, s. 161-162.

[55] Taştan, **a.g.e.**, s. 161; Özdemir, **a.g.e.**, s. 169; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 79; Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 40. Article 29 Data Protection Working Party, **Consent**, s. 12; Room**, Data Protection**, s. 123; Başalp, **Kişisel Veriler,** s. 44; 2016/679 sayılı Tüzükte de aynı hususa değinilmiştir. Bkz.: GDPR, Recital 32, Şüpheye yer bırakmayacak şekilde alınan örtülü rızanın geçerli olduğuna ilişkin görüşler de mevcuttur. Ancak gerek Tüzükte gerekse de Kanunda rızanın geçerliliği için aktif bir fiil arandığı için örtülü rızanın geçerli olmadığı kanaatindeyiz., Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 232.

suretiyle aktif bir eylemde bulunması gerekmektedir[56]. İşaretlenmiş olarak sunulan kutucuklar (opt-out) söz konusu olduğunda ise ilgili kişinin rızaya yönelik aktif bir eylemi olmadığından açık rıza koşulu geçekleşmeyecektir[57].

Veri sorumlusunca önceden matbu şekilde hazırlanmış ve ilgili kişiye seçenek hakkı tanımayan sözleşme veya eki vasıtasıyla alınan rızalar ise, genel işlem şartları çerçevesinde değerlendirilecek ve bu kapsamda denetime tabi tutulacaktır[58].

1.1.2.2. Açık Rızanın Geri Alınabilmesi

İlgili kişi, kişisel verilerinin geleceğini belirleme hakkı kapsamında, işleme için verdiği açık rızayı her zaman geri alabilecektir[59]. Bu durum 6698 sayılı Kanunda direkt olarak ifade edilmese de ilgili kişinin sahip olduğu kişisel verilerinin silinmesini ve düzeltilmesini isteme hakkı bir anlamda verilen rızanın nasıl geri alınacağı konusunda yol göstermektedir[60]. Tüzükte ise ilgili kişinin rızasını geri alabileceğine dair açık hüküm mevcuttur[61].

Rızanın geri alınması, buna ilişkin beyanın veri sorumlusuna ulaştığı andan itibaren olmak üzere ileriye etkili olarak sonuç doğuracaktır[62]. Dolayısıyla kişinin açık rızası kapsamında ve geri alma beyanından önceki faaliyetler bakımından hukuka aykırılık ortaya çıkmayacaktır[63]. Rızanın geri alınmasına ilişkin beyanın veri sorumlusuna ulaşmasından sonra yapılan işleme faaliyetleri ise hukuka aykırı olacaktır.

---

[56] Taştan, **a.g.e.**, s. 161; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 79; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 236; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 53.
[57] Taştan, **a.g.e.**, s.161; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 79; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.236.
[58] Taştan, **a.g.e.**, s.160; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 84; Başalp, **Kişisel Veriler**, s.40; Ayrıntılı bilgi için bkz., Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s.121.
[59] KVKK, **100 Soru**, s. 29; Cihan Avcı Braun, "Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza", **YÜHFD**, C.XV, No:1, 2018, s.13-33, (Çevrimiçi), http://law.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/yuhf_dergisi_v.14.pdf 14 Haziran 2019, s. 17; Dülger, **a.g.e.**, s. 28, Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s.137; Article 29 Data Protection Working Party, **Consent**, s. 32-33; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 85; ICO, **Guide,** s.102;
[60] KVKK, **100 Soru**, s. 29; Dülger, **a.g.e.**, s.29; Taştan, **a.g.e.**, s.165; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 84-85.
[61] GDPR m. 7/3;
[62] KVKK, **100 Soru**, s. 29; Dülger, **a.g.e.**, s.29.
[63] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s.137; Avcı Braun, **a.g.m.**, s.17; Dülger, **a.g.e.**, s. 28.

Diğer veri işleme şartlarının olduğu hallerde ilgili kişinin açık rızasını almaya gerek yoktur. Hatta bu durum dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir[64]. Kanunda belirtilen diğer veri işleme şartlarından herhangi birinin varlığına rağmen açık rıza alınması, ilgili kişide rızasını geri aldığı takdirde veri işleme faaliyetinin son bulacağı yanılgısını yaratacaktır[65]. Ancak bu durumda veri işleme kişinin rızasına bağlı olmadığı için rızanın geri alınması sonuç doğurmayacaktır. Son olarak rızayı geri alabilmenin, rızanın verilmesi kadar kolay olması gerekmektedir[66].

1.1.2.3. Rızada Bulunma Ehliyeti

Rıza, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu için, hak ve fiil ehliyetine sahip olan kişisel verileri işlenecek gerçek kişi rıza beyanında bulunabilir[67]. Ancak fiil ehliyetine sahip olmayan, sınırlı ehliyetsizler olarak kabul edilen ayırt etme gücüne sahip kısıtlı ve özellikle de çocukların durumunu ayrıca değerlendirmek gerekir[68].

Günümüzde internet kullanımı 18 yaşın altındaki kişilerde oldukça yaygındır. Belirtmek gerekir ki; özellikle "*ücretsiz*" olarak belirtilen birçok uygulama aslında karşılıksız değildir[69]. Ücretsiz olduğu belirtilen uygulamaların bedeli, kişinin verilerinin işlenmesidir. Bu kapsamda çocukların kişisel verilerinin ciddi anlamda tehdit altında olduğunu söylenebilir. Bu tehlikeye rağmen 6698 sayılı Kanunda çocukların kişisel verilerinin korunmasına ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır.

Tüzükte ise konuya ilişkin özel düzenleme getirilerek, bilgi toplumları hizmeti sunulurken, rıza ile çocuğun kişisel verilerinin işlenebilmesi için çocuğun en az 16 yaşında olması gerektiği ifade edilmiştir[70]. Eğer çocuk 16 yaşından küçükse, veri işleme faaliyetinin, ancak çocuğun yasal temsilcilerinin rızası ile, rıza verildiği ölçüde

[64] Dülger, **a.g.e.**, s. 28; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 88-89.
[65] Dülger, **a.g.e.**, s. 28; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 88-89.
[66] GDPR m. 7/3; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 89.
[67] Taştan, **a.g.e.**, s. 162-163; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 237; Özdemir, **a.g.e.**, s. 168.
[68] Taştan, **a.g.e.**, s. 163; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 237; Özdemir, **a.g.e.**, s. 168.
[69] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 86.
[70] GDPR m. 8/1; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 239-240; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 54;

gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir[71]. Uygulamada bir internet sitesini ele aldığımızda; veri sorumlusunun, kişisel verisi işlenen çocuğun yaşını belirleyip, yasal temsilcisinin iznine gerek olup olmadığını saptaması kolay değildir[72]. Bundan dolayı Tüzükte veri sorumlusunun güncel teknolojiyi dikkate alarak, rızanın çocuğun yasal temsilcisi tarafından verilip verilmediğini tespit etmek için makul çabayı göstermesi yeterli görülmüştür[73]. Tüzük ile üye devletlere, rıza verebilme yaşını 13'e kadar düşürme imkânı tanınmış, 13 yaşın altındaki çocuklarda ise her halükârda çocuğun yasal temsilcisinin rızası aranmıştır[74]. Ayrıca çocuğa önleyici ya da danışmanlık hizmetlerinin sunulması halinde yasal temsilcisinin rızasının alınmasına gerek olmadığı belirtilmiştir[75].

Çocukların kişisel verilerinin işlenmesi ile alakalı güncel bir ihlale bakacak olursak; ABD merkezli bir özdenetim grubu olan Çocukların Reklam İnceleme Birimi (Children's Advertising Review Unit-CARU), ABD Federal Ticaret Komisyonu'na (Federal Trade Comission-FTC) "TIKTok" olarak bilinen video sosyal paylaşım uygulamasının, 13 yaşın altındaki kullanıcılardan veri toplama politikalarıyla ilgili şikâyeti üzerine inceleme yapılmıştır. Bu inceleme neticesinde, TIKTok uygulamasının 13 yaş altındaki çocukların verilerini işlemeden önce ebeveynlerinin izinlerinin almayarak Çocukların Çevrimiçi Gizlilik Koruma Yasası'nı[76] (The Children's Online Privacy Protection Act -COPPA) ihlal etmesi nedeniyle FTC tarafından, verilmiş en büyük para cezalarından biri olan 5.700.000 Dolar para cezasına hükmedilmiştir[77].

---

[71] GDPR m. 8/1; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 240; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 54; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 86.
[72] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 239.
[73] GDPR m. 8/2; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 54; Çekin **a.g.e.**, s. 63.
[74] GDPR m. 8/1-2; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 240; Develioğlu, **a.g.e.**, s. 55; Çekin **a.g.e.**, s. 63.
[75] GDPR Recital 38; Küzeci **a.g.e.**, s. 240.
[76] The Children's Online Privacy Protection Act, (Çevrimiçi), http://euro.ecom.cmu.edu/program/law/08-732/Regulatory/coppa.pdf 11 Haziran 2019.
[77] Federal Trade Comission, Tarih: 27.02.2019, Saat: 14:00, Onay Numarası: 464703, (Çevrimiçi), https://www.ftc.gov/news-events/press-releases/2019/02/video-social-networking-app-musically-agrees-settle-ftc, 11 Haziran 2019.

1.2. Kanunlarda Açıkça Öngörülmesi

Veri işleme faaliyetini hukuka uygun hale getiren nedenlerden biri işlemenin kanunlarda açıkça öngörülmesidir[78]. Buradan hareketle kanunla kişisel verilerin işlenmesi için verilecek genel bir yetki, açıkça öngörülme unsurunu taşımadığı için hukuka uygunluk nedeni olarak sayılmayacaktır[79]. Kanun gerekçesinde kolluk tarafından yürütülen bir soruşturma nedeniyle, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun[80] 5. maddesi kapsamında şüphelilerin parmak izlerinin alınabileceği; 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu[81] kapsamında Adalet Bakanlığı'nın kişilerin ceza mahkûmiyetlerine ilişkin verileri işleyebileceği örnek olarak belirtilmiştir[82]. Ayrıca 4857 sayılı İş Kanunu m. 75'te belirtildiği üzere; işveren, işçi için düzenleyeceği özlük dosyası kapsamında, işçinin kimlik bilgilerini saklamak ve gereken yerlere aktarmak zorundadır. Görüldüğü üzere, işverenin işçinin kimlik bilgilerini özlük dosyası kapsamında işleme hali kanunda açıkça öngörülmüştür. Veri sorumlusu, kanunlarda açıkça öngörülen haller kapsamında veri işlerken; gereklilik ve ölçülülük ilkeleri doğrultusunda özen göstermelidir[83].

Kanunda açıkça öngörülme şartı ile, kişisel verilerin işlenme hallerinin sınırlı sayımla belirlenme imkânı ortadan kalkmıştır[84]. Bu hukuka uygunluk nedeni, gerek 95/46 sayılı Direktifte gerekse de Tüzükte düzenlenmemiştir[85]. Tüzükte farklı bir yaklaşım benimsenerek "*kamu yararına gerçekleştirilen bir görevin yerine getirilmesi veya veri sorumlusuna verilen resmi bir yetkinin uygulanması hususunda işleme faaliyetinin gerekli olması*" hali hukuka uygunluk nedeni olarak belirtilmiştir[86].

---

[78] 6698 sayılı Kanun m. 5/2-a; Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"Kişisel Veri işleme Şartları",** (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/8c90423f-97ea-4d81-a7c1-ace74295c2b8.pdf 11 Haziran 2019, **(KVKK, İşleme Şartları)**, s. 7.
[79] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.342.
[80] 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, (Çevrimiçi), http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2559.pdf 11 Haziran 2019.
[81] 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu, (Çevrimiçi), https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5352.pdf 11 Haziran 2019.
[82] 6698 sayılı Kanun m. 5 Gerekçesi.
[83] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s.124.
[84] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 343.
[85] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 343; Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s.122,124.
[86] GDPR m. 6/1-e; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.343.

1.3. Üstün Özel Yarar

TMK m. 24/2'de belirtildiği üzere, kişilik haklarına müdahale edilen kişiye karşı yapılan saldırı, üstün özel yarar bulunması durumunda hukuka aykırı olmayacaktır[87]. Kişilik haklarına yapılan müdahalenin ilgili kişinin lehine olması halinde üstün özel yarardan bahsedilebilecektir[88]. 6698 sayılı Kanun m. 5/2-b gereği "*Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin, kendisinin ya da başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması halinde*" ilgili kişinin kişisel verilerini işlenme faaliyeti hukuka aykırılık oluşturmayacaktır. Tüzükte de benzer şekilde ilgili kişinin veya üçüncü bir kişinin hayati çıkarlarının koruması için işleme faaliyetinin gerekli olması halinde, veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olacağı belirtilmiştir[89]. Kanunda belirtilen fiili imkânsızlık nedeniyle rızası alınamayacak halde olan veya rızası hukuken geçerli olmayan bir kişi olması ve kendisi ya da üçüncü bir kişinin hayatının veya beden bütünlüğünün korunması için elzem olması unsurlarının bir arada bulunması gerekmektedir[90]. Söz konusu hukuka uygunluk nedeninin uygulanabilmesi için ortada bir aciliyet bulunmalıdır[91].

Örnek olarak; kayıp olan ve haber alınamayan bir kişinin bulunması maksadıyla, kolluk kuvvetleri tarafından kayıp olan şahsa ait telefon, kredi kartı, bilgisayar veya diğer teknik bir araç vasıtasıyla, konumunun belirlenebilmesi için bu verilerin işlenmesi halinde hukuka aykırılık gündeme gelmeyecektir[92].

---

[87] TMK m.24/2; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s.262; Özdemir, **a.g.e.**, s. 176.
[88] Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku,** s. 225; Helvacı, **Koruyucu Davalar**, s. 126-127 Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s.262
[89] GDPR m.6/1-d; Develioğlu, **a.g.e.**, s.63.
[90] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.343.
[91] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s.126.
[92] KVKK, **İşleme Şartları**, s. 8; Kanun gerekçesinde verilen "*Kişinin şuurunun yerinde olmadığı veya akıl hastası olması sebebiyle rızasının geçerli olmadığı bir durumda, hayat veya beden bütünlüğünün korunması amacıyla, tıbbi müdahale yapılması sırasında, kişisel verileri işlenebilecektir. Bu bağlamda kan grubu, geçirilen hastalıklar ve ameliyatlar, kullanılan ilaçlar gibi veriler, ilgili sağlık sistemi üzerinden işlenebileceği*" örneğinin doğru bir örnek olmadığını belirtmekte fayda vardır. Burada bahsedilen veriler özel nitelikli kişisel verilerdir. Belirtilen hukuka uygunluk nedeni, özel nitelikli kişisel veriler için 6698 sayılı Kanunda geçerli sayılmamaktadır. 6698 sayılı Kanun m. 5 gerekçesi; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.343-344; Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s.125-126.

1.4. Sözleşmenin Kurulması veya Sözleşmenin İfasıyla İlgili İşleme

6698 sayılı Kanun m. 5/2-c "*Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması*" halinde ilgili kişilerin verilerinin işlenmesi hukuka uygun olacaktır. Tüzükte de benzer şekilde, veri öznesinin taraf olduğu sözleşmenin uygulanması amacıyla veya sözleşme henüz yapılmadan veri öznesinin talebi üzerine adımlar atılması için, işlemenin gerekli olması durumunda, söz konusu işleme faaliyetinin hukuka uygun olacağı ifade edilmiştir[93]. Veri sorumlusunun bu hukuka uygunluk nedeni kapsamında veri işleme faaliyeti yürütebilmesi için, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkesi doğrultusunda hareket etmesi gerekmektedir[94].

Düzenleme kapsamında hukuka uygun şekilde veri işleyebilmek için, işlemenin, sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya bağlantılı olmasının yanı sıra, sözleşmenin kurulması ve ifası için gerekli, hatta kaçınılmaz olması gerekmektedir[95]. Eğer ilgili kişinin verilerini işlemeden ya da daha az verisini işleyerek sözleşmenin kurulması veya ifası mümkünse, veri işleme faaliyeti gerekli olmayacaktır[96]. Düzenlemenin sözleşmenin ifa safhası ve sözleşmenin kurulması safhası olarak zaman bakımından iki uygulama vardır[97].

İlk olarak sözleşmenin kurulması aşamasında, veri sorumlusunun veri öznesinin kişisel verilerini işlemesine; banka ile yapılması planlanan kredi sözleşmesi öncesinde, kredi başvurusunda bulunan kişinin maaş bordrosunun, araç ve tapu kayıtlarının, kredibilite notunun, icra borcu olmadığına ilişkin belgenin edinilmesi örnek olarak verilebilir[98]. Yine, veri sorumlusu olan işverenin, iş görüşmesi

[93] GDPR m.6/1-b; Develioğlu, **a.g.e.**, s.60; Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s.82.
[94] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s.83; KVKK, **İşleme Şartları**, s. 9.
[95] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 93; Sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya bağlantılı olma ve gerekli olma kriterleri bir arada değerlendirildiğinde, bu kapsamda veri işlemenin bir gereklilikten ziyade bir nevi zorunluluk hali olduğunu söylemek mümkündür., Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 344, 183 No.lu dn.
[96] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 93.
[97] Taştan, **a.g.e.**, s.169; Develioğlu, **a.g.e.**, s.60
[98] 6698 sayılı Kanun m. 5 Gerekçesi; KVKK, **İşleme Şartları**, s. 9.

kapsamında adaya sorduğu sorular ve cevapları bu kapsamdadır[99]. Buradaki işleme faaliyetinin hukuka veya dürüstlük kuralına aykırı olması halinde, veri sorumlusunun culpa in contrahendo sorumluluğu da doğabilecektir[100].

Sözleşme konusu borcun ifa aşamasında ise, satış sözleşmesi gereği satıcının malı alıcıya teslim edebilmesi için, adres verilerini işlemesi hukuka uygun olacaktır.[101]. Ancak bu örnekte satıcının müşterisinin adres verisini, satın alınan malın teslimi için bir taşıma şirketine aktarması halinde bu düzenleme kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği konusunda farklı görüşler vardır. Bir görüşe göre, ilgili hükümde, sözleşmenin taraflarına ilişkin kişisel verilerin işlenebileceği belirtildiğinden, sözleşmeye taraf olmayan bir üçüncü kişinin bu kapsamda tarafların verilerini işlemesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir[102]. Dolayısıyla eğer taraflardan biri, kişisel verileri üçüncü kişilere aktaracaksa ilgili kişinin bu konuda açık rızasının alınması gerektiği ifade edilmiştir[103]. Diğer görüş ise, her ne kadar 6698 sayılı Kanunda açıkça sözleşmenin taraflarına ilişkin verilerin işleneceği belirtilse de Tüzükte yer alan düzenlemede bu konuda bir açıklık olmadığı belirtilmiş ve yalnızca sözleşmenin ifası ile sınırlı kalmak kaydıyla, düzenlemeden beklenen yararın karşılanması için, taraflara ait kişisel verilerin üçüncü kişilere aktarılabileceği belirtilmiştir[104].

Son olarak, üçüncü kişi yararına yapılan sözleşmelere baktığımızda, üçüncü kişinin kişisel verilerinin sözleşmenin ifası kapsamında işlenip işlenemeyeceği konusu tartışmalıdır[105]. Bu sözleşme türünde taraflardan biri, sözleşmenin tarafı olmayan üçüncü bir kişi yararına edimde bulunmayı taahhüt etmektedir[106]. Burada önem arz

---

[99] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 127-128.
[100] Selen Uncular, **İş İlişkisinde Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s.72-73.
[101] 6698 sayılı Kanun m. 5 Gerekçesi; KVKK, **İşleme Şartları**, s. 9.
[102] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 94.
[103] **A.e.**
[104] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 61; Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 127. Tüzükte veri sorumlusunun ifayı tek başına yapmayacağı hallerde veri aktarımının ve üçüncü kişi veri sorumlusunun veri işleme faaliyetlerinin hukuka uygun olması için madde metninde (GDPR m.6/1-b) veri sorumlusunun sözleşmeye taraf olması aranmamıştır., N. Tekin, **a.g.m.**, s. 233.
[105] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 102; Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 128.
[106] TBK m. 129; Kumru Kılıçoğlu Yılmaz, "Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme", s. 1759-1771, (Çevrimiçi), https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/372513 4 Kasım 2019, s. 1761,1768; Şener

eden husus; yararına sözleşme kurulan şahsın sözleşmenin tarafı olmamasıdır. Kanunun lafzına baktığımızda, açıkça işlenen verilerin sözleşmenin taraflarına ait olması gerektiği belirtilmiştir[107]. Bir görüş, bu kapsamda işlenen kişisel verilerin, işlenen verinin sözleşmenin taraflarına ait olması gerektiği ve bu nedenle üçüncü kişiden verilerinin işlenebilmesi için açık rıza alınması gerektiğini savunurken[108]; diğer görüş ise gerek eksik gerekse de tam üçüncü kişi yararına sözleşmelerde, bu kişinin verilerinin ilgili bent kapsamında işlenebileceğini ifade etmiştir[109]. Uygulamada üçüncü kişinin yararına yapılan sözleşmelerde, bu kişinin rızasını almak pek de mümkün görünmediğinden yalnızca sözleşmenin ifasıyla sınırlı kalmak kaydı ile düzenlemeden beklenen yararın karşılanması amacıyla üçüncü kişilere ait verilerin işlenebilmesi gerekir.

1.5. Veri Sorumlusunun Hukuki Yükümlülüğünü Yerine Getirmesinin Kişisel Veri İşlemeyi Zorunlu Kılması

6698 sayılı Kanun m.5/2-ç'de "*veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması*" halinde ilgili kişinin kişisel verileri işleme faaliyetinin hukuka uygun olacağı belirtilmiştir. Burada belirtilen hukuki yükümlülükten kasıt, yalnızca geniş anlamda kanun kapsamındaki yükümlülükler olup, sözleşmeden kaynaklanan yükümlülükler bent kapsamında değerlendirilmeyecektir[110]. Bir sermaye şirketini ele aldığınızda; TTK m. 18/1 gereği şirketin ticaret siciline kaydettirilmesi gerekmektedir. Tescil edilen hususların ilanı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi vasıtası ile yapıldığı için herkese açıktır. Dolayısıyla bu tescil ilanının içerdiği kişisel veriler, örneğin hissedarların ad, soyad ve adresleri veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğü kapsamında işlendiği için hukuka aykırılık oluşmayacaktır.

Akyol, **Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme**, Fakülterler Matbaası, İstnabul, 1976, s. 12; Yavuz Can Aslan, "**Üçüncü Şahıs Lehine Sözleşme**", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2016, s. 31, 34.

[107] 6698 sayılı Kanun m. 5/2-c.

[108] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 128.

[109] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 102.

[110] Geniş anlamda Kanunla ifade edilmek istenen, kanunların yanında, kanun hükmünde kararnameler, tüzükler, yönetmelikle ve kanun kapasmında yetkilendirilen bir kurumun talimatlarıdır. Taştan, **a.g.e.**, s. 170-171.

Tüzükte de veri sorumlusunun tabi olduğu bir yasal yükümlülüğü yerine getirmek adına, kişisel veri işlemesinin gerekli olması halinde söz konusu işleme faaliyetinin hukuka uygun olacağı belirtilmiştir[111]. Vergi, sosyal güvenlik veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama ve yolsuzlukla mücadeleye ilişkin mevzuat kapsamında kişisel verilerin işlenmesi örnek olarak verilebilir.[112] Tüzükte söz konusu hukuki yükümlülüğün AB hukuku veya veri sorumlusunun tabi olduğu üye devlet hukukundan kaynaklanabileceği belirtilmiştir[113]. Dolayısıyla veri sorumlusunun, Tüzük hükümleri kapsamında, üye olmayan bir devletin hukukundan kaynaklanan nedenlerle kişisel veri işleyemeyeceğini belirtmek gerekir.

Elbette veri sorumlusu bu kapsamda veri işlerken, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkesi ve diğer ilkeler doğrultusunda hareket etmelidir. Kurul tarafından verilen bir karara baktığımızda; mahkeme tarafından veri sorumlusundan ilgili kişiye ait birtakım kişisel veriler talep edilmesinin akabinde veri sorumlusunun gereğinden fazla kişisel veriyi dava dosyasına aktarma faaliyetini, Kanunun m. 4/1-ç bendinde yer alan "*işlendikleri, amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkesine*" aykırı bulmuş, m. 8/2-a bendinin atıfta bulunduğu m. 5/2-ç bendinde yer alan hukuki yükümlülüğün yerine getirilmesi için zorunlu olması kapsamında değerlendirilmeyerek idari yaptırım uygulanması yönünde karar vermiştir[114]. Söz konusu somut olayda veri sorumlusu olan banka, mahkeme tarafından talep edilmemiş aylara ilişkin kredi kartı ekstrelerini de dava dosyasına sunmuştur[115].

---

[111] GDPR m. 6/1-c.

[112] Başalp, **Kişisel Veriler**, s. 41; Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s.84;
KVKK, **İşleme Şartları**, s. 14; Article 29 Data Protection Working Party, **"Opinion 06/2014 on the Notion of Legitimate Interests of the Data Controller Under Article 7 of Directive 95/46/EC**", 9 Nisan 2014, (Çevrimiçi), https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_en.pdf 30 Mart 2019, **(Article 29 Data Protection Working Party, Legitimate Interests)**, s. 17,18.

[113] GDPR m. 6/3.

[114] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, Karar Özetleri, İşlenme Amacının Gerektirdiğinden Fazla Kişisel Veri İşlenmesi/Aktarılması (Veri Minimizasyonu İlkesine Aykırılık), (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5413/Islenme-Amacinin-Gerektirdiginden-Fazla-Kisisel-Veri-Islenmesi-Aktarilmasi-Veri-Minimizasyonu-Ilkesine-Aykirilik- 15 Haziran 2019.

[115] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 130.

1.6. Kişisel Verinin İlgili Kişinin Kendisi Tarafından Alenileştirilmesi

6698 sayılı Kanun m. 5/2-d'de ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilen diğer bir ifade ile kamuoyuna açıklanan kişisel verileri işlenme faaliyetinin hukuka uygun olacağı belirtilmiştir [116]. Bunun yanında ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilen kişisel verilerinin işlenmesi halinde, Kanunun amacına ve temel ilkelerine uygun ve orantılı olması şartıyla; aydınlatma yükümlülüğü ile Veri Sorumluları Siciline kayıt olma yükümlülüğünün uygulanmayacağı ve ilgili kişinin, zararının giderilmesini talep etme hakkı hariç olmak üzere ilgili kişinin Kanunun 11. maddesinde belirtilen hakları kullanamayacağı belirtilmiştir [117]. Tüzükte ise bu doğrultuda bir hukuka uygunluk nedeni düzenlenmemiştir[118].

Kanun gerekçesinde ve Kurum tarafından yayınlanan rehberde "*alenileştirme*" kavramının "*herkes tarafından bilinir kılma*" anlamında kullanıldığı belirtilmiştir[119]. Örneğin bir kişinin sadece takipçileri tarafından görüntülenebilen gizli Instagram hesabının profil resmi herkes tarafından görüntülenebilmektedir[120]. Ya da elindeki ürünü satmak isteyen biri kişi, ikinci el ürün satışı yapılan bir uygulamaya ilan vererek iletişim bilgilerini herkese açık şekilde paylaşabilmektedir[121]. Her iki durumda da kişisel veriler ilgili kişi tarafından alenileştirilmiştir. Ancak alenileştirilen bu kişisel verilerin sadece alenileştirilme amacı ile bağlantılı olacak şekilde sınırlı ve ölçülü işlenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla ikinci el ürün satışı yapılan uygulamada paylaşılan iletişim bilgilerinin sadece bu ürünün alımına yönelik kullanılması gerekip, pazarlama vb. gibi farklı amaçlarla kullanılması durumunda kanuna aykırılık meydana gelecektir[122].

---

[116] 6698 sayılı Kanun m. 5 Gerekçesi; KVKK, **İşleme Şartları**, s. 11.
[117] 6698 sayılı Kanun m. 28/2.
[118] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 59.
[119] 6698 sayılı Kanun m. 5 Gerekçesi; Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), **"6698 Sayılı Kanun'da Yer Alan Kurumsal Terimler"**, **(**Çevrimiçi), https://kvkk.gov.tr/yayinlar/6698%20SAYILI%20KANUN%E2%80%99DA%20YER%20ALAN%20KURUMSAL%20TER%C4%B0MLER.pdf 15 Haziran 2019, s. 9.
[120] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 345.
[121] KVKK, **İşleme Şartları**, s. 11.
[122] **A.e.**

Kanun alenileştirmenin bizzat ilgili kişi tarafından yapılmasını aramıştır. Örnek olarak, bir üniversitenin internet sitesinde akademik kadrosunda bulunan kişilerin fotoğraflarını, kurumsal iletişim bilgilerini ya da öz geçmişlerini paylaşması halinde kişisel veriler alenileştirilmiştir. Yine bir kişinin herkes tarafından görüntülenebilen Instagram hesabından arkadaşları ile birlikte fotoğrafını paylaşması halinde, arkadaşlarının kişisel verilerinin alenileştirildiği aşikardır. Ancak bent kapsamında, ilgili kişinin bizzat kendisi tarafından kişisel verisini alenileştirilmesi arandığı için belirtilen her iki örnekte de ilgili kişinin verisinin işlenmesi için açık rıza göstermesi gerekmektedir. Aksi halde belirtilen her iki örnekte de bent kapsamındaki hukuka uygunluk nedeni geçerli olmayacaktır.

1.7. Bir Hakkın Tesisi, Kullanımı veya Korunması İçin Veri İşlemenin Zorunlu Olması

6698 sayılı Kanun m. 5/2-e'de "*Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması*" durumunda veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olacağı belirtilmiştir. Belirtmek gerekir ki Tüzük kapsamında belirtilen hukuka uygunluk nedeninin direkt karşılığı yoktur. Kanun gerekçesinde ve Kurumun yayınladığı rehberde, veri sorumlusu olan bir şirketin, çalışanı tarafından kendisine açılan bir dava kapsamında delil olarak bazı verileri kullanması örnek olarak verilmiştir[123]. Ancak verilen bu örnekte belirtilen "*bazı veriler*" ifadesi belirsizliğe neden olduğu yönünde eleştirilmiştir[124]. İlgili düzenlemede tesis edilecek, kullanılacak veya korunacak hakkın kime ait olduğu konusunda da belirsizlik vardır[125]. Madde metninden sadece veri sorumlusunun değil; aynı zamanda üçüncü bir kişiye ait hakkın tesisi, kullanımı veya koruması kapsamında veri işlemenin de mümkün olduğu anlaşılmaktadır[126]. Bu hukuka uygunluk nedeninin sınırları "*veri işlemenin zorunlu olması*" olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda verilen diğer bir örnek ise; sözleşmesinin bitmesine rağmen, veri sorumlusunun muhtemel dava ve takiplere karşı zamanaşımı süresince

[123] 6698 sayılı Kanun m. 5 Gerekçesi; KVKK, **İşleme Şartları**, s.12.
[124] Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.347
[125] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s.133.
[126] **A.e.**

sözleşme, fatura, ibraname veya kefaletname gibi belgeleri saklaması bu kapsamda hukuka uygun olacaktır[127].

1.8. Veri Sorumlusunun Meşru Menfaatleri İçin Veri İşlemenin Zorunlu Olması

Kanunda belirtilen son hukuka uygunluk nedeni; "*İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması*" hali olarak düzenlenmiştir[128]. Bu kapsamda, veri sorumlusunun veri işlemeden kaynaklı meşru menfaati ile verisi işlenen ilgili kişinin temel hak ve özgürlükleri arasında çatışma olduğu aşikârdır. Kanun ilgili kişinin temel hak özgürlüklerine zarar vermemesi şartıyla veri sorumlusunun meşru menfaatine üstünlük tanımıştır[129]. Ancak belirtilen bu üstünlük mutlak ve sınırsız olmadığı gibi, geniş de yorumlanamayacaktır.

Tüzükte ise, ilgili kişinin kişisel verilerinin korunmasını gerektiren menfaatleri veya temel hak ve özgürlüklerinden, veri sorumlusu veya üçüncü bir kişinin meşru menfaatlerinin ağır basması ve bu menfaatler doğrultusunda veri işlemenin gerekli olması durumunda yapılan veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olacağı belirtilmiştir[130]. Görüldüğü gibi 6698 sayılı Kanunda sadece veri sorumlusunun menfaatinden bahsedilirken, Tüzükte üçüncü kişilerin menfaatleri de hukuka uygunluk kapsamında değerlendirilmiştir[131]. Tüzükte çocuklara ilişkin meşru menfaat kapsamında veri işlenebilmesi için çocuğun menfaatleri veya temel hak ve özgürlükleri korunma gereksinimi özellikle üzerinde durularak çok daha hassas bir değerlendirilme yapılması gerekmektedir[132]. Ayrıca belirtmek gerekir ki; Tüzükte, Kanun m.5/2-e'de belirtilen "*Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması*" hali ayrıca düzenlenmediği için, bu kapsamda veri işlenmesi ve meşru menfaat kapsamında değerlendirilmektedir[133].

---

[127] KVKK, **İşleme Şartları**, s.12.
[128] 6698 sayılı Kanun m. 5/2-f.
[129] Taştan, **a.g.e.**, s. 173.
[130] GDPR m. 6/1-f,
[131] Yücedağ, **a.g.m.**, s. 783.
[132] GDPR m. 6/1-f; Develioğlu, **a.g.e.**, s.65-66; Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 90.
[133] Develioğlu, **a.g.e.**, s.68.

Gerek Kanunda gerekse de Tüzükte "*meşru menfaat*" kavramı açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu kavram, hukuk düzeni içinde izin verilen her türlü hukuki, ekonomik ve şahsi menfaat şeklinde tanımlanmaktadır[134]. Veri sorumlusunun meşru menfaatinin kanuna aykırı olmaması gerektiği gibi bu kapsamda işlenecek verilerin de hukuka uygun olarak temin edilmesi gerekmektedir[135]. Meşru menfaat, veri işleme faaliyeti neticesinde veri sorumlusunun elde edeceği faydayı ifade eder[136]. Elde edilecek bu faydanın, meşru, hukuka uygun, verisi işlenen kişinin temel hak ve özgürlükleri ile yarışabilecek düzeyde etkin; gerektirdiği ölçüde açık, belirli ve güncel bir menfaate ilişkin olması gerekmektedir[137].

Belirtilen kriterlerdeki meşru menfaat tespit edildikten sonra, bu menfaate ulaşmak için yapılan veri işleme faaliyetinin ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermediği saptanmalıdır. Bu değerlendirme kapsamında, veri işleme amacı ile veri sorumlusunun meşru menfaatinin farklı hususlar olduğunu belirtmek gerekir[138]. Veri işleme amacı, işleme faaliyetinin başlangıcındaki emelken, menfaat veri sorumlusunun işleme faaliyeti sonucunda elde ettiği faydayı ifade etmektedir[139].

Kanun, veri sorumlusunun meşru menfaatinin sağlanması için veri işleme faaliyetinin zorunlu olmasını aramıştır. Bu doğrultuda, eğer elde edilmek istenen menfaat, kişisel veri işlemeden veya daha az kişisel kişisel veri işlenmek suretiyle de elde edilebiliyorsa, zorunluluk unsuru sağlanmamış olacağından veri işleme faaliyeti hukuka uygun olmayacaktır[140].

Bent kapsamında, ilgili kişinin verilerinin korunmasındaki menfaati, temel hak ve özgürlüklerine müdahale edilmeme hakkı ile veri sorumlusunun meşru menfaati arasında makul bir denge aranmaktadır[141]. Taraflar arasındaki bu makul denge belirlenirken somut olay tüm boyutlarıyla ele alınmalı, işlenecek verinin barındırdığı risk tespit edilerek veri işleme faaliyetinin muhtemel sonuçları belirlenmeli ve ilgili

---

[134] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 96.
[135] Taştan, **a.g.e.**, s. 173; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 96-97.
[136] KVKK, **İşleme Şartları**, s. 14.
[137] KVKK, **İşleme Şartları**, s. 14; Article 29 Data Protection Working Party, **Legitimate Interests,** s. 25.
[138] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 66; KVKK, **İşleme Şartları**, s. 16.
[139] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 66; KVKK, **İşleme Şartları**, s. 16.
[140] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 97.
[141] **A.e.**, s. 98.

kişinin makul beklentileri dikkate alınmalıdır[142]. Eğer dürüst, makul ve orta zekalı bir veri öznesi tarafından veri işleme faaliyetinin makul şartlar altında öngörülemeyeceği kanısına varılmışsa, işleme faaliyetine veri sorumlusunun meşru menfaati kapsamında hukuka uygunluk kazandırılamayacaktır[143]. Yapılan değerlendirme neticesinde veri sorumlusunun meşru menfaati, öngörülebilir ve ilgili kişinin verilerinin korunmasındaki menfaatinden daha baskınsa veri işleme faaliyeti hukuka uygun olacaktır. Birtakım görüşler veri sorumlusunun menfaatinin, ilgili kişininkine eşit ya da baskın olmasını yeterli görmektedir[144]. Fakat Kanunun genel amacı kişisel verilerin korunması olduğu için veri sorumlusunun menfaati ile ilgili kişinin verilerinin korunmasındaki menfaatinin eşit olduğu durumlarda bu hukuka uygunluk nedeninin geçerli olmayacağı kanaatindeyiz.

Kanun gerekçesinde, "*şirket sahibinin, çalışanlarının temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, onların terfileri, maaş zamları yahut sosyal haklarının düzenlenmesinde ya da işletmenin yeniden yapılandırılması sürecinde görev ve rol dağılımında esas alınmak üzere çalışanların kişisel verilerinin işlenmesi*" faaliyetini şirket sahibinin meşru menfaati kapsamında değerlendirilmiştir[145]. Yine şirket birleşme veya devralmaları kapsamında, taraf şirketlerin diğer şirketin elinde bulundurduğu kişisel verileri, birleşme veya devralma amacıyla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olmak şartıyla, işlemekte meşru menfaati olduğunu kabul etmek gerekecektir[146].

Tüzük kapsamında kişisel verilerin doğrudan pazarlama amacıyla kullanılmasının meşru menfaat kapsamında değerlendirebileceği ifade edilmiştir[147]. Yine Tüzük, bir şirketler grubu içinde bulunan her bir veri sorumlusunun, iç idari amaçlar kapsamında müşterilerin veya çalışanların kişisel verilerinin grup şirketleri arasında paylaşılmasında meşru bir çıkarı olabileceğini ifade etmiştir. Ancak, Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından verilen kararda şirketler topluluğu bünyesinde bulunan şirketler arasındaki veri paylaşımının, ilgili kişinin açık rızası alınmadan

[142] Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 89; Develioğlu, **a.g.e.**, s.67.
[143] GDPR Recital 47; Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 89.
[144] Develioğlu, **a.g.e.**, s. 66; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 98-99.
[145] 6698 sayılı Kanun m. 5 Gerekçesi; KVKK, **İşleme Şartları**, s.13-14.
[146] Taştan, **a.g.e.**, s.173; Yücedağ, **a.g.m.**, s.785.
[147] GDPR Recital 47.

yapılamayacağını belirterek, aksi durumun hukuka aykırılık oluşturacağı ifade edilmiştir[148].

Son olarak belirtmek gerekir ki; veri sorumlusunun meşru menfaati diğer hukuka uygunluk nedenlerinin bulunmadığı hallerde hukuka uygun olarak veri işlemek için kullanılabilecek bir anahtar değildir. Kanunun amacı gereği veri sorumlusunun meşru menfaati belirlenirken dar yorumlanmalı ve bu kapsamda veri işlenmesi kural değil istisna olmalıdır[149].

2. Veri Sorumlusunun Yükümlülüklerini İhlalinden Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu

2.1. Tazminat Davası

2.1.1. Sorumluluğun Hukuki Dayanağı

Veri sorumlusunun kişisel verileri işlerken yükümlülüklerini ihlal etmesi ve dolayısıyla kişisel verileri hukuka aykırı işlemesi sonucu doğan tazminat sorumluluğunun hukuki dayanağını oluşturan genel hükümler TBK ve TMK'da bulunmakla birlikte, 6698 sayılı Kanunda da konu ile alakalı hüküm mevcuttur. İlk olarak TBK'da bu sorumluluğa hukuki dayanak teşkil edebilecek hükümler; m. 49'da düzenlenen haksız fiil sorumluluğu ve m. 66'da düzenlenen adam çalıştıranın

---

[148] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Karar Özetleri, İş Başvurusu Sürecinde İşlenen Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Şekilde Paylaşılması, "*a) İlgili kişi tarafından, online olarak insan kaynakları hizmeti sunan veri sorumlusuna ait bir platform üzerinden yapılan iş başvurusunun akabinde; veri sorulusunun, ilgili kişiye ait başvuru bilgisi, ad ve soyadı ile e-posta adresi bilgisini içeren kişisel verileri herhangi bir hukuki sebebe dayanmadan diğer işe başvuranlarla paylaştığı tespit edildiğinden; Bu durumun; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 12 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasına aykırılık teşkil etmesi nedeniyle anılan Şirket hakkında Kanunun 18 inci maddesi uyarınca idari para cezası uygulanmıştır. b) Bir şirketler topluluğu bünyesinde yer alan birden çok veri sorumlusu şirketler arasında veri aktarımı gerçekleştirilmesinin, üçüncü kişiye veri aktarımı olarak değerlendirildiği, bu itibarla aynı şirketler topluluğu bünyesinde yer alan veri sorumluları arasında gerçekleşecek veri aktarımında da 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 8 inci maddesi hükümlerinin esas alınması gerektiği dikkate alındığında, İş başvurusunda bulunan bir adayın açık rızası olmadan kişisel verilerinin bir şirketler topluluğu altında yer alan veri sorumluları arasında aynı veri tabanını kullanmak suretiyle paylaşılmasının Kanunun 12 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasına aykırılık teşkil etmesi nedeniyle, anılan Şirket hakkında Kanunun 18 inci maddesi uyarınca idari para cezası uygulanmıştır*.", (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5410/Is-Basvurusu-Surecinde-Islenen-Kisisel-Verilerin-Hukuka-Aykiri-Sekilde-Paylasilmasi, 20 Temmuz 2019.

[149] Dülger, **a.g.e.**, s.223; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s.348; Article 29 Data Protection Working Party, **Legitimate Interests,** s. 24; Taştan, **a.g.e.**, s. 174.

sorumluluğu; akabinde m. 112'de düzenlenen sözleşmesel sorumluluk ve m. 116'da düzenlenen yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluk halleridir. TMK'da ise; culpa in contrahendo sorumluluğuna dayanak teşkil eden dürüstlük kuralının düzenlendiği m. 2 ve kişilik hakkının ihlali halinde maddi ve manevi tazminat istemini içeren m. 25/3 başvuralabilecek diğer hükümlerdir. Ancak TBK ve TMK'daki düzenlemelerin hiçbiri kişisel verilerin korunmasına özgü düzenlemeler olmayıp genel hükümlerdir.

Öncelikle veri sorumlusunun kişisel verileri hukuka aykırı işlemesi sonucu özel hukuk sorumluluğunun 6698 sayılı Kanun kapsamındaki hukuki dayanağı incelenmelidir. Bu minvalde ilgili kişinin haklarını düzenleyen m. 11/1-ğ'de, kişinin veri sorumlusuna başvurarak kişisel verilerinin kanuna aykırı işlenmesi nedeniyle uğradığı zararın giderilmesini talep edebileceği belirtilmiştir. Ayrıca 6698 sayılı Kanun m. 14/3'te, kişilik hakkı ihlal edilen ilgili kişiler için genel hükümlere yollama yapılmıştır. 95/46 sayılı Direktif m. 23/1'de ise, direktif uyarınca kabul edilen ulusal hükümlere aykırı veya yasadışı bir işleme faaliyeti neticesinde zarara uğrayan ilgili kişinin, veri sorumlusundan tazminat almaya hak kazanacağı belirtilmiştir. Tüzük m. 82/1'de ise, tüzük hükümleri ihlal edilmek suretiyle zarara uğrayan ilgili kişinin, zarara neden olan veri sorumlusu veya veri işleyenden tazminat alma hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir.

Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi, haksız fiil niteliğinde olduğundan başvurulabilecek genel düzenleme TBK m. 49[150]'daki haksız fiil sorumluluğudur. Fakat yukarıda da belirtiğimiz üzere 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ: "*Herkes, veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili; kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme, haklarına sahiptir.*" hükmü ile genel hükümlere ek olarak özel bir düzenleme öngörülmektedir. Dolayısıyla veri sorumlusunun, yükümlülüklerini ihlal etmek suretiyle hukuka aykırı şekilde kişisel verileri işlemesi halinde taraflar arasında sözleşmesel bir ilişki varsa TBK m. 112[151], sözleşmesel ilişki yoksa TBK m. 49 ve

[150] TBK m. 49/1: "*Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür*.".
[151] TBK m. 112: "*Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür*.".

6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ gündeme gelebilecektir. Ancak TBK m. 49'da belirtilen haksız fiil sorumluluğu ve TBK m. 112'de belirtilen sözleşmesel sorumluluk bakımından kusur kurucu unsurken[152], 6698 sayılı Kanunun ilgili maddesinde zararın giderilmesini talep hakkı kapsamında veri sorumlusunun kusurundan bahsedilmemiştir. Dolayısıyla madde metinlerine bakıldığında 6698 sayılı Kanun ve TBK, tazminat sorumluluğunun şartları bakımından farklılık arz etmektedir.

Eşit hukuki statüde bulunan iki düzenlemenin birbiriyle çelişmesi veya farklılık arz etmesi halinde; genel hüküm ve özel hüküm veya eski düzenleme ve yeni düzenleme değelendirmesi yapılarak söz konusu olaya uygulanacak düzenleme tespit edilecektir[153]. Buradan bahisle, TBK genel nitelikli bir kanundur. 6698 sayılı Kanun ise kişisel verilerin korunmasına özgü olarak düzenlenmiş özel bir kanundur. Yine 6698 sayılı Kanun 2016 yılında yürülüğe girerken, TBK 2012 yılında yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla veri sorumlusunun 6698 sayılı Kanundan doğan yükümlülüklerini ihlal etmek suretiyle hukuka aykırı olarak kişisel veri işlemesi neticesinde oluşan zararın tazmini için yeni ve özel kanun olan 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ'ye gidilmesi gerekecektir.

Ayrıca şartları oluşması halinde, TBK m. 77-82 arasında düzenlenen sebepsiz zenginleşme hükümleri de bu sorumluluğa hukuki dayanak teşkil edebilir. TMK m. 24 ve 25'te belirtilen kişilik hakkının korunması amacıyla açılabilecek önleme, durdurma ve tespit davaları ile vekaletsiz iş görmeden doğan dava, zarardan bağımsız oldukları için mahiyetleri gereği 6698 saylı Kanun m. 11/1-ğ'de belirtilen düzenlemeden farklıdır.

[152] Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 137; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 414; Eren, **a.g.e.**, s. 513-514; Nomer, **a.g.e.**, s. 170; Abdülkerim Yıldırım, **Türk Borçlar Hukuku**, 10. Baskı, Ankara, Monopol Yayınları, 2019, s. 173; Samir Narter, **Kusursuz Sorumluluk Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku**, 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s. 18.
[153] Erdal Kuluçlu, **a.g.m.**, s. 4.

2.1.2. 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ'den Kaynaklanan Sorumluluk

2.1.2.1. İlgili Bendin 6698 Sayılı Kanun Sistematiği İçerisinde Değerlendirilmesi

6698 sayılı Kanunun 11. maddesinde ilgili kişinin hakları düzenlenmiştir. Maddede belirtilen haklar[154], veri sorumlusuna başvurmak suretiyle ilgili kişi tarafından kullanılabilecektir. Veri sorumlusuna başvuru ise, Kanunun 13. maddesinde düzenlenmiştir[155]. İlgili kişinin zararının tazmini ile alakalı veri sorumlusuna başvurusu halinde zararın miktarının belirlenmesi, tazminatta indirim nedenlerinin varlığı ve tazminata etkisi, zararın tazmin şekli gibi konular gündeme gelecektir[156].

İlgili kişi zararını kendi imkanları ile tespit etmelidir[157]. Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkındaki Tebliğ m. 5/2'de yapılan başvuruda talep konusunun bulunmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Zararın tazmini ile ilgili olarak veri sorumlusuna yapılan başvuruda, kanuna aykırı veri işlemeden kaynaklı zarar ve tazminat talebi net bir şekilde ifade edilmeli, talebin kabul görmesi halinde yerine getirilebilmesi için gerekli bilgilere yer verilmelidir. Aksi takdirde "... *kanuna aykırı veri işleme faaliyeti sonucunda uğradığım zararın giderilmesini talep ederim.*" talep konulu bir başvuru ilgili kişiye pratikte bir fayda sağlamayacağı gibi geçerli bir

---

[154] 6698 sayılı Kanun m. 11: "*(1) Herkes, veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili; a) Kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenme, b) Kişisel verileri işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme, c) Kişisel verilerin işlenme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme, ç) Yurt içinde veya yurt dışında kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme, d) Kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme, 12305 e) 7 nci maddede öngörülen şartlar çerçevesinde kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme, f) (d) ve (e) bentleri uyarınca yapılan işlemlerin, kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme, g) İşlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme, ğ) Kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme, haklarına sahiptir.*".

[155] Veri sorumlusuna başvuru ile ilgili ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. çalışmamızın ikinci bölümündeki ''2.3. İlgili Kişiler Tarafından Yapılan Başvuruların Cevaplanması ve Kurul Kararlarının Yerine Getirilmesi Yükümlülüğü" başlıklı bölümü.

[156] Taştan, **a.g.e.**, s. 199.

[157] TBK m. 50/1; M. Kemal Oğuzman/Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler,** Cilt II, 13. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017, **(Oğuzman/Öz, Cilt II)**, s. 81; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 521-522; Eren, **a.g.e.**, s. 560.

başvuru da olmayacaktır. İlgili kişi tarafından bu minvalde bir başvuru yapılması halinde veri sorumlusunun zararı tespit edebilmesi pek de mümkün gözükmemektedir[158].

İlgili kişi kişisel verilerinin kanuna aykırı işlenmesinden dolayı zararının tazmini için veri sorumlusuna başvurması halinde birçok ihtimal mevcuttur. İlk olarak yapılan başvuru cevapsız kalabilir, ikinci olarak tazmin talebi reddedilebilir, üçüncü olarak talep kısmen kabul edilebilir, son olarak ise ilgili kişinin tazminat talebi kabul edilir ve gereği yerine getirebilir. İlgili kişinin tazminat talebi kabul edilip gereği yerine getirildiğinde ortada bir sorun kalmamaktadır. Ancak diğer hallerde uyuşmazlık ortaya çıkmaktadır.

Belirtmek gerekir ki; 6698 sayılı Kanunun 11. maddesindeki hakların içinde, kanuna aykırı veri işleme faaliyeti neticesinde, ilgili kişinin zarara uğraması halinde veri sorumlusuna başvurarak zararının giderilmesini talep hakkı dışındaki belirtilen tüm hakların mahkeme yoluna gidilmeden kullanılma imkânı mevcuttur. Diğer ifade ile zararın tazmini amacıyla yapılan başvurudan istenilen sonuç alınamaması halinde yapılan şikâyetin neticesinde Kurul tarafından ilgili kişi lehine tazminata hükmedilmesi kanun kapsamında mümkün değildir. Ancak şartları oluşmuşsa idari para cezası verilebilecektir[159]. Hal böyle iken ilgili kişi zararını gidermek için mahkemeye başvurmak zorundadır. Yani 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ, hukuka aykırı veri işlemeden kaynaklanan zararın tazmini için sadece veri sorumlusuna başvurmaya değil, aynı zamanda mahkeme yoluna gidilmesine de kaynak teşkil etmektedir.

6698 sayılı Kanunun 14. maddesinde, ilgili kişinin başvurusunun reddedilmesi, verilen cevabın yetersiz olması veya süresinde cevap verilmemesi halinde, 13. maddede belirtilen başvuru yolu tüketildikten sonra, Kurula şikâyet yoluna gidilebileceği belirtilmiştir. Buradan hareketle ilgili kişi, hukuka aykırı veri işleme nedeniyle zararının tazmini için veri sorumlusuna başvuru yolunu tükettikten sonra, yukarıda belirtilen hallerde Kurula şikâyet yoluna gidebilir. Ancak ilgili kişi, veri

[158] TBK m. 50/1; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s.276; Özdemir, **a.g.e.**, s. 209; Eren, **a.g.e.**, s. 749; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s.158; Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 81; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 261-262.
[159] Belirtilen yaptırım özel hukuk tüzel ve gerçek kişileri için uygulabilir.

sorumlusu ile anlaşamadığı takdirde zararını ancak mahkeme yoluna gitmek suretiyle giderebilecektir. Mahkeme yoluna başvurulabilmesi için, ilgili kişinin veri sorumlusuna başvuru yolunu tüketmesi gerekip gerekmediği konusu akıllara gelebilir. Kurula şikâyet başlıklı 14. maddenin 3. fıkrasında "*Kişilik hakkı ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır.*" şeklinde bir düzenleme yapılmıştır. Madde sistematiğine baktığımızda bu fıkradan iki çıkarım yapılabilir; birincisi Kurula başvurunun tazminat hakkına halel getirmeyeceği, ikincisi ise tazminat başvurusu için veri sorumlusuna başvurunun şart olmadığıdır. Zaten Kurula şikâyet yolu ile zararın tazmini mümkün olmadığı için Kurula başvurunun ön şartı olan veri sorumlusuna başvuruyu, zararın tazmini için mahkeme yoluna giderken ön şart olarak aramak anlamsız olduğu gibi hakkaniyete de uygun olmayacaktır.

2.1.2.2. Sorumluluğun Hukuki Niteliği

Kanunda düzenlenen hüküm "*Herkes, veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili; kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme, haklarına sahiptir.*" şeklindedir. Görüldüğü üzere, hükümde sorumluluğun doğması için kanuna aykırı bir veri işleme faaliyeti, zarar ve kanuna aykırı veri işleme faaliyeti ile zarar arasında uygun illiyet bağı olması gerekir. Buna göre, ilgili düzenlemede kusura dair bir ibareye yer verilmemiştir.

Türk hukukunda ise aksi yönde düzenleme bulunmadıkça kusur[160], sorumluluk bakımından kurucu unsurdur[161]. Fakat bazı hallerde kişinin kusuru bulunmasa dahi sorumlu olacağı öngörülmüştür. "*Kusursuz sorumluluk*" veya "*sebep sorumluluğu*" olarak adlandırılan bu hallerde hukuka aykırı fiil, zarar ve fiil ile zarar arasında uygun

[160] Kusur, hukuk düzeni tarafından kınanan ve hoş karşılanmayan davranış türü olarak tanımlanmıştır. Kusur kast veya ihmalden kaynaklanabilir. Veri sorumlusu hukuka aykırı sonucu bilmesi ve istemesi halinde kast, hukuka aykırı sonucu istememekle beraber bu şekilde bir sonucun ortaya çıkmaması için gereken dikkat ve özeni göstermemesi halinde ihmalden kaynaklı olarak kusur ortaya çıkacaktır., Eren, **a.g.e.**, s. 594, 599-601; Selahattin Sulhi Tekinay/Sermet Akman/Haluk Burcuoğlu/Halil Altop, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1993, s. 492-493; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 45; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 407, 409; Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 54-57; Hüseyin Hatemi/Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, 4. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017, s. 146-147.

[161] Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 137; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 414; Eren, **a.g.e.**, s. 513-514; Nomer, **a.g.e.**, s. 170; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 173; Narter, **a.g.e.**, s. 18.

illiyet bağı olması yeterli kabul edilmektedir[162]. Belirlenmesi gereken ilk husus, ilgili kişinin zararının tazmini ile ilgili düzenlemede kusur ifadesine yer verilmemiş olmasının, kusursuz sorumluluğun tartışılabilmesi için yeterli bir argüman olup olmadığıdır. TBK'da yer alan "*Kusursuz sorumluluk*" akabinde "*Özen sorumluluğu*" başlığı altında düzenlenen sorumluluk hallerine[163] bakıldığında, ayrıca sorumluluğun kusura dayanmadığı belirtilmemiş, madde metninde kusur ifadesine yer vermemekle yetinilmiştir. Yine bir diğer kusursuz sorumluluk hali olarak TMK m. 730'da düzenlenen "*Taşınmaz malikinin sorumluluğu*" maddesinde[164] aynı şekilde kusur ifadesine yer verilmemiştir. Görüldüğü üzere, diğer kusursuz sorumluluk hallerindeki sistematik, 6698 sayılı Kanunun ilgili maddesinde de benimsenmiştir. O halde veri sorumlusunun 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ kapsamında kusursuz sorumluluğu ortaya çıkabilecektir[165].

Kusursuz sorumluluk, Türk Borçlar Kanunu'nda; hakkaniyet sorumluluğu[166], özen sorumluluğu ve tehlike sorumluluğu olmak üzere üç başlık altında düzenlenmiştir. İstisnai nitelik taşıyan hakkaniyet sorumluluğunu bir kenara bıraktığımızda kusursuz sorumluluk; gözetim veya objektif özen yükümlülüğünün ihlali, tehlikeli bir işletmeye veya şeye sahip olma olgusu temeline dayanmaktadır[167]. Kusur sorumluluğu ile tehlike sorumluluğu arasında yer alan özen sorumluluğu, olağan sebep sorumluluğu olarak da ifade edilebilir. Özen sorumluluğu, kanunda

---

[162] Yıldırım, **a.g.e.**, s. 173; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 414; Eren, **a.g.e.**, s. 515; Nomer, **a.g.e.**, s. 170; Narter, **a.g.e.**, s. 18, 94.

[163] TBK m. 66/1: "*Adam çalıştıran, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür";* TBK m. 67/1: "*Bir hayvanın bakımını ve yönetimini sürekli veya geçici olarak üstlenen kişi, hayvanın verdiği zararı gidermekle yükümlüdür.*"; TBK m. 69/1: "*Bir binanın veya diğer yapı eserlerinin maliki, bunların yapımındaki bozukluklardan veya bakımındaki eksikliklerden doğan zararı gidermekle yükümlüdür.*".

[164] TMK m. 730/1: "*Bir taşınmaz malikinin mülkiyet hakkını bu hakkın yasal kısıtlamalarına aykırı kullanması sonucunda zarar gören veya zarar tehlikesi ile karşılaşan kimse, durumun eski hâline getirilmesini, tehlikenin ve uğradığı zararın giderilmesini dava edebilir.*".

[165] Veri sorumlusunun sorumluluğunun kusura dayandığını savunan görüşler de mevcuttur. Bu görüşlere göre; veri sorumlusunun, işlediği kişisel verilerin güvenliğini sağlamak için gerekli kontrol ve özen yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde ihmalden kaynaklı kusuru ortaya çıkacaktır., Özdemir, **a.g.e.**, s. 213. Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 268; Taştan, **a.g.e.**, s. 115.

[166] TBK m. 65'te düzenlenen hakkaniyet sorumluluğu, ayırt eme gücüne sahip olmayan kişinin verdiği zararın giderilmesi ile alakalıdır. Buradaki sorumluluk kusur, tehlike veya özen ihlaline değil, hakkaniyete dayanan özel bir sorumluluk halidir., Yıldırım, **a.g.e.**, s. 173; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 419, 421-425; Eren, **a.g.e.**, s. 519; Narter, **a.g.e.**, s. 95.

[167] Eren, **a.g.e.**, s. 515,519; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 415-416; Nomer, **a.g.e.**, s. 170; Narter, **a.g.e.**, s. 18, 94-95.

öngörülen objektif özen yükümlülüğünün ihlali durumunda gündeme gelecektir. Yani kişinin kusuru bulunmasa dahi, gerekli dikkat ve özeni göstermemesi halinde, sorumluluğu doğacaktır[168]. Kurtuluş kanıtı getirme imkânı olan "*olağan özen sorumluluğu*" olarak ifade edilen sorumluluk halinde, kişi her türlü özen yükümlülüğünü yerine getirdiğini veya gereken özen yükümlülüğünü getirmemiş olsa dahi zararın gerçekleşeceğini ispatlaması halinde sorumluluktan kurtulabilecektir[169]. Tehlike sorumluluğunda ise kişinin objektif özen ve denetim yükümlüğü yerine getirmesinin sorumluluğa bir etkisi yoktur[170]. Bu sorumluluk tehlike esasına dayanan kusursuz bir sorumluluktur[171]. Dolayısıyla, tehlike sorumluluğunda ancak illiyet bağını kesen sebeplerin olması halinde sorumluluktan kurtulmak mümkündür[172].

6698 sayılı Kanunda düzenlenen veri sorumlusunun kusursuz sorumluluk hali, tehlike sorumluluğundan ziyade mahiyeti gereği özen sorumluluğuna daha yakındır. Belirtmek gerekir ki; özen sorumluğu halleri, TBK ve TMK'da sayılan hallerle sınırlı değildir[173]. 6698 sayılı Kanun m. 12 gereği veri sorumlusu; kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesini ve verilere hukuka aykırı erişilmesini önlemek, verilerin muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyi temin etmek için gerekli tüm teknik ve idari tedbirleri almalıdır[174]. Daha önce de ilgili başlıkta ifade ettiğimiz gibi; veri sorumluları tarafından veri güvenliğini sağlamaya yönelik alınan teknik ve idari tedbirler mutlak bir sonuca yönelik değildir[175]. Günümüz teknolojisinde hiçbir veri sorumlusunun mutlak ve sürekli veri güvenliğini sağlaması mümkün değildir. Yapılması gereken veri işleme faaliyetinin, ilgili kişinin temel hakları bakımından

---

[168] Özen sorumluluğu kapsamında kusursuz sorumlu tutulan kişinin gereken dikkat ve özeni gösterdiğini ispat etmesi ile kusursuzluğunu ispat etmesi birbirinden farklı kavramlardır. Gereken dikkat ve özen gösterilmesi zarar verici olayı aşan bir unsurken, kusursuzluk direk zarar verici olaydaki tasvip edilmeyen davranıştır. Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 415; Narter, **a.g.e.**, s. 94.

[169] Eren, **a.g.e.**, s. 520; Oğuzman, Öz, **Cilt II**, s. 139; Narter, **a.g.e.**, s. 94-95, 98.

[170] Eren, **a.g.e.**, s. 521; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 184; Narter, **a.g.e.**, s. 96, 98.

[171] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 469; Nomer, **a.g.e.**, s. 170; Tehlike sorumluluğu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Mesut Serdar Çekin, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Madde 71 Çerçevesinde Tehlike Sorumluluğu**, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, **(Çekin, Tehlike Sorumluluğu)**.

[172] Eren, **a.g.e.**, s. 520; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 188; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 505-506; Narter, **a.g.e.**, s. 18, 94, 98.

[173] Eren, **a.g.e.**, s. 519; Narter, **a.g.e.**, s. 97.

[174] Veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik teknik ve idari tedbirlerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. çalışmamızın ikinci bölümündeki ''2.2. Veri Güvenliğine İlişkin Yükümlülükler" başlıklı bölümü.

[175] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 145.

barındırdığı risk değerlendirilerek, en uygun ve orantılı tedbirlerin alınmasıdır[176]. Dolayısıyla veri sorumlusu tarafından gerekli tedbirlerin alınması halinde, veri sorumlusunun artık sorumluluktan kurtulabileceğini belirtmek gerekir[177]. Bu çerçevede veri sorumlusunun bir anlamda özen sorumluluğunun olduğu ifade edilebilir[178]. Gerçekten de veri sorumlusunun kusursuz sorumluluğu, TBK'da düzenlenen kurtuluş kanıtı getirilebilen dikkat ve özen ilkesine dayanan olağan sebep sorumluluğu hallerine oldukça benzemektedir. Veri sorumlusunun özen yükümlüğüne atıf yapılan bir diğer husus ise; kişisel verilerin doğru ve güncel tutulmasıdır[179]. İlgili bölümde belirtilen makul adımları izleyen ve hatalı verilerin silinmesine ya da düzeltilmesine olanak sağlayan bir sistemi oluşturan veri sorumlusu, özen sorumluluğu yerine getirmiş olacaktır[180].

95/46 sayılı Direktifteki "*Sorumluluk*" başlıklı m. 23'te de 6698 sayılı Kanuna paralel olarak kusurdan bahsedilmemiştir[181]. Maddenin ikinci fıkrasında veri sorumlusunun, zarara neden olan işleme faaliyetinden sorumlu olmadığını kanıtlamak suretiyle tazminat yükümlülüğünden kurtulabileceği belirtilmiştir. Tüzükte ise "*Tazminat hakkı ve sorumluluk*" başlıklı 82. maddede tüzük hükümlerinin ihlal edilmesi sonucu zarara uğrayan ilgili kişinin, bu zarara ilişkin veri sorumlusu veya işleyenden tazminat hakkı olduğu belirtilmiştir. Tüzükte de veri sorumlusu veya veri işleyenin kusurundan bahsedilmemiştir. Maddenin devamında belirtildiği üzere, veri sorumlusu veya veri işleyen, zarara neden olan olaydan hiçbir şekilde sorumlu olmadığını ispat etmek suretiyle sorumluluktan kurtulabilecektir. Görüldüğü üzere gerek Direktif gerekse de Tüzükte zarara neden olan olaydan hiçbir şekilde sorumlu olmadığını kanıtlamak suretiyle tazminat sorumluluğundan kurtulunabileceği

---

[176] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 146.
[177] **A.e.**, s. 145.
[178] **A.e.**
[179] KVKK, **Temel İlkeler**, s. 5.
[180] Veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik teknik ve idari tedbirlerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. çalışmamızın ikinci bölümündeki ''2.2. Veri Güvenliğine İlişkin Yükümlülükler" başlıklı bölümü; Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 214.
[181] 95/46 sayılı Direktif m. 23/1: "*Üye Devletler, bu Direktif uyarınca kabul edilen ulusal hükümlerle uyumsuz herhangi bir işlemenin veya yasadışı bir işleme faaliyetinin sonucu olarak zarara uğrayan herhangi bir kişinin, uğradığı zarar için denetleyiciden tazminat almaya hak kazanmasını sağlayacaktır.*"; 95/46 sayılı Direktif m. 23/1'de veri sorumlusunun kusursuz sorumluluk halinin olduğunu ilişkin görüş için bkz., Ulrich Dammann/Spiros Simitis, **EG-Datenschutzrichtlinie**, Baden-Baden, 1997, s. 264, aktaran Özdemir, **a.g.e.**, s. 215.

belirtilmiştir. Buradaki sorumluluk halinin, kusur karinesine dayanan kusur sorumluluğu mu yoksa özen sorumluluğu mu olduğunu incelemek gerekir. Kusur karinesine dayanan kusur sorumluluğunda, normal haksız fiil sorumluluğundan farklı olarak ispat yükü ters çevrilmiş ve veri sorumlusuna kusursuzluğunu ispat yükü yüklenmiştir. Madde metinlerinde kullanılan ifade kusur değil sorumluluk kelimesinin karşılığı olan "*responsible*" kelimesidir. Yani, burada veri sorumlusu zarar verici olaydaki kusursuzluğunu değil, olaydan sorumlu olmadığını kanıtlayacaktır. Sorumlu olmadığının ispatı kusursuzluğun ispatı olarak değerlendirilecek olursa, veri sorumlusunun kusur karinesine dayanan kusur sorumluluğu olduğunu ifade etmek gerekir. Bu halde veri sorumlusu zarar verici olaydaki kusursuzluğunu ispat ederek sorumluluktan kurtulacaktır. Ancak sorumlu olmadığının ispatı, kusursuzluğun ispatından daha geniştir. Dolayısıyla bu şekilde değerlendirildiğinde de veri sorumlusunun sorumluluğu, özen sorumluğuna yaklaşacaktır.

İlgili kişinin tazminat hakkının düzenlendiği maddelere batığımızda Tüzükte yer alan düzenleme, 95/46 sayılı Direktif ve 6698 sayılı Kanundaki düzenlemeden farklı olarak veri işleyenin işleme faaliyetleri kapsamında ilgili kişinin zarara uğraması halinde m. 82 kapsamında sorumlu olacağını belirtmiştir. Buna karşılık 95/46 sayılı Direktif ve 6698 sayılı Kanunda sadece veri sorumlusunun sorumluluğundan bahsedilmiştir. Nitekim veri sorumlusunun veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerini düzenleyen 12. maddesinde veri sorumlusu ile veri işleyenlerin 12. maddenin 1. fıkrasında belirtilen tedbirlerin alınmasından birlikte müştereken sorumlu oldukları düzenlenmiştir. Tedbirlerin alınmasındaki birlikte müşterek sorumluluk, olası bir zararın ortaya çıkması halinde de kendisini zarardan birlikte müşterek sorumluluk şeklinde gösterecektir. Bu takdirde zarar gören, zararının tamamının tazmini için hem veri sorumlusuna hem de veri işleyene başvurabilecektir.

2.1.2.3. Sorumluluğun Şartları

6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ kapsamında tazminat davasının gündeme gelebilmesi için, kanuna aykırı bir işleme faaliyeyeti neticesinde, ilgili kişinin zarara uğraması yeterlidir. Veri sorumlusu ancak verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini engellemek, verilere erişilmesini önlemek ve verilerin muhafazasını sağlamak için her

türlü teknik ve idari tedbiri almak suretiyle özen yükümlülüğünü yerine getirdiğini kanıtlayarak sorumluluktan kurtulabilir[182].

2.1.2.3.1. Hukuka Aykırılık

Hukuk düzenince korunan hakların ihlal edilmesi halinde, hukuka uygunluk nedenleri de mevcut değilse hukuka aykırılık meydana gelecektir[183]. Kişisel veriler bağlamında, veri sorumlusunun genel veri işleme ilkelerini ya da yükümlülüklerini ihlal etmesi, bunlara aykırı davranması veya işleme faaliyetini hukuka uygun hale getiren bir neden olmaması durumunda 6698 sayılı Kanuna aykırılık meydana gelecektir [184] . Veri sorumlusu işlediği kişisel verilerin güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülüğü yerine getirmek için yapması gerekenleri yapmadığı takdirde hukuka aykırılık doğacaktır. Aynı zamanda veri sorumlusu kişisel verileri toplama amacına uygun işlemelidir. Bu doğrultuda, sözleşmenin ifası amacıyla toplanan verinin ilgili kişinin rızası alınmadan başka bir amaçla daha işlenmesi halinde hukuka aykırılık meydana gelecektir.

2.1.2.3.2. Zarar

Zarar, ilgili kişinin hukuken korunan değerlerinin, kişisel verilerinin ihlali öncesi durumu ile ihlal sonrası durumu arasındaki olumsuz fark olarak ifade edilmiştir[185]. Veri sorumlusunun sorumluluğunun doğabilmesi için, kişisel verileri hukuka aykırı işlenen ilgili kişinin maddi veya manevi zararının ortaya çıkması zorunludur[186]. Ortaya çıkan zararı ispat yükü ilgili kişidedir[187]. Ortaya çıkan bu zarar sorumluluğun üst sınırını oluşturmaktadır[188].

---

[182] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 138-139, 145.
[183] Özdemir, **a.g.e.**, s.145; Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 14,21-22; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 116.
[184] Ayrıntılı bilgi için bkz. çalışmamızın ikinci bölümündeki ‘‘1. Veri Sorumlusunun Yükümlülüklerine İlişkin İlkeler’’, “2.Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri” ve çalışmamızın üçüncü bölümündeki “1. Kişisel Verilerin İşlenmesinde Hukuka Uygunluk Nedenleri” başlıklı bölümü.
[185] Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 39; Eren, **a.g.e.**, s. 544-545; Tandoğan, **Mes’uliyet**, s. 63; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 548; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 390.
[186] Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 40-41; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 392-393; Eren, **a.g.e.**, s. 545.
[187] TBK m. 50/1; Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 81; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 521-522; Eren, **a.g.e.**, s. 560.
[188] Eren, **a.g.e.**, s. 787; Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 114; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 390.

2.1.2.3.3. Uygun İlliyet Bağı

Veri sorumlusunun sorumluluğunun doğması için, sorumluluğun dayandığı hukuka veya sözleşmeye aykırı fiil ya da olay ile ortaya çıkan zarar arasında sebep sonuç ilişkisi yani, uygun illiyet bağı bulunmalıdır[189]. Uygun illiyet bağı, somut olayda ortaya çıkan sonucu, hayatın normal akışı ve hayat tecrübelerine göre meydana getirmeye elverişli olan veya bu sonucun ortaya çıkma olasılığını objektif olarak artırmış olan zorunlu şart ile sonuç arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir[190]. Burada önemli olan veri sorumlusunun hukuka aykırı fiilinin sonucunu öngörebilmesi değil, hayatın normal akışı içinde objektif olarak fiilin zararı meydana getirmeye elverişli olmasıdır[191].

Kişisel verilerin ihlali sonucu ortaya çıkan zarar, tek başına zararı oluşturmaya yeterli olmayan birden çok fiil neticesinde oluşmuşsa, ortak illiyet meydana gelecektir[192]. Zararın oluşumuna tek başlarına yeterli olabilecek birden çok fiil neden olduysa yarışan illiyet gündeme gelecektir[193]. Son olarak birden çok fiil içinden zarara neden olan fiilin belirlenememesi durumunda seçimlik illiyet söz konusu olacaktır[194]. Belirtilen her durumda hukuka aykırı veri işleyen kişilerin oluşan zarardan ilgili kişiye karşı müteselsil sorumlu olması gerekmektedir[195].

Uygun illiyet bağının bulunmadığı veya kesildiği durumlarda sorumluluk da doğmayacaktır. İlliyet bağını kesen sebepler, mücbir sebep, zarar görenin ağır kusuru ve üçüncü kişinin ağır kusurudur. Mücbir sebep her durumda illiyet bağını keserken, zarar görenin kusuru ve üçüncü kişinin kusurunun illiyet bağını kesebilecek yoğunlukta olmaması da mümkündür[196]. İlliyet bağını kesebilecek yoğunlukta

---

[189] Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 45-46; Eren, **a.g.e.**, s. 561; Çekin, **Kişisel Veri**, s. 138.
[190] Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 45-46; Eren, **a.g.e.**, s. 565; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 567; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 401; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 137.
[191] Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 71-72; Eren, **a.g.e.**, s. 568; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 273; Özdemir, **a.g.e**., s. 210.
[192] Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 52; Eren, **a.g.e.**, s. 571.
[193] Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 52; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 570; Eren, **a.g.e.**, s. 572-573.
[194] Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 53; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 570 vd.; Eren, **a.g.e.**, s. 573; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 141.
[195] Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 53-54.
[196] Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 81; Eren, **a.g.e.**, s. 581-594; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 406-407, 411; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 138-139.

olmayan zarar görenin veya üçüncü kişinin kusuru tazminatın indirilmesine neden olabilecektir[197].

2.1.2.3.4. Veri Sorumlusunun Özen Yükümlülüğünü Yerine Getirmemesi

Veri sorumlusu, hukuka aykırı olarak kişisel veri işlenmesini, verilere erişilmesini önlemek ve verilerin muhafazasını sağlamak için her türlü teknik ve idari tedbiri almak suretiyle özen yükümlülüğünü yerine getirdiğini kanıtlayarak sorumluluktan kurtulabilecektir. Burada kanun tarafından aranan "*uygun güvenlik düzeyinin*" sağlanmasıdır. Uygun güvenlik düzeyi kişisel veriye göre değişebileceği gibi, işleme faaliyeti yürüten veri sorumlusuna göre de değişebilecektir. İlk olarak yapılması gereken, işleme faaliyetinin ilgili kişinin temel hakları bakımından barındırdığı risk değerlendirilerek, en uygun ve orantılı tedbirlerin alınmasıdır[198]. Örnek olarak veri sorumlusu tarafından işlenen özel nitelikteki kişisel verilerin güvenliğinin sağlanması için alınması gereken tedbirler, işlenen genel nitelikteki kişisel verilere kıyasla çok daha kapsamlıdır[199].

Veri sorumlusuna göre de kişisel verilerin güvenliğinin sağlanması için alınacak tedbirler farklılık arz edebilecektir. Haliyle global bir teknoloji devi olan ve kişisel verilerden ciddi anlamda gelir elde eden bir veri sorumlusu ile, butik bir ticarethane işleten veri sorumlusunun kişisel verilerin güvenliği için göstermesi gereken aktif özen yükümlülüğü aynı olmayacaktır. Gösterilmesi gereken özen belirlenirken, taraflardan bağımsız olarak yapılan işleme faaliyetinin gerektirdiği bilgi, dikkat ve sorumluluk sahibi bir kişi tarafından gösterilmesi gereken objektif özen dikkate alınmalıdır[200].

Tüzel kişi veri sorumlularını ele aldığımızda, objektif ölçüt gereği faaliyet gösterdiği alanda ortalama bir veri sorumlusunun aynı şartlar altında göstermesi

---

[197] Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 81; Eren, **a.g.e.**, s. 646, 791; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 411-412; Özdemir, **a.g.e.**, s. 211.

[198] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 145-146.
Veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik teknik ve idari tedbirlerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. çalışmamızın ikinci bölümündeki ''2.2. Veri Güvenliğine İlişkin Yükümlülükler" başlıklı bölümü.

[200] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 409; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 148; Yavuz/Acar/Özen, **a.g.e.**, s. 649; Özdemir, **a.g.e.**, s. 214;

gereken özen belirleyici olacaktır[201]. Örnek olarak, e-ticaret faaliyeti yürüten ve müşterilerine ait kişisel verileri depolayan bir veri sorumlusu, veri tabanındaki kişisel verileri çağın gerektirdiği teknolojik şartlara uygun olarak korumalı ve gereken tedbirleri almalıdır[202].

2.1.2.4. Zamanaşımı

Veri sorumlusu tarafından kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi halinde, ilgili kişi tarafından 6698 sayılı Kanun m. 11/-ğ'den kaynaklanan haksız fiil sorumluluğuna dayanılarak açılan davanın tabi olduğu zamanaşımı süresi TBK m. 72'de *"Tazminat istemi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve herhâlde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Ancak, tazminat ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulanır.*" şeklinde düzenlenmiştir. Hukuka aykırı kişisel veri işleme faaliyetinin aynı zamanda suç oluşturması halinde; ceza dava zamanaşımı belirtilen iki yıllık süreden uzunsa, iki yıllık süre ceza dava zamanaşımın süresi sona erdikten sonra başlayacak, ceza dava zamanaşımı on yıllık süreden uzunsa hem iki hem de on yıllık sürenin yerini alacaktır[203]. Ceza dava zamanaşımının uygulanması halinde, zamanaşımı başlangıcı suçun işlendiği tarih olacaktır[204]. Belirtmek gerekir ki; ceza dava zamanaşımının uygulanabilmesi için haksız fiilin suç oluşturması yeterli olup,

---

[201] Özdemir, **a.g.e.**, s. 214.
[202] Taştan, **a.g.e.**, s. 115.
[203] Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 77-78; İki yıllık zamanaşımının artık uygulanamayacağına dair görüş için bkz., Mehmet Erdem, **Özel Hukukta Zamanaşımı**, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010, s. 137-138; Eren, **a.g.e.**, s. 859-862; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 725. Örnek olarak; TCK m. 135/1 kapsamında kişisel verileri hukuka aykırı kaydeden kişilerin bir ila üç yıl arasında hapis ile cezalandırılacağı belirtilmiştir. TCK m. 66/e'de ceza dava zamanaşımı "*Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren durumlarda sekiz yıl*" olarak belirtilmiştir. O halde ilgili kişi, verilerini hukuka aykırı olarak kaydeden veri sorumlusuna karşı açacağı davada; zamanaşımı, haksız fiilin işlendiği tarihten itibaren sekiz yıl ve bu süre sona erdikten sonra iki yıl içinde, yani sonuç olarak uzun zamanaşımı süresi olan haksız fiilin işlendiği tarihten itibaren on yıl içinde dolacaktır. Yine TCK m. 136/1'de düzenlenen kişisel verilerin TCK m. 137/1-b belirtilen nitelikli hal olan "*Belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle*," hukuka aykırı olarak paylaşılması halinde üç ila altı yıl arasında hapis cezası öngörülmüştür. TCK m. 66/d'de ceza dava zamanaşımı *"Beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda on beş yıl"* olarak belirtilmiştir. O halde ilgili kişi, verilerini hukuka aykırı olarak paylaşan kamu görevlisine karşı açacağı davada; zamanaşımı, haksız fiilin işlendiği tarihten itibaren on beş yıl içinde dolacaktır.
[204] Oğuzman/Öz, **Cilt II**, s. 77; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 725.

suç konusunda herhangi bir adli işlemin yapılmasına gerek yoktur[205]. Fakat suç hakkında takibat yapılmış ve mahkeme eylemin suç olmadığına karar vermişse ceza zamanaşımı süresi uygulanmayacaktır.

2.1.3. Sözleşme İlişkisinden Doğan Sorumluluk

Veri sorumlusunun sözleşmeye aykırılık sebebiyle hukuki sorumluluğunun doğabilmesi için ilk olarak sözleşmenin geçerli şekilde kurulması gerekmektedir[206]. Yapılan sözleşmenin geçerli olabilmesi için ise; tarafların sözleşme yapma ehliyetine sahip olması, irade beyanlarının sağlıklı olması, sözleşme konusunun imkânsız; sözleşmenin emredici hukuk kurallarına, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı olmaması gerekmektedir[207]. Bu doğrultuda veri sorumlusu tarafından gerekli aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilerek, sözleşme ilişkisi içine giren ilgili kişinin hukuken geçerli rızası alınmalıdır[208]. Burada bahsedilen rıza, sözleşmenin kurulması yönelik irade beyanına hizmet etmektedir. Hukuka ve ahlaka aykırı verilen bir rıza geçerli olmayacağından, bu şekilde verilen bir rıza sonucu muteber bir sözleşme ilişkisi kurulamayacak ve sözleşmeye aykırılık nedeniyle herhangi bir hukuki sorumluluk gündeme gelmeyecektir[209]. Hata, hile ve korkutma gibi irade bozukluğu hallerinde ise, bu hallere maruz kalan kişi sözleşmeyi iptal edene kadar sözleşme geçerli olacaktır[210].

Veri sorumlusunun, sözleşmeye aykırılık kapsamında sorumluluğunun ortaya çıkabilmesi için; taraflar arasında geçerli bir sözleşme olması, kişisel verilerin bu sözleşmeye aykırı bir şekilde işlenmesi, ilgili kişinin zararı, kusur ve uygun illiyet bağının bulunması gerekmektedir[211]. Sözleşmesel sorumluluk kapsamında veri sorumlusu, borcu hiç veya gereği gibi yerine getirmemesinde kusurunun

---

[205] Eren, **a.g.e.**, s. 860.
[206] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 131; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 229
[207] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 131; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 229.
[208] Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 149. Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 229.
[209] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 131 vd.; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 229.
[210] Eren, **a.g.e.**, s. 426-427; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 137; İrade bozukluğu hallerinde, geçersizlik teorisine göre sözleşme kurulduğu andan itibaren geçici olarak geçersizken; iptal teorisine göre ise iradesi sakatlanan kişi sözleşmeyi iptal edene kadar geçici olarak geçerlidir., Eren, **a.g.e.**, s. 427.
[211] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 812-820; Eren, **a.g.e.**, s. 1078; Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 350; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 414-415; Taştan, **a.g.e.**, s. 106.

bulunmadığını ispat etmedikçe zarardan sorumlu olacaktır[212]. Belirtmek gerekir ki; veri sorumlusunun, taraflar arasındaki sözleşme kapsamında veya sözleşme gereği kişisel veri işlenmesinde herhangi bir beis yoktur[213]. Ancak bu kişisel veriler sözleşme amacı dışında işlenmesi veya kişisel verilerin tam ve gerektiği gibi işlenmemesi halinde sözleşmeye aykırılık meydana gelecektir[214].

Veri sorumlusu ile ilgili kişinin veya veri işleyenin yaptığı sözleşme kapsamında sözleşmenin konusuna bağlı olarak tarafların asli edim ve yan edim yükümlülükleri ile edim ve yan yükümleri olacaktır[215]. Asli edim yükümlülükleri, sözleşmenin konusunu oluşturur. Yan edim yükümlülükleri ise asli edim yükümlülüklerine göre ikincil nitelikte olup, kaynağını kanun, sözleşme ve dürüstlük kuralından alır[216]. Gerek asli edim gerekse de yan edim yükümlülükleri, ihlal edilmeleri halinde birbirlerinden bağımsız olarak talep ve davaya konu edilebilmektedirler[217].

Örnek üzerinden değerlendirdiğimizde; veri sorumlusu tarafından birtakım kişisel verilerin depolanması amacıyla bulut depolama sisteminin kullanılması durumunda bulut depolama hizmeti veren, veri işleyen konumunda olacaktır. Bu durumda veri sorumlusu ile veri işleyen arasında bir kişisel veri işleme sözleşmesi gündeme gelecektir. Bu ilişki kapsamında veri işleyen, veri sorumlusunun talimatlarına ve menfaatine uygun şekilde veri işleyecek; bu iş karşılığında da veri sorumlusundan işin bedelini alacaktır[218]. Bu sözleşmede veri işleyenin asli edimi, veri sorumlusunun talimatlarına uygun olarak veri işlemektir. Veri işleyenin, veri sorumlusunun talimatlarına aykırı olarak kişisel verileri işlemesi halinde, bu işleme faaliyeti sözleşme hükümlerine aykırılık teşkil edecek ve veri işleyen veri sorumlusuna karşı sorumlu olacaktır. Eğer sözleşmeye aykırılık aynı zamanda hukuka aykırılık da

---

[212] TBK m. 112.
[213] Özdemir, **a.g.e.**, s.101.
[214] **A.e.**
[215] Fahrettin Aral, **Türk Borçlar Hukukunda Kötü İfa**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2011, s. 33 vd.; Eren, **a.g.e.**, s. 31.
[216] Gökhan Antalya, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler,** C. 1, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2015, **(Antalya, Borçlar)**, s. 14; Aral, **a.g.e.**, s. 35-37; Eren, **a.g.e.**, s. 32-37.
[217] Aral, **a.g.e.**, s. 35-36; Antalya, **Borçlar**, s. 13; Eren, **a.g.e.**, s. 34.
[218] Taştan, **a.g.e.**, s. 119.

doğuruyorsa, verileri hukuka aykırı olarak işlenen kişiye karşı da veri sorumlusu ve işleyenin müteselsil sorumluluğu doğacaktır. Ancak bu sorumluluğun kaynağını bulabilmek için kişisel verisi hukuka aykırı işlenen kişi ile veri sorumlusu arasındaki ilişkiyi irdelemek gerekmektedir.

Öte yandan yan yükümler, doğrudan ifayı sağlamamakta ancak ifaya hizmet etmektedirler[219]. Bu kapsamda, ifaya yönelik yan yükümler ve koruyucu yan yükümler olmak üzere ikiye ayrılır[220]. Bu yükümlülüklerin ihlal edilmesi durumunda, bunların yerine getirilmesi bağımsız olarak talep ve dava konusu edilemese de tazminat talep edilmesi mümkündür[221]. Dolayısıyla elektronik haberleşme hizmeti sunan bir işletmecinin, ilgili kişinin kişisel verilerini işlemesi, haberleşme hizmeti verebilmesi için gereklilik olup, bu yönüyle işleme faaliyeti ifaya yönelik yan yükümdür[222]. Bu ilişki kapsamında, işletmecinin, kişisel verileri hatalı olarak işlemesi halinde ifaya yönelik yan yükümün ihlali gündeme gelecektir[223].

Koruyucu yan yüküm, asli edimin ifasından bağımsız olarak alacaklının mal ya da kişi varlığında ifa nedeniyle uğranılabilecek zararlardan korunmasını ifade etmektedir[224]. Bu doğrultuda avukatla ile müvekkili arasındaki vekalet ilişkisi değerlendirildiğinde; avukatın asli yükümlülüğü, üstlendiği işi, bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmektir[225]. Ancak aynı zamanda bu vekalet ilişkisi kapsamında müvekkiline ilişkin işlediği kişisel verileri hukuka aykırı olarak kullanmaması gerekmektedir. Hal böyle iken, avukat tarafından müvekkiline ilişkin beraat kararının sosyal medya üzerinde paylaşılması halinde, taraflar arasındaki sözleşme ilişkisinin koruyucu yan edim yükümü avukat tarafından ihlal edilmiş olacaktır.

---

[219] Eren, **a.g.e.**, s. 37; Aral, **a.g.e.**, s. 39-40.
[220] Aral, **a.g.e.**, s. 40; Özdemir, **a.g.e.**, s. 102.
[221] Antalya, **Borçlar**, s. 15; Aral, **a.g.e.**, s. 41; Eren, **a.g.e.**, s. 37.
[222] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 231; Özdemir, **a.g.e.**, s. 103
[223] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 231; Özdemir, **a.g.e.**, s. 103.
[224] Aral, **a.g.e.**, s. 49; Özdemir, **a.g.e.**, s.104; Eren, **a.g.e.**, s. 37-38;
[225] 19 Mart 1969 tarihli 1136 sayılı Avukatlık Kanunu m. 34, (Çevrimiçi), http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf 23 Temmuz 2019.

Sözleşmeye aykırılık esas itibariyle; temerrüt, kusurlu sonraki ifa imkansızlığı ve borcun gereği gibi ifa edilmemesi şeklindedir. Genel olarak kişisel verilerin sözleşmeye aykırı işlenmesi halinde sözleşmenin gereği gibi ifa edilmemesi gündeme gelecektir[226]. Çünkü diğer aykırılık hallerinde ortada bir ifa yokken, borcun gereği gibi ifa edilmemesi halinde; edimin olması gereken nitelik ve niceliğe sahip olmamasından kaynaklı kötü ifa veya asli edim yerine getirilse de yan yükümlerin ihlali mevcuttur[227]. Sözleşme kapsamındaki edimin gereği gibi ifa edilmemesi halinde ortaya çıkan zararın ve verilecek tazminatın miktarının saptanmasında TBK m. 112 uygulama alanı bulacaktır. Veri sorumlusunun kişisel verilerin korunması bakımından sözleşmeye aykırı davranarak ilgili kişinin kişilik haklarını ihlal etmesi halinde hukuka aykırılık da meydana gelecektir[228].

TMK m. 24/2'de kişilik haklarına yönelik her saldırının, hukuka uygunluk sebepleri[229] bulunmadıkça, hukuka aykırı olduğu belirtilmiştir[230]. Bu doğrultuda sözleşmeye aykırı olarak kişilik hakkı ihlal edilen ilgili kişi, şartları oluşmuşsa TMK m. 25/3 kapsamında maddi ve manevi tazminat davası açabilir. Ancak sözleşmeye aykırılık, aynı zamanda kişilik hakkının ihlali anlamına gelmiyorsa, TMK m. 24 uygulama alanı bulamayacak ve ilgili kişi sözleşmeden kaynaklı olarak kişilik hakkının ihlal edildiğinden bahisle dava açamayacak, ancak sözleşmeden doğan diğer yaptırımlara başvurabilecektir[231]. Bu durum manevi tazminat talepleri bakımından önem arz etmektedir. Şöyle ki, sözleşmeye aykırılık ile kişilik hakları da ihlal ediliyor ve dolayısıyla hukuka aykırılık mevcutsa TBK m.114/2. *''Haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümler, kıyas yoluyla sözleşmeye aykırılık hâllerine de uygulanır.''* hükmü uyarınca manevi tazminat talep edilebilecektir[232]. Haksız fiil ve sözleşmeden doğan

[226] Özdemir, **a.g.e.**, s.104.
[227] Aral, **a.g.e.**, s. 112; Eren, **a.g.e.**, 1072-1073; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 398.
[228] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 232.; Özdemir, **a.g.e.**, s. 107.
[229] Bahsedilen hukuka uygunluk sebepleri TMK m. 24/2'de belirtilen; "*Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması*" hallerinden birini ifade eder.
[230] Belirtmek gerekir ki; TMK hükümleri, TMK m. 5'de belirtilen "*Bu Kanun ve Borçlar Kanunu'nun genel nitelikli hükümleri, uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır*" hükmü gereği sözleşme hukukuna da uygulanır.
[231] Ayzöger Öngün, **a.g.e.**, s. 232; Arzu Genç Arıdemir, **Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat**, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2008, s. 104; Özdemir, **a.g.e.**, s. 106.
[232] Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 663; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 393, 806; Arıdemir, **a.g.e.**, s. 58; Özdemir, **a.g.e.**, s.106.

sorumluluğu birbirinden ayıran husus işlemin hukuka aykırılığıdır. Ancak kişisel verilerin sözleşmeye aykırı olarak işlendiği durumların çoğunda hukuka aykırılık da gündeme gelmektedir[233].

Taraflar arasındaki sözleşme kapsamında veri işlenme faaliyeti yürütülürken, veri sorumlusunun veya veri işleyenin kişisel verileri sözleşmeye veya hukuka aykırı işlemesi halinde, ilgili kişinin maddi ve manevi tazminat talepleri, kanunda aksine bir düzenleme olmadıkça, zararın ortaya çıkmasından itibaren on yıllık sözleşmesel zamanaşımına tabidir[234].

2.1.4. 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ'den Kaynaklanan Sorumluluk Hükümleriyle Sözleşmesel Sorumluk Hükümlerinin Yarışması

TBK m. 60'ta yer alan sebeplerin yarışması başlıklı düzenleme "*Bir kişinin sorumluluğu, birden çok sebebe dayandırılabiliyorsa hâkim, zarar gören aksini istemiş olmadıkça veya kanunda aksi öngörülmedikçe, zarar görene en iyi giderim imkânı sağlayan sorumluluk sebebine göre karar verir.*" şeklindedir. Bu kapsamda aynı zarara neden olan birden çok sebebin olması halinde, zarar gören bunlardan herhangi birine dayanmak suretiyle zararın giderilmesini talep edebilir[235].

Sözleşmesel ilişki kapsamında kişisel verilerin hukuka aykrı işlenmesi halinde hem sözleşmesel sorumluluk hem de sözleşme dışı sorumluluk gündeme gelecektir[236]. Sözleşme dışı sorumluluk hallerinden olan kusursuz sorumluluk özelinde özen sorumluluğunun da kusur sorumluluğu gibi sözleşmenin ihlal edilmesinden doğan tazminat talebi ile yarışabileceği kabul edilmektedir[237]. O halde sözleşme ilişkisi içinde hukuka aykırı veri işleme neticesinde borca aykırılık hükümleri ile 6698 sayılı Kanun m.11/1-ğ'den kaynaklanan özen sorumluluğu yarışabilecektir.

---

[233] Özdemir, **a.g.e.**, s. 102.
[234] TBK m. 146; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 303.
[235] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 568.
[236] Eren, **a.g.e.**, s. 1166.
[237] **A.e.**

Sözleşmesel sorumluluk halinde borçlu, alacaklının zarara uğramasında hiçbir kusuru olmadığını ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir. 6698 sayılı Kanun m.11/1-ğ'den kaynaklanan özen sorumluluğu, kusursuz sorumluluk hali olduğu için veri sorumlusu kusursuz olduğunu ispatlayarak sorumluluktan kurtulamayacaktır. Ancak hukuka aykırı olarak kişisel veri işlenmesini, verilere erişilmesini önlemek ve verilerin muhafazasını sağlamak için her türlü teknik ve idari tedbiri almak suretiyle özen yükümlülüğünü yerine getirdiğini kanıtlayarak suretiyle sorumluluktan kurtulabilecektir. Dolayısıyla burada belirtilen özen yükümlüğünün ispatı, kusursuzluğun ispatından daha ağırdır[238]. Zamanaşımı bakımından değerlendirecek olursak; 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ'den kaynaklanan özen sorumluluğu temelinde haksız fiilden kaynakladığı için ilgili kişinin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendikten itibaren iki yıl ve her halükârda fiilin işlendiği tarihten itibaren on yıldır[239]. Sözleşmesel sorumlulukta ise on yıllık zamanaşımı süresi mevcuttur[240]. Bir diğer husus; sözleşmesel ilişki kapsamında sorumsuzluk anlaşması yapılabilirken, haksız fiilden kaynaklanan sorumlulukta sorumsuzluk anlaşması yapmak mümkün değildir[241]. Ancak sözleşmenin ihaline ilişkin sorumsuzluk anlaşması, akde aykırılık haksız fiil niteliği taşıması halinde de uygulama alanı bulacaktır[242].

Sözleşme ilişkisi kapsamında veri sorumlusunun hukuka aykırı veri işlemesi nedeniyle zararı gidermek isteyen ilgili kişinin, 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ'den kaynaklanan özen sorumluluğu hükmüne gitmesi, iki yıllık zaman aşımı süresi dolmadıysa daha lehinedir. Çünkü sözleşme sorumluğunda veri sorumlusu kusurlu olmadığını kanıtlayarak sorumluluktan kurtulurken, özen sorumluluğunda hukuka aykırı olarak kişisel veri işlenmesini, verilere erişilmesini önlemek ve verilerin muhafazasını sağlamak için gereken her türlü teknik ve idari tedbiri aldığını ispatlamak suretiyle sorumluluktan kurtulacaktır. Ancak hukuka aykırı veri işleme

[238] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 415.
[239] TBK m. 72; Eren, **a.g.e.**, s. 1166; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 295; Taştan, **a.g.e.**, s. 197; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 212.
[240] TBK m. 146; Eren, **a.g.e.**, s. 1166; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 295; Taştan, **a.g.e.**, s. 197; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 212.
[241] TBK m. 115; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 538; Taştan, **a.g.e.**, s. 198; Eren, **a.g.e.**, s. 1112-1113; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 295.
[242] Eren, **a.g.e.**, s. 1167; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 982; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 295.

faaliyeti kapsamında zarar ve veri sorumlusu öğrenildikten itibaren iki yıl geçmişse artık sözleşme sorumluluğuna gitmekten başka bir yol kalmayacaktır.

2.1.5. Dürüstlük Kuralına Dayanan Sözleşme Benzeri Borç İlişkilerinden Doğan Sorumluluk

2.1.5.1. Culpa In Contrahendo

Taraflar arasında henüz bir sözleşme mevcut değilken, sözleşme görüşmeleri sırasında, veri sorumlusu tarafından sözleşme kurma amacına aykırı olarak kişisel verilerin işlenmesi halinde culpa in contrahendo sorumluluğu doğmaktadır [243]. Sözleşme görüşmeleri sırasında dürüstlük kuralı gereği kurulan güven ilişkisi kapsamında taraflar, sözleşme görüşmeleri süresince koruma ve aydınlatma yükümlülüklerini yerine getirerek, birbirlerinin kişilik değerleri ve malvarlıklarına zarar vermemeye özen göstermelilerdir[244]. Temel olarak, TMK m. 2'de belirtilen dürüstlük kuralına dayanan culpa in contrahendo sorumluluğu, taraflardan birinin sözleşme görüşmeleri sırasında kusurlu olarak dürüstlük kuralına uyma yükümlülüğünü ihlal etmesi neticesinde ortaya çıkan zararın tazmin edilmesini ifade eder [245]. Sözleşme görüşmelerinin olumlu sonuçlanması durumunda, sözleşme görüşmeleri kapsamında kişisel veriler hukuka aykırı olarak işlense dahi, culpa in contrahendo sorumluluğu tali nitelikte olduğu için, bu ihlalden dolayı sözleşmeye aykırılık hükümlerine gidilmesi gerekecektir[246].

Bu bağlamda, istihdam amacıyla internet üzerinde özgeçmiş toplayan ve akabinde mülakat yapan bir şirketi ele aldığımızda; sözleşme görüşmelerinin

---

[243] Eren, **a.g.e.**, s. 1156-1157; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 113; Burcu Kalkan Oğuztürk, **Güven Sorumluluğu**, 1. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008, s. 93; Özdemir, **a.g.e.**, s. 97.

[244] Eren, **a.g.e.**, s.1157; Ümit Gezder, **Türk İsviçre hukukunda Culpa in Contrahendo Sorumluluğu**, 1. Baskı, Ankara, Beta Yayınları, 2009, s. 176; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 121-122; Kalkan Oğuztürk, **a.g.e.**, s. 94; Süleyman Yalman, **Türk İsviçre Hukukunda Sözleşme Görüşmelerinden Doğan Sorumluluk**, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2006, s. 37; Özdemir, **a.g.e.**, s.98.

[245] Antalya, **Borçlar**, s. 187; Eren, **a.g.e.**, s. 1156-1157; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 124; Haluk Nomer**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş 15. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 2017, s. 410; Akyol, **Dürüstlük**, s. 115; Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 343; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 403; Yalman, **a.g.e.**, s. 37-38; Kalkan Oğuztürk, **a.g.e.,** s. 95, 251.

[246] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 121; Nomer, **a.g.e.**, s. 412; Ancak doktrinde bazı yazarlar sözleşme kurulması halinde bile culpa in contrahendo sorumluluğuna başvurulabileceğini savunmaktadır. Gezder, **a.g.e**., s. 173; Kalkan Oğuztürk, **a.g.e.,** s. 90.

neticelenmesine kadar geçen süreçte, taraflardan birinin kusurlu olarak aralarındaki güven ilişkisine aykırı şekilde hareket etmesi sonucunda ortaya bir zararın çıkması halinde sorumluluk doğacaktır. Ancak bizim ele aldığımız konu kişisel veriler olduğu için örneği daraltarak incelersek; veri sorumlusu tarafından, ilgili kişinin özgeçmişinden veya yapılan mülakat kapsamında edinilen kişisel veriler, sadece ilgili kişiyi işe alım amacıyla kullanılmalıdır. Bu doğrultuda, işçi adayından bu kapsamda alınan verilerin pazarlama amacıyla kullanılması veya üçüncü kişilerle paylaşılması halinde sorumluluk doğacaktır. Yine iş alım sürecinin olumsuz sonuçlanması halinde, veri sorumlusu sözleşme görüşmeleri kapsamında edindiği kişisel verileri saklamamalı, 6698 sayılı kanuna uygun olarak hazırlanan veri imha politikası doğrultusunda silmesi, yok etmesi veya anonim hale getirmesi gerekmektedir.

Öte yandan, sözleşme öncesi görüşmeler sırasındaki hukuka aykırı davranışlardan doğan bu sorumluluktan doğan zararların tazmin edilmesinin, haksız fiil kapsamında mı yoksa sözleşmeden doğan sorumluluk kapsamında mı değerlendirilmesi gerektiği konusunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır[247].

İlk görüşe göre sözleşme görüşmelerinin başlaması ile taraflar arasında sözleşme benzeri bir güven ilişkisi doğmuştur[248]. Bu görüşü göre, güven ilişkisi gereği tarafların birbirlerini aydınlatma, koruma ve özen yükümlülüğünü ihlali durumunda sözleşme sorumluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanması gerekir[249]. Öğretideki diğer bir görüşe göre ise, taraflar arasındaki görüşmeler sırasında ortada sözleşme ilişkisi mevcut olmadığından sözleşme hükümlerine başvurmanın mümkün olmadığını, dolayısıyla haksız fiil hükümlerinin uygulanması gerekmektedir[250]. Başka bir görüşe göre, sözleşme görüşmelerinden doğan sorumluluğun, haksız fiil ile sözleşme

---

[247] M. Kemal Oğuzman/Turgut Öz: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Cilt I, 15. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017, **(Oğuzman/Öz, Cilt I),** s. 37-38; Nomer, **a.g.e.**, s. 410; Ayrıca detaylı bilgi için bkz., Kalkan Oğuztürk, **a.g.e.,** s. 101-108; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 234-235; Eren, **a.g.e.**, s. 1158 vd.; Gezder, **a.g.e**., s. 64 vd.; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 129; Taştan, **a.g.e.**, s. 80.

[248] Eren, **a.g.e.**, s. 1159; Nomer, **a.g.e.**, s. 410; Yalman, **a.g.e.**, s. 51; Gezder, **a.g.e**., s. 67; Özdemir, **a.g.e.**, s.99.

[249] Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 591; Antalya, **Borçlar**, s. 194; Eren, **a.g.e.**, s. 1159; Gezder, **a.g.e.**, s. 67-68; Nomer, **a.g.e.**, s. 410-412; Kalkan Oğuztürk, **a.g.e.**, s. 102; Yalman, **a.g.e.**, s. 51; Taştan, **a.g.e.**, s. 80; Özdemir, **a.g.e.**, s. 99.

[250] Antalya, **Borçlar**, s. 195; Eren, **a.g.e.**, s. 1158-1159; Gezder, **a.g.e**., s. 173-174; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 129; Kalkan Oğuztürk, **a.g.e.**, s. 103; Yalman, **a.g.e.**, s. 50; Taştan, **a.g.e.**, s.81; Özdemir, **a.g.e.**, s.100.

hükümleri arasında olan kendine özgü bir sorumluluk türü olduğu ve her somut olayın ayrı ayrı ele alınması gerektiği belirtilmiştir[251]. Bu görüşe göre sözleşme öncesi sorumluluk, her ne kadar diğer sorumluluk hallerinden bağımsız olarak görülse de zamanaşımı ve yardımcı kişinin sorumluluğu bakımından sözleşme hükümlerine gidilmesi gerektiği belirtilmiştir[252]. Bu anlamda bu görüş sözleşme sorumluluğuna yaklaşmaktadır.

Doktrinde hâkim olan ve bizim de katıldığımız görüşe göre ise; sözleşme görüşmeleri sırasında tarafların birbirlerine duydukları güvene dayalı olarak dürüstlük kuralı temelli sözleşme benzeri bir borç ilişkisi oluşmaktadır. Bu görüş zamanaşımı ve yardımcı kişilerin sorumluluğu konuları bakımından ilgili kişinin daha menfaatinedir[253]. 6698 sayılı Kanundan kaynaklanan haksız fiil sorumluluğu kusura dayanmadığı için, bu bakımdan sözleşmesel sorumluluk hükümlerinden daha elverişlidir.

2.1.5.2. Sözleşmenin Art Etkisi

Geçerli olarak kurulmuş, herhangi bir sebeple sona ermiş bir sözleşmenin ifası sırasında tarafların oluşturdukları güven ilişkisi gereği sözleşme sona erdikten sonra dahi dürüstlük kuralı gereği tarafların birbirlerine zarar vermeme yükümlülükleri bulunmaktadır.[254]. Bu durum, öğretide *''sözleşmenin art etkisi''* olarak ifade edilmektedir[255].

Veri sorumlusu ile ilgili kişi arasındaki sözleşme sona erse dahi, sözleşme kapsamında işlenen verilerin, kanundan, sözleşmeden veya başka geçerli bir nedenden kaynaklı olarak sözleşme sona ermesinden sonra bir süre daha saklanması gerekebilir. Örneğin, sözleşme sona ermesine rağmen, mevzuat gereği birtakım kişisel verilerin tutulması gerekiyorsa, bu sürede gerçekleştirilen faaliyetler sadece mevzuatta

---

[251] Antalya, **Borçlar**, s. 196; Gezder, **a.g.e.**, s. 78-79; Yalman, **a.g.e.**, s. 52-53; Taştan, **a.g.e.**, s.81; Özdemir, **a.g.e.**, s. 100; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 235.
[252] Özdemir, **a.g.e.**, s.100; Eren, **a.g.e.**, s. 1160-1161; Gezder, **a.g.e**., s. 63-64; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 130; Yalman, **a.g.e.**, s. 53; Taştan, **a.g.e.**, s. 82.
[253] Özdemir, **a.g.e.**, s.101; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 236.
[254] Oğuzman/Öz, **Cilt I**., s. 38.
[255] Bu durum için "*sözleşme sonrası yükümler*" tabiri de kullanılmaktadır. Bkz. Serozan, **a.g.e.**, s. 263.

belirtilen yükümlülükleri yerine getirmekle sınırlı bir saklama ve işleme faaliyeti şeklinde olmalıdır[256]. Yani sözleşme sona erse dahi, sözleşme kapsamında edinilen kişisel verilerin hukuka uygun tutulma yükümlülüğü devam eder. Bu yükümlülüğün ihlali durumunda sözleşmenin art etkisi gereği sözleşmeye aykırılık meydana gelecektir[257]. Ayrıca 6698 sayılı Kanun m. 12/4'te "*Veri sorumluları ile veri işleyen kişiler, öğrendikleri kişisel verileri bu Kanun hükümlerine aykırı olarak başkasına açıklayamaz ve işleme amacı dışında kullanamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrılmalarından sonra da devam edeceği*" şeklindeki düzenlemesi ile taraflar arasındaki ilişki sona erse dahi belirtilen kapsamda sorumluluğun devam edeceği açıkça ifade edilmiştir.

2.1.5.3. Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme

Sözleşme ilişkisi, nispi nitelikte olup sadece taraflar arasında hak ve borç doğurmaktadır. Ancak bazen sözleşmenin gereği gibi ifa edilmemesinin neticesinde zarara uğrayan sözleşmenin taraflarından ziyade üçüncü kişi de olabilir[258]. Bu durumda üçüncü kişi zararını haksız fiilden kaynaklanan sorumluluk hükümlerine göre isteyebilse de zamanaşımı bakımından daha menfaatine olan sözleşme sorumluluğuna ilişkin hükümlerden yoksun kalmaktadır[259]. Ancak dürüstlük kuralı gereği sözleşme kapsamında tarafların korumaları gereken üçüncü kişilerin de sözleşmeye aykırılık hükümlerinden faydalanmaları mümkündür[260]. Üçüncü kişi, borçlunun ediminin tehlike sınırlarında olması ve edimin risklerine alacaklı kadar yakın olduğunun borçlu tarafından bilinmesi halinde, üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme gündeme gelecektir[261]. Bu sözleşmenin dayanağını edimden bağımsız bir borç ilişkisi oluşturmaktadır[262].

---

[256] KVKK, **Temel İlkeler**, s. 12.
[257] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 237.
[258] Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm Cilt I: Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme**, 7. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017, s. 20-22; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 238.
[259] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 238.
[260] Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.,** s. 22; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 421; Nil Karabağ Bulut, **Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme**, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009, s. 83 vd.; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 238.
[261] Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.,** s. 22-23; Karabağ Bulut, **a.g.e.,** s. 100 vd.; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 238.
[262] Karabağ Bulut, **a.g.e.**, s. 83 vd.; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 238.

Veri sorumlusu, veri işleyen ve ilgili kişi üçgenini ele aldığımızda; veri işleyen veri sorumlusu tarafından kendisine verilen talimatlar doğrultusunda kişisel verileri işleyen ve veri sorumlusunun kişisel veri işleme sözleşmesi yapmak sureti ile yetkilendirdiği ayrı bir kişidir[263]. Veri işleyen bu ilişki kapsamında arasında sözleşme ilişkisi olmayan ilgili kişinin verilerini işlemektedir. Veri işleyenin veri sorumlusunun talimatlarına yani veri işleme sözleşmesine aykırı olarak kişisel verileri işlemesi durumunda, ilgili kişinin edimin tehlike sınırları içinde olması ve veri işleyenin de edimin risklerine borçlu kadar yakın olduğunu bilmesinden ötürü, aralarında sözleşme ilişkisi olmasa dahi ilgili kişi sözleşme hükümlerine dayanarak veri işleyene karşı dava açabilecektir.

2.1.6. TBK m. 66'dan Kaynaklanan Sorumluluk

TBK m. 66'da adam çalıştıranın, bir özel hukuk ve bağımlılık ilişkisi içinde olduğu çalışanlarının, verilen işin yapılması esnasında hukuka aykırı olarak üçüncü kişilere vermiş oldukları zararları gidermekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir[264]. Sorumluluğun doğması için kusur şartı aranmamaktadır[265]. Bu kapsamda adam çalıştıranın objektif özen yükümlüğünün ihlaline dayanan "*olağan sebep sorumluğu*" vardır[266]. Buna göre, sorumluluğun doğması için, çalıştıran ile zarara neden olan çalışan arasında bağımlılık ilişkisi bulunmalı, zarar çalışanın işi gördüğü esnada ve işle alakalı hukuka aykırı fiilinden doğmuş olmalı, çalışanın fiili ile zarar arasında uygun illiyet bağı olmalı ve nihayet adam çalıştıran kurtuluş kanıtı[267] getirmemiş olmalıdır[268].

---

[263] KVKK, **Uygulama Rehberi**, s. 56.

[264] TBK m. 66/1: "*Adam çalıştıran, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür.*"; Seda Kara Kılıçarslan, **"Adam Çalıştıranın Sorumluluğu"**, Doktora Tezi, Ankara, 2016, s. 68; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 426; Eren, **a.g.e.**, s. 643; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 151-152; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 174; Oğuzman, Öz, **Cilt II**, s. 140.

[265] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 426; Kara Kılıçarslan, **a.g.e.**, s. 69; Eren, **a.g.e.**, s. 643; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 152; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 174; Oğuzman, Öz, **Cilt II**, s. 141.

[266] Eren, **a.g.e.**, s. 643; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 174; Nomer, **a.g.e.**, s. 179.

[267] TBK m. 66/2: "*Adam çalıştıran, çalışanını seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmaz.*"; TBK m. 66/3: "*Bir işletmede adam çalıştıran, işletmenin çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli olduğunu ispat etmedikçe, o işletmenin faaliyetleri dolayısıyla sebep olunan zararı gidermekle yükümlüdür*.".

[268] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 427-431; Eren, **a.g.e.**, s. 646-654; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 151-152; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 174-176; Nomer, **a.g.e.**, s. 179-192; Ayrıntılı bilgi için bkz., Kara Kılıçarslan, **a.g.e.**, s. 68-132; Oğuzman, Öz, **Cilt II**, s. 145-154.

Adam çalıştıranın sorumluluğundan bahsedebilmek için, çalıştıranın emir ve talimatı altında bağımlılık ilişkisi içinde iş gören çalışanın olması gerekmektedir[269]. Bu kapsamda çalıştıran ile çalışan arasında hizmet sözleşmesi olduğunda bağımlılık ilişkisinin varlığı kabul edilir[270]. Fakat bunun için taraflar arasındaki ilişkinin her zaman hizmet sözleşmesine dayanması gerekmez[271]. Bu anlamda çalıştırana bağımlı olarak çalışan vekil veya yüklenicinin hukuka aykırı fiillerinde sorumluluk bu kapsama girmektedir [272] . Ancak istihdam ilişkisi olmayan vekalet sözleşmesi kapsamındaki vekil ve eser sözleşmesi kapsamındaki yüklenici bağımlılık unsurunu taşımadıkları için çalışan olarak değerlendirilmeyeceklerdir [273] . Burada veri sorumlusunun hizmet sözleşmesi kapsamındaki çalışanlarının veya bağımlı çalışan vekil ve yüklenicilerin hukuka aykırı fiilleriyle işin görülmesi sırasında üçüncü kişilere verdikleri zararlardan TBK m. 66 kapsamında sorumlu olacağına şüphe yoktur. Ancak veri işleyenin durumunun ayrıca değerlendirilmesi gerekir.

Veri işleyen, veri sorumlusu tarafından kendisine verilen talimatlar neticesinde kişisel verileri işleyen ve veri sorumlusunun kişisel veri işleme sözleşmesi yapmak sureti ile yetkilendirdiği ayrı bir tüzel veya gerçek kişidir[274]. Veri işleme sözleşmesi, bünyesinde vekalet sözleşmesine ve eser sözleşmesine ilişkin unsurlar barındıran kombine tipli karma bir sözleşmedir[275]. Veri işleyen her ne kadar veri sorumlusunun talimatları ile faaliyet yürütse de veri sorumlusunun organizasyonu dışında olması gerekmektedir. Dolayısıyla da bu durum veri işleyenin bağımlılık unsuru sağlamasının önüne geçmektedir. Sonuç olarak veri işleyenin işin görülmesi sırasındaki hukuka aykırı işleme faaliyetleri neticesinde üçüncü kişilere verdiği zararlar için TBK m. 66'ya dayanarak veri sorumlusuna gidilemeyecektir.

---

[269] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 427; Eren, **a.g.e.**, s. 649; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 151; Kara Kılıçarslan, **a.g.e.**, s. 72-73; Nomer, **a.g.e.**, s. 179; Oğuzman, Öz, **Cilt II**, s. 146.
[270] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 427; Eren, **a.g.e.**, s. 649; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 175; Kara Kılıçarslan, **a.g.e.**, s. 72.
[271] Eren, **a.g.e.**, s. 649; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 151; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 175; Kara Kılıçarslan, **a.g.e.**, s. 72; Oğuzman, Öz, **Cilt II**, s. 146.
[272] Eren, **a.g.e.**, s. 649; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 175; Nomer, **a.g.e.**, s. 180.
[273] Eren, **a.g.e.**, s. 649; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 175; Kara Kılıçarslan, **a.g.e.**, s. 73; Nomer, **a.g.e.**, s. 180; Oğuzman, Öz, **Cilt II**, s. 147.
[274] KVKK, **Uygulama Rehberi**, s. 56.
[275] Taştan, **a.g.e**., s. 121-122.

TBK m. 66/3'te kapsamında adam çalıştıran, "*işletmenin çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli olduğunu ispat etmediği sürece, o işletmenin faaliyetlerinden dolayı oluşan zararı gidermekle yükümlüdür.*". Bu doğrultuda çalıştıranın bir organizasyon sorumluluğu vardır. Kişisel veriler bakımından ise, veri sorumlusunun, işletmesinde işlediği kişisel verilere yetkisiz erişim ve müdahaleyi önleyecek uygun teknik ve idari tedbirleri almaması halinde, gözetim borcuna aykırılıktan doğan sorumluluğu gündeme gelecektir[276].

Tüzel kişi veri sorumlusunun organları ise, bizzat tüzel kişinin iradesini temsil ettiklerinden, çalışan olarak değerlendirilmeyeceklerdir[277]. Bu doğrultuda tüzel kişi veri sorumlusunun organlarının verdikleri zararlardan dolayı adam çalıştıranın sorumluluğuna gidilmeyecektir. TMK m. 50[278] gereği, doğrudan haksız fiilden kaynaklanan sorumluluk hükümlerine göre veri sorumlusu ile birlikte organlarda bulunan kişi de şahsen sorumlu olacaktır[279].

2.1.7. Borçlunun Yardımcı Kişilerin Fiillerinden Dolayı Sorumluluğu

TBK m. 116'da düzenlenen, yardımcı kişilerin fiillerinden dolayı borçlunun sorumluluğunun doğabilmesi için; borçlu ile zarar gören alacaklı arasında geçerli bir borç ilişkisi olmalı, borcun ifası veya borç ilişkisinden doğan bir hakkın kullanılması yardımcı kişiye bırakılmalı[280], yardımcı kişi borcu ifa ederken alacaklıya zarar vermiş olmalı ve yardımcı kişinin borca aykırı fiilinin, borçluya farazi kusur[281] olarak

[276] İlke Gürsel, **İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması Hakkı**, 1. Basım, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s. 416-417.
[277] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 427; Eren, **a.g.e.**, s. 649; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 175; Kara Kılıçarslan, **a.g.e.**, s. 70-71.
[278] TMK m. 50: "*Tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır. Organlar, hukukî işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar. Organlar, kusurlarından dolayı ayrıca kişisel olarak sorumludurlar.*".
[279] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 427; Eren, **a.g.e.**, s. 649; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 175; Kara Kılıçarslan, **a.g.e.**, s. 70-71.
[280] Bu şart için borcun ifasının veya hakkın kullanılmasının yardımcı kişiye bırakılmasının mümkün olması gerekir., Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 822; Eren, **a.g.e.**, s. 1106.
[281] Borç, yardımcı kişi yerine bizzat borçlu tarafından yerine getirilmiş olsaydı borçlunun alacaklıya verilen zarardan dolayı kusurlu sayılması halinde farazi kusur gerçekleşmiş olur. Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 825-826; Eren, **a.g.e.**, s. 1107-1109; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 276.

yüklenebilmesi gerekmektedir[282]. Belirtilen şartların oluşması halinde veri sorumlusu, yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu olacaktır. Bu sorumluluğun oluşması için adam çalıştıranın sorumluluğundaki gibi yardımcı kişilerin hizmet ilişkisi içinde çalışmasına gerek olmadığından bağımsız olarak çalışan yüklenici ve vekilin, borcun ifasına borçlunun izniyle katılması yeterli kabul edilecektir[283]. Ayrıca ifa yardımcısı gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir[284]. Bu kapsamda veri sorumlusu, veri işleyenin borca aykırı fiilleri nedeniyle alacaklının zarara uğraması halinde TBK m. 116 gereği sorumlu olacaktır. Son olarak organ tüzel kişinin yardımcısı olarak değerlendirilmeyecektir[285]. Organların borca aykırı davranışları neticesinde alacaklının zarar görmesi halinde, TBK m. 116 hükmü değil m. 112 hükmü uygulama alanı bulacaktır[286].

Yardımcı kişilerin fiilerinden doğan sorumluluk ve adam çalıştıranın sorumluluğu arasındaki farklara da değinmeden önce yardımcı kişilerin fiillerinden dolayı kişisel verileri ihlal edilen kişilerin, adam çalıştıranın sorumluluğuna gitmelerine bir engel yoktur[287]. İlk fark, TBK m. 116 kapsamında zarar gören ile yardımcı kişi kullanan arasında önceden kurulmuş sözleşme ilişkisi aranırken; TBK m. 66 kapsamında sözleşme ilişkisi aranmamaktadır[288]. İkinci olarak, TBK m. 66 kapsamında çalıştıran ve çalıştırılan arasında bağımlılık ilişkisi olması gerekirken, TBK m. 116'da borçlu ile yardımcı kişi arasında bağımlılık ilişkisi zorunlu değildir[289]. Bir diğer husus, adam çalıştıranın sorumluluğunda kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulmak mümkünken, TBK m. 116'da kurtuluş kanıtı getirme imkânı tanınmamıştır[290]. Son olarak TBK m. 66'da yer alan sorumluluk, haksız fiil

[282] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 821-826; Eren, **a.g.e.**, s. 1098-1109; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 274-275.
[283] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 823; Eren, **a.g.e.**, s. 1102; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 275.
[284] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 823; Eren, **a.g.e.**, s. 1101; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 275.
[285] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 824; Eren, **a.g.e.**, s. 1100-1101; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 275.
[286] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 824; Eren, **a.g.e.**, s. 1101; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 276.
[287] Gürsel, **a.g.e.**, s. 418; Eren, **a.g.e.**, s. 1102; Kişisel verileri ihlal edilen ilgili kişi tarafından talep edilmediği sürece, hâkim TBK m. 60 kapsamında ilgili kişinin zararını en çok giderme imkânı veren sorumluluk nedenine göre karar verecektir., Gürsel, **a.g.e.**, s. 418.
[288] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 827; Eren, **a.g.e.**, s. 644-645; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 277.
[289] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 828; Eren, **a.g.e.**, s. 645; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 277.
[290] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 828; Eren, **a.g.e.**, s. 645; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 277.

zamanaşımı olan 2 ve 10 yıllık zaman aşımına tabiyken, TBK m. 116'dan kaynaklanan sorumluk 10 yıllık zamanaşımına tabidir[291].

2.1.8. Tazminat Davası Türleri

2.1.8.1. Maddi Tazminat Davası

Maddi tazminat ile kişisel verileri hukuka aykırı olarak işlenen kişilerin, bu ihlal nedeniyle malvarlıklarında rızası dışında meydana gelen eksilmenin giderilmesi amaçlanmaktadır[292]. Maddi zarar, kişisel verileri hukuka aykırı olarak işlenen kişinin malvarlığının hukuka aykırı işleme faaliyeti öncesi hali ile sonrası hali arasındaki farkı ifade eder[293]. Bu da fiili zarar şeklinde olabileceği gibi, yoksun kalınan kar şeklinde de olabilir[294].

Kişisel verilerin ihlali halinde, TMK m. 25/3[295] ve 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ[296] ile 14/3[297] maddi tazminat davasının hukuki dayanağını oluşturmaktadır. Benzer şekilde 95/46 sayılı Direktif m. 23/1[298] ve Tüzük m. 82[299] gereği, kişisel verilerin ihlal

---

[291] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 828; Eren, **a.g.e.**, s. 646; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 277.

[292] Kılıçoğlu, **Basın**, s. 358; Özdemir, **a.g.e.**, s. 207; Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 39,68.; Eren, **a.g.e.** , s. 545, 749; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.** , s. 548; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 63; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 392; Nomer, **a.g.e.**, s. 162-163; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 404; Harun Bulut, **Kişilik Hakları Ve Kişilik Haklarına Saldırıdan Kaynaklanan Hukuk Davaları**, 1. Bası, Ankara, Beta Yayınları, 2006, s. 180; Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 159; Serap Helvacı, **Gerçek Kişiler**, 8. Bası, İstanbul, Legal Yayınları, 2017, **(Helvacı, Kişiler)**, s. 164; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku**, s. 261-262; İlknur Serdar, **Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali Ve Kişiliğin Korunması,** Ankara, Seçkin Yayınevi, 1999, s. 273-274; Oğuzman/Öz, **Cilt I**, s. 384.

[293] Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 252 vd.; Özdemir, **a.g.e.**, s. 208; Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 39; Eren, **a.g.e.**, s. 546 vd.; Erdem Büyüksağiş, **Yeni Sosyo-Ekonomik Boyutta Maddi Zarar Kavramı**, 1. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2007, s. 45-46; Kılıçoğlu, **Basın**, s. 358; Oğuzman/Öz, **Cilt I**, s. 386.

[294] Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 41; Eren, **a.g.e.**, s. 548-549; Oğuzman/Öz, **Cilt I**, s. 390.

[295] TMK m. 25/3: "*Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır.*".

[296] 6698 sayılı Kanun m. 11/ğ: "*Kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme, haklarına sahiptir.*".

[297] 6698 sayılı Kanun m. 14/3: "*Kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır.*".

[298] 95/46 sayılı direktif m. 23/1: "*Üye Devletler, bu Direktif uyarınca kabul edilen ulusal hükümlerle uyumsuz herhangi bir işlemenin veya yasadışı bir işleme faaliyetinin sonucu olarak zarara uğrayan herhangi bir kişinin, uğradığı zarar için denetleyiciden tazminat almaya hak kazanmasını sağlayacaktır.*".

[299] GDPR m. 82/1: "*Bu Tüzük'e ilişkin bir ihlal sonucu maddi veya manevi zarar gören herhangi bir kişi, yaşanan zarara ilişkin olarak veri sorumlusu veya veri işleyenden tazminat alma hakkına sahiptir.*".

edilmesi halinde, ilgili kişi zararını veri sorumlusundan tazmin etme hakkına sahiptir[300].

Maddi tazminat talebi için hukuka aykırı fiil, zarar ve hukuka aykırı fiil ile zarar arasında uygun illiyet bağının bulunması gerekmektedir[301]. 6698 sayılı Kanundan kaynaklanan sorumluluk ve adam çalıştıranın sorumluluğu gibi kusursuz sorumluluk hallerinde, kusur şartı aranmayacaktır. Ancak sözleşmesel sorumluluğa dayanılıyorsa, veri sorumlusunun kusurlu olmadığını ispat etmesi gerekecektir. Verilerinin hukuka aykırı olarak ihlal edildiğini iddia eden kişi maddi zararını ve kapsamını ispat ile yükümlüdür[302]. Zararın tam olarak belirlenmesi mümkün değilse, hâkim, olayın normal akışına ve zarar gören ilgili kişinin aldığı tedbirleri dikkate alarak hakkaniyete uygun bir zarar miktarı belirleyecektir[303]. Ancak belirtmek gerekir ki, maddi tazminatın üst sınırı zararı aşamaz[304]. Örneğin bir sigorta şirketinin, ilgili kişinin sağlık verilerinin hatalı olarak işlenmesi sonucu, sağlık sigortası priminin olması gerekenden yüksek çıkması ve kişinin bu sigortayı yaptırması halinde, kişinin maddi zararı ortaya çıkacaktır[305].

Tazminat miktarı ve ödenme şekli, durumun gereğini ve kusur ağırlığını dikkate alarak hâkim tarafından belirlenecektir[306]. Görüldüğü gibi hâkime, tazminat miktarını belirlerken kusur durumunu göz önünde tutarak indirim yapma konusunda takdir hakkı tanınmıştır[307]. Yani, veri sorumlusunun hafif ihmali sonucu gerçekleşen bir veri ihlali durumunda, hâkim ilgili kişi lehine hükmedeceği tazminatta indirime gidebilir. Ayrıca zarara sebep olan veri sorumlusu hafif kusurlu ise ve tazminatı ödemesi halinde yoksulluğa düşecekse ve hakkaniyet de gerektirmesi halinde, hâkim tazminatta indirime gidebilecektir[308]. Ancak, 6698 sayılı Kanundan kaynaklanan

---

[300] GDPR m. 82/1'de 95/46 sayılı Direktif ve 6698 sayılı Kanundan farklı olarak ilgili kişinin, şartları oluşması halinde veri işleyenden de tazminat alma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.
[301] Eren, **a.g.e.**, s. 540.
[302] TBK m. 50/1; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s.276; Özdemir, **a.g.e.**, s. 209; Eren, **a.g.e.**, s. 749; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s.158; Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 81; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 261-262.
[303] TMK m. 50/2; Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 86-87; Kılıçoğlu, **Basın**, s. 362;
[304] Eren, **a.g.e.**, s. 214; Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 114.
[305] Çekin, Kişisel Veriler, s. 140.
[306] TBK m. 51/1.
[307] Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 119-121; Eren, **a.g.e.**, s. 750; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 411-412; **a.g.e.**, s. 217; Serdar, **a.g.e.**, s. 283; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 316; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 591.
[308] TBK m. 52/2; Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 127.

sorumluluk ve adam çalıştıranın sorumluluğu gibi kusursuz sorumluluk hallerinde; kusur, sorumluluğun doğması için kurucu unsur olmadığından, veri sorumlusunun kusurunun ağırlığının herhangi bir önemi yoktur[309].

TBK m. 52/1 gereği ilgili kişinin, zarara yol açan fiile rıza göstermesi veya zararın meydana gelmesine veya artmasına kendi kusuru ile sebep olması halinde, hâkim tazminatta indirime gidebileceği gibi, tazminatı tümüyle de kaldırabilir. Belirtmek gerekir ki; verilen rızanın "*belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan*" açık bir rıza olması halinde, hukuka uygunluk nedeni mevcut olduğu için hiçbir şekilde sorumluluk doğmayacaktır[310]. Ancak, ilgili kişinin hukuka veya ahlaka aykırı olarak geçersiz bir rıza vermesi halinde, hâkim tazminatta indirime gidebilir[311]. İndirime gidilebilmesi için geçersiz rızanın, zararın meydana gelmesine veya artmasına katkıda bulunması gerekmektedir[312].

Maddi tazminatta indirime neden olabilecek diğer bir neden ise, zarar görenin ortak kusurudur. Zarar gören ilgili kişinin, illiyet bağını kesmeyecek yoğunluktaki ortak kusuru olması halinde tazminatta indirime gidilebilecektir[313]. Ortak kusurun illiyet bağını kesecek derecede yoğun olması halinde ise tazminat sorumluluğu doğmayacaktır[314]. Elbette zarar görenin ortak kusuru, zararın meydana gelmesinde veya artmasına katkıda bulunmalıdır[315]. Örnek olarak, sözleşme ilişkisi kapsamında kişisel verileri hukuka aykırı olarak işlenen ilgili kişinin kendisinin de bu hukuka aykırı işleme sonucu oluşan zarara katkıda bulunan bir kusurunun bulunması halinde, tazminatta indirime gidilebilecektir[316].

---

[309] Eren, **a.g.e.**, s. 789; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 591; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 317; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 278; Özdemir, **a.g.e.**, s. 217.
[310] Eren, **a.g.e.**, s. 628; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 321; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 536; Özdemir, **a.g.e.**, s. 217.
[311] Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 122-123; Eren, **a.g.e.**, s. 790; Ayözger, Öngün, a.g.e, s. 279; Özdemir, **a.g.e.**, s. 217.
[312] Eren, **a.g.e.**, s. 790; Özdemir, **a.g.e.**, s. 217.
[313] Bulut, **a.g.e.**, s. 189; Eren, **a.g.e.**, s. 791; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 537-538; Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 218; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 318; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 594; Taştan, **a.g.e.**, s. 185; Özdemir, **a.g.e.**, s. 218. Ayözger, Öngün, **a.g.e.**, s.279.
[314] Eren, **a.g.e.**, s. 791; Serdar, **a.g.e.**, s.285; Özdemir, **a.g.e.**, s. 218; Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 123;124.
[315] Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 123; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 594; Eren, **a.g.e.,** s. 791; Ayözger, Öngün, **a.g.e.**, s. 278; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 537-538; Özdemir, **a.g.e.**, s. 218.
[316] TBK m. 114/2 ve 52/1; Taştan, **a.g.e.**, s. 185.

Maddi tazminat davasının sonucu olarak zararın karşılanmasına yönelik, aynen veya nakden tazmin şeklinde karar verilebilir. Aynen tazmin ile ihlal edilen hak ya da hukuki değerlerin yeniden tesis edilmesi sağlandığı için maddi tazminatın amacına daha uygundur. Fakat, ihlal edilen hak ya da hukuki değerlerin yeniden tesisinin mümkün olmaması durumunda nakden tazmin gündeme gelecektir. Nakden tazminde ise ihlal edilen hak ya da hukuki değerlerin para ödenmek suretiyle zarar görmeden önceki haline getirilmesi amaçlanmaktadır.

2.1.8.2. Manevi Tazminat Davası

Manevi tazminat davası ile, kişilik hakkı hukuka aykırı olarak ihlal edilen kişinin, kişilik değerlerinde iradesi haricinde meydana gelen eksilmenin giderilmesi amaçlanmaktadır [317] . Manevi zarar, sözleşme dışı sorumluluk hallerinde talep edilebileceği gibi, TBK m. 114/2 kapsamında sözleşmesel sormluluk kapsamında da talep edilebilir[318]. Kişilik haklarının ihlal edilmesi neticesinde maddi ve manevi zarar birlikte doğabileceği gibi, sadece manevi zararın doğması da mümkündür[319].

Manevi tazminatın niteliğine ilişkin doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Caydırıcı ve önleyici bir nitelik taşıyan ceza teorisine göre, önemli olan zarar görenin durumu değil, failin kusurudur[320]. Bu görüşe göre, manevi tazminata hükmedilmesiyle birlikte zarar görenin intikam duygusu tatmin edilmekte, failin ise manevi tazminat kapsamında para ödemesi ve neticesinde malvarlığı değerlerinin azalması nedeniyle cezalandırılmasına dayanmaktadır[321]. Bu görüş manevi tazminatın bir özel hukuk yaptırımı olması ve kusursuz sorumluluk halinde de mümkün olması nedeniyle kabul

---

[317] Gökhan Antalya, "Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması - Türk Hukukuna Manevi Zararın İki Aşamalı Olarak Belirlenmesine İlişkin Bir Model Önerisi", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırma Dergisi**, 2016, C. 22, S. 3, s. 221-250, (Çevrimiçi), https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/333488 24 Kasım 2019, **(Antalya, Manevi Tazminat)**, s. 233; Eren, **a.g.e.**, s. 556, 805; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 552; Özdemir, **a.g.e.**, s. 219; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 330; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 407; Bulut, **a.g.e.**, s. 196; Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 160; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku**, s. 263; Helvacı, **Kişiler**, s. 165; Serdar, **a.g.e.**, s. 292; Taştan, **a.g.e.**, s. 186. Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 261-272.

[318] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 552; Oğuzman/Öz, **Cilt II**., s. 256-257; Eren, **a.g.e.**, s. 806; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 193-194; Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 160.

[319] Eren, **a.g.e.**, s. 806; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 407.

[320] Antalya, **Manevi Tazminat**, s. 235-236; Eren, **a.g.e.**, s. 810; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 553; Özdemir, **a.g.e.**, s. 220; Serdar, **a.g.e.**, s. 292; Genç Arıdemir, **a.g.e.**, s. 9; Taştan, **a.g.e.**, s. 187.

[321] Eren, **a.g.e.**, s. 810; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 553; Özdemir, **a.g.e.**, s. 220; Serdar, **a.g.e.**, s. 292; Genç Arıdemir, **a.g.e.**, s. 9; Taştan, **a.g.e.**, s. 187.

görmemektedir[322]. Diğer görüşe göre ise, manevi tazminat, zarar gören kişinin acı ve üzüntülerini dindirecek veya azaltacak bir nevi tatmin fonksiyonu görecektir[323]. Telafi görüşüne göre, manevi tazminatta zarar gören kişinin acı ve üzüntü hissedip hissetmemesine bakılmaksızın, kişilik değerlerinden meydana gelen objektif eksilme esas alınmaktır[324].

Kişisel verilerin ihlali halinde, TMK m. 25/3 ve 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ ile 14/3 ve TBK m. 114/2[325] yollamasıyla TBK m. 58[326], manevi tazminat davasının hukuki dayanağını oluşturmaktadır[327]. Benzer şekilde 95/46 sayılı Direktif m. 23/1 ve Tüzük m. 82 gereği, kişisel verileri ihlal edilmesi halinde, ilgili kişi zararını veri sorumlusundan tazmin etme hakkına sahiptir[328]. Direktifte belirtilen zarar kavramının manevi tazminatı kapsayıp kapsamadığı konusunda farklı görüşler ortaya çıkmıştır[329]. Genel kabul gören bizim de katıldığımız görüşe göre, her ne kadar açıkça belirtilmese de hükmün konuluş amacı gereği zarar kavramı manevi zararı da kapsamaktadır[330]. Nihayetinde kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi neticesinde maddi zarar oluşabileceği gibi manevi zarar da oluşabilir[331]. Hatta kişisel verilerin ihlali halinde maddi zarardan ziyade manevi zararın meydana gelmesi daha muhtemeldir[332]. Zaten Direktifi ilga eden Tüzüğün ilgili maddesinde manevi zarar ifadesine açıkça yer verilerek tartışmaya nokta koyulmuştur. Özellikle hassas nitelikteki kişisel verilerin ihlali neticesinde kişinin uğrayacağı manevi zarar daha büyük olabilir. Örnek olarak, eşcinsel ilişkiye girdiği gerekçesiyle meslekten men edilen ve disiplin affı ile mesleğine dönme talebi kabul görmeyen bir din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeninin

---

[322] Eren, **a.g.e.**, s. 810; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 553; Özdemir, **a.g.e.**, s. 220.
[323] Antalya, **Manevi Tazminat**, s. 234-235; Eren, **a.g.e.**, s. 809; Özdemir, **a.g.e.**, s. 220; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 330-331; Genç Arıdemir, **a.g.e.**, s. 9; Taştan, **a.g.e.**, s. 187.
[324] Antalya, **Manevi Tazminat**, s. 234; Eren, **a.g.e.**, s. 811; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 553; Bulut, **a.g.e.**, s. 196; Serdar, **a.g.e.**, s. 295-296; Genç Arıdemir, **a.g.e.**, s. 8; Taştan, **a.g.e.**, s. 187.
[325] TBK m. 58/1: "*Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.*".
[326] TBK m. 114/2: "*Haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümler, kıyas yoluyla sözleşmeye aykırılık hâllerine de uygulanır.*".
[327] Taştan, **a.g.e.**, s. 187.
[328] GDPR m. 82/1'de 95/46 sayılı Direktif ve 6698 sayılı Kanundan farklı olarak ilgili kişinin, şartları oluşması halinde veri işleyenden de tazminat alma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.
[329] Başalp, **a.g.e.**, s. 65; Özdemir, **a.g.e.**, s. 222; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 283; Taştan, **a.g.e.**, s. 187.
[330] Başalp, **a.g.e.**, s. 65; Özdemir, **a.g.e.**, s. 223; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 283; Taştan, **a.g.e.**, s. 187.
[331] Özdemir, **a.g.e.**, s. 223; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 283.
[332] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 140.

durumu bu kapsamda incelenebilir. Kişinin cinsel yönelimi kuşkusuz özel nitelikli kişisel veridir. Olayda ilgili kişinin, meslekten men kararının iptali talebiyle açılan davada yerel idare mahkemesi eşcinselliğin öğretmenlikle bağdaşmayacağından bahisle davayı reddetmiştir[333]. Uyuşmazlık sürecinin devamında Danıştay 12. Dairesi "*…davacının mahremiyet alanı içerisinde rızasıyla eşcinsel ilişkiye girmesinden ibaret olan fiilinin, memur disiplin hukukunu ilgilendiren bir yönünün bulunmadığı ve disiplin suçu oluşturmadığı, söz konusu fiilin bir disiplin suçu olarak değerlendirilerek davacının meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasının Anayasa'nın 20/1. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi uyarınca "özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının" ihlali sonucunu doğuracağı anlaşıldığından, dava konusu işlemde ve davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.*" diyerek meslekten men kararını hukuka aykırı bulmuştur[334]. Anayasa Mahkemesi ise, bir öğretmenin eşcinsel olmasının mesleğine mâni olmadığını fakat eşcinsel ilişkide bulunma durumun kamuoyuna yansıması halini benimsememektedir[335]. Belirtmek gerekir ki; eşcinselliğin öğretmenliğe engel olup olmadığı konusu bizim çalışmamızın konusu değildir. Ancak, burada üzerinde durmak istediğimiz husus; kişinin cinsel yönelimine ilişkin hassas nitelikteki kişisel verisinin ihlal edilmesi halinde mesleğinden atılabileceği ve nihayetinde ciddi boyutlarda maddi ve manevi zarara uğrayabileceğidir.

Kişisel verilerin ihlal edilmesi nedeniyle manevi tazminat davası açabilmek için, hukuka aykırı bir fiil neticesinde kişilik hakları ihlal edilen ilgili kişi bu fiilden dolayı manevi bir zarara uğramış olmalı ve fiil ile zarar arasında uygun illiyet bağı[336] bulunmalıdır[337]. Kusur esasına dayanan sözleşmesel sorumlulukta manevi tazminat

---

[333] Turan Yıldırım, "Kamu Görevlilerinin Özel Hayatı: Cinsel Tercih Kamu Görevlilerinin Özel Hayatı: Cinsel Tercih", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 24, S. 2, Aralık 2018, ISSN 2146-0590, s. 453-481, (Çevrimiçi), https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/607504 26 Kasım 2019, s. 446.

[334] Danıştay 12. Dairesi, E: 2011/750, K. 2014/7169, T. 07/11/2014, (Çevrimiçi), http://docplayer.biz.tr/29215683-T-c-danistay-12-daire-e-2011-750-k-2014-7169-t.html 26 Kasım 2019; Yıldırım, **a.g.m.**, s. 479-480.

[335] Yıldırım, **a.g.m.**, s. 480.

[336] Uygun illiyet bağı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. çalışmamızın üçüncü bölümündeki ''2.1.2.2.3. Uygun İlliyet Bağı" başlıklı bölümü.

[337] Eren, **a.g.e.**, s. 814-820; Helvacı, **Kişiler**, s. 165; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 410-412; Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 160-161; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 337; Gürsel, **a.g.e.**, s. 418.

davası açılabilmesi için kusur şartı aranacaktır[338]. Bu kapsamda kusurun ağırlığının önemi olmayıp; kast, ağır veya hafif ihmal yani her türlü kusur durumunda manevi tazminat davası açmak mümkündür[339]. TBK m. 66 ve 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ'de belirtilen kusursuz sorumluluk hallerinde kusur şartı aranmadığı için, veri sorumlusu kusuru olmasa dahi manevi zarardan sorumludur[340]. Manevi tazminatın miktarı belirlenirken özellikle, kusur sorumluluğu halinde zarar verenin kusurunun derecesi, kusursuz sorumlulukta ise zarar görenin kusur durumu dikkate alınacaktır[341].

Kişisel verileri ihlal edilen kişinin, bu hukuka aykırı fiil nedeniyle sosyal ve duygusal kişilik değerlerinde objektif bir eksilme meydana gelmelidir[342]. Manevi zarar maddi zararın aksine, para ile ölçülebilir ve ekonomik bir değer biçilebilir nitelikte değildir[343]. Bu nedenle manevi tazminatın tepsit edilmesi hususu da hâkime geniş bir takdir yetkisi tanınmıştır. Manevi zararın tam olarak belirlenememesi halinde, hâkim olayların olağan seyri ve zarar görenin aldığı tedbirleri dikkate alarak, hakkaniyete uygun bir belirleme yapacaktır[344]. Şahıs değerlerinde eksilmenin aynen iadesi mümkün olmadığı için manevi tazminat davasında aynen tazmin olanağı yoktur[345]. Buradan hareketle kişilik hakkı ihlal edilen ilgili kişi, manevi zararının giderilmesini için manevi tazminat adı altında bir miktar para ödemesini talep edebilir[346]. Hâkim, kişisel verilerinin hukuka aykırı işlenmesi nedeniyle kişilik hakları ihlal edilen ilgili kişinin manevi zararını nakden tazmin edebileceği gibi, bunun yerine veya ek olarak

[338] Helvacı, **Kişiler**, s. 166; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 411; Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 161; Gürsel, **a.g.e.**, s. 418.
[339] Oğuzman, Öz, **Cilt II**, s. 271; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 694; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 187; Serdar, a.g.e., s. 299-300; Eren, **a.g.e.**, s. 820; Özdemir, **a.g.e.**, s. 224.
[340] Oğuzman, Öz, **Cilt II**, s. 272; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.,** s. 693 vd.; Eren, **a.g.e.**, s. 820; Özdemir, **a.g.e.**, s. 224.
[341] TBK m. 51,52; Eren, **a.g.e.**, s. 821; Helvacı, **Kişiler**, s. 165, 166.
[342] Eren, **a.g.e.**, s. 828; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 552; Bulut, **a.g.e.**, s. 33, 196; Helvacı, **Kişiler**, s. 165; Genç Arıdemir, **a.g.e.**, s. 179-182; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 665;
[343] Eren, **a.g.e.**, s. 828; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 408; Genç Arıdemir, **a.g.e.**, s. 179-182; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 665; Özdemir, **a.g.e.**, s. 227-228.
[344] TBK m. 51/1; Eren, **a.g.e.**, s. 821; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 330; Bulut, **a.g.e.**, s. 198-199; Genç Arıdemir, **a.g.e.**, s. 179-182; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 665; Taştan, **a.g.e.**, s. 188; Özdemir, **a.g.e.**, s. 228 Oğuzman, Öz, **Cilt II**, s. 278.
[345] Eren, **a.g.e.**, s. 811.
[346] TBK m. 58/1.

özür dileme, saldırıyı kınama, kararın yayınlanması gibi başka bir tazmin şeklinde de karar verebilir[347].

2.2. Diğer Davalar

2.2.1. Önleme Davası

TMK. 25/1'de belirtildiği üzere, mevcut bir saldırı olmamakla beraber, birtakım belirtiler sonucu kişilik hakkına yönelik yakın ve ciddi bir saldırı tehlikesinin bulunması veya daha önce saldırı gerçekleşmiş olup tekrar gerçekleşme tehlikesi mevcutsa, söz konusu muhtemel saldırıların bertaraf edilmesi amacıyla önleme davası açılabilir[348]. Devam eden veya sona ermiş saldırılar, önleme davasının konusunu oluşturmaz[349]. Önleme davası ile kişilik hakkına yönelik saldırılar gerçekleşmeden engellenmesi halinde, ortaya bir zarar çıkmayacağı için tespit ve tazminat davalarından daha çok fayda elde edilir[350]. Çünkü kişilik hakkına yönelik bir saldırı gerçekleştikten sonra açılacak davalar söz konusu zararı gidermeye veya tespitine yönelikken, önleme davasında saldırı gerçekleşmeden önlenerek kişinin hiç zarara uğramaması sağlanmış olacaktır.

Önleme davasının açılabilmesi için kusur ve zarar şartı gerekli olmayıp, kişisel veriler bağlamında baktığımızda, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenme tehlikesi yeterlidir[351]. Önleme davasında hukuka aykırılığı ispat yükü davayı açan taraftadır[352]. Önleme davası haksız fiil teşkil eden hallerde açılabileceği gibi, şartları

---

[347] TBK m. 58/2; Eren, **a.g.e.**, s. 822; Taştan, **a.g.e.**, s. 189; Özdemir, **a.g.e.**, s. 228; Oğuzman, Öz, **Cilt II**, s. 275-276; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 195-196; Helvacı, **Kişiler**, s. 166; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 408; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 330.

[348] Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 397; Dural /Öğüz, **a.g.e.**, s. 155; Helvacı, **Kişiler**, s. 160; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku**, s. 256-257; Serdar, **a.g.e.**, s. 252; Selahattin Sulhi Tekinay, **Medeni Hukukun genel esasları ve Gerçek kişiler Hukuku**, 6. Bası, İstanbul, Filiz Kitapevi, 1992, s. 269; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 681; Taştan, **a.g.e.**, s. 191; Helvacı, **Koruyucu Davalar**, s. 128; Öztan, **a.g.e**., s. 292; Kılıçoğlu, **Basın**, s. 318-323; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 287; Özdemir, **a.g.e.**, s. 189-190.

[349] Dural /Öğüz, **a.g.e.**, s. 155; Özdemir, **a.g.e.**, s. 189-190; Taştan, **a.g.e.**, s. 192.

[350] Helvacı, **Kişiler**, s. 160; Serdar, **a.g.e.**, s. 252; Taştan, **a.g.e.**, s. 192; Özdemir, **a.g.e.**, 189.

[351] Özdemir, **a.g.e.**, s.191; Öztan, **a.g.e**., s. 292; Kılıçoğlu, **Basın**, s. 318-322; Ayözger Öngün, a.g.e, s. 287; Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s.155; Helvacı, **Kişiler**, s. 160; Serdar, **a.g.e.**, s. 152; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 246; Taştan, **a.g.e.**, s. 192.

[352] Özdemir, **a.g.e.**, s. 190; Taştan, **a.g.e.**, s. 192.

mevcutsa sözleşmeye aykırılık halinde de açılabilir; buradaki amaç kişilik haklarına yönelik muhtemel saldırının önlenmesidir[353].

Önleme davası sonucunda mahkeme, somut bir davranışta bulunmayı yasaklamak suretiyle, bir çekinme yükümlülüğü getirir[354]. Dava sonucu çıkan karar, İcra İflas Kanunu m. 30 gereği icra edilebilir olduğu için, önleme davası, eda davası niteliğindedir[355]. Mahkeme kararının yerine getirilmemesi halinde, İİK 343'te belirtilen cezanın uygulanacağı ihtarı yapılır.[356]

2.2.2. Durdurma Davası

TMK m. 25/1 kapsamındaki diğer koruma yöntemi durdurma davasıdır. Durdurma davası, kişilik hakkına yönelik olarak devam etmekte olan hukuka aykırı saldırının sona erdirilmesi, tekrarının önlenmesi ve saldırı sonucu ortaya çıkması muhtemel yeni maddi ve manevi zararların önlenmesi amacıyla açılır[357]. Kişilik hakkına yönelik saldırının bitmiş veya henüz başlamamış olması halinde durdurma davası açılabilmesi mümkün değildir[358]. Durdurma davasının açılabilmesi mevcut yani devam eden bir saldırının olması gerekmektedir[359]. Sona ermiş bir saldırıya karşı ancak tespit davası ve/veya şartları oluşması halinde tazminat davası açılabilir[360].

Durdurma davasının açılabilmesi için kusur ve zarar şartı gerekli olmayıp, kişisel veriler bağlamında baktığımızda, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi ve saldırıyı durdurmanın mümkün olması yeterlidir[361]. Veri sorumlusu tarafından, ilgili kişilerin kişisel verileri, veri işlerken uyulması gereken temel ilke olan

---

[353] Özdemir, **a.g.e.**, s. 191.
[354] Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 398; Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 156; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku**, s. 257; Serdar, **a.g.e.**, s. 252, 254; Taştan, **a.g.e.**, s. 193; Özdemir, **a.g.e.**, s.191.
[355] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 287; Özdemir, **a.g.e.**, s.189; Taştan, **a.g.e.**, s. 193.
[356] 09 Haziran 1932 tarihli 2004 sayılı İcra İflas Kanunu (Çevrimiçi), https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2004.pdf, 30 Mayıs 2019
[357] Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 154; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku**, s. 253-254; Serdar, **a.g.e.**, s. 257; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 395-396; Taştan, **a.g.e.**, s. 193; Özdemir, **a.g.e.**, s. 192; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 288.
[358] Özdemir, **a.g.e.**, 192; Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 154; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 288.
[359] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 288; Özdemir, **a.g.e.**, s. 193.
[360] Özdemir, **a.g.e.**, s. 193.
[361] Özdemir, **a.g.e.**, s.193; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 288; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 396; Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 154; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku**, s. 254; Serdar, **a.g.e.**, s. 257; Tekinay, **a.g.e.**, s. 269; Taştan, **a.g.e.**, s. 193.

hukuka veya dürüstlük kuralına aykırı işlenmesi halinde kişilik haklarına yönelik bir saldırın olduğu aşikâr olup, bu saldırıya karşı durdurma davası açılabilecektir[362]. Örnek olarak kişinin rızası olmadan siyasi parti veya siyasilerin sürekli olarak reklam içerikli e-mail veya SMS yollaması halinde hukuka aykırılık şartı sağlandığından ve saldırının sürekli olması nedeniyle durdurma davası açılabilecektir[363].

Durdurma davası sonucu çıkan karar, İİK m. 30 gereği icra edilebilir olup, durdurma davası, eda davası niteliğindedir [364] . Mahkeme kararının yerine getirilmemesi halinde İİK m. 343'te belirtilen cezanın uygulanacağı ihtarı yapılır[365]. Ancak, çoğu zaman kişilik hakkına yönelik saldırıya karşı sadece durdurma davası açmak ve dava sonucunu beklemek arzu edilen düzeyde koruma sağlamayabilir[366]. Yani, durdurma kararıyla birlikte her ne kadar hukuka aykırı işleme faaliyeti ortadan kaldırılsa da bu saldırı sonucu üçüncü kişilerin zihninde oluşan değer yargıları bakımından saldırı devam etmektedir[367]. Bu hallerde durdurma davası ile birlikte, TMK m. 25/2'de belirtildiği üzere düzenlenen kararın yayımlanmasını ve üçüncü kişilere bildirilmesini talep etmek, etkin bir koruma için faydalı olacaktır[368]. Belirtmek gerekir ki, kararın yayımlanması ve üçüncü kişilere bildirilmesi bağımsız bir tedbir olmayıp, ancak durdurma talebiyle birlikte istenebilir[369]. Ayrıca durdurma davasında karar verilene kadar saldırının devam ettiği dikkate alınarak, etkin ve hızlı bir koruma için ihtiyati tedbir kararı alma yoluna gidilmesi de faydalı olacaktır[370].

Son olarak 6698 sayılı Kanun m. 11'de belirtildiği üzere ilgili kişilere "*d) Kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme, e) 7'nci maddede öngörülen şartlar çerçevesinde kişisel verilerin silinmesini*

---

[362] Özdemir, **a.g.e.**, s. 193.
[363] Taştan, **a.g.e.**, 193-194; Özdemir, **a.g.e.**, s.193.
[364] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 289; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku**, s. 256.
[365] Özdemir, **a.g.e.**, s.195; Kılıçoğlu, **Basın**, s. 332; Sevil Aydın, **Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Hukuksal Koruma**. Ankara, Adil Yayınevi, 1998, s. 209; Dilara Yüzer, **1982 Anayasası'nda Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı ve Korunması**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2013, s. 158; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 289.
[366] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 288; Taştan, **a.g.e.**, s. 194; Özdemir, **a.g.e.**, s. 194.
[367] Özdemir, **a.g.e.**, s. 194; Yüzer, **a.g.e.**, s. 158.
[368] Özdemir, **a.g.e.**, s. 196; Öztan, **a.g.e**., s. 292; Kılıçoğlu, **Basın**, s. 341-344; Yüzer, **a.g.e.**, s. 158; Helvacı, **Koruyucu Davalar**, s. 139;
[369] Özdemir; **a.g.e.**, 196; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 292.
[370] Ayözger Öngün; **a.g.e.**, s. 289.

veya yok edilmesini isteme, f) (d) ve (e) bentleri uyarınca yapılan işlemlerin, kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme, g) İşlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme," hakları tanınmıştır. Yani, hukuka aykırı olarak verisi işlenen kişi durdurma davası yoluna gidebileceği gibi, yukarıda belirtilen hakları kullanmak suretiyle, ilk veri sorumlusuna başvurarak, bu başvurudan sonuç elde edilememesi halinde ise Kurula başvurmak suretiyle de hukuka aykırı olarak gerçekleştirilen işleme faaliyetini durdurabilir[371]. Durdurma davasında ihtiyati tedbir kararı alınamaması halinde, 6698 sayılı Kanun doğrultusunda ilerlemek ilgili kişinin daha çabuk sonuç almasını sağlayabilecektir[372].

2.2.3. Tespit Davası

TMK m. 25/1'de belirtildiği üzere, kişilik hakkına yönelik gerçekleşmiş ve etkileri hala devam eden saldırıya uğrayan kişi, hukuka aykırılığın tespitini isteyebilir[373]. Kişinin eda davası açma imkânı varsa tespit davası açamayacaktır[374]. Zaten saldırı ihtimalinde önleme, saldırı devam ederken durdurma davası açılabilecektir[375]. Eda davası sonucu çıkacak karar aynı zamanda hukuka aykırılığın tespitini de içerecektir[376]. Tespit davası sonucu alınan karar eda hükmü içermeyecektir, ancak saldırı sonucunda üçüncü kişilerin zihninde oluşan olumsuz algıyı gidermek adına eda hükmünü barındıran kararın yayımı ve üçüncü kişilere bildirimi ile birlikte hüküm altına alınması talep edilebilir[377].

---

[371] 6698 sayılı Kanun m. 13, 14, 15/7; Taştan, **a.g.e.**, s. 195; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 291.
[372] Taştan, **a.g.e.**, s. 195.
[373] Özdemir, **a.g.e.**, s. 187; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 398; Dural /Öğüz, **a.g.e.**, s. 156; Helvacı, **Kişiler**, s. 161-162; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku**, s. 258; Serdar, **a.g.e.**, 245-246; Tekinay, **a.g.e.**, s. 273; Taştan, **a.g.e.**, s. 196. Tespit davasının açılabilmesi için saldırının sonlamasına rağmen etkilerinin devam etmesi şartına bağlanması doktrinde eleştirilmektedir. Tekinay, **a.g.e.**, s. 274; Doktrindeki diğer bir görüşe göre saldırı devam ederken veya saldırı tehlikesi bulunduğu durumlarda da tespit davası açılabileceğini belirten görüş olsa da bu görüşün mülga Türk Medeni Kanunu'nun ilgili maddesinde tespit davasının açıkça düzenlenmediği zamana ilişkin hâkim görüş olduğunu belirtmek gerekir. Helvacı, **Koruyucu Davalar**, s. 132; Aydın, **a.g.e.**, s. 209; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 289; Özdemir, **a.g.e.**, 287.
[374] Burada bahsedilen genel tespit davasının özel bir türü olup, kişinin bu davayı açmasında hukuki yararı bulunmalıdır. Yüzer, **a.g.e.**, s. 158; Helvacı, **Koruyucu Davalar**, s. 134; Özdemir, **a.g.e.**, s. 188.
[375] Öztan, **a.g.e**., s. 293; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 398; Yüzer, **a.g.e.**, s. 158;
[376] Taştan, **a.g.e.**, 196; Helvacı, **Koruyucu Davalar**, s. 134; Yüzer, **a.g.e.**, s. 158.
[377] Kılıçoğlu, **Basın**, s. 313-317; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 290.

Kişisel verilerin korunmasında, tespit davası diğer davalara nazaran çok daha az uygulama alanı bulmaktadır[378]. 6698 sayılı Kanunun 11. maddesinde ilgili kişi veri sorumlusuna başvurarak "*a) Kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenme, b) Kişisel verileri işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme, c) Kişisel verilerin işlenme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme, ç) Yurt içinde veya yurt dışında kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme*,[379]" hakkı tanınarak, ilgili kişinin dava yoluna gitmeden kişisel verilerini koruyabilmesi için tespit imkânı tanınmıştır[380].

2.2.4. Sebepsiz Zenginleşme Davası

TBK m. 77'de belirtildiği üzere, kişilik hakkına haklı bir sebep olmaksızın saldırıda bulunan kişi, bu saldırı nedeniyle elde ettiği kazancı ilgili kişiye sebepsiz zenginleşme hükümleri gereği iade etmekle yükümlüdür[381]. Veri sorumlusu ve ilgili kişi arasında bir sözleşme olmaması halinde, veri sorumlusu kişisel verileri hukuka aykırı olarak işlemesi sonucu elde ettiği kazancı sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre ilgili kişiye iade etmelidir[382]. Alman Federal Mahkemesi tarafından 1956 yılında verilen kararda; aktör olan Paul Dahlke'nin basın faaliyetleri kapsamında çekilen fotoğraflarının daha sonra bir scooter üreticisinin reklamlarında kullanılması sonucu firmanın sebepsiz zenginleştiğini belirterek, ilgili kişiye makul bir lisans ücreti ödenmesine karar vermiştir[383].

Sebepsiz zenginleşme davasının açılabilmesi için; başkasının malvarlığından veya emeğinden kaynaklanan haklı bir sebebe dayanmayan zenginlşemenin olması ve zengileşme ile zenginleştirici olay arasında illiyet bağı bulunması gerekmektedir[384].

---

[378] Özdemir, **a.g.e.**, s. 188.
[379] 6698 sayılı Kanun m. 11/1-a, b, c, ç.
[380] Taştan, **a.g.e.**, s. 196.
[381] 6698 sayılı Kanun m. 77/1; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 64-654; Kılıçoğlu, **Basın**, s. 347.
[382] Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 635; Kılıçoğlu, **Basın**, s. 348; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 294.
[383] Case No. I ZR 62/54, NJW 1554 (1956) (German Federal Court of Justice, May 8, 1956) (Paul Dahlke); see also Case No. I ZR 73/79, NJW 2402 (1981) (German Federal Court of Justice, June 26, 1981),(Carrera), (Çevrimiçi), https://www.inta.org/TMR/Documents/Volume%20107/Issue%20No.%204/tmr%20vol%20107%20no%2004%20lauber-ronsberg.pdf 30 Mayıs 2019; Özdemir, **a.g.e.**, 198.
[384] Eren, **a.g.e.**, s. 882; Yıldırım, **a.g.e..**, s. 214; Kılıçoğlu, **Borçlar**, s. 641-655; Kılıçoğlu, **Basın**, s. 348; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 210-218; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 294; Özdemir, **a.g.e.**, s. 199.

Yani veri sorumlusunun, ilgili kişinin kişisel verilerini haklı bir sebebe dayanmadan işlemesi sonucu zenginleşmesi, işleme faaliyeti ile zenginleşme arasında uygun illiyet bağının olması sebepsiz zenginleşme davasının açılabilmesi için yeterlidir.[385] Söz konusu davanın açılabilmesi için kusur gerekli değildir[386].

Öte yandan, dava sonucunda iade edilmesi gereken tutar, zenginleşmeden fazla olamaz[387]. Kişisel verileri hukuka aykırı işleyen veri sorumlusu, kötü niyetli zilyet olarak değerlendirildiğinden, elde ettiği ve elde etme imkânı olup da elde etmeyi ihmal ettiği yararlar zenginleşmenin kapsamındadır[388]. Doktrinde zenginleşme ile ilgili farklı görüşler vardır. Klasik görüşe göre, zenginleşme diğer tarafın fakirleştiği miktarla sınırlıdır[389]. Bu görüş, tarafların malvarlıklarındaki haksız değişimin iadesine dayanır[390]. İsviçre Federal Mahkemesi'nin de bazı kararlarında yer verdiği ve sebepsiz zenginleşme kurumunun niteliğine daha uygun olan, hukuk alanının ihlaline dayanan diğer görüşe göre; bir kişinin hukuk alanının ihlali neticesinde elde edilen her zenginleşme, o kişinin aleyhine gerçekleşmiş bir zenginleşmedir[391]. Bu görüş sebepsiz zenginleşmede fakirleşmeyi bir şart olarak aramamakta, başkası aleyhine zenginleşmeyi yeterli bulmaktadır[392]. Verileri hukuka aykırı olarak işlenen kişiler bakımından, hukuk alanının ihlali görüşü daha etkin koruma sağlayacaktır[393].

İlgili kişinin, şartları oluşması halinde veri sorumlusuna açacağı sebepsiz zenginleşme davasının zamanaşımı süresi TBK m. 82'de *"Sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakkı, hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve herhâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.*" şekilde düzenlenmiştir.

---

[385] Özdemir; **a.g.e.**, s. 199.
[386] Kılıçoğlu, **Basın**, s. 348;
[387] Özdemir, **a.g.e.**, s. 200; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 294.
[388] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 295; Özdemir, **a.g.e.**, 200-201.
[389] Eren, **a.g.e.**, s. 890; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 295; Özdemir, **a.g.e.**, s. 199.
[390] Eren, **a.g.e.**, s. 890 vd.; Özdemir, **a.g.e.**, s. 199.
[391] Eren, **a.g.e.**, s. 894-895; Özdemir, **a.g.e.**, s. 201; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 295; BGE 129 III 425, (Çevrimiçi), http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F129-III-422%3Ade&lang=de&type=show_document 01 Haziran 2019; BGE 129 III 652, (Çevrimiçi), http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F129-III-646%3Ade&lang=de&type=show_document 01 Haziran 2019.
[392] Eren, **a.g.e.**, s. 890-891
[393] Özdemir, **a.g.e.**, s. 200; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 295.

2.2.5. Gerçek Olmayan Vekâletsiz İş Görmeden Doğan Dava

TMK m. 25/3'te belirtildiği üzere kişilik haklarına yönelik hukuka aykırı saldırıda bulunulan kişi, bu saldırı neticesinde elde edilen kazançların kendisine verilmesini isteyebilir. Burada bahsedilen iş görme, iş sahibinin değil iş görenin menfaatine yapıldığı için, TBK m. 530'da belirtilen gerçek olmayan vekaletsiz iş görmedir[394].

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme davasının açılabilmesi için; iş gören tarafından başkasına ait bir işin görülmesi, görülen iş neticesinde bir kazanç elde edilmesi gereklidir[395]. Ancak dava kapsamında istenebilecek kazanç, kişilik hakları saldırıya uğrayan kişinin elde etmek istemediği veya elde edemeyeceği kazançlar olup, elde etmek istediği veya elde edebileceği kazançlar söz konusuysa, bunlar mahrum kalınan kar olarak değerlendirilecek ve maddi tazminat kapsamına girecektir [396]. Kazancın iadesinin istenebilmesi için kişilik hakkına yapılan müdahalenin hukuka aykırı olması yeterli olup, kusur şartı aranmaz[397]. Son olarak hukuka aykırılıkla kazanç arasında uygun illiyet bağı bulunması gerekmektedir[398].

Bu dava ile; ilgili kişinin kişisel verilerini hukuka aykırı olarak işleyen veri sorumlusunun, bu işleme faaliyeti sonucunda elde ettiği kazancın ilgili kişiye ödenmesi sağlanarak, kişilik hakkının ve özelinde kişisel verilerin etkin bir şekilde korunması mümkündür[399]. Örnek olarak mesafeli satış sözleşmesine baktığımızda, satıcının alıcıya karşı asli edimi malın teslimidir. Ancak bu malın teslimi için aynı zamanda veri sorumlusu olan satıcı, alıcının birtakım verilerini işleyecektir. İşte bu mesafeli satış sözleşmesi kapsamında işlenen kişisel verilerin sözleşmeye aykırı ve sözleşmede belirtilen amaç dışında işlenmemesi gerekir. Bu kişisel verilerin belirtilen

---

[394] Azra Arkan Akbıyık, **Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme**, 1. Baskı, İstanbul, Alfa Yayınları, 1999, s. 65; Kılıçoğlu, **Basın**, s. 355; Öztan, **a.g.e**., s. 297; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, 412-413; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 296; Serdar, **a.g.e.**, s. 265; Tekinay, **a.g.e**., s. 275; Özdemir, **a.g.e.**, s. 201.
[395] Haluk Tandoğan, **Mukayeseli Hukuk ve Hususiyle Türk-İsviçre Hukuku Bakımından Vekâletsiz İş Görme**, İstanbul, 1957, **(Tandoğan, Vekaletsiz İş Görme)**, s. 143; Arkan Akbıyık, **a.g.e.**, s. 65; Ayözger Öngün, a.g.e, s. 296; Özdemir, **a.g.e.**, s. 203.
[396] Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 158; Arkan Akbıyık, **a.g.e.**, s. 65,78; Özdemir, **a.g.e.**, s. 201-202; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 296.
[397] Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 297; Özdemir, **a.g.e.**, s. 203.
[398] Tandoğan, **Vekâletsiz İş Görme**, s. 143; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 297; Özdemir, **a.g.e.**, s. 204.
[399] Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 412-413; Özdemir, **a.g.e.**, s. 201.

amaç dışında kullanılması halinde, satıcı tarafından yan edim yükümlülüklerinin ihlal edilmesi söz konusu olduğu gibi, bu faaliyetten veri sorumlusu olan satıcının kazanç elde etmesi halinde, bu kazanç gerçek olmayan vekaletsiz iş görme hükümlerine göre istenebilir[400]. Diğer bir örneğe bakacak olursak; veri sorumlusu tarafından üçüncü kişilere rızası dışında reklam e-postaları gönderilmesi "*yalnız kalma hakkını*" ihlal ederek kişilik haklarına tecavüz edilmesi sonucu elde edilen kazanç da gerçek olmayan vekaletsiz iş görme hükümlerine göre istenebilir[401]. Dava kapsamında talep edilecek kazancın tam olarak tespit edilememesi halinde, saldırıya uğrayan kişinin rıza göstermesi halinde ödenecek miktar, kıyasen sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanarak tespit edilecektir[402].

Kişisel verilerin korunması bakımından gerçek olmayan vekaletsiz iş görme hükümleri, sebepsiz zenginleşme ve haksız fiil hükümlerine göre daha elverişlidir[403]. Ancak, sebepsiz zenginleşmede fakirleşme şartı aranmayan yeni görüşler doğrultusunda, gerçek olmayan vekaletsiz iş görme hükümleri ile elde edilecek menfaatle arasındaki farkın kapandığını belirtmek gerekir[404]. Haksız fiilden kaynaklanan sorumluluk halinde ise talep edilecek tutar zararı aşamayacaktır[405]. Ancak gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede, ilgili kişi iş görme sonucu veri sorumlusunun elde ettiği tüm kazançları kusur ve zarar sınırı olmaksızın talep edebilecektir[406].

Gerçek olmayan vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan bu talepler, aynı zamanda hukuka aykırı bir fiil niteliğinde olduğundan haksız fiile ilişkin zamanaşımı süreleri uygulanır.

---

[400] Özdemir, **a.g.e.**, s. 202.
[401] **A.e.**, s. 203.
[402] Kılıçoğlu, **Basın**, s. 355; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 297.
[403] Özdemir, **a.g.e.**, s. 204; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 72-73; Eren, **a.g.e.**, s. 874-878; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 31.
[404] Eren, **a.g.e.**, s. 877-878; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 73;
[405] Özdemir, **a.g.e.**, s. 204.
[406] Yavuz/Acar/Özen, **a.g.e.**, s. 750; Özdemir, **a.g.e.**, s. 204.

2.3. Uyuşmazlığın Tarafları

2.3.1. Davacı Taraf

6698 sayılı Kanun kapsamında sadece gerçek kişiye ilişkin bilgiler kişisel veri olarak değerlendirilmiş ve dolayısıyla yalnızca gerçek kişiye ait veriler koruma altına alınmıştır. Aynı şekilde, 95/46 sayılı Direktif ve GDPR'de sadece gerçek kişi koruma kapsamına alınmıştır. Bu doğrultuda, kural olarak sadece gerçek kişiler koruma yollarından yararlanabilecek, yani dava açabilecektir. Ancak 2002/58 No.lu Direktifte tüzel kişilere ilişkin veriler koruma kapsamına alınmıştır. Ülkemizde ise elektronik haberleşme sektöründeki kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenleme olan Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Hakkında Yönetmelik'te 2002/58 No.lu Direktifle paralel olarak tüzel kişilere ilişkin veriler kişisel veri olarak kabul edilmiş ve koruma altına alınmıştır[407]. Bir diğer istisna ise, veri işleme sözleşmesi kapsamında, veri sorumlusu veya veri işleyenin sözleşmesel sorumluluğuna gidilmesi halidir[408].

Gerçek ve tüzel kişilerin dava açabilmeleri için dava ehliyetine sahip olmaları gerekir[409]. Hukuk Muhakemeleri Kanunu[410] m. 51/1'de, dava ehliyetinin, medenî hakları kullanma ehliyetine göre belirleneceği belirtilmiştir. Dolayısıyla medeni hakları kullanma ehliyeti olan, yani fiil ehliyetine sahip olan gerçek ve tüzel kişiler dava ehliyetine sahip olacaktır[411]. Dava ehliyetine sahip olan kişi davayı yürütebilecek ve usuli işlemleri yapabilecektir[412]. Tüzel kişiler, kanun ve kuruluş belgelerine göre

---

[407] Kişisel verinin, tüzel kişinin verilerini kapsayıp kapsamadığı konusundaki örnekler için bkz., Aksoy, **a.g.e.** s. 19 vd.; Akgül, **a.g.e.,** s. 10; Küçük, **a.g.m.**, s. 53 vd.; Tüzel kişilerin verilerinin de kişisel veri kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin görüşler için bkz., Taştan, **a.g.e.**, s. 33; Küçük, **a.g.m.,** s. 54; Başalp, **Kişisel Veriler,** s. 109; Aksi yönde bkz., Küzeci, **Verilerin Korunması**, s. 317 vd.

[408] Taştan, **a.g.e.**, s. 200.

[409] Taştan, **a.g.e.**, s. 200; Ayözger Öngün, **a.g.e.**, s. 299.

[410] 6100 Sayılı 12 Ocak 2011 Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK), İlgili düzenleme metni için bkz., (Çevrimiçi), https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf 12 Kasım 2019.

[411] Baki Kuru/Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz, **Medeni Usul Hukuku**, 23. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012, s. 220; Özdemir, **a.g.e.**, s 229; Hakan Pekcanıtez/Oğuz Atalay/Muhammet Özekes, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı,** Ankara, Yetkin Yayınları, 2013, s. 179; Helvacı, **Kişiler**, s. 49; Taştan, **a.g.e.**, s. 200.

[412] Kuru/Arslan/Yılmaz, **a.g.e.**, s. 220; Pekcanıtez/Atalay/Özekes, **a.g.e.**, s. 179; Yavuz Alagonya/Kâmil Yıldırım/Nevhis Yıldırım, **Medeni Usul Hukuku Esasları**, 5. Baskı, İstanbul, Alkım Yayınları, 2005, s. 127-128; İsmail Ercan, **Avukatlar ve Hakimler İçin Medeni Usul Hukuku Özel Hukuk Yargısı**, 3. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015, s. 196.

gerekli organlara sahip olmakla birlikte fiil ehliyeti ve dolayısıyla dava ehliyetini kazanır[413]. Tüzel kişiler, dava ehliyetini kendilerini temsile yetkili organlar vasıtasıyla kullanırlar[414].

Gerçek kişilerde ise fiil ehliyeti bakımından farklılık söz konusudur. Tam ehliyetli, yani ayırt etme gücüne sahip, ergin ve kısıtlı olmayan gerçek kişiler dava ehliyetine de sahiptir[415]. Tam ehliyetsizler olarak ifade edilen ayırt etme gücü bulunmayan kişilerin dava ehliyeti bulunmayıp, davalarda yasal temsilcileri tarafından temsil edilirler[416]. Buradan hareketle, kişisel verileri hukuka aykırı olarak ihlal edilen ayırt etme gücüne sahip olmayan bir küçüğün velisi veya vasisi tarafından dava açma hakkı kullanılacaktır. Sınırlı ehliyetsizler, yani ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, kural olarak dava ehliyetine sahip olmayıp, davalarda yasal temsilcileri tarafından temsil edilirler[417]. Ancak sınırlı ehliyetsizler olarak ifade edilen bu kişiler, kişiye sıkı sıkıya bağlı olan haklarını kullanırken ve karşılıksız kazanımlarda yasal temsilcilerinin rızasına ihtiyaç duymazlar[418]. Dolayısıyla, sınırlı ehliyetsizler kişiye sıkı sıkıya bağlı olan haklarda dava ehliyetine sahiptir. Kişisel verilerinin hukuka aykırı olarak işlenmesi sonucu kişilik hakları ihlal edilen sınırlı ehliyetsizlerin, yasal temsilcisinden izin almadan bu ihlale karşı dava açma hakkı bulunmaktadır[419].

Kişiye sıkı sıkıya bağlı olan ve devredilemez nitelikteki kişilik hakları kural olarak mirasçılara geçmeyip sona ermektedir[420]. Kişinin ölmeden önce kişisel

---

[413] TMK m. 49; Kuru/Arslan/Yılmaz, **a.g.e.**, s. 224; Ercan, **a.g.e.**, s. 210; Pekcanıtez/Atalay/Özekes, **a.g.e.**, s. 179.
[414] HMK m. 52/1; TMK m. 49; Kuru/Arslan/Yılmaz, **a.g.e.**, s. 224; Ercan, **a.g.e.**, s. 210; Pekcanıtez/Atalay/Özekes, **a.g.e.**, s. 179.
[415] HMK m. 51; TMK m. 10; Kuru/Arslan/Yılmaz, **a.g.e.**, s. 220; Taştan, **a.g.e.**, s. 200; Ercan, **a.g.e.**, s. 196.
[416] HMK m. 51; TMK m. 13, 14, 15; Kuru/Arslan/Yılmaz, **a.g.e.**, s. 221; Taştan, **a.g.e.**, s. 200; Özdemir, **a.g.e.**, s. 230; Ercan, **a.g.e.**, s. 197; Helvacı, **Kişiler**, s. 68; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 304-306; Dural/Öğüz, **a.g.e**., s. 78.
[417] HMK m. 51; TMK m. 16/1; Kuru/Arslan/Yılmaz, **a.g.e.**, s. 220; Ercan, **a.g.e.**, s. 196; Özdemir, **a.g.e.**, s. 230; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 319-322; Helvacı, **Kişiler**, s. 77-78; Dural/Öğüz, **a.g.e**., s. 84-85.
[418] TMK m. 16/1; Kuru/Arslan/Yılmaz, **a.g.e.**, s. 220-221; Ercan, **a.g.e.**, s. 196; Özdemir, a.g.e., s. 230; Helvacı, **Kişiler**, s. 82-83; Kılıçoğlu, **Basın**, s. 445; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 325; Dural/Öğüz, **a.g.e**., s. 93.
[419] Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 325; Helvacı, **Kişiler**, s. 83-84; Dural/Öğüz, **a.g.e**., s. 93; Tandoğan, **Mes'uliyet**, s. 333; Taştan, **a.g.e.**, s. 200; Özdemir, a.g.e., s. 230.
[420] Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 411; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku**, s. 251.

verilerinin ihlal edilmesi neticesinde mal varlığının uğradığı zararı tazmin etmek için mirasçıları dava açabilecektir. Ancak kişisel verileri ihlal edilen kişinin ölümü halinde, mirasçılarının kural olarak manevi tazminat davası açması mümkün olmaz. Fakat mirasbırakan tarafından ileri sürülmüş manevi tazminat talebi olması halinde, mirasçılar bu yönde başvuru yapabileceklerdir[421]. Yani mirasbırakanın hayattayken kişisel verilerinin ihlal edilmesi nedeniyle manevi tazminat davası açacağına ilişkin kanıtlanabilir özgür iradesinin olması halinde, mirasçılar manevi tazminat davası açabilir. Buradan hareketle ilgili kişinin sağlığında, veri sorumlusuna başvurarak kişisel verilerinin hukuka aykırı işlenmesi nedeniyle ortaya çıkan manevi zararının giderilmesine yönelik talebi olması halinde, bu şart sağlanmış olacak ve mirasçıları manevi tazminat davası açabilecektir. Yine mirasbırakan tarafından açılmış bir manevi tazminat davasına devam edebilirler[422]. Mirasbırakanın kişisel verileri, aynı zamanda mirasçılarının da kişisel verisi olması halinde, mirasçıların da kişisel verileri ihlal edileceğinden kişinin mirasçıları da manevi tazminat isteminde bulunulabilir[423].

2.3.2. Davalı Taraf

6698 sayılı Kanun kapsamında, kişisel verileri hukuka aykırı olarak işlenen gerçek kişiler, veri sorumlsu olan gerçek ve tüzel kişilere karşı dava açabilir. Zaten 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ'de, kişisel verileri kanuna aykırı işlenen ilgili kişilerin zararını tazmin etmek için veri sorumlusuna başvurabileceği ifade edilmiştir. Buradan hareketle kural olarak davalı veri sorumlusu olacaktır[424]. Fakat 6698 sayılı Kanun m. 12/2'de kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesini halinde veri sorumlusu ile birlikte, onun adına veri işleyen gerçek veya tüzel kişinin de müteselsilen sorumlu olduğu ifade edilmiştir. Bu halde veri işleyen de kendisine dava açılan taraf olabilecektir. Yine 6698 sayılı Kanun haricinde de ilgili kişilerin veri sorumlsu ve/veya veri işleyene karşı dava açması mümkündür[425]. Veri sorumlusu ile veri işleyen arasında, veri işleme sözleşmesi

[421] TMK m. 25/4; Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 411; Dural/Öğüz, **a.g.e**., s. 163.
[422] TMK m. 25/4; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 198; Yargıtay 3. HD E. 2001/7205, K. 2001/8236, T. 27.09.2001, (Çevrimiçi), https://legalbank.net/belge/y-3-hd-e-2001-7205-k-2001-8236-t-27-09-2001-dava-hakkinin-miras-yoluyla-intikal-etmesi/108489/ 26 Kasım 2019; Ayözger Öngün, a.g.e., s. 300.
[423] Helvacı, **Koruyucu Davalar**, s. 153; Taştan, **a.g.e.**, s. 202.
[424] Taştan, **a.g.e.**, s. 202.
[425] **A.e.**

kapsamında bir uyuşmazlığın çıkması halinde yine taraflardan biri davalı olabilecektir[426].

Veri sorumlusu veya veri işleyen davalı tarafın tüzel kişi olması halinde, bunlar organları vasıtası ile hukuki işlemlere taraf olabileceği gibi; haksız fiil, vekaletsiz iş görme ve sebepsiz zenginleşme gibi diğer bütün işlemlerden kaynaklanan borç altına girebilirler[427]. Tüzel kişi yetkili organları tarafından yapılan hukuki işlemlerden bizzat tüzel kişilik olarak sorumlu olacak, organların sözleşmeye ve/veya hukuka aykırı fiilleri olması halinde TBK m. 116'da düzenlenen yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluk ve TBK m. 66'da düzenlenen adam çalıştıranın sorumluluğu değil, TBK m. 112'de belirtilen sözleşmesel sorumluluk hükümleri veya 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ hükümleri uygulama alanı bulacaktır[428].

2.4. Topluluk Davaları Bakımından Değerlendirme

Grup davası, bir ya da birden fazla davacının, genellikle özel hukuktan doğan bir hakkın korunması bakımından benzer hukuki statüde bulunan tüm kişilerin menfaaetlerinin temsil edildiği toplu halde açılan dava olarak ifade edilmektedir[429]. Grup davası ile yalnız başına dava konusu yapılmayacak olan düşük tutardaki tazminat istemlerinin, hukuka aykırı fiilden benzer biçimde etkilenen kişilerin birlikte dava açma imkânı doğmaktadır[430]. Bu dava türünde, temsilci davacı tarafından grubun tüm üyelerini temsilen dava açmakta ve dava sonunda verilen hüküm, davaya katılmasalar bile grubun diğer üyelerini bağlamaktadır[431]. Temsilci davacı tarafından açılan davaya konu ortak hukuki veya fiili ihtilaf kapsamında benzer nitelikte iddialara sahip kişilerin tamamı belirtilen "*grup*" kavramını oluşturur[432]. Genellikle bu tür davalar "*davacı sınıf*

[426] Taştan, **a.g.e.**, s. 202.
[427] TMK m. 50.
[428] Dural/Öğüz, **a.g.e**., s. 262; Özdemir, a.g.e., s. 232; Taştan, **a.g.e.**, s. 203; Akipek/ Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 554-556; Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 262-264; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku**, s. 307.
[429] Murat Şahin/Hande Çelik Şahin, "Toplu Hak Aramada Etkin Bir Yol Olarak Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Sınıf Davaları", **İÜHFM**, C. 72, S. 1, s. 383-410, 2014, s. 385.
[430] Melis Taşpolat Tuğsavul, **"Kolektif Hukuki Himaye Çerçevesinde Topluluk Davaları"**, Doktora Tezi, İstanbul, 2016, s. 170; Şahin/Çelik Şahin, **a.g.m.**, s. 385.
[431] Taşpolat Tuğsavul, **a.g.e.**, s. 76; Şahin/Çelik Şahin, **a.g.m.**, s. 385.
[432] Şahin/Çelik Şahin, **a.g.m.**, s. 385.

davası" olmakla birlikte, "*davalı sınıf davası*" olması da mümkündür[433]. Grup davaları tespit davaları, kaçınma davaları ve tazminat davaları şeklinde talep edilen hukuki korumanın türüne göre farklılık arz etmektedir[434].

ABD hukukunda etkili bir yere sahip olan grup davaları, diğer hukuk sistemleri bakımından bu dava türü için yol gösterici olmuştur. ABD hukukunda yer alan Federal Hukuk Usul Kanunu m. 23'e[435] göre grup davası açılabilmesi için; grup üyelerinin her birinin davaya katılması katılmasına imkan vermeyecek ölçüde gruptaki kişi sayısının çok olması[436], davaya neden olan uyuşmazlığın ortak hukuki neden ve vakıalara dayanması, temsilcilerin iddia ve savunmalarının tüm grup üyeleri için tipik olması ve temsilcinin, grup üyelerinin menfaatlerini dürüst ve hakkaniyetin gerektirdiği gibi koruyacak şekilde temsil edecek durumda olması şartlarının birlikte bulunması gerekir[437]. ABD'de yer alan grup davalarında; açılan dava otomatik olarak tüm grup üyelerini kapsamakta, bildirim yapılmasına rağmen uyuşmazlığın tarafı olmak istemeyen ve dolayısıyla davanın sonuçlarına katlanmak istemeyen davacıların mahkemeye açıkça davadan ayrılmak istediklerini belirtmedikçe, verilen hükmün kendileri için de bağlayıcı nitelik kazandığı "*opt-out*" sistemi benimsenmiştir[438].

Grup davaları özellikle yalnız başına dava konusu yapılmayan küçük menfaat ihlallerine karşılık, bu ihlalleri gerçekleştirenlerin ise elde ettikleri ciddi kazançların yanına kalmasını engellemek bakımından caydırıcı etkiye sahiptir[439]. Aynı zamanda dava kaybedilse bile grup üyelerinin yargılama giderlerini paylaşması sayesinde maruz

---

[433] Şahin/Çelik Şahin, **a.g.m.**, s. 385.
[434] Taşpolat Tuğsavul, **a.g.e.**, s. 52; Şahin/Çelik Şahin, **a.g.m.**, s. 385.
[435] Federal Rules of Civil Procedure (FRCP), Federal Hukuk Usul Kanunu m. 23, (Çevrimiçi), https://www.uscourts.gov/sites/default/files/ccl_proposed_amendment_to_rule_23_1.pdf 15 Kasım 2019.
[436] FRCP m. 23/a-1'de ifade edilmek istenen tüm grup üyelerinini davaya katılmasının mümkün olmamasından ziyade davanın grup davası olarak görülmesi halinde mahkemelerin zaman ve tasarruf sağlamasıdır., Taşpolat Tuğsavul, **a.g.e.**, s. 72.
[437] Taşpolat Tuğsavul, **a.g.e.**, s. 72-75; Şahin/Çelik Şahin, **a.g.m.**, s. 386
[438] Şahin/Çelik Şahin, **a.g.m.**, s. 389,396; Taşpolat Tuğsavul, **a.g.e.**, s. 53; "Opt-in" sisteminde ise, aynı olaydan etkilenenlerin kendilerine yapılan bildirim sonrası davaya katılma yönünde iradelerini mahkemeye iletmeleri halinde davaya taraf olmalarını öngörmektedir. Serbestlik temeline dayanan bu sistem aynı uyuşmazlıktan etkilenenlere bir yükümlülük yüklememekte, aksine gruba katılma imkânı tanımamakta ve bundan dolayı da tasarruf ilkesine uygun bulunmaktadır., Taşpolat Tuğsavul, **a.g.e.**, s. 54,71; Şahin/Çelik Şahin, **a.g.m.**, s. 389,399.
[439] Taşpolat Tuğsavul, **a.g.e.**, s. 51; Şahin/Çelik Şahin, **a.g.m.**, s. 384, 408.

kalınacak maliyet en aza indirilerek söz konusu ihlalin dava edilmesinin önündeki bir diğer engelin de önüne geçilmektedir[440]. Grup davalarını, kişisel verilerin ihlali bakımından değerlendirecek olursak; KVKK tarafından verilen Clickbus Seyahat Hizmetleri A.Ş.[441], Marriott International Inc.[442] ve Facebook[443] kararlarında görüldüğü üzere yüzbinlerce hatta milyonlarca kişinin verileri ihlal edilmiştir. Yine birçok büyük e-ticaret sitesi ve arama motorları hukuka aykırı olarak kullandıkları çerezler[444] vasıtasıyla çok ciddi gelirler elde etmektedir. Bu ihlaller neticesinde genellikle ilgili ülkedeki veri koruma otoritesi tarafından idari para cezası verilmekte ve hakkı ihlal edilen kişilerin haberi bile olmamaktadır. Çünkü tek bir kişi bazlı düşünüldüğünde ihlal edilen kişisel veriler sonucu elde edilen menfaat ve dolayısyla bunun tazmini minimum düzeyde olacakken[445], verisi ihlal edilen kişi sayısı yüzbinleri bulduğunda bu ihlalden elde edilen gelir de çok ciddi boyutlara ulaşabilmektedir. Bu halde elde edilen haksız gelirlerin büyüklüğü düşünüldüğünde, 6698 sayılı Kanunda öngörülen ihlal başına 1.000.000,00 TL'ye kadar olan yaptırımlar dahi caydırıcılıktan uzak kalmaktadır[446]. Tam da bu durumda kişisel verileri ihlal edilen bu kişiler için grup davası önem kazanmakta, hukuka aykırı çerez kullanmak veya veri işlemek suretiyle ciddi menfaatler sağlayan veri sorumlularını frenleyecektir.

Grup davaları, getirdiği birçok faydanın yanında birtakım sakıncaları beraberinde getirmektedir. Tazminat talepli ve üye sayısının çok olduğu grup davalarında; ihlale neden olan kişinin ekonomik mahvına neden olabilmesi, davacı grup üyelerinin belirsizliği sebebiyle davalıya etkin savunma imkânı tanınmaması,

---

[440] Taşpolat Tuğsavul, **a.g.e.**, s. 51; Şahin/Çelik Şahin, **a.g.m.**, s. 384, 408.
[441] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 16.05.2019 Tarih ve 2019/141 Sayılı, "*Clickbus Seyahat Hizmetleri A.Ş.'nin veri ihlal bildirimi hakkında bilgilendirme*" Konulu karar özetinde veri ihlalinden Türkiye'de yerleşik olan 67.519 kişinin etkildendiğini belirtmiştir., (Çevrimiçi), https://kvkk.gov.tr/Icerik/5478/2019-14115 Ekim 2019.
[442] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 16/05/2019 Tarih, 2019/143 Sayılı, "*Marriot International Inc.'nin Veri İhlal Bildirimi Hakkında Bilgilendirme*" Konulu karar özetinde veri ihlalinden Türkiye'de yerleşik olan yaklaşık 1,24 milyon kişinin etkildendiğini belirtmiştir.
[443] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 18.09.2019 Tarih ve 2019/269 Sayılı, "*Facebook "Başkasının Gözünden Gör" uygulaması üzerinden gerçekleşen veri ihlali hakkında*" Konulu karar özetinde veri ihlalinden etkilenen uygulamayı Türkçe olarak kullanan 280.959 kullanıcının olduğu beliritilmiştir., (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5534/2019-269 15 Ekim 2019.
[444] Veri koruma hukuku bakımından çerez kullanımı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Çekin, **Kişisel Veri**, s. 186-190.
[445] Çekin, **Kişisel Veri**, s. 175.
[446] **A.e.**

kendisi adına dava açıldığından haberdar olmayan grup üyelerinin menfaatlerinin gerektiği gibi korunmaması ve grup üye sayısının çokluğu nedeniyle yargılamanın uzun sürmesi ve zararın tam olarak belirlenmesinin zorlaşması gibi haller bu tür davaların olumsuz yanlarıdır[447].

Türkiyede yer alan uygulamaya bakacak olusak; HMK m. 113/1'de düzenlenen topluluk davası, "*dernekler ve diğer tüzel kişilerin, statüleri çerçevesinde, üyelerinin veya mensuplarının yahut temsil ettikleri kesimin menfaatlerini korumak için, kendi adlarına, ilgililerin haklarının tespiti veya hukuka aykırı durumun giderilmesi yahut ilgililerin gelecekteki haklarının ihlal edilmesinin önüne geçilmesi*" amacıyla açabilecekleri dava şeklinde ifade edilmiştir. Davanın, dernek veya tüzel kişiliğin temsil ettiği üyelerinin kollektif hukuki yararı ile ilgili olmalıdır[448]. Topluluk davalarının grup davalarından ilk farkı; grup davaları tazminat talepli de açılabilirken, topluluk davaları sadece kaçınma ve tespit talepli olarak açılabilecektir[449]. Bir diğer husus ise madde metninde elde edilen kararın kesin nitelikte olduğuna dair bir ibare bulunmamaktadır[450]. Grup davasında benimsenen opt-out sistemi, hukukumuz açısından benimsenmemiştir[451]. Son olarak maddede belirtilen topluluk davalarını açabilecekler; temsil ettikleri kişilerin veya üyelerinin çıkarlarını korumak amacıyla dernek ve tüzel kişilerle sınırlı tutulmuştur[452]. Kanaatimizce, Türk Hukuku'nda kişisel verilerin etkin korunması adına; dava açma hakkını sadece dernek ve diğer tüzel kişilerin değil de gerçek kişilerin de kullanabileceği, aynı uyuşmazlıktan etkilenen kişilerin açıkça davaya katılma yönünde irade koymaları halinde hükümle bağlı kalacakları ve tazminat taleplerini de içerebilen bir topluluk davası açma imkanının olması faydalı olacaktır[453].

[447] Şahin/Çelik Şahin, **a.g.m.**, s. 408.
[448] Taşpolat Tuğsavul, **a.g.e.**, s. 50.
[449] **A.e.**, s. 52, 286.
[450] Şahin/Çelik Şahin, **a.g.m.**, s. 396; Taşpolat Tuğsavul, **a.g.e.**, s. 52, 286.
[451] Türk hukukunun yanında Almaya ve İsviçre Hukuk sistemi de topluluk davaları bakımınan opt-out sistemini benimsememiştir., Taşpolat Tuğsavul, **a.g.e.**, s. 52.
[452] Şahin/Çelik Şahin, **a.g.m.**, s. 398. Taşpolat Tuğsavul, **a.g.e.**, s. 286.
[453] Şahin/Çelik Şahin, **a.g.m.**, s. 408.

SONUÇ

Günümüzde gelişen teknoloji ile birlikte kişisel verileri toplamak, değiştirmek, depolamak, aktarmak veya analiz ederek yeni verilere ulaşmak, kısaca verileri işlemek kolaylaşmıştır. Kişisel verilerin işlenmesinin kolaylaşması sosyal hayata, ticari hayata ve devlet kurumunun işleyişine olumlu katkılarda bulunsa da insanların birtakım temel hak ve özgürlüklerini tehdit etmeye başlamıştır. İnsanları tehdit eden bu durum karşısında, bu kişisel verilerin korunması gerektiği düşünülmeye başlanmış ve akabinde kişisel verilerin işlenmesine ilişkin süreci düzenlemeye yönelik çalışmalar başlamıştır. Bu çalışmalar sonuç vermiş ve Avrupa'da 1980'li yılların başında bu konuyla ilgili çeşitli düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Türkiye ise kişisel verilerin korunmasına ilişkin kanun çalışmalarını 2016 yılında 6698 sayılı Kanun ile sonuçlandırmıştır. Avrupa Birliği'nde kişisel verilerin korunması alanındaki güncel düzenleme Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'dür. Tüzüğün kabul edilmesiyle birlikte 95/46 sayılı Direktif yürürlükten kalkmıştır. Tüzük ile tüm Avrupa'da yeknesak bir veri koruma hukuku oluşturularak hukuka uygun şekilde hızlı ve efektif veri aktarımının sağlanması amaçlanmıştır. 6698 sayılı Kanun çalışmaları sırasında Tüzük çalışmalarının da yapılmasına rağmen, amacına tam anlamıyla ulaşamamış 24 yıllık Direktifi esas alınması yerinde olmamıştır. Nitekim Tüzük, Kanuna göre çok daha ayrıntılı ve güncel bir düzenlemedir. Ayrıca, her ne kadar Direktif esas alınsa da Tüzüğün sınırları aşan uygulama alanı göze alındığında, AB ülkelerinden ticari, siyasi, ekonomik vb. ilişkiler kapsamında veri aktarılması halinde veya verinin AB vatandaşlarına ait olması halinde, Türkiye'de yer alan veri sorumluları için 6698 sayılı Kanunun yanında Tüzük hükümleri de bağlayıcı olacaktır.

Tüm bu belirtilen düzenlemelerin amacı kişisel verilerin işlenmesinin belirli bir hukuki disiplin altına alınması ve kişisel verilerinin korunması hakkı başta olmak üzere kişinin haklarını ve özgürlüklerini ihlal etmeden veri işleme faaliyetinin yürütülmesidir. Nitekim, günümüzde kişisel verilerin işlenmesi kaçınılmazdır. Sonuç olarak, kişisel verilerin korunması ile işlenme ihtiyacı arasında, kişinin temel hak ve özgürlüklerini ihlal etmeden, hassas bir denge sağlanmalıdır.

Kişisel verileri korunmasının sağlanabilmesi için veri işleyenlere yani veri sorumlusu ve veri işleyene birtakım yükümlülükler getirilmiştir. Veri sorumlusunun yükümlülüklerine baktığımızda; ilk olarak veri işlemesine ilişkin genel ilkeler bulunmaktadır. Veri sorumlusu, veri işlerken bu ilkelere uygun hareket etmekle yükümlüdür. Bu ilkeler, hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun işleme, şeffaflık; belirli, açık ve meşru amaçlar için işleme; işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma; ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme ilkeleridir. Özellikle kişisel verilerin toplanma amacına uygun işlenme ilkesi uygulamada sıkça ihlali yapılan ilkelerden biridir. Verilerin toplama amacı dışında işlenmesi veya amacın değişmesi halinde, veri işlenmeye devam edilmesi halinde hukuka aykırılık ortaya çıkacak ve sorumluluk doğacaktır. Ancak Tüzük, ilk amaçla sıkı sıkıya bağlı olan sonraki amaçlar kapsamındaki işleme faaliyetini hukuka uygun kabul etmekle birlikte süreçteki tüm sorumluluğu veri sorumlusuna yüklemiştir. 6698 sayılı Kanunda ise amaçlarla uyumlu işleme kavramı açıklanmamıştır. Belirtmek gerekir ki; en kolay kişisel verilerin korunması yöntemi hiç işlememektir. Yani, veri sorumlusu gerekli veya bazı durumlarda zorunlu olmadığı sürece veri işlemekten kaçınmalı ve elindeki verileri de minimize etmelidir.

Veri sorumlusunun 6698 sayılı Kanundan kaynaklanan aydınlatma yükümlüğü, veri güvenliğine ilişkin idari ve teknik önlemler alma yükümlülüğü, ilgili kişiler tarafından yapılan başvuruların cevaplanması ve kurul kararlarının yerine getirilmesi yükümlülüğü, veri sorumluları siciline kaydolma ve kişisel veri işleme envanteri hazırlama yükümlülüğü ve son olarak veri ihlali durumda Kurula bildirme yükümlüğü bulunmaktadır. Aydınlatma yükümlülüğünde amaç, ilgili kişinin haklarının kullanabilmesi için, işlenecek kişisel verileri hakkında bilgi sahibi olmasıdır. Aydınlatma yükümlülüğü, açık rıza alınması veya Kanunda belirtilen diğer işleme şartlarından bağımsız olarak yerine getirilmelidir.

Kişisel veri işleme şartları olarak da ifade edilen kişisel verilerin işlenmesindeki hukuku uygunluk nedenleri; açık rıza, işlemenin kanunlarda öngörülmesi, üstün özel yarar, sözleşmenin kurulması veya ifasıyla ilgili işleme, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirmesinin kişisel veri işlemeyi

zorunlu kılması, kişisel verinin ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmesi, bir hakkın tesisi, kullanımı veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması halleri olarak düzenlenmiştir. Açık rızaya ilişkin ve uygulamada sıkça yapılan bir hata diğer veri işleme şartlarının olduğu hallerde bile ilgili kişinin açık rızasının alınmasıdır. Kanunda belirtilen diğer veri işleme şartlarından herhangi birinin varlığına rağmen açık rıza alınması, ilgili kişide rızasını geri aldığı takdirde veri işleme faaliyetinin son bulacağı yanılgısını yaratacağından bu durum dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir. Ayrıca açık rıza ve aydınlatma yükümlüğünün birbirlerinden farklı ve bağımsız yükümlülükler olduğunu belirtmek gerekir. Veri sorumlusu bu iki yükümlülüğü ayrı ayrı yerine getirmelidir.

Kişisel verileri ihlal edilen ilgili kişilerin bu ihlale yönelik özel hukuk kapsamında belirtilen şartlar oluşması halinde; maddi ve manevi tazminat, tespit, önleme, durdurma, sebepsiz zenginleşme ve vekaletsiz iş görmeden doğan davaları açabileceğini belirtmek gerekir. Ancak hukuka aykırı olarak verisi işlenen kişi bu davaları açabileceği gibi, 6698 sayılı Kanun m. 11'de belirtilen hakları kullanmak suretiyle, ilk olarak veri sorumlusuna başvurarak, bu başvurudan sonuç elde edememesi halinde ise Kurula başvurmak suretiyle de hukuka aykırı olarak gerçekleştirilen işleme faaliyetini durdurabilir. Kişisel verileri hukuka aykırı olarak işlenen ilgili kişinin, bu işleme faaliyeti nedeniyle zarara uğraması halinde, 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ gereği veri sorumlusuna başvurarak zararının giderilmesini talep hakkı dışında belirtilen tüm hakların mahkeme yoluna gidilmeden kullanılma imkânı mevcuttur. İlgili kişinin veri sorumlusuna, zararının giderilmesi amacıyla yapıtığı başvurudan istediği sonucu alamaması halinde, Kurul tarafından ilgili kişi lehine tazminata hükmedilmesi kanun kapsamında mümkün olmadığından, mahkeme yoluna gitmekten başka bir çare kalmayacaktır. Ayrıca ifade etmekte fayda var ki; Kurula şikâyet yolu ile zararın tazmini mümkün olmadığı için, Kurula başvurunun ön şartı olan veri sorumlusuna başvuru, zararın tazmini için mahkeme yoluna giderken ön şart olarak aranmayacaktır. İlgili kişi, kişisel verilerinin hukuka aykırı işlenmesi nedeniyle zarara uğraması halinde, bu zararın giderilmesi için hem veri sorumlusuna başvurabilecek hem de başvurunun sonucunu beklemeksizin mahkeme yoluna gidebilecektir.

Hukuka aykırı kişisel verilerinin işlenmesi halinde, ilgili kişinin zararının giderilmesini, yani tazminat hakkını düzenleyen 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ bendi, TBK m. 49'da yer alan haksız fiil sorumluluğuna göre hem yeni hem de özel nitelikteki bir düzenlemedir. Ayrıca TBK m. 49'da belirtilen haksız fiil sorumluluğu bakımından kusur kurucu unsurken, 6698 sayılı Kanunda zararın giderilmesini talep hakkı kapsamında veri sorumlusunun kusurundan bahsedilmemiştir. Nihayetinde veri sorumlusunun 6698 sayılı Kanundan doğan yükümlülüklerini ihlal etmek suretiyle hukuka aykırı olarak kişisel veri işlemesi neticesinde oluşan zararın tazmini için yeni ve özel kanun olan 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ'ye gidilmesi gerekecektir. Türk hukukunda ise aksi yönde düzenleme bulunmadıkça kusur, sorumluluk bakımından kurucu unsurdur. Fakat, bazı hallerde kişinin kusuru bulunmasa dahi sorumlu olacağı öngörülmüştür. Ayrıca, belirtmek gerekir ki; kusursuz sorumluk halleri, TBK ve TMK'da sayılan hallerle sınırlı değildir. 6698 sayılı Kanunun m. 11/1-ğ'de belitilen veri sorumlusunun tazminat yükümlülüğü de bir kusursuz sorumluluk hali olarak karşımıza çıkmaktadır.

6698 sayılı Kanunda düzenlenen veri sorumlusunun kusursuz sorumluluk hali, tehlike sorumluluğundan ziyade, mahiyeti gereği özen sorumluluğuna daha yakındır. Şöyle ki; 6698 sayılı Kanun m. 12 gereği veri sorumlusu; kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesini ve verilere hukuka aykırı erişilmesini önlemek, verilerin muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyi temin etmek için gerekli tüm teknik ve idari tedbirleri almalıdır. Yapılması gereken veri işleme faaliyetinin, ilgili kişinin temel hakları bakımından barındırdığı risk değerlendirilerek, en uygun ve orantılı tedbirlerin alınmasıdır. Dolayısıyla veri sorumlusu tarafından gerekli tedbirlerin alınması halinde, veri sorumlusunun artık sorumluluktan kurtulabileceğini belirtmek gerekir. Bu çerçevede, veri sorumlusunun bir anlamda özen sorumluluğunun olduğu ifade edilebilir. Gerçekten de veri sorumlusunun kusursuz sorumluluğu, TBK'da düzenlenen kurtuluş kanıtı getirilebilen dikkat ve özen ilkesine dayanan olağan sebep sorumluluğu hallerine oldukça benzemektedir.

Sonuç olarak; 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ kapsamında tazminat davasının gündeme gelebilmesi için, kanuna aykırı bir işleme faaliyeyeti neticesinde, ilgili

kişinin zarara uğraması gerekmektedir. Veri sorumlusu, ancak verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini engellemek, verilere erişilmesini önlemek ve verilerin muhafazasını sağlamak için her türlü teknik ve idari tedbiri almak suretiyle özen yükümlülüğünü yerine getirdiğini kanıtlayarak sorumluluktan kurtulabilir. 6698 sayılı Kanunda ilgili kişinin tazminat hakkı ve dolayısıyla veri sorumlusunun tazminat sorumluluğunun, Direktif ve Tüzükte olduğu gibi başlı başına ayrı bir madde şeklinde düzenlenmemesi yerinde olmamıştır. Tazminat sorumluluğu, 6698 sayılı Kanun m. 11'de belirtilen haklardan mahiyeti ve usulleri bakımından farklılık arz etmektedir. Ayrıca, veri sorumlusunun ilgili kişiye karşı tazminat sorumluluğunu, özen yükümlülüğünün sınırlarını ve ölçüsünü belirleyebilmek için veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler başlıklı Kanunun 12. maddesinde gitmek gerekmektedir. Olması gereken, Direktif ve Tüzükte olduğu gibi ilgili kişinin tazminat hakkının kendine özgü bağımsız bir madde altında işlenmesi ve sorumluluğun sınırları ve ölçüsünün de aynı maddenin devamında düzenlenmesidir.

Son olarak; kişisel verilerin etkin bir şekilde korunabilmesi adına, grup davalarına da değinmek gerekir. Grup davaları, hukuka aykırı veri işleyenler bakımından caydırıcı etkiye sahip olduğu gibi, ilgili kişilerin de hakkını arayabilme konusunda elini kolaylaştırmaktadır. Ancak, hukukumuzda dernekler ve tüzel kişilerin üyelerinin menfaatlerini korumak için sadece kaçınma ve tespit talepli olarak açılabilen topluluk davası benimsenmiştir. Türk hukukunda kişisel verilerin daha etkin korunabilmesi için; dava açma hakkını sadece dernek ve diğer tüzel kişilerin değil de gerçek kişilerin de kullanabileceği, aynı uyuşmazlıktan etkilenen kişilerin açıkça davaya katılma yönünde irade koymaları halinde, hükümle bağlı kalacakları ve tazminat taleplerini de içerebilen bir topluluk davası açma imkanının olması kanaatimizce faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

Anı, Nevzat Ali: **"Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Açık Rıza",** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018.

Akgül, Aydın: **"Kişisel Verilerin Korunması Açısından İdarenin Hukuki Sorumluluğu ve Yargısal Denetimi"**, Doktora Tezi, Kocaeli, 2013.

Akıncı, Ayşe Nur: **Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi: Çalışma Raporu No. 6**, Kalkınma Bakanlığı Bilgi Toplu Dairesi Başkanlığı Yayını, Yayın No: 2968, Haziran 2017, (Çevrimiçi), http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/AvrupaBirli%C4%9FiGenelVeriKorumaT%C3%BCz%C3%BC%C4%9F%C3%BCn%C3%BCnGetirdi%C4%9FiYeniliklerveT%C3%BCrkHukukuBak%C4%B1m%C4%B1ndan-De%C4%9Ferlendirilmesi.pdf 02 Mart 2019.

Akipek, Jale /Akıntürk, Turgut / Ateş, Derya: **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**, 14. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2018.

Akkurt, Sinan Sami: 17.06.2015 TARİH, E. 2014/4-56, K. 2015/1679 Sayılı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı ve Mukayeseli Hukuk Çerçevesinde "Unutulma Hakkı", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2016, C. 65, S. 4, s. 2605-2635, (Çevrimiçi), http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/2150/22297.pdf 05 Mart 2019.

Aksoy, Hüseyin Can: **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Çakmak Yayınevi, 2010.

Akyol, Şener: **Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı**, 2. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2006, **(Akyol, Dürüstlük)**.

Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme, Fakülterler Matbaası, İstanbul, 1976.

Alagonya, Yavuz /Yıldırım, Kâmil /Yıldırım, Nevhis: **Medeni Usul Hukuku Esasları**, 5. Baskı, İstanbul, Alkım Yayınları, 2005.

Antalya, Gökhan: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler,** C. 1, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2015, **(Antalya, Borçlar)**.

"Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması- Türk Hukukuna Manevi Zararın İki Aşamalı Olarak Belirlenmesine İlişkin Bir Model Önerisi", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırma Dergisi**, 2016, C. 22, S. 3, s. 221-250, (Çevrimiçi), https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/333488 24 Kasım 2019, **(Antalya, Manevi Tazminat)**.

Aral, Fahrettin: **Türk Borçlar Hukukunda Kötü İfa,** Ankara, Yetkin Yayınları, 2011.

Arıdemir, Arzu Genç: **Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat**, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2008.

Arkan Akbıyık, Azra: **Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme**,1. Baskı, İstanbul, Alfa Yayınları, 1999.

Article 29 Data Protection Working Party: **"Opinion 4/2007 On The Concept Of Personal Data",** 20 Haziran 2007, (Çevrimiçi), https://www.clinicalstudydatarequest.com/Documents/Privacy-European-guidance.pdf 17 Mart Şubat 2019 **(Article 29 Data Protection Working Party, 4/2007)**.

"Press Release on the SWIFT Case following the adoption of the Article 29 Working Party opinion on the processing of personal data by the Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT)", 23 Kasım 2006, (Çevrimiçi), https://ec.europa.eu/justice/article-29/press-material/press-release/art29_press_material/2006/pr_swift_affair_23_11_06_en.pdf 23 Mart 2019 **(Article 29 Data Protection Working Party, SWIFT)**.

"Opinion 03/2013 on Purpose Limitation", 2 Nisan 2013, (Çevrimiçi), https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp203_en.pdf 28 Mart 2019, **(Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 03/2013)**.

"Working Document On The Processing Of Personal Data Relating To Health In Electronic Health Records (EHR)", Şubat 2017, (Çevrimiçi), https://www.dataprotection.ro/servlet/ViewDocument?id=228 06 Haziran 2019, **(Article 29 Data Protection Working Party, EHR).**

"Opinion 15/2011 on the Definition of Consent", 2011, 01197/11/EN, (Çevrimiçi), https://www.pdpjournals.com/docs/88081.pdf 06 Haziran 2019, **(Article 29 Data Protection Working Party, Consent).**

"Opinion 06/2014 on the Notion of Legitimate Interests of the Data Controller Under Article 7 of Directive 95/46/EC", 9 Nisan 2014, (Çevrimiçi), https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_en.pdf 30 Mart 2019, **(Article 29 Data Protection Working Party, Legitimate Interests)**.

Aslan, Yavuz Can: "**Üçüncü Şahıs Lehine Sözleşme**", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2016.

Aşıkoğlu, Şehriban İpek: **Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri,** 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.

Atak, Songül: "Avrupa Konseyinin Kişisel Veriler Açısından Sağladığı Temel Güvenceler", **TBB Dergisi**, S. 87, 2010, s. 90-120, (Çevrimiçi), http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2010-87-606 21 Şubat 2019.

Aydın, Sevil: **Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Hukuksal Koruma**, Ankara, Adil Yayınevi, 1998.

Ayözger Öngün,

Ayşe Çiğdem: **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku: Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemeler Dahil**, 2. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2019.

Başalp, Nilgün: **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2004, **(Başalp, Kişisel Veriler).**

"Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu'nun Temel Yenilikleri", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.XXI, No:1, 2015, s.77-106, (Çevrimiçi), http://dergipark.gov.tr/download/article-file/271091 17 Şubat 2019, **(Başalp, Genel Regülasyon).**

Baykal, Sanem/

Göçmen, İlke: **Avrupa Birliği Hukukunun Kaynakları Bakımından Hiyerarşisi: Prof. Dr. Erdal Onar'a Armağan**, Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınları, No: 391, 2013, s. 317-365, (Çevrimiçi), http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/854.pdf 04 Mart 2019.

Boz, Ahmet: **"Kişisel Verilerin Korunması: Türkiye, ABD ve AB Örnekleri"**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014.

Braun, Cihan Avcı: "Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza", **YÜHFD**, C.XV, No:1, 2018, s.13-33, (Çevrimiçi), http://law.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/yuhf_dergisi_v.14.pdf 14 Haziran 2019.

Bulut, Harun: **Kişilik Hakları ve Kişilik Haklarına Saldırıdan Kaynaklanan Hukuk Davaları**, 1. Bası, Ankara, Beta Yayınları, 2006.

Büyüksağiş, Erdem: **Yeni Sosyo-Ekonomik Boyutta Maddi Zarar Kavramı**, 1. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2007.

Crosby, Michael/Nachiappan /Pattanayak, Pradan/ Verma, Sanjeev/Kalyanaraman: "BlockChain Technology: Beyond Bitcoin", **Applied Innovation Review**, S. 2, Haziran 2016, (Çevrimiçi), https://j2-capital.com/wp-content/uploads/2017/11/AIR-2016-Blockchain.pdf 29 Ekim 2019.

Çekin, Mesut Serdar: **Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, 2. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, **(Çekin, Kişisel Veriler)**.

"Borçlar Hukuku ile Veri Koruma Hukuku Açısından Blockchain Teknolojisi ve Akıllı Sözleşmeler: Hukuk Düzenimizde Bir Paradigma Değişimine Gerek Var Mı?", **İÜHFM**, S. 77 (1), s. 315–341, (Çevrimiçi), https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/765483 29 Ekim 2019.

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Madde 71 Çerçevesinde Tehlike Sorumluluğu, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, **(Çekin, Tehlike Sorumluluğu)**.

Devlet Denetleme Kurulu (DDK): **"Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Ulusal ve Uluslararası Durum Değerlendirmesi ile Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması**

Kapsamında Gerçekleştirilen Denetim Çalışmaları-Denetleme Raporu", No:3, 27 Kasım 2013, (Çevrimiçi), http://www.kisiselsaglikverileri.org/icerik/dosyalar/denetleme_rpr.pdf 25 Mayıs 2019.

Dinkci, Fatih: **"Kişisel Verilerin Korunmasında Uluslararası Düzenlemeler ve Türkiye Örneği"**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 2014.

Dural, Mustafa /

Öğüz, Tufan: **Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku**, C. 2, 19. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2018.

Dülger, Murat Volkan: **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, İstanbul, Hukuk Akademisi Yayınları, 2019.

Ercan, İsmail: **Avukatlar ve Hakimler İçin Medeni Usul Hukuku Özel Hukuk Yargısı**, 3. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015.

Erdem, Mehmet: **Özel Hukukta Zamanaşımı**, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010.

Eren, Fikret: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler,** 23. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2018.

Gezder, Ümit: **Türk İsviçre hukukunda Culpa in Contrahendo Sorumluluğu**, 1. Baskı, Ankara, Beta Yayınları, 2009.

Göksu, Mustafa: **"Hukuk Yargılamasında Elektronik Delil"**, Doktora Tezi, Ankara, 2010.

Gürsel, İlke: **İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması Hakkı**, 1. Basım, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016.

Hatemi, Hüseyin/

Gökyayla, Emre: **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, 4. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017.

Helvacı, Serap: **Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar,** 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2001, **(Helvacı, Koruyucu Davalar).**

Gerçek Kişiler, 8. Bası, İstanbul, Legal Yayınları, 2017, **(Helvacı, Kişiler).**

Henkoğlu, Türkay: **Bilgi Güvenliği ve kişisel Verilerin Korunması**, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2015.

"Hassas Bilgi Varlıklarının ve Kişisel Verilerin Hukuksal Düzenlemeler ile Korunması ve Bu Kapsamda Üniversiteler İçin Bilgi Güvenliği Politikasının Geliştirilmesi", Doktora Tezi, Ankara, 2015, **(Henkoğlu, Hassas Bilgi)**.

Information Commissioner's

Office (ICO): **"Guide to Data Protection",** 07 Temmuz 2017 http://www.inf.ed.ac.uk/teaching/courses/pi/2017_2018/PDFs/guide-to-data-protection-2-9.pdf 19 Mart 2019, **(ICO, Guide).**

"Guide to the General Data Protection Regulation(GDPR)", 2 Ağustos 2018, https://ico.org.uk/media/for-organisations/guide-to-data-protection/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr-1-0.pdf 5 Mayıs 2019, **(ICO, GDPR).**

IT Governance

Prıvacy Team: **EU General Data Protection Regulation (GDPR) An Implementation And Compliance Guide**, Second Edition, IT Governance Publishing, 2017, (Çevrimiçi), https://play.google.com/books/reader?id=hnQ2DwAAQBAJ&hl=tr&pg=GBS.PA1 02 Nisan 2019.

Kara**,** Şahin: **"Veri Kurtarma Yöntemlerinin Başarımlarının Değerlendirilmesi"**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 2013.

Kara Kılıçarslan, Seda: **"Adam Çalıştıranın Sorumluluğu"**, Doktora Tezi, Ankara, 2016.

Karabağ Bulut, Nil: **Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme**, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009.

Kaya, Cemil: "Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi", **İÜHFM,** C. LXIX, No:1-2, 2011, s. 317-334, (Çevrimiçi), http://dergipark.gov.tr/download/article-file/97634 20 Mart 2019.

Kılıçarslan, Seda Kara: **Kişilik Hakkına Saldırıda Üstün Nitelikli Özel Ve Kamusal Yarar**, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015.

Kılıçoğlu, Ahmet M.: **Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılardan Hukuksal Sorumluluk,** 3. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008, **(Kılıçoğlu, Basın)**.

Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2019, **(Kılıçoğlu, Borçlar)**

Kılıçoğlu Yılmaz, Kumru : "Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme", s. 1759-1771, (Çevrimiçi), https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/372513 4 Kasım 2019.

Kılınç, Doğan: **Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması**, AÜHFD, C. 61, S. 3, 2012, 1089- 1169, (Çevrimiçi), http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1690/18020.pdf 21 Şubat 2019.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK): **"Kişisel Verilerin Korunması Alanında Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler"**, s. 2, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4183/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Alaninda-Uluslararasi-ve-Ulusal-Duzenlemeler 20 Şubat 2019, (**KVKK, Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler).**

"100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu", (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7d5b0a2f-e0ea-41e0-bf0b-bc9e43dfb57a.pdf 19 Mart 2019, **(KVKK, 100 Soru)**,

"Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları", (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/fae2e7c8-f24f-457f-a71d-2d5ed599cf15.pdf, 20 Mart 2019, **(KVKK, Özel Nitelikli)**.

"**Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen"**, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles

/f63e88cd-e060-4424-b4b5-f6413c602060.pdf 22 Mart 2019, **(KVKK, Veri Sorumlusu)**.

"Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi", (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/0517c528-a43d-49f5-b1eb-33dc666cb938.pdf 22 Mart 2019, **(KVKK, Uygulama Rehberi)**.

"Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler", (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/d0fbca08-30af-41fe-a7c9-65663b9c5231.pdf 26 Mart 2019, **(KVKK, Temel İlkeler)**.

"KVKK Kişisel Veri Saklama ve İmha Politikası", (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5386/KVKK-KISISEL-VERI-SAKLAMA-ve-IMHA-POLITIKASI 05 Nisan 2019, **(KVKK, İmha Politikası).**

"Kanun Kapsamındaki Hak ve Yükümlülükler", (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4192/Kanun-Kapsamindaki-Hak-ve-Yukumlulukler 23 Nisan 2019, **(KVKK, Hak ve Yükümlülükler)**.

"Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine getirilmesi Rehberi", Mart 2019, Ankara, https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7a55e4d4-0cc3-4d4e-800c-ee78ce5ce88a.PDF, (Çevrimiçi), 23 Nisan 2019, **(KVKK, Aydınlatma Rehberi)**.

“Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)”, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7512d0d4-f345-41cb-bc5b-8d5cf125e3a1.pdf 05 Nisan 2019, **(KVKK, Veri Güvenliği).**

“Veri Sorumluları Sicili”, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/1ac84b2a-e12f-4dc8-a779-3fb166cb6756.pdf 04 Mayıs 2019.

“Kişisel Veri İşleme Envanteri Hazırlama Rehberi”, KVKK Yayınları, Ankara, Nisan 2019, (Çevrimiçi) https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/224af10e-ff71-4cc9-9e18-c6c142f8da05.pdf, 04 Mayıs 2019, **(KVKK, Envanter Rehberi)**.

“Sorularla Veri Sorumlusu Sicili Bilgi Sistemi”, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/09c01e90-167b-435c-b200-ce25ef9c1020.pdf 09 Mayıs.2019, **(KVKK, VERBİS)**.

“Açık Rıza”, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/66b2e9c4-223a-4230-b745-568f096fd7de.pdf 06 Haziran 2019.

“Kişisel Veri işleme Şartları”, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/8c90423f-97ea-4d81-a7c1-ace74295c2b8.pdf 11 Haziran 2019, **(KVKK, İşleme Şartları)**.

"6698 Sayılı Kanun'da Yer Alan Kurumsal Terimler", (Çevrimiçi), https://kvkk.gov.tr/yayinlar/6698%20SAYILI%20KANUN%E2%80%99DA%20YER%20ALAN%20KURUMSAL%20TER%C4%B0MLER.pdf 15 Haziran 2019.

"6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Uygulanmasına Yönelik Soru Cevaplar", (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/6698%20SAYILI%20K%C4%B0%C5%9E%C4%B0SEL%20VER%C4%B0LER%C4%B0N%20KORUNMASI%20KANUNUNUN%20UYGULANMASINA%20Y%C3%96NEL%C4%B0K%20SORU%20VE%20CEVAPLAR.pdf 15 Ağustos 2019.

Kocayusufpaşaoğlu, Necip: **Borçlar Hukuku Genel Bölüm Cilt I: Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme**, 7. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017.

Korkmaz, İbrahim: "Kişisel Verilerin Korunması hakkında bir değerlendirme", **TBB Dergisi**, S. 124, 2016, s. 81-152, (Çevrimiçi) http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2016-124-1571 30 Mart 2019.

Kuluçlu, Erdal: "Türk Hukuk Sisteminde Normlar Hiyerarşisi ve Sayıştay Denetimine Etkileri", **Sayıştay Dergisi**, S. 71, (Çevrimiçi), http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423911557.pdf 07 Mart 2019.

Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder: **Medeni Usul Hukuku**, 23. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012.

Küçük, Tevfik Sönmez: "Kişisel Verilerin Korunması Hakkı Çerçevesinde Kamuya Açık Alanların Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Video Kamera Aracılığı ile Önleyici Amaçla İzlenmesi", **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C.XV, No:1, 2018, s.49-87, (Çevrimiçi) http://law.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/yuhf_dergisi_v.14.pdf 15 Mart 2019.

Küzeci, Elif: "Anayasal Bir Hak: Kişisel Verilerin Korunması", **Bilişim Dergisi**, S.128, 2011, s. 142-149, (Çevrimiçi), http://www.bilisimdergisi.org/s128/pdf/142-149.pdf 07 Mart 2019, **(Küzeci, Anayasal Hak)**.

Kişisel Verilerin Korunması, 3. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2019, **(Küzeci, Verilerin Korunması).**

Lambert, Paul B.: **Understanding the New European Data Protection Rules,** New York, CRC Press Taylor & Francis Group, 2018.

Metin, Yüksel: "Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, C.LVII, No:4, 2002, s.35-63, (Çevrimiçi), http://politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/57/4/2_yuksel_metin.pdf 01 Mart 2019.

Narter, Samir: **Kusursuz Sorumluluk Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku**, 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016.

Nomer**,** Haluk: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş 15. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 2017.

Oğuzman, M. Kemal/

Öz, Turgut: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler,** Cilt I, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017, **(Oğuzman/Öz, Cilt I).**

Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt II, 13. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017, **(Oğuzman/Öz, Cilt II).**

Oğuzman, M. Kemal/

Seliçi, Özer /Oktay

Özdemir, Saibe: **Kişiler Hukuku**, 17. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2018.

Kalkan Oğuztürk, Burcu: **Güven Sorumluluğu**, 1. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008.

Özdemir, Hayrunisa: **Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması,** Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2009.

Öztan, Bilge: **Medeni Hukukun Temel Kavramları**, 43. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 2019.

Pekcanıtez, Hakan/Atalay,

Oğuz /Özekes, Muhammet: **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı,** Ankara, Yetkin Yayınları, 2013.

Reisoğlu, Safa: **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 23. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2012.

Rehman, Javaid/

Polymenopoulou, Eleni: "Is Green a Part of the Rainbow? Sharia, Homosexuality and LGBT Rights in the Muslim World", 10 Ekim 2012,

(Çevrimiçi), http://ssrn.com/abstract=2180807 29 Ekim 2019.

Ringelheim, Julie: **Processing Data On Racial or Ethnic Origin For Antidiscrimination Policies: How to Reconcile the Promotion of Equality with the Right to Privacy**, New York, NYU School of Law, 2006, (Çevrimiçi), https://www.academia.edu/17919025/Processing_Data_on_Racial_or_Ethnic_Origin_for_Antidiscrimination_Policies_How_to_Reconcile_the_Promotion_of_Equality_with_the_Right_to_Privacy?auto=download 20 Mart 2019.

Room, Stewart: Data Protection & Compliance in Context, **The British Computer Society Publishing and Information Product**, Swindon, Birleşik Krallık, The British Computer Society Publishing, 2007, (Çevrimiçi), http://www.bcs.org/upload/pdf/data-protection-compliance.pdf, 27 Mart 2019.

Data Protection and Compliance: in Context, The British Computer Society Publishing and Information Product, 2007, **(Room, Data Protection)**.

Sarı, Onur: **"Uluslararası Hukuk ve Türk Ceza Hukuku Bağlamında Siber Güvenlik Ve Bilişim Sistemine Yönelik Suçlar"**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harp Akademileri, İstanbul, 2013.

Sarıusta, Kader: **"Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Yoluyla Korunması"**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 2018.

Serdar, İlknur: **Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Kişiliğin Korunması,** Ankara, Seçkin Yayınevi, 1999.

Serozan, Rona: **Kişiler Hukuku**, 6. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015.

Şahin, Murat/ Çelik Şahin, Hande: "Toplu Hak Aramada Etkin Bir Yol Olarak Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Sınıf Davaları", **İÜHFM**, C. 72, S. 1, s. 383-410, 2014.

Şimşek, Oğuz: **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, Beta Yayınları, 2008.

Tandoğan, Haluk: **Türk Mesuliyet Hukuku, Akit Dışı ve Akdi Mes'uliyet**, Ankara, Ankara Hukuk Fakültesi Yayınları, No: 159, 1961, **(Tandoğan, Mes'uliyet).**

Mukayeseli Hukuk ve Hususiyle Türk-İsviçre Hukuku Bakımından Vekâletsiz İş Görme, İstanbul, 1957, **(Tandoğan, Vekaletsiz İş Görme)**.

Taşpolat Tuğsavul, Melis: **"Kolektif Hukuki Himaye Çerçevesinde Topluluk Davaları"**, Doktora Tezi, İstanbul, 2016.

Taştan, Furkan Güven: **Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, 2. Baskı., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017.

Tekin, Nurullah: "Kişisel Verilerin Korunması ile İlgili Türkiye'deki Kanun Tasarısının Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Doğrultusunda Değerlendirilmesi", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, S. 4, 2014, s. 222-262,

(Çevrimiçi), https://dergipark.org.tr/download/article-file/155566 15 Ağustos 2019.

Tekinay, Selahattin Sulhi: **Medeni Hukukun genel esasları ve Gerçek kişiler Hukuku**, 6. Bası, İstanbul, Filiz Kitapevi, 1992.

Tekinay, Selahattin Sulhi / Akman, Sermet / Burcuoğlu, Haluk / Altop, Halil: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1993.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM): "**Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu"**, (Çevrimiçi), https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf 07 Mart 2019, (**TBMM Komisyon Raporu)**.

Erarslan Türkmen, Sevgi: **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller**, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.

Uncular, Selen: **İş İlişkisinde Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014.

Uygun, Murat: **"Avrupa Birliğinin 95/46 Sayılı Veri Koruma Yönergesi Işığında Kişisel Verilerin Korunması"**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010.

Ünal, Şeref: **Uluslararası Hukuk**, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005.

Yalman, Süleyman: **Türk İsviçre Hukukunda Sözleşme Görüşmelerinden Doğan Sorumluluk**, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2006.

Yavuz, Cevdet /Acar, Faruk /Özen, Burak: **Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)**, 15. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2018.

Yıldırım, Abdülkerim: **Türk Borçlar Hukuku**, 10. Baskı, Ankara, Monopol Yayınları, 2019.

Yıldırım, Turan: "Kamu Görevlilerinin Özel Hayatı: Cinsel Tercih Kamu Görevlilerinin Özel Hayatı: Cinsel Tercih", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 24, S. 2, Aralık 2018, ISSN 2146-0590, s. 453-481, (Çevrimiçi), https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/607504 26 Kasım 2019.

Yücedağ, Nafiye: "Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri", **İÜHFM**, C. 75, S. 2, 2017, s. 765-789, (Çevrimiçi), https://dergipark.org.tr/download/article-file/470647 15 Ağustos 2019.

Yüzer, Dilara: **1982 Anayasası'nda Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı ve Korunması**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2013.

http://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecd_privacy_framework.pdf 09 Şubat 2019.

http://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecdguidelinesontheprotectionofprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm#guidelines 09 Şubat 2019.

http://www.oecd.org/internet/ieconomy/oecdguidelinesontheprotectionofprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm 09 Şubat 2019.

http://www.oecd.org/about/ 09 Şubat 2019.

https://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0320.pdf 20 Şubat 2019.

http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin133.pdf 12 Şubat 2019.

https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html 12 Şubat 2019.

http://www.un.org/en/sections/history/history-united-nations/ 12 Şubat 2019.

https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf 13 Şubat 2019.

https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf, 13 Şubat 2019.

https://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0320.pdf 20 Şubat 2019.

https://rm.coe.int/1680078b37 20 Şubat 2019.

https://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0692.pdf 27 Mart 2019.

https://rm.coe.int/1680080626 27 Şubat 2019.

https://www.avrupa.info.tr/tr/etkilesimli-avrupa-haritasi-9 01 Mart 2019.

http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/e/c/ec-directive-95-46-kisisel-veriler.pdf 01 Mart 2019.

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=EN 1 Mart 2019.

https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi-708# 01 Mart 2019.

http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf 01 Mart 2019.

https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%87eviri-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf 04 Mart 2019.

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679 04 Mart 2019.

https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf 07 Mart 2019.

https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5982.html 07 Mart 2019.

http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/27e2049f-aac1-4ef8-a119-6861dee5ea33?excludeGerekce=False&wordsOnly=False 07 Mart.2019.

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5809.pdf 07 Mart 2019.

http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/94117278-50ca-4203-88f3-72a5537258a5?excludeGerekce=False&wordsOnly=False 07 Mart 2019.

https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6698.pdf 10 Mart 2019.

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf 10 Mart 2019.

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf 10 Mart 2019.

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf 10 Mart 2019.

https://www.refworld.org/pdfid/3ddcafaac.pdf 12 Mart 2019.

https://www.coe.int/en/web/sarajevo/objectives-mission 13 Mart 2019.

http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/94117278-50ca-4203-88f3-72a5537258a5?excludeGerekce=False&wordsOnly=False 14 Mart 2019.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5c878bdbd5a124.41949071 14 Mart 2019.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5c878be35d9337.44946299 14 Mart 2019.

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5070.pdf 14 Mart 2019.

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32002L0058 15 Mart 2019.

http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.16405&MevzuatIliski=0 15 Mart 2019.

http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/ 15 Mart 2019.

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5651.pdf 17 Mart 2019.

https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2016-10/cp160112en.pdf 17 Mart.2019.

https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf 17 Mart 2019.

http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2018/12/pdfs/ukpga_20180012_en.pdf 19 Mart 2019.

http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/2004/22.html 20 Mart 2019.

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62001CJ0101&from=EN 20 Mart 2019.

https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/introduction-to-the-holocaust 20 Mart 2019.

https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf 20 Mart 2019.

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/06/20190621-3.htm 20 Mart 2019.

https://gdpr-info.eu/issues/privacy-by-design/ 23 Mart 2019.

https://www.ics.ie/news/what-is-privacy-by-design-a-default 23 Mart 2019.

https://www.researchgate.net/publication/225248944_The_Right_to_Informational_Self-Determination_and_the_Value_of_Self-

Development_Reassessing_the_Importance_of_Privacy_for_Democracy 25 Mart 2019.

http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/08-ALMANYA%20209-276.pdf 25 Mart 2019.

https://www.anayasa.gov.tr/media/4909/kararlar_dergisi_52_2.pdf 28 Mart 2019.

http://www.internetlivestats.com/one-second/ 29 Mart 2019.

https://www.ics.ie/news/what-is-privacy-by-design-a-default 01 Nisan 2019.

https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/subjects/privacy-default_en 01 Nisan 2019.

https://towardsdatascience.com/effect-of-cambridge-analyticas-facebook-ads-on-the-2016-us-presidential-election-dacb5462155d, 01 Nisan 2019.

https://www.theguardian.com/news/2018/mar/17/cambridge-analytica-facebook-influence-us-election 01 Nisan 2019.

http://kazanci.com.tr/gunluk/10d-2014-3950.htm 01 Nisan 2019.

http://belgelendirme.ctr.com.tr/iso-27001.html 02 Nisan 2019.

https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/1999/wp17_en.pdf 03 Nisan 2019.

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/10/20171028-10.htm, 05 Nisan 2019.

https://www.enisa.europa.eu/topics/threat-risk-management/threats-and-trends/enisa-threat-landscape/threat-taxonomy/view 05 Nisan 2019.

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6475.pdf 15 Nisan 2019.

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180310-5.htm 23 Nisan 2019.

https://www.lexpera.com.tr/resmi-gazete/metin/RG801Y2019N30758P8 01 Mayıs 2019.

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171230-7.htm 04 Mayıs 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4114/2017-62 05 Mayıs 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4233/2018-32 09 Mayıs.2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5269/2018-68 09 Mayıs.2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5270/2018-75 09 Mayıs.2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5271/2018-87 09 Mayıs.2019.

https://ico.org.uk/media/about-the-ico/consultations/2014789/draft-gdpr-contracts-guidance-v1-for-consultation-september-2017.pdf 14 Mayıs 2019.

https://en.oxforddictionaries.com/definition/cybersecurity 22 Mayıs 2019.

https://www.btk.gov.tr/siber-guvenlik-genel-bilgi 22 Mayıs 2019.

https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/cryptography?q=+cryptography 22 Mayıs 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5451/Kamuoyu-Duyurusu-Veri-Ihlali-Bildirimi-Microsoft-Corporation 23 Mayıs 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5375/Kamuoyu-Duyurusu-Veri-Ihlali-Bildirimi-ING-Bank-A-S- 23 Mayıs 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5411/Kisisel-Veri-Guvenligi-Ihlalinin-Gec-Bildirimi 23 Mayıs 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5362/Veri-Ihlali-Bildirimi# 23 Mayıs 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/617f166c-24e1-42b5-a9cb-d756d6443af9.pdf 23 Mayıs 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5450/2019-104 23 Mayıs 2019.

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180310-6.htm 25 Mayıs 2019.

https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2004.pdf, 30 Mayıs 2019

https://www.inta.org/TMR/Documents/Volume%20107/Issue%20No.%204/tmr%20vol%20107%20no%2004%20lauber-ronsberg.pdf 30 Mayıs 2019.

http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F129-III-422%3Ade&lang=de&type=show_document 01 Haziran 2019.

http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F129-III-646%3Ade&lang=de&type=show_document 01 Haziran 2019.

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6502.pdf 08 Haziran 2019.

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/10/20161020-1.htm 08 Haziran 2019

http://euro.ecom.cmu.edu/program/law/08-732/Regulatory/coppa.pdf 11 Haziran 2019.

https://www.ftc.gov/news-events/press-releases/2019/02/video-social-networking-app-musically-agrees-settle-ftc 11 Haziran 2019.

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2559.pdf 11 Haziran 2019.

https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5352.pdf 11 Haziran 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5413/Islenme-Amacinin-Gerektirdiginden-Fazla-Kisisel-Veri-Islenmesi-Aktarilmasi-Veri-Minimizasyonu-Ilkesine-Aykirilik- 15 Haziran 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5410/Is-Basvurusu-Surecinde-Islenen-Kisisel-Verilerin-Hukuka-Aykiri-Sekilde-Paylasilmasi 20 Temmuz 2019.

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf 23 Temmuz 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5479/2019-143 16 Ağustos 2019.

https://ico.org.uk/about-the-ico/news-and-events/news-and-blogs/2017/03/fine-for-lawyer-who-stored-client-files-on-home-computer/ 16 Ağustos 2019.

https://www.istesob.org.tr/wp-content/uploads/2018/12/214-Nolu-Genelge-Alinacak-Tedbirler-Hakkinda.pdf 16 Ağustos 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5547/2019-271 3 Ekim 2019.

https://kvkk.gov.tr/Icerik/5478/2019-141 15 Ekim 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5534/2019-269 15 Ekim 2019.

https://www.avrupa.info.tr/tr/abnin-tarihcesi-82 20 Ekim 2019.

https://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=8436400 20 Ekim 2019.

https://www.un.org/en/sections/what-we-do/index.html 20 Ekim 2019.

https://www.un.org/en/member-states/index.html 20 Ekim 2019.

http://www.mfa.gov.tr/avrupa-konseyi_.tr.mfa 29 Ekim 2019.

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc036/kanuntbmmc036/kanuntbmmc03606366.pdf 29 Ekim 2019.

https://www.europol.europa.eu/about-europol 29 Ekim 2019

http://www.eurojust.europa.eu/about/background/Pages/mission-tasks.aspx 29 Ekim 2019

https://www.investopedia.com/articles/personal-finance/050515/how-swift-system-works.asp 29 Ekim 2019.

https://fin.plaid.com/articles/what-is-swift/ 29 Ekim 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5525/2019-265 3 Kasım 2019.

https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf 12 Kasım 2019.

https://www.uscourts.gov/sites/default/files/ccl_proposed_amendment_to_rule_23_1.pdf 15 Kasım 2019.

http://docplayer.biz.tr/29215683-T-c-danistay-12-daire-e-2011-750-k-2014-7169-t.html 26 Kasım 2019.

https://legalbank.net/belge/y-3-hd-e-2001-7205-k-2001-8236-t-27-09-2001-dava-hakkinin-miras-yoluyla-intikal-etmesi/108489/ 26 Kasım 2019.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6631/Veri-Sorumlulari-Siciline-Kayit-Yukumlulugune-Iliskin-Kurulca-Belirlenen-Tarihler-Hakkinda-2019-387-Sayili-Kurul-Karar-Ozeti 28 Aralık 2019